13. gada gājums. Maksā 50 sant.

AIZSARGS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

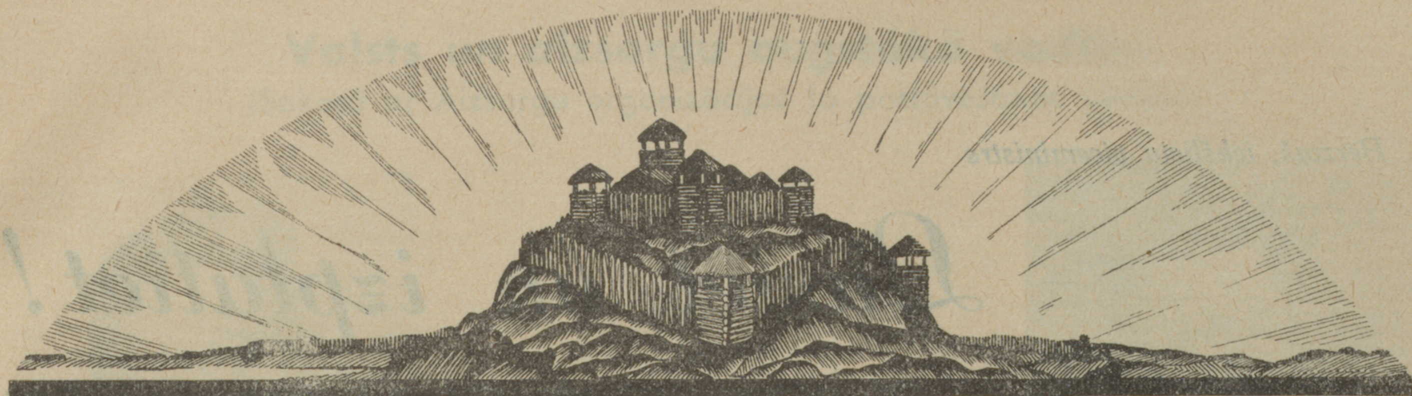

1935 - № 3

SATURS

Žurnāls „AIZSARGS" iznāk ik mēneša 15. dienā

Abonēšanas maksa gadā ar piesūtīšanu: iekšzemē — Ls 4,—; uz ārzemēm — Ls 8,— Naudas pārvedumi adresējami: Rīgā, Aizsargu štābs, „Žurnāls Aizsargs", pasta tekošs rēķins Nr. 10435. **Redakcija un izdevniecība** atrodas: Rīgā, Bruņinieku ielā Nr. 29/31, Aizsargu namā, ist. 10. Tāļrunis 9-3-1-1-9. **Darba laiks:** darbdienās no plkst. 9—15 **Atbildīgais redaktors** runājams redakcijā trešdienās no pl. 17—18. Dzīv. tāļr. 95315

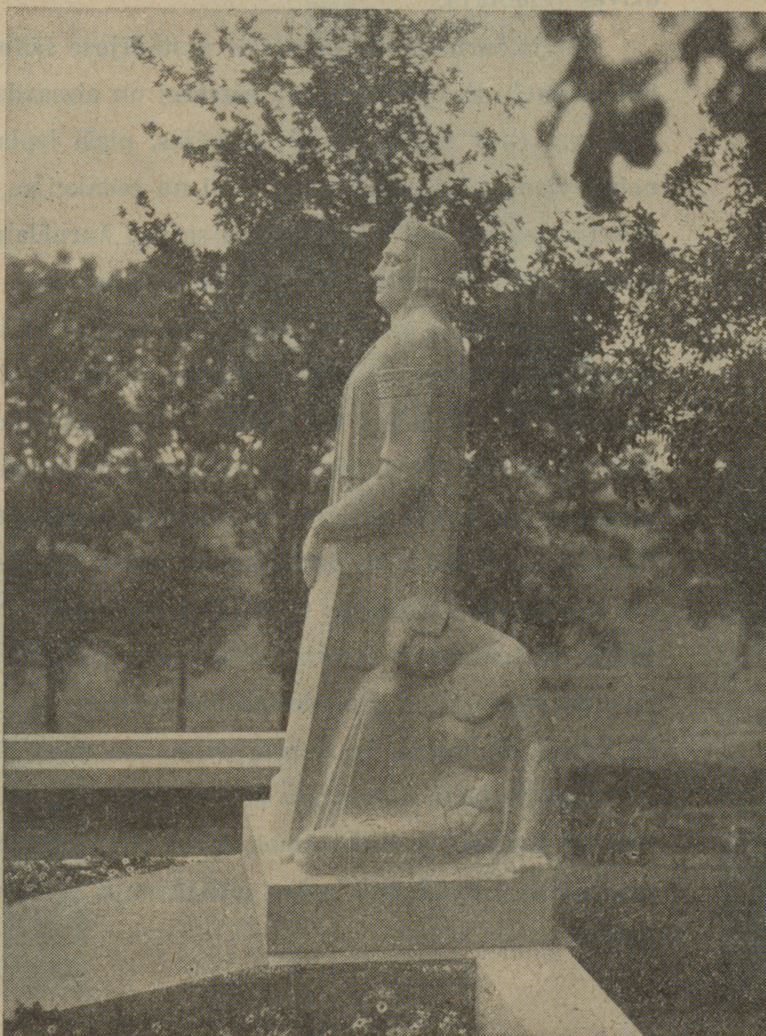

AIZSARGS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

1935. gads **15. marts** **№ 3/141**

Mans zelts ir mana tauta,
Mans gods ir viņas gods.
Rūdolfs Blaumanis

Pulkveža Oskara Kalpaka miera vieta Meirānu pag. Visagala kapos

A. Bērziņš, iekšlietu viceministrs

Lasiet un izplatiet!

Liels uzdevums piekrīt laikrakstiem un žurnāliem arī mūsu dienās tautas audzināšanas darbā, jo drukātam vārdam ir dota lielā priekšrocība — tikt izplatītam starp tūkstošiem lasītāju, pilsētās un laukos. Mūsu žurnālam «Aizsargs» ir speciālāks raksturs: sniegt norādījumus aizsargiem par organizācijas darbu un dzīvi, ar savstarpējo informāciju iepazīstināt atsevišķas vienības par darba norisi citur. Bez tam «Aizsargs» dod arī nopietnus, apsvērtus rakstus par tautas un valsts dzīves jautājumiem, kas savukārt palīdz atrast pareizās atbildes uz šiem svarīgiem jautājumiem. Tādā kārtā žurnāls ir kļuvis par garīgu saiti starp aizsargu vadību un aizsargiem savā starpā, par domu izteicēju un idejiskās dzīves veidotāju.

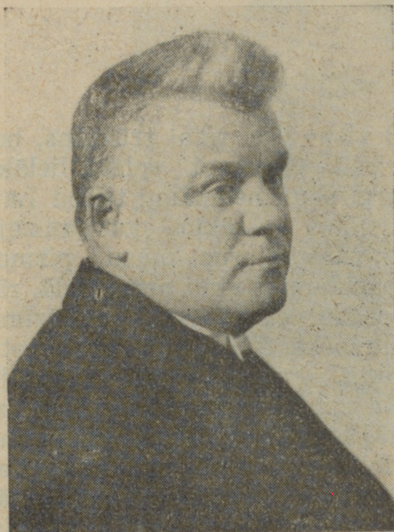
Bet ja žurnāla vadība sev ir uzstādījuse šādu mērķi, tad sekmes var būt saskatāmas tikai tad, kad aizsargi un aizsardzes centīsies paši vai nu tieši, vai caur nodaļām, pēc iespējas, plaši izplatīt savu žurnālu. Tad nebūs vienpusīgs pienākums, tikai no redakcijas vien, bet tad dabīgi redakcijas pūlēm dot labu, vērtīgu saturu žurnālam, pievienosies visu aizsargu, aizsardžu pūles, žurnāla izplatīšanas ziņā.

Ir tikai 1935. gada sākums. Tas laiks, kad izbeidzoties gada abonementam, ir jāatjauno parakstīšanās uz citu gadu. Gribētos lūgt tālab aizsargu organizācijas darbiniekus, lasīt pašiem un censties savu žurnālu izplatīt pēc iespējas plaši arī ārpus organizācijas biedriem, jo «Aizsargs» ir un paliks spilgtākais aizsargu organizācijas idejas izpaudējs. Bet tā kā žurnālā līdzi darbojas arī mūsu armijas labi militāro jautājumu speciālisti, «Aizsargs» ir arī, līdz zināmam, militāro jautājumu iztirzātājs un tuvinātājs armijā pastāvošam garam. Bet armijas un aizsargu cieša vienprātība ir nepieciešama mūsu tautai. Nepieciešama kā gaiss, kā ūdens, kā maize, lai varētu dzīvot un pastāvēt.

Ļausim tālab «Aizsarga» lapām slīdēt caur mūsu rokām, un lai idejas, kas tur bagātīgi ir saskatāmas, kļūst par vadošām mūsu dzīvē, stāstīdamas un atgādinādamas mūsu pienākumus savā organizācijā un ikdienas dzīvē.

Valsts un aizsargu augstākā vadība

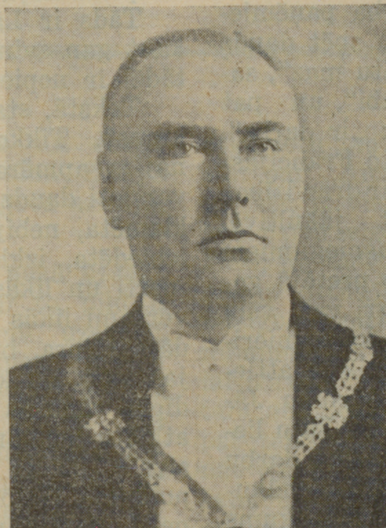
(Sakarā ar Aizsargu organizācijas 16 pastāvēšanas gadiem)

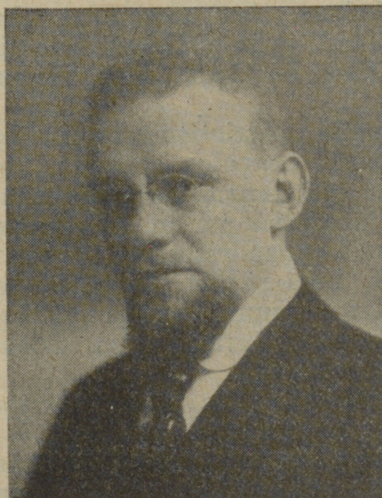
Ministru prezidents
Dr. Kārlis Ulmanis

Kaŗa ministrs un aizsargu goda šefs
ģenerālis Jānis Balodis

Valsts prezidents
Alberts Kviesis

Ministru prezidenta biedrs
Marģers Skujenieks

Iekšlietu ministrs
Vilis Gulbis

Kapteinis V. Deglavs.

Pienākums

Neviens labs darbs neiet pazušanā, tikai dažam labam jāapmierinās ar sēšanu, atstājot pļaušanu citiem.
Dr. K. Ulmanis.

Dzīve ir daudzpusīga un to veidot var ļoti dažādi. Iespējamību ir bezgalīgi daudz. No tām izmantojamas, protams, labākās. Tas panākams vienīgi kopīgiem, saskaņotiem spēkiem. Tādēļ uz dzīvi neviens nedrīkst raudzīties kā uz uzturvielu patērēšanu vai laika kavēkli, bet gan kā uz pienākumu, un pienākums ir darbs.

Tā tad: dzīve ir pienākums un pienākums ir darbs, pie kam mūsu kopīgā darba mērķis ir vienota, strādīga, turīga, plaukstoša, cīņas un pastāvēšanas spējīga tauta un valsts. Mērķis ir liels un tādēļ arī jāizvēlas tā sasniegšanai atbilstošie darba paņēmieni. Citiem vārdiem — vajaga varēt un spēt daudz un tādēļ jāzina vēl vairāk, jo: „Lai varētu maz", saka maršals Foss: „ir jāzina daudz un labi", un pat „ģenijs", runājot grāfa Šlīfena vārdiem: „ir darbs".

Sakarā ar š. g. janvārī Romā panākto Francijas-Italijas izlīgšanu, Musolini izteicās, ka ar draudzības noslēgšanu nepietiekot. Draudzība esot jākultivē. Tas pats sakāms arī par visiem citiem sasniegumiem dzīvē. Ikviens ieguvums ir jākultivē, jo pretējā gadījumā, cik liels tas arī būtu, iegūtais agri vai vēlu atrofēsies. No šī viedokļa var apgalvot, ka apmierinātība ir bīstama — vismaz par tik, par cik tā attiecas uz paša personu un pamudina uz bezdarbību. Jācenšas un jāpanāk, lai mūsu patiesā vērtība būtu lielāka par šķietamo, jo vienīgi tad pieradīsim darbu uzskatīt par ierastu pienākumu un izpildītā pienākuma apziņu par augstāko gandarījumu. Pienākums nebeidzas nekad — pat pēc nāves jānoder par paraugu nākamām paaudzēm.

Dzīve un, līdz ar to, darbs, ir arī cīņa. Pasaule, starp citu, ir arī cīņas lauks, jo vienmēr jāpārvar inercija, ļoti bieži jānovērš kavēkļi un šķēršļi, un nereti jācīnās pret atklāti naidīgiem spēkiem. Bez tam dzīvē uz katra soļa sastopamā sacensība arī, savā ziņā, ir cīņa. Tādēļ ir slikti būt vājam. Vāju grūtības un pārbaudījumi nospiež, stipru stiprina — tāpat kā mazu liesmu vējš izdzēš, bet lielu padara vēl lielāku. Jābūt stipriem un spēkā pastāvīgi jāaug. „Tārps nedrīkst pat sūdzēties par samīšanu", saka Kants. Ideāli var piepildīties vienīgi ar cīņu resp. nelokāmu gatavību cīņai (kas vērtības ziņā ir viens un tas pats — tāpat kā nepārtraukta, nelokāma cenšanās pēc ideāla nav vērtējama zemāk par nesasniegto ideālu).

*

„Latvijas bruņoto spēku pirmais vadonis pulkvedis Oskars Kalpaks apbalvots (ar Lāčplēša kara ordeni) par to, ka pēc Latvijas brīvvalsts proklamēšanas, uzņemdamies pirmo karaspēka vienību vadīšanu, kad vēl visur bija tikai trūkums, bet sarkanarmija gāzās virsū, ieņemot valsts lielāko daļu, viņš ar cietu enerģiju un nelokāmu ticību Latvijas nākotnei, visai grūtos apstākļos noorganizēja patriotismā un kaujas garā stiprus mūsu pirmos bruņotos spēkus un, nostādamies viņu priekšgalā, rādīdams visos īstos varoņdarbos dzīvu priekšzīmi, veda cīņā pret lielā pārspēkā esošu, labi apbruņotu ienaidnieku, nepārtrauktā kauju virknē apturēja viņa uzmākšanos, atsita uzbrukumus un beidzot uzsāka uzvarām pilnu gājienu, dzenot ienaidnieku no Latvijas ārā. Savu cīnītāju priekšā viņš krita varoņa nāvē, bet viņa iedvestā varonība un nodibinātās tradicijas bija tas spēks, kas Latvijas armiju veda pie savas zemes pilnīgas atbrīvošanas. Pamats: Lāčplēša kaŗa ordeņa statūtu § 11., pkt. a un b."

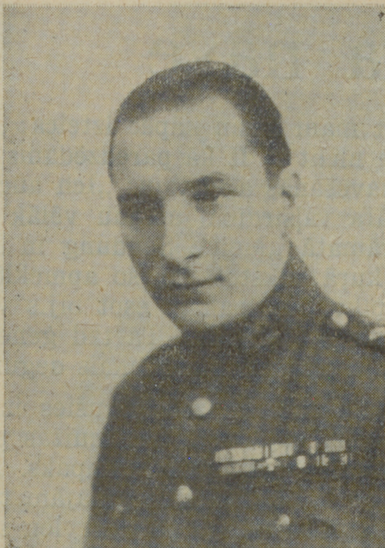
Tāds ir Lāčplēša kaŗa ordeņa domes protokola, kaut gan svinīgais, tomēr oficiāli sausais teksts un tādēļ ir nepieciešami komentāri: —

Tekstā, starp citu, teikts: „Visur bija tikai trūkums". Tikko pārdzīvotais pasaules karš bija turpinājies apmēram 1500 dienas. Šādā laikā izpostīt var ļoti daudz un tā tas arī bija. Latvija, kaut proklamēta, nebija vēl izcīnīta. Izpostīta, ienaidnieku iebiedēta, izklaidēta, daudz cietusē tauta izturējās inerti un likās, ka šai inercijai nebūs gala. Nenovēršami likās arī kavēkļi, par kuriem saskaņoti gādāja stipra, bruņota spēka atbalstīta vācu okupācijas vara un kādas iedzīvotāju grupas Latvijai naidīgās vadošās aprindas. Bez tam bija jācīnās pret atklātu ienaidnieku, kas bija liels un bezgalīgi agresīvs. Tādēļ nav jābrīnas, ka tekstā ir uzsvērta pulkveža Kalpaka „nelokāmā ticība Latvijas nākotnei." Ticība ir ārkārtīgs spēks — it sevišķi tad, kad starpība starp to un materiāliem labumiem un materiālām iespējamībām šķiet vislielākā. Ne jau velti saka, ka ticība bīdot kalnus, bet uzsveŗams, ka iespējams tas ir vienīgi tad, ja ir pietiekoši liela ticība, kas bīda, un pietiekoši lieli kalni, resp. idejas, kuŗas būtu vērts bīdīt.

Pulkvedis Kalpaks radīja „patriotismā un kaujas garā stiprus mūsu pirmos bruņotos spēkus". Šo pirmo karaspēka vienību ideālismam, pašaizliedzībai un panākumiem mums jāpateicas par to, kas šodien esam un rīt būsim, nekad neaizmirstot, ka turpināt ir nesalīdzināmi vieglāk, nekā uzsākt, un tādēļ, lai godam turpinātu, jāsprauž jauni, arvien lielāki mērķi, un pēdējo sasniegšanai ikvienam un visiem jādarbojas saskaņoti un intensīvi.

„Savu cīnītāju priekšā pulkvedis Kalpaks krita varoņa nāvē", bet viņa nāve nebija iznīcība, jo: „pulkveža Kalpaka iedvestā varonība un nodibinātās tradicijas bija tas spēks, kas Latvijas armiju veda pie savas zemes pilnīgas atbrīvošanas".

Vēl atzīmējama pulkveža Kalpaka, varētu teikt, pravietiskā vietnieka izvēle. Pravietiska tādēļ, ka

Iekšlietu viceministrs
Alfrēds Bērziņš

Aizsargu priekšnieks
pulkvedis-leitnants Kārlis Prauls

tieši ģenerāļa Baloža vadītās kaujās un darbā skaitliski samērā neliela karaspēka vienība izauga par skaitā un garā lielu, uzvarām vainagotu armiju.

*

Kā jau teikts, turpināt ir vieglāk, nekā uzsākt un tādēļ, lai godām turpinātu un, līdz ar to, pildītu pienākumu, vienosimies par sasniegumu uzskatīt vienīgi tādu sasniegumu, kas paver jaunas, arvien lielākas un varenākas iespējamības. Sevišķi spilgts piemērs šinī ziņā ir pagājušā gada 15. maijs, kas pienākuma pildīšanai radīja ārkārtīgi labvēlīgus apstākļus, bet neaizmirsīsim, ka šiem apstākļiem ir nozīme vienīgi tad, ja tos maksimāli izmanto.

Atklāti naidīgu spēku mums pašreiz nav. Arī kavēkļu un šķēršļu (vismaz tādu, kurus būtu vērts atzīmēt) nav. Atliek inercija, un tādēļ ar jo lielāku enerģiju jācenšas pārvarēt inercijas negātīvo iespaidu. Citiem vārdiem — jāapkaro ne tikai bezdarbība, bet arī tieksmi būt bezdarbīgam, resp. tieksmi pirmā vietā stādīt personīgās ērtības un atpūtu, (nerunājot jau nemaz par citiem, materiālākiem labumiem), nevis pienākumu. Bezdarbība un pienākums ir nesavienojamas lietas. Bez tam bezdarbība ir zaudējums, jo par zaudējumu jāuzskata ne tikai burtiski zaudētais, bet arī neiegūtais. Zaudēt ir bīstami, jo zaudējumi mūs tuvina stāvoklim, kad vairs nav ko zaudēt. Paliekoši, mūsu vērtību vairojoši panākumi (pēc tādiem katrā ziņā jācenšas) iegūstami vienīgi pienākuma pildīšanas ceļā, resp. ar darbu, kura pamatā ir patriotisms, gods, disciplīna, nesavtība un, ja vajadzīgs, arī uzupurēšanās. Šīs īpašības sastāda gandrīz pilnīgu, tā saucamo, kareivisko un pilsonisko tikumu kompleksu. Šo īpašību, resp. tikumu izplatīšanu un stiprināšanu vai (lai atkārtotu jau lietoto izteicienu) kultivēšanu uzskatīsim par „Aizsarga" pamatuzdevumu, bet ar to nepietiek, jo vispārzināma ir fabula par pakalpīgo lāci, kas dzīvē visdažādākās variācijās atkārtojas ļoti bieži, un tādēļ par otru uzdevumu spraudīsim cenšanos ar attiecīgu prāta barību un vingrināšanu tamlīdzīgus gadījumus samazināt līdz iespējamam minimumam. Citiem vārdiem — centīsimies pēc tā, lai blakus tikumam valdītu loģika, resp. saprāts. Bez tam atzīmēsim vēl trešo, ārkārtīgi svarīgo, varētu pat teikt, „Aizsarga" tiešo uzdevumu, proti: veicināt valsts aizsardzības spēku stiprināšanu, vingrināšanu un uzkrāšanu. Dzīve, pienākums un darbs prasa kārtību. Kārtība ir acīmredzama nepieciešamība, jo bez kārtības nav iespējama cenšanās pēc ideāliem. Tādēļ kārtība pastāvīgi jāuztur, un vajadzības gadījumā, visiem spēkiem jāaizstāv. Tā tad arī spēks ir nepieciešamība (varētu teikt, ka pat lielākā mērā nekā kārtība, jo kārtība savā ziņā ir tikai spēka funkcija). Spēks nolietojas. Tādēļ spēks jāstiprina, jāvingrina un, lai būtu jo lielāka spēka rezerve, arī jāuzkrāj.

Beidzot man gribētos atgādināt inercijas likumu: „Katrs ķermenis paliek mierā, vai kustas taisnā virzienā un vienmērīgi, kamēr vien kādi spēki to nespiež savu stāvokli mainīt." Pildīsim savu pienākumu pret valsti un tautu ar darba gribu, darba prieku un darba prasmi tā, lai mūsu „miera stāvoklis" vai „vienmērīgas kustības taisnā virzienā" nebūtu atkarīgi no „kādiem ārējiem spēkiem", bet gan no mūsu pašu tikumiem, saprāta un spēka, jo vienīgi tad Latvijas nākotne būs tāda, kādu gribam un latvju tauta noderēs par spilgtāko pierādījumu apgalvojumam, ka: „liela ir tauta, kas rada lielus garus".

Atv. kapteinis J. Ķīselis.

Pulkveža Kalpaka nāve

Kauja un uzvara pie Skrundas 1919. g. 29. janvārī bija lielā mērā pacēlusi visa Kalpaka bataljona karavīru gara stāvokli. Mēs noteikti zinājām, ka karojot pret lieln.ekiem, ja tiem ir desmitkārt lielāks pārspēks, mēs tomēr šos arvien sakausim. Februāra mēnesis pagāja sīkās sadursmēs izlūku starpā, pie kam izlūkošanu kā viena tā otra puse veda ļoti intensīvi. Bija arī daži zaudējumi. Mūsu izlūku komandas vīri dažreiz aizgāja pāri Ventai un tur vienreiz, sadursmē ar lielāku sarkano pārspēku, bija pal.kuši iekšā divi no mūsējiem. Otrā dienā no vietējiem iedzīvotājiem dabūjām zināt, ka abi gūstekņi esot vispirms spīdzināti un pēc tam mežonīgā kārtā nogalināti. Tas mūsu izlūkiem b.ja par daudz un tie nākošā naktī ieradās Buļļu muižas apkaimē un tur noslaucīja veselu lielinieku lauksardzi.

Mans dienests pa lielākai daļai noritēja tādā veidā, ka pa dienu biju mūsu štābā, bet pa naktīm vācu oberštābā, Kalnmuižā. Kādu dienu februārī, kad mēs, t. i. Kalpaka bataljona štābs, sēdējām Rudbāržu pilī pie pusdienām, mani izsauca pie tālruņa no vācu oberštāba. Runāja majora Fletchera adjutants ltn. Fogelmans. Viņš lūdza mani paziņot pulkvedim, ka visā drīzumā pie mums ieradīšoties ģenerālis fon der Golcs, kas esot iecelts par visu vācu karaspēka virspavēlnieku Baltijas valstīs. Es lūdzu Fogelmani uzgaidīt p.e aparāta, lai varētu tam paziņot plkv. Kalpaka atbildi. Kad jauno vēsti biju pastāstījis pulkvedim, tas lika man paziņot štābam, ka mēs par savu priekšnieku atzīstam tikai no pagaidu valdības iecelto landesvēra priekšnieku majoru Fletcheri, bet latviešu daļā nekas nav zināms, ka pagaidu valdība būtu iecēlusi par mūsu priekšnieku kādu vācu ģenerāli un tādēļ pulkvedis uzskata, ka grāfa fon der Golca inspekcijas brauciens uz Rudbāržiem būtu pilnīgi lieks. Pēc šīs atbildes varēja nojaust, ka štābā pie vāciešiem radies zināms uztraukums. Ltn. Fogelmans visādi mēģināja man iegalvot, ka šāda vizīte būtu tikai pieklājības žests, un ka būtu ļoti neveikli grāfam teikt, ka latviešu daļas to nevēlas redzēt. Pēc garākām sarunām plkv. Kalpaks piekrita fon der Golca apciemojumam, bet tikai arī kā tādam un ne kā inspekcijas braucienam.

Pēc dažām dienām mums ziņoja, ka fon der Golcs esot ceļā pie mums. Pulkvedis lika izcept kārtīgu stirnas cepeti un kad augstais viesis ar saviem pavadoņiem ieradās Rudbāržos, tad smaržojošais cepetis, sagriests dūres lielos gabalos, smaršoja uz galda lielās māla bļodās. Sākās sarunas. Vācietis ne par ko negribēja piekrist mūsu uzsāktai mobilizācijai Tāšu Padurē, uzsvērdams, ka mēs mobilizējot tīrus lielniekus, kas vēlāk varot viņa daļām iebrukt mugurā un ka kaujā pret sarkano armiju tos laist nekādi nedrīkstot. Plkv. šos apgalvojumus tikpat kategoriski noraidīja. Pārrunāja vēl dažus jautājumus par mūsu apgādi un par priekšā stāvošo vispārējo uzbrukumu. Visā visumā grāfs tomēr ar sarunām nebija diez cik apmierināts, un no mūsu piedāvātām pusdienām nogaršoja ļoti maz un drīz taisījās ceļā. Kad gājām ārā fon der Golcs pagriezies pret mani nezin kāpēc izteica: „Den Letten den trau ich nicht". It kā paredzēdams nākošos laikus, es bez kavēšanās atbildēju: „Ich auch nich Herr Graf". Grāfa vaļsirdībai atradu vēlāk izskaidrojumu viņa grāmatā „Meine Sendung in Finland und Baltikum", kurā rakstot par šo apmeklējumu viņš piemin, ka plkv. Kalpakam esot bij.s veikls adjutants un tulks — puszīds. Tā tad ģenerāļa kunga vaļsirdību bija izsaucis mans līkais deguns.

Kad bijām krietni izstaigājušies izlūku gājienos, tad jo bieži gājām pērties muižas pirtī un šo sportu visvairāk cienīja plkv. Kalpaks. No sākuma gājām ar viņu kopā, vēlāk mēģinājām t.kt pirtī vai nu pirms, vai pēc viņa, jo plkv. arvien sagāza tādu garu, ka pārējie rāpus vien centās izkļūt priekšējā kambarī. Kad pulkvedis bija kārtīgi izsautēj.es, tad pilnā skrējienā no pirts viņš metās labi dziļā sniega kupenā, kārtīgi pa to izvalstijās un tad devās atkal pirtī iekšā. Pēc dabas mūsu vadonis bija ļoti vienkāršs un nevarēja ciest nekādas ārišķības. Sodu bija maz, bet valdīja stingra sadraudzīga disciplīna. Kā kuriozumu atceros šādu gadījumu: Mūsu „džigits" — kapteinis Zar.ņš savas vecās bikses bija vai nu noplēsis, jeb citādi kā palaidis un bija iedomājies, ka arī no Rudbāržu pils biljarda galda tūka var iznākt kārtīgas bikses. Daudz nedomādams viņš tūku bija noplēsis un pats savām rokām sameistarojis varen greznu tērpu un staigāja ar zaļu dibenu kā papagailis. Ilgi gan to v.ņam nenācās nēsāt, jo drīzi vien dabūja kārtīgu brāzienu un divas stundas zem zobena no pulkveža.

Februāra otrā pusē sākām cītīgi gatavoties nākošajam uzbrukumam. Tā ka Kalpaka bataljonam par izejas punktu bija nozīmēta Lēnas muiža un pie tās pāri Ventai vajadzēja arī pārvest dažus lielgabalus pa ledu, tad, lai to nostiprinātu, bija jāsagatavo planku pārklājs. Noārdījām kādu tuvumā stāvošu šķūni un pa naktīm pajadzīgos mater.ālus pievedām tuvāk nodomātai pārejas vietai. Uzbrukuma dienā visas kaujas daļas savilkās Lēnās un tuvākajās mājās un ar nepacietību gaidīja rīta ausmu, kad varēs sākt atpakaļ gājienu uz Rīgu. Kapteinis Balodis — tagadējais kara ministrs — ar vienu jaunformētu rotu ieņēma Skrundu, lai atbalstītu mūsu kustību no spārna. Pa labi no mums Nigrandē stāvēja gatavs uzbrukumam dzelzdivīzijas kapteiņa Borcha bataljons.

Gaismiņai austot 3. martā no rīta sākās uzbrukums. Minūtes 10 pēc mūsu pārejas pār Ventas ledu viss bija kluss un mierīgs, bet tad uz reizi kreisā spārnā sākās nikna ložmetēja uguns pret studentu rotu. Tanī vēl bija daudzi, kas nekad savā mūžā lodes lidojumu neb.ja dzirdējuši un te nu plkv. Kalpaks parādīja savu nepārspējamo aukstasinību un vadoņa spējas. Kā diriģents, kas vada orķestri ar nelielu nūjiņu rokās, tas piegāja studentu ķēdei un stāvus stāvēdams, to vadīja kaujā. Pārvietošanās noritēja drīzāk it kā uz mācības, bet ne kaujas lauka. Tik līdz sarkano ložmetēji sāka riet, plkv.

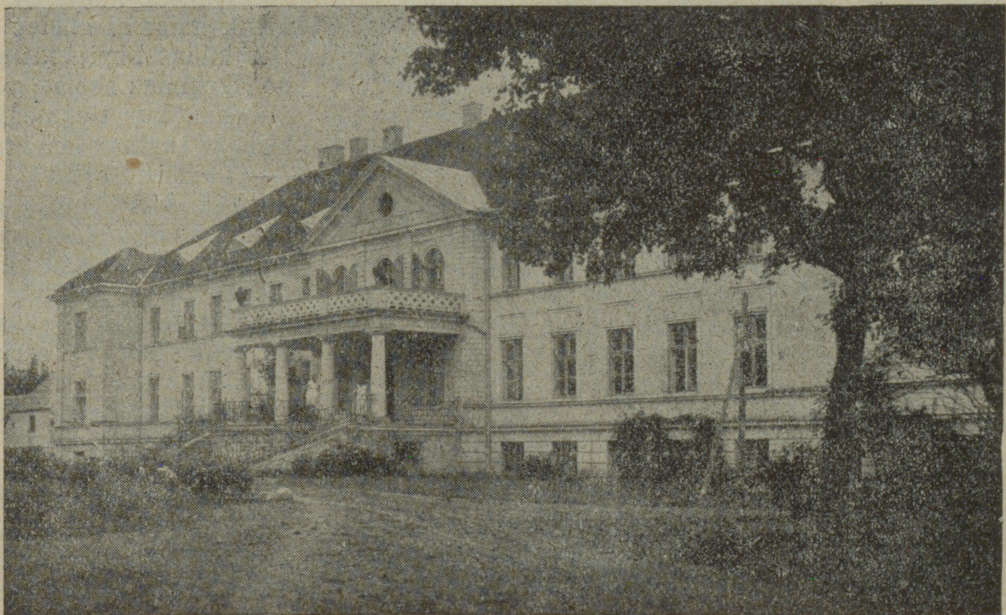
Pulkvedis Kalpaks Rudbāržu pilī.

ķēdi noguldīja un kad uguns pārstāja, tad cēla to augšā un skriešus vadīja uz priekšu.

Drīz vien bijām pienākuši netālu no kalna, aiz kuŗa atradās mūsu šīs dienas mērķis — Jaunā muiža. Uguns no sarkano puses bija apklususi, tikai bija dzirdama pareta apšaudīšanās pretim Baloža rotai, pie Skrundas. Pulkvedis paņēma mani un izgājuši cauri mūsu ķēdei, devāmies divi vien kalnā, lai redzētu kas notiek Jaunā muižā. Kalna galā bija kādas mājas, ar prāvu dārzu, kuŗam apkārt gāja zediņu sēta. No mūsu ķēdēm šīs mājas varēja būt soļus 800 atstatu. Kad pagriezos atpakaļ un tālumā saskatīju mūsu sniegā sagulušos ķēdi, tad kļuva tā savādi ap dūšu. Vienīgā dzīvā būtne, kas kustējās pa sniega klāto lauku bija kapteinis Zalts (krita varoņa nāvē pie Slokas), kuŗš nezin kādēļ karabini aiz muguras aizmetis, lēnām nāca pa sniegu uz mūsu pusi.

Iegājām sētas vidū un pulkvedis lika man no istabas izsaukt kādu hilvēku. Pavēris durvis, pirmo ieraudzīju kādu puiku 14—15 gadu vecumā. Pasaucu to ārā un pulkvedis sāka tam prasīt, kur palikuši sarkanie. Bet tas bija tā pārbijies, ka tikai raudāja un neko sakarīgu nevarēja izteikt. Pa to laiku durvīs parādījās dažas sievietes un nikni klaigādamas pārmeta mums, ka mēs spīdzinot bērnu. Kamēr pulkvedis runāja ar mājas iedzīvotājiem, es ragāju dažus soļus aiz mājas stūra un ieraudzīju — ka pāri zedeņu sētai viena pēc otras sāk slieties kādas 15—20 šautenes un pēc tām tik pat daudz pelēkās krievu jērenīcas. Tā lieta nebija laba. Ātri piegāju pie pulkveža, saķēru viņu aiz rokas un pateicu tikai vienu vārdu: „sarkanie" un aizrāvu viņu aiz mājas otra gala uz mūsējo pusi. Skaļi saukt mūsējos nevarēja, tādēļ abi sākām vēdināt ar cepurēm un par laimi ķēde drīz vien saprata šīs kustības nozīmi. Pēc nedaudz minūtēm mūsējie bija klāt, bet tiklīdz tie parādījās uz kalna gala, tad tos no Jaunās muižas apsveica pamatīga šauteņu un ložmetēju uguns. Ķēde nogulās un sāka atbildēt. Drīz vien radās arī pirmie ievainotie: Celmu Jānim (tagad Kultūras fonda sekretārs) lode sašķaidīja roku un gandrīz reizē ar viņu nejauki iekliegdamies atvēlās Feliks Krusa (žurnālists). Tas vienā kājā no ceļa locītavas līdz pēdai bija dabūjis kādas 5 ložmetēju lodes. Bija nostrādāts vīrs kā ar šujmašīnu.

Pēc kādas pusstundas šī apšaudīšanās sāka mums apnikt un kapteinis Mežulis kreisajā spārnā pacēlās visā savā pamatīgajā augumā, paņēma 38 mārciņas smago 'Luisu pie vaiga un uzbēra visu ripu sarkano ložmetējam pie muižas kūts stūra. Tas

Rudbāržu pils.

Viļa Rīdzenieka uzņēmums.

Pulkveža Kalpaka pirmā pavēle

Pavele
Pa Latviešu atsevišķo Bataljonu
№ 1
5. janvarī 1919 Jelgavā

§ 1

Ar Apsardzības Ministrijas priekšraksta no 5 janvara § 9 zem № 55 es esmu iecelts par Latviešu atsevišķa bataljona komandieri ar atsevišķa bataljona komandiera tiesībām.

Latviešu atsevišķam bataljonam tiek iedalītas: 1) virsnieku instruktoru rezerves rota 2) Latgales virsnieku rota ar seram nodaļām, 3) Latgales apakšvirsnieku rota, 4) Cēsu rota, 5) otra zemes sargu rota. 6) treša zemes sargu rota. –

§ 2

Visas augša minetas rotas tiek apvienotas divās rotas, kuru sastavs sekošs:

I Rota.

Virsnieku rezerves rota. Latgales virsnieku rota	Rotas komandieris Kapiteins Balodis

II rota

a) Cēsu rota b) otra Latv. apsardz. rota c) treša " d) Latgales apakšvirsn. "	Zem rotas komandiera Št.-Kapit. Skujiņa

Piezīme Cēsu rota tiek skaitīta ‥ rota ka pirmais posms ar Poručiku Puriņu, ka posma komandieri Latgales apakšvirsnieku rota un otra Latv. zemes sargu rota ka otrais posms ar Praporščiku Griboršky ka posma komandieri; treša Latv. zemes sargu rota ka trešais posms ar Poručiku Petersonu ka posma komandieris.

§ 3

Pamatojoties uz man dotam tiesībam ieceļu
1) Par saimniecības pārzini Latgales apakšvirsnieku rotas komandieri – Poručiku Rubuli
2) Par saimniecības pārziņa palīgu no Latgales virsnieku rotas – Poručiku Ērgli
3) Par bataljona adjutantu no Latgales virsnieku rotas – Praporščiku Liberti
4) Priekš sakara uzturešanas no virsnieku rezerves rotas – Praporščiks Ķīsels

5) Par naudas maksataju – Praporščiks Rubulis
6) Par rakstvedi – Jānis Rubulis.

Latviešu atsevišķa bataljona
Komandiers, Ap. Pulkvežs Kalpaks –

tiem bija par stipru un ložmetēju pametuši tie laidās projām. Ar spēcīgu urrā devāmies no kalna lejā, un muiža bija mūsu.

Gara stāvoklis visiem protams bija brīnišķīgs, bet arī nogurums bija krietns. Nelielajās muižas telpās mēģinājām iekārtoties kā varēdami un drīz vien arī mūsu virtuves ieradās ar karstām pusdienām. Vakarā pulkvedis nolika visapkārt sardzes, jo nevarēja jau zināt, no kuras puses mums sarkanie var uzbrukt. Mūsu tuvākie kaimiņi pa labi — Borcha bataljons bija Pampāļos, tā tad kilometrus 6 no mums, un starpā protams nebija neviena. Pulkveža uzmanība izrādījās arī pilnīgi pamatota, jo jau kādos plkst. 10 vakarā sarkanie artilerijas atbalstīti uzsāka niknu pretuzbrukumu, mēģinādami mūs apiet arī no aizmugures. Stipra uguns vilkās kādu stundu, tak no muižas mūs ārā dabūt nevarēja un leinieki pamazām atgāja uz Skrundas skolu un tuvākajām mājām. Otrā dienā ap pusdienas laiku pulkvedis nosūtīja mani ar 5 jātniekiem uz Pampāļiem, lai norunātu kopā ar Borchu nākošo gājienu, kas bija nolikts uz 6. martu.

Jājot pa kluso piesnigušo mežu, pāris reizes sadūrāmies ar sarkano izlūku patruļām, drusku pašaudījām viens uz otru bet tuvākā sadursmē ne viena, ne otra puse negribēja ielaisties. Pampāļos ar savu ierašanos mēs bijām izsaukuši vai visa bataljona trauksmi, jo vācieši nodomājuši, ka tiem brūk virsū sarkanā kavalērija. Ar kapteini Borchu norunājām nākošās operācijas sīkumus, pie kam vāciešiem pa apkārtnes ceļiem bija jāaiziet sarkanajiem pie Airītes mājām priekšā un jānoslēdz to atkāpšanās ceļš, kad mēs tos dzīsim gar Skrundas, Saldus lielceļu. Vakara tumsā griezāmies atpakaļ uz Jauno muižu un kad atradāmies no tās vairs tikai kādu kilometru mežā, tad izdzirdām pie muižas atkal niknu uguni. Nezinādami, kas tur notiek, devamies pilnā gaitā turp un gandrīz iejājām sarkano ķēdes aizmugurē, jo tie atkal bija uzsākuši uzbrukumu, lai atgūtu zaudēto. Ar nelielu līkumu drīz vien nokļuvām pie savējiem un pēc kādas pusstundas arī sarkanie izbeidza savu šaudīšanu. Nodevu pulkvedim ziņojumu par mana jājiena gaitu un noguris devos pie miera.

Nākošā nakts un 5. marts pagāja samērā klusi un 6. gaismai austot devāmies jaunā uzbrukumā. Bez kādas nopietnas pretošanās izdzinām sarkanos no Skrundas skolas, pagasta nama un dažiem mežu stūriem, kur tie mēģināja turēties. Mūsu priekšā bija 2. sarkano strēlnieku pulka kādi 2 bataljoni 6—800 vīru sastāvā. Mūsu virzīšanās uz priekšu noritēja ļoti straujā gaitā un bez kādiem nopietnākiem zaudējumiem, ja neskaita pāris vieglāki ievainotus. Pa priekšu pārmaiņus gāja jātnieki un kājnieki. Ja pretošanās bija vāja, tad pulkvedis laida darbā eskadronu, ja uguns palika nopietnāka, palaida ķēdē vienu vai otru rotu. Ap pusdienas laiku sasniedzām mežu rietumos no Airītēm. Bataljona štābs ar pulkvedi priekšgalā gāja pa lielceļu. Salīdzinājis savu karti ar apkārtni, es teicu pulkvedim, ka tagad jābūt uzmanīgiem, jo drīz jānāk vietai, kur vajaga būt Borcha bataljonam. Pulkvedis paskatījās savu karti un atteica, ka norunātai vietai vajagot būt vēl vismaz pāris kilometrus tālu. Tad viņš uzdeva eskadronam izvērsties un jāt ķēdē cauri mežam pa lielceļu un šaurlsliežu dzelzceļa stigu.

Studentu rotas kaŗavīri 1919. gada februārī.

Pāris 100 soļus no meža lielceļš taisa pagriezienu pa kreisi un tiklīdz bijām pie tā pienākuši, kad mežā priekšā izdzirdām spēcīgu šauteņu un ložmetēju uguni. Drīz vien parādījās kāds jātnieks un ziņoja, ka tie esot uzdūrušies uz lielākiem pretinieka spēkiem, kas sīvi aizstāvoties. Tagad pulkvedis Kalpaks pavēlēja studentu rotai izvērsties jaunaudzē pa kreisi no lielceļa, bet Neatkarības un Cēsu rotām pa labi un steidzīgi doties jātniekiem palīgā. Pārkārtošanās norītēja īsi un noteikti un drīz vien ķēdes pazuda mežā. Pulkvedis pa lielceļu tām sekoja un viņam pa kreisi gāja kapteinis Kociņš (tagadējais Daugavpils apgabaltiesas priekšsēdētājs) un pa labi es. Tiklīdz iznācām no ceļa līkuma uz taisno, kad mums gar kājām sāka šķīst sniegs un lielceļa akmeņi no pretinieka ložmetēju uguns. Pulkvedis tomēr ceļu turpināja, ejot tāpat atklāti pa lielceļa vidu. Kā mūs šinīs 5—600 soļos soļos visus neapšāva, to es vēl šodien nevaru saprast, jo no pretējās puses uz lielceļa gulēja nepārtraukta uguns no trim ložmetējiem.

Kad bijām jau piegājuši gandrīz līdz mūsu ķēdēm, no labās puses sāka saukt pulkvedi, lai tak neiet tīšu prātu nāvē, bet lai nāk mežā. Vēl dažus soļus pagājis pulkvedis pārleca grāvi un gāja uz mūsu labo spārnu. Mežā vārījās īsta elles uguns. Plīsa lielgabalu granātas, smagās mīnas un nepārtraukti zanēja ložu bari. Soļus 10 no grāvja pulkvedis piepēži sagrīļojās un gandrīz uzkrita man virsū. Es saķēru viņu rokās un prasīju, kas noticis. Viņš atbildēja, ka laikam esot ievainots, un ka tirpstot kājas. Nostāvēt saviem spēkiem tas vairs nevarēja. Noliecies pār pulkvedi es ieraudzīju pa lielceļu frontes virzienā skrejot studentu rotas komandieri kapteini Grundmani. Es uzsaucu: Grundman, pieņem komandu par bataljonu, Kalpaks ievainot". Grundmanis jautājoši paskatījās manī, pamanīja pie zemes gulošo pulkvedi, piesvieda roku pie cepures un devās tālāk. Pa to laiku pie ievainotā bija piesteigušies vēl daži citi un kopīgi iznesām to lielceļa malā. No otras puses studentu rotas sanitārs Daugulis (tagad provizors Mazsalacē) neskatoties uz spēcīgo uguni, kas klāja ceļu, izveda uz tā kādu kamanās iejūgtu zirģeli, ar ložmetēju patronām. Uzlika pulkvedi uz kamanām, es paķēru zirgu pie galvas un vedu to atpakaļ. No ragavu satricinājuma laikam radās stipras sāpes un ievainotais pulkvedis vairākas reizes iesaucās: „Ķīsel, lēnāk! Ķīsel, lēnāk!" Es atskatījos atpakaļ un uz ceļa pie mūsu ķēdēm ieraudzīju guļot augšpēdus kapteini Grundmani un pa kreisi no tā arī ceļa vidū vēl vienu, — tas bija virsleitnants Krievs.

Baidīdamies, ka pulkvedi nenošauj, jo pretinieks ceļu visu laiku turēja zem nepārtrauktas uguns, steidzīgi vedu zirgu atpakaļ, skaļi saucot pēc ārsta. Aiz ceļa līkuma arī ieraudzīju mūsu Dr. Vanagu, jātnieki nolika uz ceļa vidus dažus zirgu deķus un uz tiem novietojām mūsu ievainoto vadoni. Atverot drēbes, izrādījās, ka vēdera virsējā daļā ir

Rudbāržu pils aleja.

Viļa Ridzenieka uzņēmums.

neliels ievainojums, no kuŗa sūcās drusku asinis. Lieta bija skaidra. Lode bija gājusi iekšā un visiem, kas bijām klāt, uzreizi kļuva nejauki baigi. Dr. Vanagam pār vaigiem ritēja asaras un viņš mēģināja mierināt pulkvedi, ka lode būs skārusi tikai ādu un ka ievainojums ir viegls. Klāt piesteidzās Šurka Ozoliņš (tagadējais Lombarda pārziņa palīgs) un turēja pulkveža galvu, bet es biju saņēmis tā kreiso roku. Tanī brīdī aiz ceļa pagrieziena ieraudzījām skriešus nākot uz frontes pusi kapteini Balodi ar viņa jaunformēto rotu, kas bija tīrījuši no lielniekiem Skrundas tuvāko apkaimi. Tagad tie bija sadzirdējuši spēcīgo uguni un steidzās savējiem palīgā. Īstā laikā. Tikko Balodis bija klāt pie ievainotā, tas saņēmis pēdējos spēkus mēģināja piecelties sēdus, izstiepa pret Balodi roku un izteica: „Balodi, dariet nu jūs." Tad pulkvedis Kalpaks atkrita uz segām, kas bija klātas uz lielceļa sniega, sākās agonija, un pēc 10 minūtēm pirmais Latvijas kaŗaspēka virspavēlnieks bija miris...

Artūra Krodera.

Trešais marts

(Kalpakiešu ģenerāluzbrukumu atceroties.)

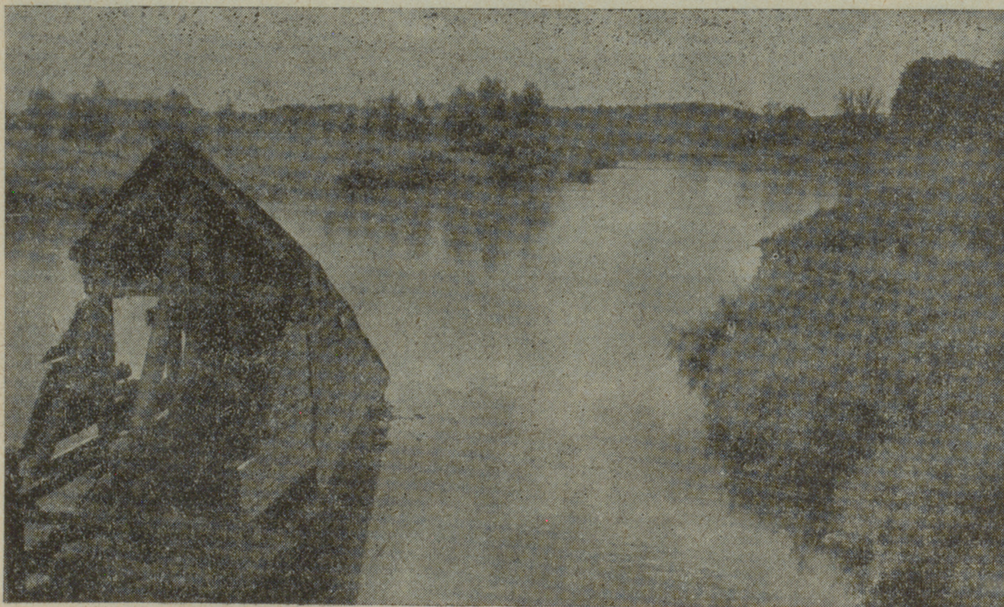
Pēc gadiem vēsturnieks atkal un atkal pārlasīs šīs varoņdienu lappuses. Viņš apbrīnos cilvēkus, kas toreiz strādājuši un cīnījušies, viņš aizrausies līdzi tiem nedaudziem, kas izdarījuši darbus, kuŗiem līdzīgu nav bijis un nebūs mūsu tautas vēsturē. 1919. gada pirmā puse Kurzemē būs tas laiks, kur vēsturnieki vienmēr atrausies nost no sausiem materiāliem un faktu daudzuma un runās ar gara apskaidrību. Šis laikmets sietin sies pie sevis nevien vēsturniekus, bet arī māksliniekus, publicistus, dzejniekus un ikvienu, kuŗu valdzina mūsu tautas vēsture.

Vēl mēs dzīvojam laikā, kad 1919. gada pavasaris ir vēstures šodiena.

Un tomēr! Cik tālu šķiet aiz muguras Liepāja, kad mums nebij it nekā, kad bijām ielenkti no jūŗas un no ienaidnieka un kad arī apkārt bija mums ienaidnieks, kuŗu vēstures notikumi bija padarījuši par mūsu sabiedroto. Latvietis sabiedrībā ar Baltijas baroniem un prūšu junkuru sūtītiem latvju zemes karotājiem! Tā taču tīrā traģikomēdija! Pret ienaidnieku frontē un ienaidnieku lēģerī tajā latvju zemes stūrī, ko vēl nebija ieņēmuši iebrucēji no austrumiem, un jūŗa bija vācu rokās, — tāds bija latvju patriotu stāvoklis Kurzemē, pēc atkāpšanās no Rīgas 1919. gada pašā sākumā.

„Kur vīri tie, kas viņai tic?" Cik maz bija to, kas vēl ticēja Latvijai, kad tikko pasludināto neatkarību tūdaļ trauca iznīcināt tie paši, kuŗi jau reiz mūsu dzīvo zemi saplēsa trijos gabalos un Brestā atdeva daļu no viņas pēc mūsu dzīvībām un mantas izslāpušiem ķeizara Vilhelma II. kalpiem un vasaļiem. Kāda ticības spēka, kādas redzēšanas tālu nākotnē, kādu brīvības slāpju un kādas absolūtas negribēšanas dzīvot prūšu un baronu verdzībā vajadzēja tiem, kuŗi vēl neizsvieda zobenu no rokām pēc tam, kad sarkano gvardu pulki bija jau Vidzemi gandrīz ieņēmuši un kad uz Versaļas pamiera pamata Latvijā atstātie vāci nodevīgi attaisīja mūsu zemes vārtus iebrūkošiem lieliniekiem! Bet Latvijai bija tikai divas, trīs rotas kaŗavīru. Arī no tiem daļu bija saindējis ienaidnieks. Un pret mums, kopā ar ienaidnieku no austrumiem, nāca mūsu pašu tautas brāļi.

Latvijai uzbruka latvju strēlnieki, kuŗi ar savu sarkano karogu gribēja uzvarēt brīnišķo sarkan-baltsarkano jaunās, tikko proklamētās Latvijas karogu.

Venta pie Skrundas

Viļa Rīdzenieka uzņēmums.

Saldus pilsētas skats.

Viļa Rīdzenieka uzņēmums.

Vai varēja vēl domāt par aizstāvēšanos? Un aiz muguras tikko pārciestais smagais, trūkuma un nebrīvības pilnais okupācijas laiks. Vēl nesen, pavisam nesen, Latvijā bija valdījuši prūšu feldfēbeļi, kopā ar Latvijas pastāvīgiem pārdevējiem un nodevējiem. Arī tas bija 3. marts. 1918. gadā, šajā pašā 3. martā, notika Kurzemes zemes padomes trešā sēde, kuŗa nolēma izsludināt neatkarīgu Kurzemes hercoga valsti. Ievēlēja delegāciju, kuŗai vajadzēja braukt uz Berlīni un lūgt Vācijas ķeizaru — Vilhelmu II. — būt par Vidzemes hercogu. Delegācijā bija arī viens latvietis — Sīpeles pagasta vecākais Vēžnieks. Tas pats bija nodomāts arī ar Vidzemi. Līdzīgus lūgumus sūtīja arī Rigas pilsētas dome. Un Vidzemē braukāja vācu aģenti, vākdami parakstus par pievienošanos Vācijai.

Vēl latviešiem nebija aizmirsušies skati, kad Vidzemē iebrukušie vācieši lika dienām ilgi pie telefona stabiem karāties uz pilsētu laukumiem pakārtiem latviešu „dumpiniekiem". Vēl latviešu ausīs skanēja prūšu draudi; vēl viņu acis redzēja prūšu laupīšanas, vēl viņi visnotāļ sajuta okupācijas laika dzimtbūtniecisko nebrīvību, piekalšanu pie vienas vietas, bez tiesības atstāt to, ja okupācijas vara neatļauj.

Un pēkšņi Latvijas valsts, neatkarīga, suverēna Latvija... Neticēja viņai. Par daudz pārsteidzoši tas bija pēc Brestas miera un pēc vācu karātavām latvju pilsētās. Kad vēl iesākās sarkano gvardu uzbrukums, tad zuda arī tā vājā cerība, kuŗa valsts pastāvēšanas pašās pirmajās dienās bija modusies.

Rīga krita. Gandrīz visi cilvēki palika uz vietas. Daži bēga no lieliniekiem aiz tīri fiziskām bailēm. Un tikai neliels pulciņš bija to, kuŗi atkāpās pārspēka priekšā, lai pieņemtu cīņu ar ienaidnieku Kurzemē.

Kurzemē tā pati neticība. Varbūt vēl lielāka. Jo te visu kaŗa laiku bija valdījuši vācieši un cilvēki gandrīz itnekā nezināja, kas noticis Vidzemē, kas var Latviju sagaidīt pēc Vācijas satriekšanas Rietumu kaujas laukos. Par Latvijas valsts proklamēšanu te bija visnepilnīgākās ziņas. Pie tam Latvijas jaunai valdībai un valstij uzticīgo kaŗavīru nelielam pulciņam vajadzēja atkāpties kopā ar vāciešiem. Tādus apstākļus bija radījuši starptautiskie notikumi — Versaļas miers — par ko šajā sakarā nav iespējams tuvāk runāt. Tikai mūsu atkāpšanās, kopā ar vāciešiem, Kurzemes iedzīvotājos radīja lielu neskaidrību: Latvijas valsts un kopā ar vāciešiem!... Starptautiskie notikumi bija pavisam nezināmi. Nemiers ar okupācijas varu, kuŗa te bija valdījusi jau kopš 1915. gada, iedzīvotājos bija modinājis lielas simpātijas lieliniekiem, jo viņu sociālipolītiskās darbības rezultāti toreiz bija maz zināmi. Un ticība viņiem bija stiprāka par tām šaubām, kuŗas radās, dzirdot par lielinieku darbību. „Pēc vācu okupācijas var vēlēties kaut elles, ja vien tikai varētu no viņiem vaļā kļūt," tā Kurzemē rakstīja kāds vietējs sabiedrisks darbinieks. Ar to arī bija izskaidrojamas iedzīvotāju tieksmes uz lieliniecismu. Tas latvju patriotu darbu padarīja pavisam grūtu, jo mūs redzēja kopā ar vāciešiem un vainoja līdzi vāciešiem. Bet nebija taču jaunās Latvijas valdības un nedaudzo viņai uzticīgo kaŗavīru varā grozīt pasaules notikumus mums par labu.

Cik galīgi vientuļi kaujas laukā stāvēja toreiz Latvijas valstij uzticīgie! Un cik maz viņu bija! Bet ienaidnieki visapkārt; un iedzīvotāju nelabvēlība vēl līdzēja ienaidniekiem.

Pirmie brīvprātīgie latvju kaŗavīri nenosviedа zobenus. Viņi atkāpās līdz Ventas krastiem, un tur nostiprinājās pozicijās. Kāds pārdrošs neprāts! Kāds nebēdīgs risks! Liepājā apmetās valdība. Tur palika arī nedaudzi rakstnieki un publicisti, kuŗi atkāpās kopā ar kaŗavīriem. Nelielais brīvprātīgo pulks, valdība un literāti apņēmās atdot pēdējos spēkus un pieņēma cīņu ar uzbrūkošo ienaidnieku.

Un notika brīnums. Iedzīvotāji aizvien vairāk sāka redzēt, ka atkāpušies latvju patrioti iet kaujās par ideju, kas ilgi briedusi latvju krūtīs, ka latvju kaŗavīri neiet kopā ar vāciešiem, ka tā ir tikai vēstures notikumu uzspiesta nelaime. Lēni, bet noteikti

iedzīvotāju simpātijas sāka svērties uz latvju pusi. Pirmajiem karavīriem taisni tas, varbūt, bija viens no lielākiem uzdevumiem: iekarot pašu tautas simpātijas. Un cik brinišķi viņi to prata.

Kāda nesalaužama pārliecība par uzvaru, kāda nelokāma griba neatdot savu zemi bija pirmajiem brīvprātīgiem un tiem, kuŗi kopā ar viņiem strādāja. Neviens nevarēja vienaldzīgs palikt redzot tādu ziedošanos, tādu spēku, tādu gribu uzvarēt.

Latvju karavīru nelielais pulciņš gāja kaujās ar lieliniekiem. Kaujas bija niknas, asiņainas. Bet par Ventu tālāk viņi vairs neatkāpās. Aizmugure neticēja, ka fronti izdosies noturēt. Ticēja tikai paši karavīri. Basām kājām, neapģērbti tie kavās pret lielu pārspēku. Un guva uzvaras. Tas saviļņoja visu aizmuguri. Pāri neieņemtai Kurzemei pārdrāzās pavasarīgs patriotisma vilnis, brīvprātīgo karavīru — Neatkarības, Cēsu un Studentu rotu — ticība, gribas un sajūsmas apgarots. Un brīvprātīgo pulks sāka augt. Mobilizācija deva labus panākumus.

Lielās uzupurēšanās darbs beidzās ar to, ka 3. martā latvju karavīri pārgāja ģenerāluzbrukumā pret lieliniekiem, gar visu Ventas krastu. Un ģenerāluzbrukums neapstājās vairs. Neapstājās pat tad, kad kareivjiem vajadzēja zaudēt savu vadoni kaujās pulkvedi K a l p a k u un labākos kauju biedrus — kapt. G r u n d m a n i, virsleitn. K r i e v u, leitn. Š r i n d e r i. Kareivji atvadījās no saviem biedriem un no sava vadoņa kaujas karstumā, no viņu atvadīšanās vārdiem ņēma jaunu ticību, vēl lielāku gribu. Pēc pulkveža Kalpaka brīvprātīgo vadību kaujās savās rokās ņēma J. B a l o d i s. Un frontes karavīri raksta: „Viņa (Baloža) vadībā mēs panāksim to, ko iesāka pulkvedis Kalpaks". To laiku, Kurzemē 1919. gada pavasarī, var saprast tikai tie, kas līdzi dzīvoja šim laikam. To lielo gara spēku, to lielo cilvēcību, vienprātību, kāda toreiz valdīja, nevar atkārtot vairs. Varbūt tikai reizi var tauta no savas dvēseles dziļumiem tādu brīnumu radīt. Un tikai tad, ja pa priekšu iet kaut nedaudzi, bet tādi cilvēki, kādi bija pirmie latvju brīvprātīgie karavīri.

Armijai vajadzēja pārciest vairākas vācu baronu ļaunprātības, viņu sazvērestības mēģinājumus. Agrā pavasarī Heinrichs von Stryks iebrauca Liepājā ar sazvērestības plānu kabatā. Viņa nodoms bija iznīcināt Latvijas valsti un nodibināt Baltijas monarchiju. Un viņa līdzzinātāji bija gandrīz visi Baltijas muižnieki un viņu ideoloģijai tuvā vācietība. Von Stryka nodoms neizdevās, jo valdība viņu atklāja. Bet mēnesi vēlāk baronu „asins puikas" — landvēristi 16. aprīlī atkārtoja von Stryka nodomu, un šoreiz ar sekmēm. Valdību nogāza, visu latvju patriotu darbu pārtrauca. Armija bija traģiskā stāvoklī. Vācu bija daudz vairāk. Un visa mūsu armijas apbruņošana, apgādāšana u. c. bija vācu, von der Golca rokās.

Bija vajadzīgs apbrīnojams spēks, lielas spējas, pārdabiska griba, lai armiju saturētu kopā un paglabātu to vienotu, nacionāli tīru un gatavu nākošām kaujām pret tiem, kas tagad varēja pavēlēt par mūsu karavīriem. Latvju karavīriem vajadzēja savaldīties ar neredzētu vīrišķību. Tiem vajadzēja turpināt cīņu pret lieliniekiem, panest tautas pārmetumus, ka tie iet kopā ar vāciem, klusu paciešot viņu varmācības. Un reizē vajadzēja iekšēji apņemties uzveikt reiz arī von der Golca un landesvēra prūšu un baronu politiskos nolūkus. Latvju karavīriem vajadzēja paciest arī to, ka viņi gāja niknākās kaujās pret lieliniekiem, bet vācieši pa to laiku sevim izvēlējās tuvākos un no ienaidnieka atstātos ceļus, lai izmantotu latvju karavīru uzvaras augļus.

Armija to ir varējusi, viņa to izdarīja, jo toreiz citādi nebija iespējams, kā vīrišķīgi valdīties un turpināt cīņas. Pulkvedis Balodis, kurš toreiz vadīja latvju karavīrus, ir iespējis to, ko tikai brīnums vien spēj. Es gribu te pieminēt arī angļu majoru K e n a n u, kurš visu laiku uzturēja ciešākos sakarus ar latvju karavīriem, vienmēr viņiem likdams pie sirds palikt mierīgiem, neiztērēt savus spēkus neiespējamās cīņās (pret vāciešiem aizmugurē), jo uzvara, pastāvošos apstākļos, nav iespējama. Majors Kenans vienmēr lūdza, lai latvju karavīri taupa savas dzīvības, kuŗas vēlāk būs vajadzīgas, kad varēs atsvabināt Latviju nevien no lieliniekiem, bet arī no vāciešiem. Tā taktika izrādījās labākā un pareizākā toreizējos starptautiskos apstākļos. Un pulkveža Baloža brigāde izturēja visas grūtības, kamēr pienāca laiks, kad cīņās pret Bermontu un tūliņ pēc tam Latgales kaujās, Latvija kļuva galīgi brīva. Latvijas juridiskā atzīšana varēja nākt tikai pēc tam, kad latvji bija parādījuši tādu spēku, tādu ticību un gribu un tādas spējas pārvarēt vislielākās grūtības. Latvijas de jure atzīšana ir latvju karavīru brīnumdarba sekas, kā visa Latvijas faktiskā pastāvēšana.

Tajās kaujās Kurzemē, 1919. gada sākumā, kuŗas beidzās ar 3. marta ģenerāluzbrukumu un Latvijas atsvabināšanu, radās latvju nacionālā armija. Parallēli kaujām Kurzemē arī Ziemeļlatvijā auga latvju armija. Tā visa kopā ir vienota nacionālā armijā, kuŗa mūžam nesīs latvju brīvības cīnītājas un kultūras atsvabinātājas slavu. Tie bija pirmie Latvijas valsts cīnītāji, kuŗi atdeva visu savai tēvijai, uzņemdamies pat kaujas pret savas tautas brāļiem, latvju sarkaniem strēlniekiem. No nelielas saujiņas brīvprātīgo uzvarošās kaujās pirmo cīnītāju pulks vienmēr auga, līdz nodibinājās armija, kuŗa Latviju atsvabināja visās frontēs.

3. marts ir piemiņas diena pirmajiem latvju brīvprātīgiem karavīriem. Šajā dienā mums vajaga iejusties pirmo varoņu garā un viņu darbā un mācīties saprast, ka vislielākos darbus tauta var veikt tikai visciešākā vienprātībā, ar dziļāko ticību, lielāko gribu un ziedošanos.

Tās īpašības nesa uzvaru latvju zobenam, kuŗu droši un uzvaroši pacēla pretim ienaidniekam latvju pirmie karavīri Kurzemē 1919. gadā. Un šie karavīri vēl ilgi uzglabās mums Latvijas valsts pirmo dienu cēlās īpašības. Kad mūsu tēvijai atkal būs grūti laiki, tad atmodīsies Latvijas pirmo karavīru gars un atkal jaunās cīņās mēs uzvarēsim. Mēs pastāvēsim!

Kapteinis Borkovskis,
mākslinieks - gleznotājs.

Tēlojošās mākslas nozīme armijā un aizsargu organizācijā

Jautājums, kurš nevienu reizi vien ticis aizskārts un aplūkots, kā no pašiem māksliniekiem, tā arī no viņa interesentiem, ir pa lielākai daļai skāris visas tēlojošās mākslas. Šoreiz gribētu apstāties pie vienas no šīs mākslas nozarēm — glezniecības. Ja pavirši skatāmies, tad liekas, ka šai, šķietami tikai luksusa nozarei, nebūtu nekādas nozīmes ikdienišķā dzīvē, bet tuvāki to aplūkojot tas ir citādi.

Glezniecībai ir nenoliedzama nozīme tautas vēstures, kultūras, attīstības un audzināšanas ziņā. To mēs jau zinam no senatnes izrakumiem, kur atrastie sienu gleznojumi ienes skaidrību veco tautu vēsturē. Ja nebūtu veco eģiptiešu un babiloniešu sienu gleznojumu — mums daudz kas nebūtu zināms no šo tautu ieraša̅m un dzīves. Daudz vairāk mums būtu saprotama seno grieķu un romiešu dzīve, ja arī no viņas laikmeta būtu uzglabājušās gleznas tādā skaitā, kā to raksturo bagātīgi izraktās skulptūras. Atrastās gleznas, kuŗu lielāka daļa nākusi gaismā ar Pompejas un Herkulānu atrakšanu, zinātnieki cītīgi studē, lai noskaidrotu šo kultūrālo tautu parašas un dzīvi.

Nevien vēsturiskā nozīme šām ar oti un krāsām darinātām gleznām nākotnē, bet tās vēsta turpmākām paaudzēm, kā viņu priekšteči dzīvojuši un cīnījušies. Arī tagadnei viņas ir vajadzīgas, kā morāliskās audzināšanas faktors, it sevišķi, tas attiecināms uz armiju un aizsargiem. Rādot jaunatnei izcilus momentus no mūsu tautas nesenām varoņcīņām un uzupurēšanos tēvzemei, varoņtēlus nostādot sev par priekšzīmi, mēs jaunatnē modinām jēdzienu par augstāko mīlēstību — tēvijas mīlestību. It sevišķi mūsu tagadējā valsts atzelšanas laikmetā, kad šis varoņu gars ir izprasts un tiek cienīts, māksliniekam nāktos vairāk piegriezt vērību tēmatiem ar vēsturiski - patriotisku saturu un ievērojamāko dzimtenes valstsvīru un kaŗa vadoņu ģīmetnēm.

Vajadzētu atrast ceļu, kā ieinteresēt par to gleznotājus un dot iespēju un pabalstīt māksliniekus strādāt šinī virzienā. Ir pienācis pēdējais laiks enerģiski ķerties pie šī jautājuma atrisināšanas, kamēr vēl dzīvi Latvijas tapšanas darbinieki un līdzdalībnieki. Paiet gads pēc gada, vēsture nemitīgi soļo uz priekšu, varoņi aiziet veļu valstī, aiznesdami sev līdzi daudz neizteikta par cīņām, kuŗās piedalījušies, vai bijuši aculiecinieki. Paliek tikai uzrakstītais vārds, pēc kuŗa nākotnes māksliniekiem vajadzēs fantazēt, aizejot tālu no īstenības. Neizteiksmīga, nedzīva fotografija vai apraksts nekad mākslinieka radītu portrētu vai kaujas skatu neatvietos. Teiktais, liekas, būs katram saprotams. Tagad atliek tikai ķerties pie reālizēšanas, lai turpmākā paaudze mums nepārmestu bezdarbību.

Kā armijas komandieris, pēc atgriešanās no Lietuvas, savā intervijā izteicās, tad mūsu tuvākie kaimiņi ir ļoti labi izpratuši glezniecības nozīmi un izgreznojuši vēsturiskām gleznām kaŗaspēka daļu klubus un kazarmas. To pašu varam sacīt par mūsu ziemeļu kaimiņiem — igauņiem, somiem, nerunājot nemaz par vecām Vakareiropas kultūrtautām, kur vienmēr tēlojošā māksla ir atradusies goda vietā. Arī pie mums vietām ir izpratuši šo jautājumu un kazarmās, klubos, kā arī citās sabiedriskās vietās, redzam, kaut gan retus, skatus no atbrīvošanas kaŗa cīņām un mierlaika dzīves — kaŗa dienestā iesaukto un citu mākslinieku darbus.

Būtu laiks visām kaŗaspēka un aizsargu vienībām, sabiedriskām organizācijām u. t. t., padomāt par savu telpu garīgo seju izveidošanu, novietojot viņās valsts, armijas un aizsargu vadības, kā arī izcilus kaŗavīru portrētus un kaujas skatus, pelēko fotografiju vietā. Sienas tad paustu vēsturi, runātu par gaumi un mākslas izpratni, rādot, ka mēs tuvojamies Vakareiropas kultūrai. Jo garīgi augstāki stāvoša tauta, jo lielākas viņas prasības pēc īstām mākslas vērtībām.

Glezniecības nozīmi jau bija izpratuši mūsu izcilākie valstsvīri, piemēram, nelaiķis ministrs Meierovics, kas, braucot uz Vakareiropu, lai panāktu Latvijas atzīšanu, bija līdzpaņēmis reprodukcijas no mūsu ievērojamāko mākslinieku darbiem, un kuŗi, pēc viņa paša izteicieniem, kā ložmetēji pavēra ceļu uz Latvijas atzīšanu de jure. Ārzemnieki saprata: ja tautai ir tādas kultūrālas vērtības, tad viņai ir tiesības uz patstāvīgu dzīvi, tā cienīgi nostājoties blakus visām patstāvīgām tautām.

Pulkvedis J. Baško

Aizsargu loma aviācijas izveidošanā

Aizsargi! Nemeklējiet šinīs rindiņās dvēseles dziļu pārdzīvojumu, nemeklējat dievišķīgu domu un spārnotu ideju — nekā neatradīsiet, bet tomēr ziedojat dažas minūtes to izlasīšanai. Varbūt tas, kā iemestais akmenis saviļņos rāmu ūdeni, mazliet sakustinās jūsu šķietamo mieru. Esmu pārliecināts, ka daudzi šo rindiņu domas izteiktu simtkārt spilgtāk un dziļāk, jūsu mieru sabangotu uz ilgāku laiku un panāktu nospraustu mērķi.

Mans nolūks, mana neizārstējamā slimība, jums atgādināt mūsdienu kādu brīnumparādību, pastāstīt tās gaitas, apsvērt tās nozīmi un iespējas, atzīmēt to darbu, ko jāveic tēvu zemes dzidrās debess sargāšanai.

Šī brīnumparādība ir lidošana. Tās vēsture aiziet sirmā senatnē, kad pirmātnējs cilvēks tikko sāk domāt un novērot dabas parādības; viņš nevar paiet garām gaisa iekarošanas idejai. Tā atspoguļojas neskaitāmās teikās, dziesmās, ticējumos. Cilvēces sapņi par brīvību, laimi, paradīzi, nemirstību, dievišķīgumu — viss cieši saistīts ar lidošanu. Ar putna spārniem cilvēks aizlaistos aiz kalniem, aiz mākoņiem, aizlaistos tur, kur ir mūžīga svetlaime, bet bez spārniem viņam jārāpuļo pa kalniem un lejām nepārtrauktā cīņā maizes dēļ.

Gadu simteņi neapturami tek mūžībā, veidojas valstis, sasniedz savas varenības kalngalus un iet nebūtībā; to vietā ceļas jaunas valstis un iet to pašu ceļu. Šinī nepārtrauktā plaukšanā, augšanā, ziedēšanā un bojā iešanā, līdzi saulei un zvaigznēm, mirdz vienmēr un visur gaisa iekarošanas ideja. Tā neiet bojā, tā gadu tūkstošus paliek neuzvarēta un neatmesta... Technikas un motoru laikmets sāk dragāt neuzvaramu ideju un 1903. g. 17. decembrī brāļi Raiti izdara pirmo lidojumu — gaiss uzvarēts! Vairs nav šaubu, brīnišķīgais putns saķerts aiz astes, vairs nespruks vaļā, bet kalpos cilvēces paradīzes sapņu piepildīšanai!...

Gaisa iekarošana neatnesa gaidīto svētlaimi, bet nes un nesīs nesalīdzināmi vairāk posta un rūpju, nekā laimes: paradīzes sapņi izrādījās ziepju burbuļi, bet toties posta un nāves iespējas milzu soļiem steidzās uz priekšu. Mēs un mūsu pēcnācēji justos nesalīdzināmi drošāki un laimīgāki, ja nebūtu mūsdienu aviācijas. Nepaspējis pat apaugt ar spalvām, iekarotājs sāka klabināt nezvēra šausmīgos zobus. Mīļie, skaistie, debešķīgie sapņi, līdzi daudzām tautām, valstīm, jūs arī aizgājāt nebūtībā un jūsu vietā mūsu priekšā stāv cilvēku ģēnija briesmīgais sasniegums — aviācija.

No šūpuļa autiem ta piedalās karā, sākumā pabērņa lomā, bet ar katru dienu tās iespējas iet plašumā un kara beigās tā izveidojas kā neatkarīga ieroču šķira, pat vēl vairāk: sāk sapņot par patstāvīga bruņota spēka lomu. Pēdējās dienās panāktā vienošanās starp Franciju un Angliju visā pilnībā pasvītro tās varenību. Pat lielvalstis tik tālu jūtas apdraudētas, ka apsola tūlītēju līdzdarbību cīņā ar iebrucēja aviāciju, jo avio izmantošanas laiks tiek mērots stundās un apstākļu noskaidrošanai, sarunām nav laika.

Kāpēc tik strauji tā iekaroja tādu stāvokli? Taču jābūt kādām izcilus īpašībām? Taču bija jāpierāda savu iespēju plašums un varenība pagātnē; taču jāpierāda savas velnišķīgās spējas tagadnē un nākotnē?

Aviācijas izmantošanas asiņainais ceļš sākās ar izlūkošanu. Sākumā vienaldzība, vēlāk šaubas un beigās atzīšana par armijas acīm. Tā ir spējīga daudz redzēt, redzēto paturēt galvā, atzīmēt uz papīra, kartes, dot pilnīgi neapstrīdamu dokumentu — fotouzņēmumu. Kara mākslas pamatbalss — nejaušība, — sāk līgoties un draud sabrukt. Tā pasargāšanai jāatmet kustības un novietošanas gadu simteņu vecos principus. Modernas artilerijas un kājnieku uguns sasniegumi pārvērš kaujas lauku tuksnesī: slēgtās kolonas ar orķestriem un plivinošiem karogiem aiziet mūžībā. Aviācija pārvērš tuksnesī tuvu un pat tālu aizmuguri. Netikai kaujas laukos pazūd kolonas, bet tās pazūd ārpus artilerijas sniedzamības robežas. Viss, kam ir sakari ar karu, dzīvo nepārtrauktās domās, — kā labāk paslēpties no ienaidnieka ērgļu acīm. Karaspēks plaši jo plaši sāk pielietot nakts kustības. Matemātiski pareizas nometnes, ar sniegbaltām telšu un zelta cekuliņu rindām, pazūd. Viss slēpjas mežos, zem jumtiem, krūmos, ēnās, pat apakš zemes, bet pilnīgi paslēptīes no lidoņa acīm nevar. Savā zemē, dziļā aizmugurē, karaspēks baidās zilās debess, jo no turienes skatās ienaidnieka acis, kuras atklāj spēles gaitu, bet tā jāslēpj un jāslēpj līdz pēdējam brīdim, citādi var zaudēt spēli.

Mūsdienu vēsturnieki, iztirzājot pasaules kara notikumus, met smagus apvainojumus aviācijai: lidoņi varēja redzēt, varēja atšķirt, bet neredzeja, sajauca savējos ar ienaidnieku... Kāda nemākulība, kāda noziedzīga pavirsība! Varbūt, varbūt, taisnīgākam starp taisnīgākiem ir taisnība! Mēs vienmēr pareizi apsverām pagājušo, bet kāda būtu mūsu rīcība notikumu laikā? Varbūt, vēl sliktāka? Otrkārt, — nedrīkst aizmirst, ka lidoņi sāka mācīties gaisa izlūkošanas ābeci kara laikā. Kas no mums kādreiz nav „a“ sajaucis ar „b“, teicis 2 un 2 ir pieci? Neapšaubāmi, lidoņi kļūdījās, bet tas tāpēc, ka viņiem trūka pagātnes, prakses, piedzīvojumu un zināšanu. To viņi ieguva ar savām asinīm, sadragātiem kauliem, dzīvību... Kad aviācija iemācījās pareizi izlūkot, tad tās ceļā nostājās tādas pretestības, kad visu redzošās būtnes sāk zaudēt redzi. Zenītartilerija uzdzen lidmašīnas 4000—5000 m lielos augstumos, zemes karaspēks un tā apgādes iestādes pielietā, visplašākā mērogā maskošanās, gaisa brīvos ceļus šķeļ ienaidnieka iznīcinātājs. Rezultātā — zemē tukšums, gaisā šausmas.

Arī bumbmešanas gaitas norit izlūkošanai līdzīgos, pat sliktākos, apstākļos: bumbas krišanas likumu nezināšana, prakses un tēmēšanas instrūmentu trūkums, nepiemērotas lidmašīnas, niecīga celtspēja, stipri ierobežo bumbmešanas iespējas un tās panākumiem bija gandrīz gadījuma raksturs. Uz šo neveiksmju pamata, daudzi pētnieki dibina savus secinājumus par bumbmešanas iespējām, nākotnes karā un kā izsmeļošu pierādījumu saviem secinājumiem, pieved Londonas bumbmešanas rezultātus. Lūk, vācu cepelini, Gota, Giganti, visā kara laikā mazāk nonāvēja Londonas iedzīvotāju, nekā to izdara ikgadu Londonas šoferi; citiem vārdiem — bumbmešanai nav nopietnas nozīmes. Varbūt, tas taisnība?... Skaidrības labā pievedīšu Londonas gaisa aizsardzības pārskatu par 1918. g. 19. maija nakti. 40 vācu lidmašīnas uzbrūk Anglijai, tikai 13 no tām pārlido Londonu. Vācieši šinī naktī zaudēja: gaisa kaujās — 3, no zenītartilerijas — 3, citu iemeslu dēļ — 4 lidmašīnas. Uzbrukuma laikā tika pacelti 84 iznīcinātāji, to starpā bija visjaunākā tipa „tikai“ 73, zenītartilerija izšāva vairāk kā 30.000 šāvienu; bez tam vēl nāk klāt starumetēji, noklausīšanās aparāti, ložmetēju grupas, sakaru tīkls, štābs, fabriku darba pārtraukumi u. t. t... Tas nieki, ko nav vērts ņemt vērā! Vai tas pareizi? Man šķiet, ka tādi secinājumi nav dziļi pārdomāti un sevišķi, ja ņemtu mūsdienu modernos bumbnesējus.

Cīņai ar izlūkiem un bumbnesējiem, bez zemes līdzekļiem — maskošanās visplašākā mērogā, zenīt-

artilerija, kājnieku uguns, novērošanas posteņi un t. t., — būvē speciālas lidmašīnas — iznīcinātājus, kas ienes apvērsumu aviācijas pielietošanā: izrādās, ka tikai aviācija ir spējīga nopietni apkarot ienaidnieka aviāciju. Sākot ar 1917. gadu, iznīcinātāji ieņem pirmo vietu, lai gan to esamība ir izlūku un bumbnešu esamības atvasinājums.

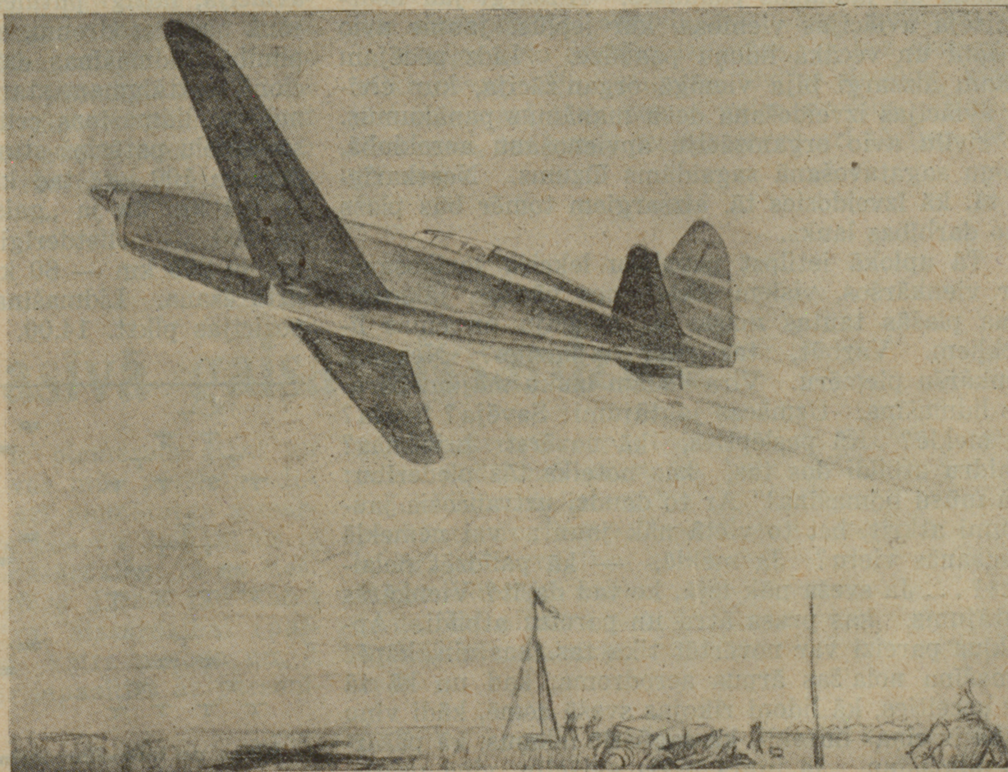
Bez minētiem galveniem uzdevumiem, pasaules karā aviācija tika pielietota artilerijas uguns korriģēšanai, kopdarbībai ar kājniekiem, jātniekiem, pat tankiem, sakaru uzturēšanai, darbībai jūrā un daudziem citiem udevumiem.

Tā aviācija izveidojās pagātnē. Kā būs nākotnē? Neapšaubāmi, arī nākotnē paliks tie paši uzdevumi, daži zaudēs savu nozīmi un tiks atmesti, to vietā nāks jauni. Kā vienmēr — nekas nestāv uz vietas, un, jādomā, tas pats būs arī avio izmantošanā. Kaŗa sākumā pielietās pagājušā kaŗa pēdējo dienu paņēmienus, pielietos loģisku secinājumu paņēmienus, pielietās arī kaut ko jaunu — pārsteidzošu.

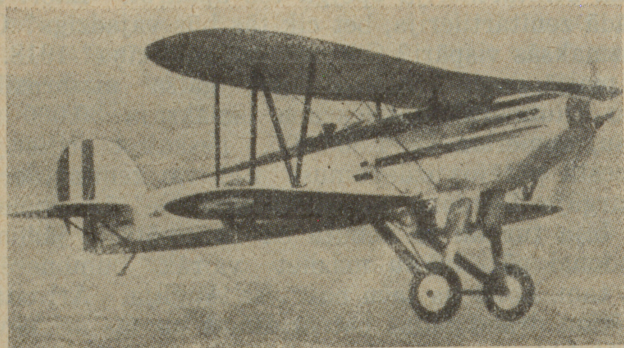
Neapskatot strīdus par un pret aviācijas varbūtējām iespējām, ņemsim šo strīdu secinājumu — tas ir nauda un nauda, gatavošanās un bezgalīga gatavošanās. Vienkāršam mirstīgam gluži vienalga, kas apēd miljonus — vai moderna zenītartilerija ar visām savām piedevām, vai aviācija vispāri; vai tikai iznīcinātāji, vai visi avio veidi kopā tos aprij; vai kāds cits faktors, piemēram — apakšzemes būves, aerodromi u. t. t... Bet vienkāršam mirstīgam nav gluži vienalga — vai viņš, viņa tēvija, viņa radu radi, viņa bagātības tiks pasargātas vai nē no ienaidnieka aviācijas. Mēs varam pēc patikas izvēlēties cīņas līdzekļus, bet galu galā pienāksim pie 20. gadu simteņa briesmoņa — aviācijas. Iedomāsimies, ka ienaidnieka bumbneši nav bīstami; modernā zenītartilerija spējga tos apkaŗot. Labi! Jāiegādā zenītartilerija, bet cik tās būs vajadzīgs? Cik tā izmaksās vispāri? Cik izmaksā pati cīņa? 1918. g. 19. maijā angļu priekšzīmīgai gaisa aizsardzībai triju „dunduru" notriekšana izmaksāja 30.000 šāvienu, apmēram Ls 1.500.000, neskaitot artilerijas dienesta pārējos izdevumus. Bet vai zenītartilerija pasargāja Londonu no vāciešiem? Nē! 13 lidmašīnas bija tur un ja nebūtu 84 iznīcinātāju, jādomā, Londonai pāri lidotu mazliet vairāk bumbnesēju. Bez tam, Londona taču nav visa Anglija. Arī citām pilsētām draud tādas pat briesmas un tās arī nevar atstāt likteņa varā. Iedomāsimies, ka mūsdienu iznīcinātāji tik vareni, kā bumbneši nepaspēs sasniegt mērķi, ka būs notriekti. Jā! Tas taisnība! Vajadzīgi iznīcinātāji! Cik? Londonas apsardze, ar saviem paceltiem gaisā 84 iznīcinātājiem notrieca 3 vācu lidmašīnas, bet velna ducis tomēr bija virs Londonas. Jāpiezīmē, ka šī Londonas gaisa aizsardzības operācija tiek uzskatīta kā labākā, citas deva sliktākus rezultātus.

Tāpēc es pagāju vienaldzīgi visiem strīdiem gaŗām, jo galu galā visu strīdu pamats ir aviācija. Cik augsti vai zemu tās iespējas netiktu vērtētas, kā un kādā veidā tā netiktu izmantota un apkaŗota, kopsavilkumā, pārvēršot visas teorijas latos, sevišķi lieli ietaupījumi nav saskatāmi, kā nav saskatāma pilnīga nodrošināšana no zilās debess briesmām.

Vienkārša, tuva īstenībai, nākotnes kaŗa gaita sāksies nejauši ar bumbnešu uzbrukumu. Tiem pretim stāsies iznīcinātāji un bumbneši; sāksies cīņa gaisa pārsvara, gaisa iekaŗošanas dēļ. Kad debess telpa tiks iekaŗota, tad tikai zeme sajutīs aviācijas iespējas varenību. Zemes cīņas līdzekļi traucēs tās darbību, retinās tās rindas, bet pārtraukt tās darbību, to iznīcināt nebūs spējīgi. Tad ātrākā vai

Ātrākā sauszemes lidmašīna (franču, 506 km st.).

Moderns iznīcinātājs.

lēnākā tempā sāksies pilsētu, fabriku, dzelzceļu mezglu, tautas bagātību un pašas tautas bojā eja. Notiks kaut kas līdzīgs pastara dienas priekšvakaram, tikai nevis pasaules, bet atsevišķas valsts mērogā. Pastara dienas briesmas prasa nepārtrauktu morālisku gatavošanos, bet nākotnes karš prasa netikai morālisku gatavošanos, tas prasa ari materālu gatavošanos.

Ko mēs esam darījuši avio briesmu novēršanai? Ir daudz runāts, rakstīts, kaut kas darīts, bet tas viss kopā ir tikai piliens mazā ezerā... Apbrīnojamā vienaldzība, nezināmu spēku palīdzībā nepārvarāma uzticība, bērnišķīga sajūsma — tā varētu raksturot tautas izturēšanos pret aviāciju. Visapkārt tuvie un tālie, lielie un mazie kaimiņi gatavojas gaisa kaŗam, bet mēs stāvam uz vietas. Ilga stāvēšana bīstama! Pēc vairāku gadu simteņu, ar tik lieliem upuŗiem iekaŗotā neatkarība, noteikti prasa gatavoties gaisa kaŗam.

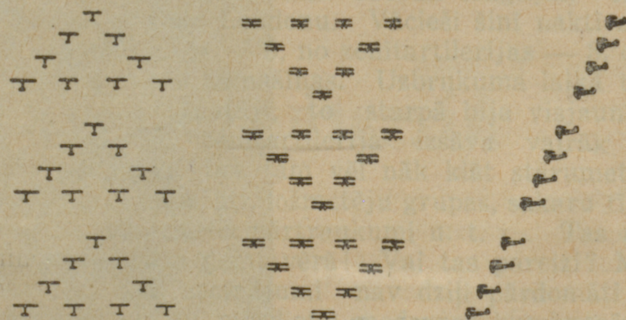
Šinī darbā izcilus nozīme piekrīt aizsargu organizācijai. Tā ar savām nodaļām pārklāj visu valsti; tās locekļu vairums cieši saistīts ar tautu — no tautas nāk, ar tautu dzīvo, tās priekšzīmei seko vecākās un jaunākās paaudzes. Aizsargi jau noorganizēja aviācijas vienības, kur ieplūst jaunie avio censoņi un vecākā lidoņu paaudze. Līdz pēdējām laikam aizsargi bija vienīgā organizācija, kur civīlās aviācijas izveidošana deva manāmus panākumus. Ar civīlu avio organizāciju apvienošanu aeroklubā, lidoņu sagatavošanā sagaidāms lūzums. Neatkarīgi no tā, kā izveidosies tā, aizsargiem tomēr būs plašs avio darbības lauks.

Tā aplokā ietilpst populāru lekciju sarīkošana, kur vienkāršos, visiem pieietamos vārdos, jāiepazīstina plašās tautas masas ar aviāciju un cīņas līdzekļiem. Varbūt, tas nav vajadzīgs? Ņemsim vienkāršu piemēru. Virs kādām lauku mājām parādās lidmašīna. Uzmācas jautājumi: Savēja? Sveša? Ko meklē? Kā paslēpties, kā novērst briesmas? Skaidru atbildi dos tas, kas noteiks tās piederību: „Tā mūsu lidmašīna!" Ar to daudzi uztraucošie jautājumi atkrīt, bet to vietā nāk jauni: vai nemeklē nolaišanās vietu? Ja meklē, — kā palīdzēt nolaisties?... Ja sveša nāk lejā, ko tad darīt? Vienkāršs jautājums, kas prasa ātru un pareizu atbildi. Apstākļus pareizi var novērtēt tika tas, kas zin, kāpēc lidmašīna nolaižas ārpus aerodroma, kad un kā tā var pacelties, kā lidoņi rīkojas svešā zemē, kādi viņu rīcībā ir cīņas līdzekļi, kā sagūstīt lidoņus, kā pasargāt lidmašīnu. Ja tauta pazīs aviāciju, viņa pratīs, ja ne pilnīgi, tad pa daļai novērst briesmas. No mūža gala bija, ir un būs pareizs uzskats: bīstams tas ienaidnieks, kuŗu mēs nezinām. Varbūt, tāda apmācība prasa ārkārtīgu darbu? Nē! Divi trīs priekšlasījumi, daži fotouzņēmumi, ja iespējams, īsta lidmašīna un iepazīšanās apmācība veikta. Šo vieglo, bet tanī pat laikā ļoti svarīgo darbu tautas un valsts labā sekmīgi var veikt aizsargi. Kāmēr mūsu skolās nav ievests avio kurss, kāmēr ievešanu jaunā paaudze neuzstāsies blakus vecākai, — līdz tam laikam aizsargiem piederēs vadošā loma avio sagatavošanā.

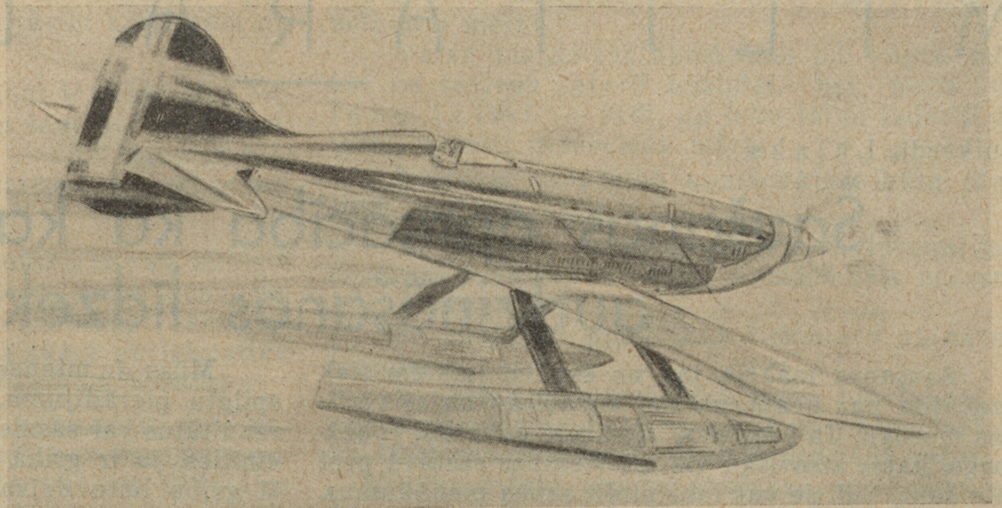
Daudzās valstīs iedzīvotāji apgādāti ar gāzmaskām, ierīkotas bumb- un gazdrossas slēptuves. Jādomā, ar laiku arī mēs to dabūsim. Pilsētās šo darbu strādās inženieri-speciālisti, bet kas to darbu veiks lauku mājās? Atkal nenogurstošais un brīvprātīgais darbinieks būs aizsargs. Inženieŗi speciālistu lauku mājās, varbūt, redzēs tikpat bieži, kā saimnieciskus instruktorus, — divos-trijos gados reizi, bieži arī pavisam neredzēs. Aizsargs turpat kaimiņš, tāds pat zemnieks, viņš vienmēr pieietams.

Avio briesmu novēršana atkarīga no tā, cik ātri apdraudētās vietas dabūs paziņojumu par ienaidnieka lidmašīnu tuvošanos, citiem vārdiem, no gaisa novērošanas posteņu tīkla. Jo tas plašāks, jo ātrāki sakari ar centriem un centru sakari ar gaisa aizsardzības štābiem. Arī šinī darbā aizsargi var veikt ļoti lielu darbu. Pateicoties lieliem ātrumiem, daudzu simtu kilometros izkaisītās bumbnešu eskadriļas pēc 2—3 st. sapulcējās noteiktā vietā, tur saņem uzbrukuma pavēli un pēc 3 st. uzmet bumbas 300—500 km lielā attālumā no sapulcēšanās vietas. 200—300 km. st. ātrums atļauj tādu pārsteigumu. Pārsteigumu var novērst, briesmas mazināt, attiecīgi izveidots novērošanas tīkls.

Aviācijas spēju izmantošanas lietderīgums saistīts ar aerodromu daudzumu. Var būt pirmklasīga aviācija, līdzīgi putniem lidoņi, bet ja darbības rajonā nav aerodromu, aviācija netiks izmantota visā pilnībā: lidmašīnas darba ražīgums pretēji proporcionāls attālumam starp mērķi un aerodromu. Piemēram, lidmašīnas celtspēja ir 1000 kg, deg un smērvielu patēriņš stundā pie 250 km. st. techniskā ātruma 100 kg., tad katrs nolietotais kilometrs apēd 0,4 kg. un ja „gaisu malošu" kilometru salasās ap 100, — nelietderīgi zaudētā celtspēja būs ap 40 kg, ja 200 km — 80 kg. Bez tam, nāk klāt sakaru uzturēšana. Lidmašīna nofotografēja ienaidnieka pozicijas plkst. 14.00. Šie uzņēmumi vajadzīgi rīt-

Viens no lidmašīnu ierindas veidiem. Skats no augšas, priekšas un sāniem.

Ātrākā jūras lidmašīna (itaļu, 709 km st.).

dienas uzbrukuma pavēles sastādīšanai. Lidmašīna nolaidās plkst. 15.00, plkst. 19.00 fotouzņēmumi gatavi, tie jānosūta uz štābu. Ja aerodroms atrodās 5—20 km no štāba, — pēc $^1/_2$—1 st. tie klāt, bet ja 200 km, tad ar lidmašīnu tie tiks nogādāti pēc 2—3 st. Tāds nogādes veids savukārt izsauc nelietderīgu 2—3 st. lidojumu. Nogādāšana ar motociklu, auto prasa 4—7 st., — tas ir, ziņas pienāks tad, kad pavēle jau būs sastādīta, bet kādreiz pienāks arī tad, kad norisināsies kauja. Aerodromu tīkla izveidošanā noteicošais vārds pieder kaŗa resoram, bet civīlai aviācijai arī nepieciešami aerodromi. Abos gadījumos darba veikšana bez aizsargu līdzdalības nav iedomājama. Mūsu apstākļos grūti sagaidīt, ka kādreiz aeroklubs būs tik bagāts, ka varēs iegūt personīgā īpašumā aerodromu vajadzīgo daudzumu; pat kaŗa resoram nav pa spēkam iegādāt piemērotus laukus. Un atkal aizsargu rokās atrodas tās bagātības, kas var izveidot priekšzīmīgu aerodromu tīklu. Kas zin labāki par saimnieku katru akmeni, grāvi, krūmu tīrumā?... Divi-pieci saimnieki kopā savus tīrumus, pļavas viegli var pārveidot nolaišanās laukumā: tur jānozāģē atsevišķais koks, tur jāizcērt krūmi, tur jānovāc akmeņi 3—4 m³, tur pēc āboliņa, labības novākšanas jānojauc žēperi, tur eža jānolīdzina, tur pāris simts metru grāvis jadrenē — un aerodroms gatavs! Rudenī, pēc labības novākšanas, līdz pavasarim to var lietāt lidmašīnas bez kaut kāda zaudejuma saimniecībai. Bet tādi laukumi atvieglina avio apmācību miera laikā un kaŗa laikā sekmē avio izmantošanu.

Beigās pieskāršos pie grūtākā valsts aizsardzības uzdevuma — aviācijas materiālās daļas iegādes. Valsts budžets nav spējīgs apmierināt modernās aviācijas prasības. Tā tik dārgi maksā, ka pat bagātās valstis nevar uzturēt tādu aviāciju, kādu prasa valsts drošība. Tautai labprātīgi jānāk valstij talkā. Ja caurmērā katrs pilsonis ikgadus ziedotu aviācijai tikai vienu latu, tas būtu pietiekoša summa, kas varētu pilnīgi pārveidot mūsu gaisa aizsardzību. Arī šeit aizsargiem plašs darba lauks, kur viņi ar savu iespaidu un līdzdalību var veicināt līdzekļu vākšanu aviācijas vajadzībām.

Šis īsais pārskats pasvītro aizsargu lomu gaisa aizsardzības izveidošanā. Gluži vienalga, vai tieši zem aizsargu, vai aerokluba vai kaŗa aviācijas fonda karoga avio darbība izpaužas, — bez aizsargiem iztikt nevar. Viņi stiprina tēvijas drošību, viņiem jāstiprina arī tēvu zemes gaisa drošība. Kas mīl tēvu zemi, tas sargā to, tas sargā arī tēvijas debess zilo telpu.

Plkv.-ltn. J. E. Ozols.

Pasīvā gaisa aizsardzība

Lidotāju uzbrukums ir piemērots ātrai un pārsteidžošai darbībai, tas var mūs pārsteigt dažādos apstākļos, kas prasa arī piemērotus aizsargāšanās paņēmienus. Katra pilsoņa pienākums ir sekmēt valsts pasīvo gaisa aizsardzību, ja ne tieši piedaloties pasīvās aizsardzības darbā, tad katrā ziņā sagatavojoties personīgai aizsardzībai (pašaizsardzībai). Tamdēļ arī katra pilsoņa un, it īpaši, aizsarga pienākums ir iepazīties ar personīgās aizsardzības paņēmieniem un lidotāju uzbrukuma gadījumā prast tos lietderīgi pielietot. Sekojošo illūstrāciju mērķis ir, attēlojot lidotāju uzbrukuma apstākļus, iepazīstināt lasītājus ar personīgās aizsardzības paņēmieniem un ar lietderīgu rīcību lidotāju uzbrukumā. Pats par sevi saprotams, ka pilnīgu sagatavošanu personīgai aizsardzībai var sasniegt tikai praktiskās apmācības ceļā.

Pulkvedis Ļūļaks.

Šaušanas apmācība kā kareiviskās audzināšanas līdzeklis

Šaušanas māksla jau no seniem laikiem tiek uzskatīta par neapšaubāmu karavīra kaujas vērtības mērogu. Ja karavīrs, aizsargs, policists, robežsargs, katrs atsevišķi, vai arī vienības sastāvā prot labi šaut, tad tie var labi pildīt savus pienākumus.

Labāk šaujošie, individuālā šaušanā vai vienību sastāvā, nodara ienaidniekam lielākus materiālus zaudējumus, dodot iespēju gūt lielākas sekmes, un līdz ar to iegūst arī pārākuma sajūtu par ienaidnieku.

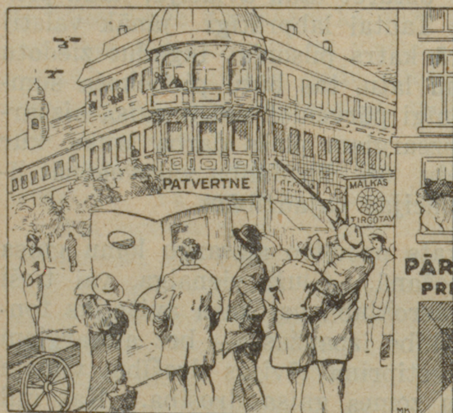
Pārākuma sajūta ir viena no visspēcīgākām cīņas un uzvarētgribas rosinātājām.

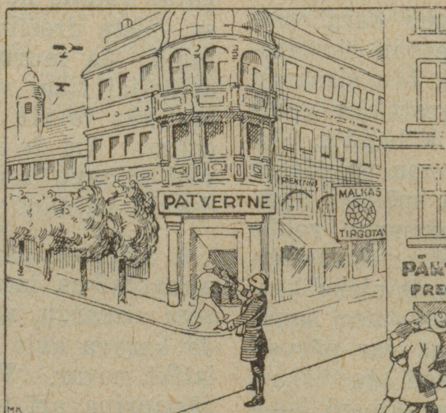
Mūsu dzimtenes atbrīvošanas cīņu vēsture dod spilgtu pierādījumu, kādus apbrīnošanas cienīgus rezultātus var sasniegt, ja armijā un tautā ir griba cīnīties, ja ir griba uzvarēt. Lai katrā no mums šī griba būtu dzīva un spēcīga, vajag radīt apstākļus, kas rosina mūsos pārākuma sajūtu par pretinieku.

Piemēram, ņemsim aizsargu, kurš prot labi šaut un prot pareizi novērtēt apstākļus, kādos atrodas — viņš neapšaubāmi sajutīs pārākumu par kādu laupītāju, kas apdraud viņu pašu, vai kaimiņu, un, pateicoties savai šaušanas mākslai, vai

I. tabula.

Kā izturēties lidotāju uzbrukumā:

Zīm. Nr. 1.

Nepareizi.
Ziņkārīgi aplūkot ienaidnieku lidmašīnas.

Pareizi.
Paslēpties tuvākā patvertnē

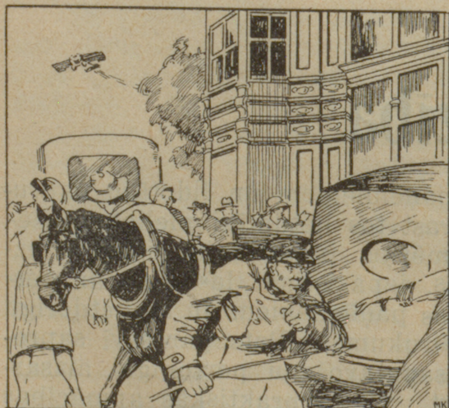
Pēc lidotāju traukšņu izziņošanas (baznīcas zvani, sirēnas kaucieni u. t. t.) nedrīkst:

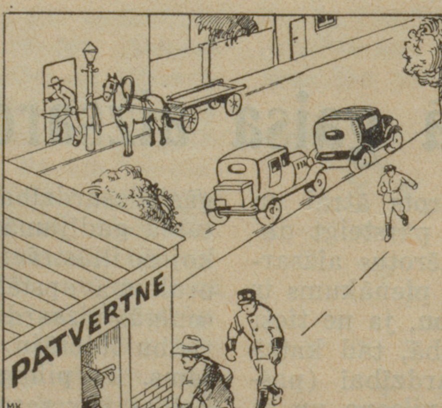
— drūzmēties ielās, laukumos u. t. t., jo drūzmā iemesta ienaidnieka bumba nodarīs daudz lielāku postu;

— skriet un citādi radīt uztraukumu uz ielas, kas var novest līdz pānikai;

— ziņkārīgi lūkoties caur atvērtiem logiem, jo ienaidnieka nomesto bumbu šķēpeles daudz ātrāki ķers tos, kas stāvēs pie logiem un arī gāzmākoņi caur atvērtiem logiem daudz vieglāki ieplūdīs telpās;

— apgrūtināt kārtības sargu ar lieku izprāšņāšanu, bet bez ierunām izpildīt viņa rīkojumus.

Zīm. Nr. 2.

Nepareizi.
Atstāt ielas vidū auto un brīvā zirgus.

Pareizi.
Auto novietot ielas malā, zirgus piesiet.

Pēc lidotāju traukšņa nedrīkst:

— pamest uz ielas vidus auto, autobusus u. t. t., jo pēdējie aizsprostojot satiksmi, apgrūtinās aizsardzības komandu darbību;

— pamest uz ielas brīvā zirgus, kas satrakoti var ievainot ielas gājējus u. t. t.

Pēc lidotāju traukšņa auto, autobusi jānobrauc ielas malā, jāizslēdz motors un nakts laikā jānodzēš uguņi, pajūgi jānobrauc ielas malā un zirgi jāpiesien un tikai tad meklēt patvērumu tuvākā patvertnē vai trepju telpās.

nu iznīcinās laupītāju, vai arī to sagūstīs. Piemēri no ikdienas to mums pastāvīgi apstiprina un atgādina.

Tā tad, šaušanas apmācībai ir jāpiegriež ļoti liela vērība; jo labāk pratīsim šaut, jo lielāks mūsos augs nepārvaramais spēks — pārākuma sajūta, jo derīgāki būsim kā savas dzimtenes neatkarības sargi un aizstāvji.

Šaušanas apmācībā apmācītājam nav jāizlaiž no acīm tas apstāklis, ka parasti katrs zēns, vai vīrs, neatkarīgi no vecuma, piekeras šaušanas mākslai ar ļoti lielu prieku, ziņkāri un labpatiku — atliek tikai šo tieksmi veicināt un attīstīt.

Ar stingrām pavēlēm un komandām vien parasti te nekas vērtīgs, paliekošs nav sasniedzams. Šo mākslu vissekmīgāk attīsta, rosinot padotajos ticību savai mākai, savām spējām, savam ierocim. Šī ticība, droši vien, nostiprināsies, ja apmācītājam izdosies pamodināt apmācāmā apziņu, ka viņš, ja tikai cieši gribēs, neapšaubāmi varēs klūt par labu šāvēju. Apmācītājam jācenšas plānmērīgi veidot apmācāmā gribu, lai tas prastu izvēlēties pareizo mērķi, un spētu sevi savaldīt tādā mērā, lai izdarītu šāvienu tanī acumirklī, kad ierocis vispareizāk notēmēts mērķī.

Vajag pieradināt apmācāmo ļoti rūpīgi mērķēt un šāvienu izdarīt apzinīgi, bet nevis uz labu laimi, — tādi uz labu laimi izdarīti šāvieni, parasti nesasniedz mērķi.

Šaušanas apmācībā apmācītājam būtu jāuzstāda sev par mērķi:

1. Uzturēt dzīvu to patiku un interesi par šaušanas mākslu, ko katrs apmācāmais nes sevī jau no bērnības.

2. Stiprināt apmācāmā ticību sev un savam ierocim.

3. Stiprināt apmācāmā gribu būt labam un apzinīgam šāvējam. Pieradināt un pārliecināt to, ka tikai rūpīgi mērķēts šāviens sasniedz mērķi.

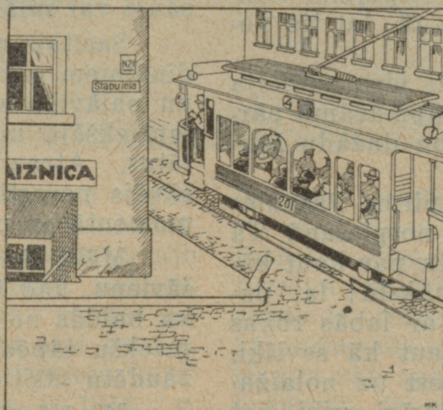
Minētie mērķi nosaka šaušanas apmācības apjomu.

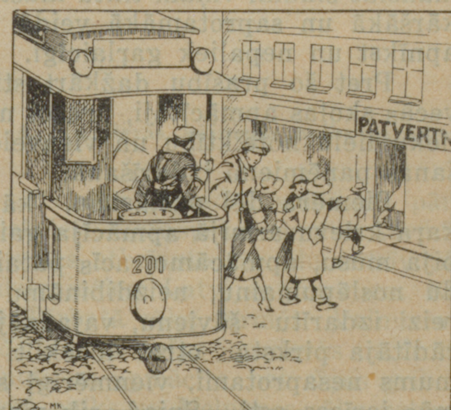
Lai uzturētu apmācāmajos dzīvu interesi un patiku pret šaušanas mākslu, apmācībai jānotiek saskaņā ar reglamenta noteikumiem vai priekšrakstiem, kuri atbalsta un attīsta šāvējā tieksmi parādīt savu pārākumu un cīņas gribu. Apmācītājam vajag atmodināt apmācāmajā viņa godkāri.

uz ielas, ceļa, laukumos un t. t.

Pēc lidotāju traukšņa nedrīkst:
— turpināt braucienu tramvajā, autobusā u. t. t.
— drūzmēties pie tramvajiem, autobusiem u. t. t., rodot ienaidniekam izdevīgus mērķus bumbu nomešanai.
— steigā astāt tramvajus, autobusus u. t. t., radot sastrēgumus.

Pēc lidotāju traukšņa izziņošanas mierīgi atstāt tramvajus autobusus u. t. t. un paslēpties tuvākā patvertnē vai trepju telpās.

Zīm. Nr. 3.

Nepareizi.
Turpināt braucienu tramvajā.

Pareizi.
Atstāt tramvaju un paslēpties tuvākā patvertnē.

Ja ir ziņas, ka sagaidāms ienaidnieka lidmašīnu uzbrukums, tad lidmašīnai tuvojoties nepalikt atklātās vietās uz ceļiem, laukumiem u. t. t., bet paslēpties tuvējā mežā, krūmos jeb nogaidīt līdz lidmašīnas pārlidojušas.

Zīm. Nr. 4.

Nepareizi.
Palikt uz ceļa un ziņkārīgi aplūkot ienaidnieka lidmašīnas.

Pareizi.
Paslēpties grāvī, tuvējos krūmos, vai nogulties pie zemes.

atzīt un izteikt atzinību par sasniegtiem labiem rezultātiem, ar to tiks dots gandarījums šāvēja veselīgai un dabīgai godkārei, kā savu kollēgu, tā arī sabiedrības priekšā.

Šāvēja psīcholoģiskās dabas prasības ir atspoguļojušās mūsu reglamentos un tiek ievērotas armijas un aizsargu šaušanas apmācībās un šaušanas sacīkstēs. Tamdēļ arī kļūst saprotams, kāpēc šāvējus iedala klasēs, piešķir krūšu nozīmes, piešķir šaušanas sacīkstēs personīgas un goda balvas un diplomus.

Kas attiecas uz šāvēja ticību saviem spēkiem un savam ierocim, tad apmācītājam jāievēro, ka šo ticību nevar rosināt ar skaļu un asu apiešanos ar apmācāmo. Ar šādu apiešanos var padarīt apmācāmo nemierīgu un viņu uztraukt, kas lietai par labu nenāks.

Apmācītājs gūs nesalīdzināmi labākas sekmes, ja apiesies ar apmācāmo ar pacietību un draudzīgi, ja labos pielaistās kļūdas ar tēvišķīgu sirsnību un savas dvēseles iekšējo siltumu, bez lieka asuma. Ļauna griba nepildīt apmācītāja norādījumus ir vispār ļoti reta parādība, tikai apmācītājam pašam ar savu rīcību nevajag šādu ļaunu gribu rosināt apmācāmos.

Visa apmācība, arī šaušanas apmācība, pamatojas uz apmācāmo ietekmi ar savlaicīgu labu padomu un pārliecināšanu. Lai stiprinātu šāvējā uzticību savām spējām, ir no svara, lai šaušanas mākslas sīkumi viņam tiktu klāstīti iespējami vienkāršākā un saprotamākā veidā un tā, lai tie neapnīkst un nepaliek garlaicīgi.

Pret šo prasību dažkārt stipri vien grēkoja vecās skolas apmācītāji, prasot no apmācāmā pārlieku lielu noteiktību un vienveidību dažādu šaušanas paņēmienu izdarīšanā.

Piemēra dēļ pastāstīšu, kā pirms Pasaules kaŗa krievu armijā apmācīja gaiļa nospiešanā. Tā bija mūsu, apmācāmo, acīs pataisīta par kaut kādu noslēpumainu, neizdibināmu mākslu; lai pareizi izdarītu šāvienu, vajadzēja ar labās rokas rādītāja pirksta otro locekļīti kaut kā sevišķi, mums nesaprotami, vienmērīgi spiest uz nolaižamās ierīces asti. Spied, cik vienmērīgi gribi, bet instruktors pa lielākais daļai pasaka, ka neesot pareizi, lai mācoties nospiest vienmērīgāk. Vārdu sakot, šī vienkāršā darbība bija mūsu acīs padarīta par mums, apmācāmiem, nesasniedzamu — to tikai, pēc mūsu domām, pareizi prata un varēja pareizi izdirīt instruktori-apmācītāji.

Kad sākām šaut ar kaujas patronām, tad gan nācām pie slēdziena, ka gaiļa nospiešana nemaz tik liela māksla nav, ka pie viņas nevajadzēja pieiet ar tādu noslēpumainību, ka šī darbība pēc savas būtības ir vienkārša un to katrs var izpildīt.

Tas pats sakāms par paņēmienu „šaušanai ņemt". Stundām ilgi veselas rindas mocījās, lai kā viens izdarītu pēc komandas šo paņēmienu — te par augstāko sasniegumu skaitījās absolūtā vienveidība. Tagad gan mēs zinām, ka par labu šaušanas mākslai šī vienveidība nenāca, bet toreiz mēs to nesapratām, jo apmācītāji paši neprata pieiet pie lietas vienkārši.

Ja turpretim apmācāmajā rodas pārliecība, ka šaušanas mākslā lieta grozās ap ļoti vienkāršām, saprotamām un viegli izpildāmām darbībām, viņš ķersies pie lietas ar lielāku paļāvību saviem spēkiem un lielāku centību. Tad sekmes neizpaliks.

Novērojumi rāda, ja šāvējam vāji sasniegumi šaušanā, viņš parasti vaino ieroci. Dažkārt vainas novelšana uz ieroci ir neapdomāta un naīva, bez ļaunprātīga nolūka, turpretim ir gadījumi, kad tāda vainas novelšana uz ieroci ir apzināti nepareiza. Kā pirmajā, tā otrajā gadījumā apmācītājam ar visiem līdzekļiem jācenšas pierādīt, ka ierocis vismazāk vainojams.

Lai stiprinātu apmācāmā gribu būt labam un apzinīgam šāvējam, ir ļoti no svara, līdztekus apmācības gaitai, pārliecināt apmācāmo, ka sasniegtie rezultāti atbilst uzstādītām prasībām. Pie tālākās apmācības vajag darīt visu iespējamo, lai apmācāmais šaušanu arī ar kaujas patronām uzskatītu par vienkāršu un vieglu lietu. Apmācāmam vajag ļaut pavingrināties mērķī šaušanā tādos pašos mērķos, kādi paredzēti nākošajā šaušanā ar kaujas patronām. Ja to nedara, apmācāmais tiek pārsteigts, kas atsaucas uz šaušanas sekmēm un ar to arī mazina gribu būt labam šāvējam. Tāpat šaujot ar kaujas patronām šāvēja griba stipri vien plok un garastāvoklis pasliktinās, ja nevajadzīgi ilgi viņam liek gaidīt savu kārtu.

Labāk ļaut šāvējam mierīgi atpūsties, nekā nervozēt viņu ar lieku gaidīšanu uz uguns līnijas saulē vai salā.

Sacītais ņemams sevišķi vērā pie viegli uzbudināmiem raksturiem — tādi dažkārt zaudē dūšu un paļāvību saviem spēkiem pat tad, ja redz, ka iepriekšējā maiņa sasniegusi sevišķi labus rezultātus. Atrazdamies nervozā, uzbudinātā stāvoklī, šāvējs parasti rauj mēlīti, aiztaisa acis šāviena momentā un padod plecu uz priekšu.

Mēlīti šāvējs rauj tāpēc, ka baidās novēlot šāvienu, kad ierocis notēmēts, aiztaisa acis tāpēc, ka baidās no šāviena trokšņa un padod plecu uz priekšu tāpēc, ka baidās no atsitiena un lai nezaudētu atsitiena dēļ līdzsvaru.

Minētās šāvēja kļūdas apmācītājam jācenšas novērst mierīgā garā. Ja viņš nāk pie slēdziena, ka šāvējs ir palicis mazdūšīgs un sevi uzskata par nespējīgu labi trāpīt, — tādu nevajag ar varu spiest, bet ļaut viņam atgūt dvēseles mieru, lai pārvarētu savu nospiesto garastāvokli.

Ja šāvējs ir notēmējis, bet tanī momentā jūt, ka nav pārliecināts, vai trāpīs, jeb redz, ka notēmējis nepareizā mērķī, vai uzņēmis nepareizu mērķējamo punktu, tad labāk viņam ļaut atlikt šāviena izdarīšanu, dodot laiku nomierināties, un tikai pēc tam likt, lai mērķē no jauna un šauj. Tomēr apmācītājam jāseko, lai šāviena izdarīšanas atlikšana nepārvērstos par paražu.

Šaušanas apmācībā ļoti stipri jārēķinās ar katra šāvēja rakstura īpašībām. Šī ir gandrīz vienīgā apmācības nozare, kur piegriežama izcilus vērība individuālai apmācībai.

Apmācītājs parasti stipri vien maldīsies, ja spriedīs, ka vāji šaušanas rezultāti ir tāpēc, ka šāvējam trūktu labas gribas vai centības, jeb viņš slikti šauj aiz nolaidības. Šinī gadījumā vajag

papētīt šāvēja raksturu, viņa fizisko un garīgo attīstību, tad arī redzēs, kur vaina meklējama, un pie labas gribas to varēs arī novērst.

Lai apmācītu padotos šaušanas mākslā, apmācītājam ir jābūt spējīgam saprast padotos, jāzin viņu fiziskās un garīgās īpašības un jāprot ar tiem apieties.

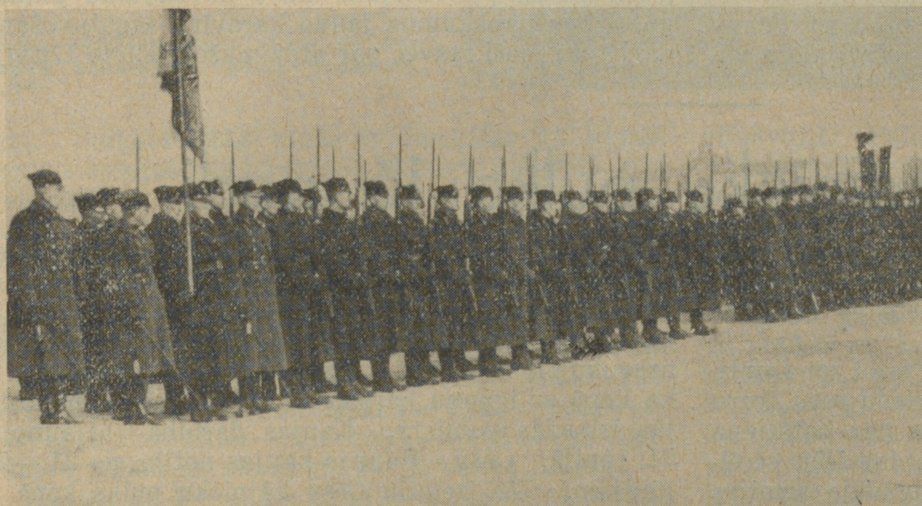
Apmācītājam pašam vajag pārzināt plašo apmācības vielu visos sīkumos un jāprot to pasniegt apmācāmiem viegli saprotamā veidā.

Apmācība jāizdara iespējami mierīgi, kas no apmācītāja prasa lielu pašsavaldīšanos, pacietību un neatslābstošu enerģiju. Ļoti teicami, ja pats apmācītājs ir arī labs šāvējs, spējīgs pārliecināt un ietekmēt padotos ar personīgo piemēru.

Pareizi izdarot šaušanas apmācību, bez redzamiem techniskiem sasniegumiem apmācītājs veic ļoti lielu un vērtīgu audzināšanas darbu; viņš, attīstot apmācāmajos šaušanas mākslu, modina un ieaudzina viņos pārākuma apziņu, modina viņos pārliecību, ka labs šāvējs ir īstais vērtīgais, neatsverama's savas brīvās tēvijas un tautas aizstāvis.

---

4. Valmieras kājnieku pulka 16. gada svētki

4. Valmieras kājnieku pulks parādē.

Š. g. 18. februārī 4. Valmieras kājnieku pulks atzīmēja savus 16. gada svētkus. Šis pulks formējies mūsu sabiedroto igauņu zemē un savas kauju gaitas sācis Latvijas ziemeļos. Kad mūsu armijas pirmās vienības Latvijas dienvidos jau vairāk kā pusotra mēneša bija varonīgi cīnījušās pret lielniecku spēkiem, radās iespēja ķerties pie latviešu karaspēka vienību formēšanas arī ziemeļos, jo 1919. g. janvāra beigās un februāra sākumā Igaunijas karaspēks, nonācis līdz Latvijas robežām, atbrīvoja arī dažus Ziemeļlatvijas novadus. Pēc vienošanās ar Igaunijas valdību Latvijas pagaidu valdības pārstāvji stājās pie latviešu karaspēka vienību formēšanas no Ziemeļlatvijas atbrīvoto novadu iedzīvotājiem un Igaunijā dzīvojošiem Latvijas pilsoņiem. Kā pirmo 18. februārī Tērbatā sāka formēt Valmieras kājnieku pulku. 27. martā pulks jau devās uz fronti, gan vāji apbruņots un apmācīts, bet cīņas gribas apgarots. 29. martā pulks no Melnupes sāka uzbrukumu ar nolūku ieņemt Alūksni. Neraugoties uz karavīru aizrautību, ar kādu tie devās pirmajās cīņās, uzbrukuma mērķi pagaidām vēl neizdevās sa-

4. Valmieras kājnieku pulks apmācībās.

sniegt, jo pulks sastapās ar vairākkārtīgu ienaidnieka pārspēku. Niknas cīņas pulks turpināja Apes rajonā un Melnupes krastos līdz 27. maijam. Kad pulkveža **Baloža** vadītā latviešu kaŗaspēka varonīgās cīņas dienvidos bija vaiņagojusi Rīgas atbrīvošana, Valmieras pulks kopā ar igauņiem 27. maijā pārgāja uzbrukumā dienvidaustrumu virzienā. Šoreiz uzbrukumam bija spoži panākumi. 29. maijā pulks iegāja Alūksnē, 31. maijā Vecgulbenē, bet 5. jūnijā jau ieņēma Krustpili. Šai uzbrukumā pulks saņēma daudz gūstekņu un trofeju. Uzbrukuma laikā nelieli kaŗavīru pulciņi virsnieku vadībā izdarīja vairākus varonīgus izlūku gājienus. Spilgtākais no tiem ir leitnanta **Zīles izlūku** gājiens. Šis virsnieks ar 34 vīriem izvirzījās apm. 30 klm pulkam priekšā un saņēma gūstā ienaidnieka bateriju ar daudz citām trofejām. Drīz pēc Krustpils ieņemšanas pulks apvienojās ar mūsu kaŗaspēka daļām, kas nāca no dienvidiem, un plecu pie pleca ar tām pulkveža Baloža vadībā turpināja cīņu pret lieliniekiem austrumu frontē. Bermonta dēkas laikā pulks piedalījās cīņās pie Torņkalna un Daugavas krastos, pēc tam ar kaujām izvirzījās no Daugavas līdz Lietuvas robežai. Latgales atbrīvošanas cīņās pulks piedalījās Kārsavas un Jaunlatgales rajonā. Līdz miera noslēgšanai ar pad. Krieviju tas austrumos no Kārsavas, Zilupes krastos sargāja atbrīvoto latvju zemi. Pulka karogā rakstītā devīzē: „Pirms dzimtenei brīvību dēli spēj pirkt, būs karogam varoņu asinīs mirkt.“

Miera laikā pulks vairākkārt ir piedalījies arī aizsargu apmācībā, gan rīkodams kursus aizsargu komandējošam sastāvam, gan sūtīdams savus virsniekus uz aizsargu nometnēm. Pulku komandē pulkvedis Skujiņš.

Suminājumiem, kuŗus valmierieši saņēma savā goda dienā, pievienojam mūsu novēlējumu pulkam gūt labus panākumus jauno kaŗavīru sagatavošanas darbā un moši stāvēt par atdzimušo vienoto Latviju.

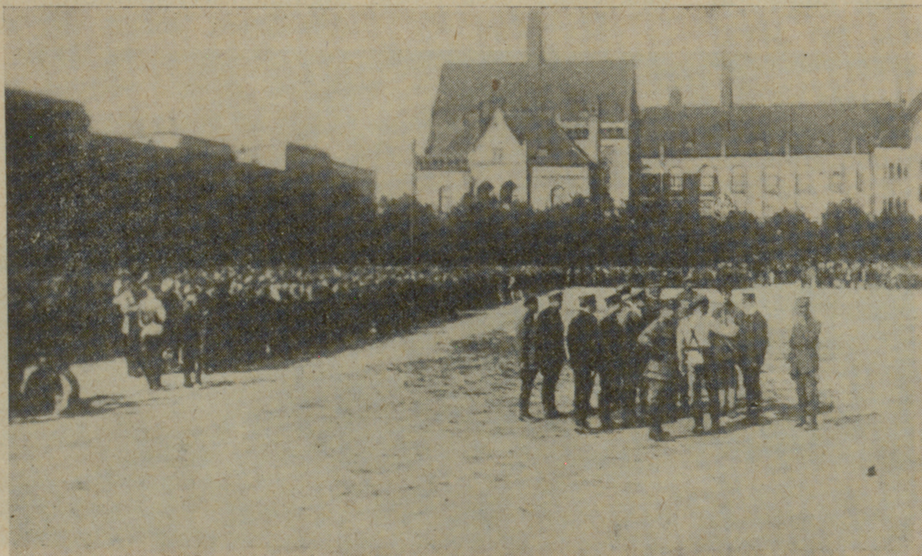
—š.

5. Cēsu kājnieku pulka 16 gadi

23. martā paiet 16 gadu kopš savas gaitas sācis viens no mūsu armijas vecākiem pulkiem — 5. Cēsu kājnieku pulks. Viņa formēšanās vieta — Tērbatas pilsēta Igaunijā.

4. Valmieras kājnieku pulkam aizejot uz fronti, 1919. g., 23. martā no viņa izdalīja vienu rotu, kuŗu pārdēvēja par Rezerves bataljonu un par bataljona komandieri iecēla agrāko 6. Tukuma latviešu strēlnieku pulka pulkvedi-leitnantu un tagadējo armijas komandieri ģenerāli Berķi, kas ir arī pulka dibinātājs un izvadīja pulku cauri Cēsu kaujām līdz Rīgas ieņemšanai. 18. maijā Rezerves bataljonu pārdēvēja par 2. Cēsu kājnieku pulku. Cēsu kājnieku pulks devis sākumu arī bij. Ziemeļlatvijas partizāņu pulkam, jo 28. maijā no viņa izdala nodaļu 120 cilvēku sastāvā, kas noderēja par kadru Ziemeļlatvijas partizāņu pulkam.

Sākumā Cēsu pulka gaitas noritēja 3. igauņu divīzijas sastāvā un līdz Cēsu kaujām pulks pa lielākai daļai atrodas divīzijas rezervē, bet savas patiesi spīdošās kaujas gaitas pulks uzsāk ar Cēsu kaujām. Pirmās kaujas pie Cēsīm un Raunas sākās 6. jūnijā, kad landesvērs sāka uzbrukumu Cēsīm. Šie pirmie uzbrukumi, neskatoties uz ienaidnieka pārspēku, tika kopā ar igauņu kaŗaspēku atsisti, pēc kam iestājās īslaicīgs pamiers. Kaujas darbība atjaunojās 21. jūnijā. Cēsu - Raunas kaujas notika no 21.—23. jūnijam. Tās izcīnīja Cēsu kājnieku pulks kopā ar igauņu armijas daļām. 23. jūnijā Cēsu pulks ieņem Cēsis, ar ko minētās kaujas arī izbeidzās. Pēc tam pulks kopā ar igauņu kājnieku daļām strauji dodas Rīgas virzienā un neļauj ienaidniekam no jauna aizturēties. Tikai pie Juglas ienaidnieks mēģina vēl izdarīt pretestību, bet arī šeit viņa pretestība tiek lauzta. 6. jūlijā pulks ienāk Rīgā. Pēc tam sākas armijas pārorganizēšana un Cēsu pulku iedala Vidzemes divīzijā. Pulka kaujas gaitas atjaunojās 8. oktobrī, kad sākās Bermonta kaŗaspēka uzbrukums

5. Cēsu kājnieku pulks pirmā parādē Rīgā (1920. gada vasarā).

5. Cēsu kājnieku pulka mītne un piemineklis kritušajiem pulka varoņiem.

Rīgai. Pulks sekmīgi cīnās Švarcmuižas un Rīgas-Jelgavas šosejas rajonā līdz 9. oktobra vakaram, pēc kam, naktī uz 10. oktobri atkāpās uz Daugavas labo krastu. Pēc tam līdz 10. novembrim pulks ieņem aizstāvēšanās pozicijas Daugavas labā krastā no Doles salas līdz Jumpravmuižai. 11. novembrī sākās vispārējs uzbrukums, pulks forsē Daugavu un uzbrūk Pļavnieku, Iecavas, Katrinas muižas virzienā. 21. novembrī pulks forsē Lielupi un vajā ienaidnieku līdz Lielaucei un Sesavai. Pēc Latvijas robežas sasniegšanas Pormsātes - Priekules rajonā pulks ilgāku laiku paliek uz vietas un sargā valsts robežu.

Kaujās ar Bermonta armiju, neskatoties uz vājo apbruņojumu un ienaidnieka pārspēku pulks izrādīja retu varonību un saņēma daudz gūstekņu un trofeju. It īpaši atzīmējama pulka 6. rotas varonīgā un sekmīgā kauja Ķekavas kalnā 8. oktobrī.

1920. gada 18. janvārī pulks sāk pārvietoties uz Latgales fronti. Latvijas karaspēks Latgali jau bija atbrīvojis. Pulks sargāja valsts robežu, un veda intensīvu izlūkošanu. Dažreiz šie izlūku gājieni izvērtās par nopietnām kaujām un viņos tika iegūts daudz gūstekņu, lielgabalu, ložmetēju un citas trofejas. Izlūkošanas gājienus pārtrauca 11. augustā noslēgtais miers ar lieliniekiem.

1921. gada marta mēnesī pulks pārnāk uz Rīgu un novietojas savās pastāvīgās mītnēs — Cēsu kazarmās; par pulka komandieri ieceļ pulkvedi Virsaiti tagadējo Vidzemes divīzijas komandieri), kas komandē pulku līdz 1934. gada vasarai, pēc kam pulka priekšgalā stājas pulkvedis Bachs. Pulka zaudējumi kaujas laukā — 120 krituši un ap 300 ievainotu. Pulka karogā rakstītā devize — „Par tēviju.'

Par varoņdarbiem ar Lāčplēša kara ordeni apbalvoti 97 karavīri.

Novēlam kaujās rūdītam pulkam arī miera laikā labas sekmes, audzinot jaunos Latvijas pilsoņus savās slavenajās tradīcijās. P.

Plkv.-ltn. Bulle.

Taktisks apskats par Kalpaka bataljona cīņām

no 3. — 6. martam 1919. gadā

Lai labāk raksturotu visus apstākļus, pie kuriem Kalpaka bataljons uzsāka savu uzvaras gājienu no Ventas krastiem, īsumā apskatīsim vispārējo kara politisko stāvokli Latvijā 1919. gada februāra mēnesī. Toreiz, kad Kalpaka bataljons, kā vienīgā latviešu karaspēka daļa, kopā ar landesvēru un vācu daļām atradās frontē pret lieliniekiem, Liepājā ieradās jauns vācu okupācijas karaspēka virspavēlnieks — ģenerālis grāfs von der Golcs.

No toreizējā Vācijas kara ministra Noskes ģenerālis von der Golcs bija komandēts uz Liepāju ar oficiālo uzdevumu aizsargāt Rītprūsijas robežu pret lieliniekiem. Sabiedroto priekšā viņš bija vācu okupācijas karaspēka virspavēlnieks, kurš Vācijas uzdevumā pildīja 1918. g. 11. novembra pamiera noteikumus par jauno valstu aizsardzību pret lieliniekiem, līdz jaunās valdības saformē pašas savas armijas.

Bet patiesībā ģenerālis von der Golcs bija vācu austrumpolītikas izvedējs, zem lielinieku apkarotāja maskas. Vadoties no šīs, kā viņš pats savās atmiņās izsakās lielās idejas, ģenerālis von der Golcs pamazām sāka darīt visu iespējamo, lai aizkavētu latviešu karaspēka palielināšanu un paralizētu katru Pagaidu valdības darbību šinī virzienā. Tā ģenerālis von der Golcs strādā pretim Pagaidu valdības izsludinātām mobilizācijām, neskatoties un noslēgto līgumu, nedod ieročus jaunformējamām rotām, cenšas aizkavēt rekvizīcijas latviešu karaspēka apgādes vajadzībām un ierobežo rekvizīciju territoriju. Kad ģenerālis von der Golcs redz, ka neskatoties uz visiem šķēršļiem, latviešu spēki aug un apbruņojuma ziņā arī vairs nav no viņa atkarīgi, jo apsardzības ministrija bija saņēmusi no Liepājā iebraukušiem angļu kara kuģiem 50 patšautenes, 5000 šautenes un attiecīgu municiju, ģenerālis von der Golcs sāk jau rīkoties, kā saka, ar „atklātām kartīm".

Pirmkārt — mēģina minētos ieroču un municijas krājumus no valdības kuģa „Sarātova" dabūt savās rokās, izdarot kuģim atklātu uzbrukumu. Tas tomēr neizdodas, pateicoties Studentu rotas sardzes modrībai un tajos apstākļos sevišķi atzīmējamai patstāvīgai rīcībai. Otrkārt— jau pilnīgi oficiāli noliedz mūsu Pagaidu valdībai izdarīt mobili-

Franču armijas ziemas manevri. Ložmetēji un kalnu lielgabali uz slēpēm.

zācijas un turēt vairāk kā 300 apmācāmo kareivju. Treškārt — kad 20. februārī atklājās pirmais sazvērestības plāns pret mūsu jauno valsti, ģenerālis von der Golcs ar visu savu rīcību un izturēšanos nostājās sazvērnieku pusē. Pie tādiem apstākļiem Pagaidu valdībai bija jācenšas vairot mūsu bruņotos spēkus, lai atbrīvotu Latvijas territoriju no lieliniekiem un tanī pašā laikā jāved asa politiska cīņa ar vāciem, kuŗi ne mazāk apdraudēja mūsu valsts neatkarību.

Lai gan ģenerālis von der Golcs savās atmiņās teicās savus īstos nodomus pret Latviju „aizplīvurojis", tad ar augšminēto rīcību viņš sevi jau bija pilnīgi atmaskojis. Mūsu Pagaidu valdībai un katram latvietim šie nodomi bija skaidri. Šie nodomi tapa skaidri arī sabiedrotiem caur mūsu valdības informāciju, ko pārliecinoši apstiprināja augstāk minētie fakti. Tāds bija vispārējais stāvoklis Liepājā februāŗa mēneša beigās.

Uz to laiku ģenerāļa von der Golca rīcībā jau bija ieradušies no Vācijas 1. gardes rezerves divīzija un viņš bija arī no priekšniecības saņēmis noteiktus norādījumus par savu tiešo uzdevumu izpildīšanu, t. i. Rītprūsijas robežas pilnīgu nodrošināšanu pret lieliniekiem. Nevien savu spēku pieaugums un aģentūras ziņas par lielinieku spēku projektēto uzbrukumu Liepājai bija tie apstākļi, kas lika ģenerālim von der Golcam februāŗa mēneša beigās izšķirties, nekavējoties uzsākt vispārēju uzbrukumu lieliniekiem, bet bija arī vēl citi iemesli. Starp tiem — vispārējais uzbrukums bija arī labs līdzeklis Sabiedroto uzmanības novēršanai no ģenerāļa von der Golca „lielās idejas" — viņa īstajiem nodomiem pret Latvijas valsti. No otras puses atkal uzbrukums, kuŗā nelielie latviešu spēki ņemtu dalību, varētu šos nodomus pie zināmiem apstākļiem tikai sekmēt. Tā ģenerālis von der Golcs nolēma vispārējo uzbrukumu uzsākt 3. martā.

Apskatīsim tagad kā von der Golcs, tā lielinieku spēku vispārējo nogrupējumu un spēku samērus 3. martā pirms uzbrukuma šākuma.

Ģenerāļa von der Golca spēki: pašā labajā spārnā Lietuvu pie Sjadi miestiņa un Navorāni sādžas 1. gardes rezerves divīzijas 2. pulks, pēdējam pa kreisi, uz ziemeļiem, uz tās pašas līnijas — 1. gardes rez. divīzijas 1. pulks. Šīs divīzijas kreisā spārna priekšā gardes ulānu eskadrons, Drachenfelsa kavalērijas nodaļa un puse no Engelharta kavalērijas nodaļas. Tālāk gar Ventu un ziemeļiem līdz Tukummuižai — dzelzdivīzijas. Lēnas muižas rajonā pulkveža Kalpaka bataljona Cēsu rota, Studentu rota, kājnieku izlūku nodaļa, jātnieku nodaļa un piedalītā vācu Millera baterija. Skrundas muižas rajonā no Lāču mājām līdz Ropjiem, uz 8 klm gaŗas līnijas Neatkarības rotas pusrota, pastiprināta ar daļu no landesvēra ložm. nodaļas Nr. 5. Vāres muižas rajonā otrā pusē no Engelharta kavalērijas nodaļas. No Vāres muižas līdz Kuldīgai nelielas Landesvēra aptures. — Landesvēra galvenie spēki un Lievena nodaļa — Kuldīgā. Ventspilī vienīgi Landesvēra Eulenburga bataljona 1. rota. Aizmugurē Liepājā atradās trīs vācu bataljoni un vēl šādi latviešu spēki: Kaŗa ostā novietotie jaunformējamie spēki — 4 rotas, kopskaitā ap 480 kaŗavīru. Bez tam Tāšu-Padurē, 21 klm un dienvidrietumiem no Skrundas, 1 mūsu jaunformētā rota, sastāvoša no 19 virsniekiem un 220 kareivjiem. Visu ģenerāļa v. d. Golca rīcībā pret lieliniekiem esošo kaŗavīru kopskaitu ģenerālis Peniķis savā grāmatā „Latvijas armijas sākums un cīņas" rēķina ap 9000 vīru, kuŗi sadalās šādi: gardes rezerves divīzijā uz 3500, dzelzdivīzijā — 2500, Kalpaka bataljonā — 600, Lievena nodaļā — 200 un Landesvēra — 1800.

Bez tam vēl 2 bruņotie vilcieni un dažas lidmašīnas.

Lielinieku spēki: pret 1. gardes rezerves divīziju — 2. padomju latv. strēln. divīzija, Možaiku—Ezeres rajonā 3. padomju latv. strēln. pulks, Skrundas rajonā pret Kalpaka bataljonu 2. padomju latv. strēln. pulks, Griķu un Graudupes muižu rajonā (apm. 10 kl. uz austrumiem no Kuldīgas) 10. padomju latv. strēln. pulks un 3. kavalērijas eskadrons, Ugāles rajonā puse no Vitebskas pulka un 1. Kurzemes revolūcionārais pulks. Tālāk aizmugurē: Jelgavā 1 pulks, Rīgā 2 pulki. Bez tam vēl 1 bruņotais vilciens un 2 bruņotie automobiļi. Visu kaŗavīru kopskaits ap 12.000.

Pie šāda spēku samēra un nogrupējuma ģenerālis von der Golcs bija pieņēmis sekojošu vispārējā uzbrukuma plānu: uzbrukt ar savu spēku labo spārnu gar Liepājas—Možaiku—Jelgavas dzelzceļu virzienā uz Jelgavu. Ar šādi ievadītu uzbrukumu strauji izvirzīties līdz Jelgavai un no turienes uz Sloku, pārgriežot Rīgas—Ventspils dzelzceļu, lai Kurzemē esošiem lielinieku spēkiem atgrieztu pēdējo atkāpšanās ceļu. Pēc šī ģenerāļa von der Golca uzbrukuma plāna, vienlaicīgi ar dzelzdivīzijas kreiso spārnu bija jāuzbrūk arī Landesvēra labajam spārnam — t. i. Kalpaka bataljonam, kuŗš operātīvā ziņā bija pakļauts Landesvēra oberštābam. Sakarā ar to 1. martā pulkvedis Kalpaks saņēma Oberštāba operātīvo pavēli, ar kuŗu bija uzdots Kalpaka bataljonam 3. martā plkst. 7 pāriet Ventas upi un ieņemt Jauno muižu.

Apskatīsim tagad Kalpaka bataljona spēku grupējumu kaimiņu daļas un ziņas, kādas bija par ienaidnieku pavēles saņemšanas laikā. Cēsu rota, ar piedalīto daļu no Landesvēra ložmetēju nodaļas Nr. 5, atradās frontē Skrundas muižas rajonā, Neatkarības rotas pusrota Liepājā atpūtā, viens vads no Studentu rotas izpildīja apsardzības dienestu Lēnas muižas rajonā. Rudbāržu muižā pulkveža Kalpaka acumirklīgā rīcībā: Neatkarības rotas pusrota, Studentu rota bez 1. vada, jātnieku nodaļa un izlūku komanda.

Kaimiņi: pa labi — apmēram 6 klm uz dienvidiem no Lēnas, Tukummuižas rajonā, dzelzdivīzijas Borcha bataljons.

Pa kreisi — apmēram 3½ km uz ziemeļiem no Ropjiem, Vares muižas rajonā puse no Engelharta kavalērijas nodaļas.

Ziņas par ienaidnieku: Ventas labā krastā, Jaunās muižas, Skrundas skolas, Vēršu muižas un Skrundas rajonā, 2. padomju latviešu strēlnieku pulka vienības, saskaldītas un izklaidētas apvidū, ieņem atsevišķus apdzīvotus punktus — lauku mājas — apmēram 13 klm platā iecirknī. Lielāks spēku nogrupējums, spriežot pēc agrākām sadursmēm, novērots pret Ventas pāreju pie Skrundas.

Zinot Kalpaka bataljona vienību nogrupējumu un ziņas, kuŗas bija par ienaidnieku, piegriezīsimies bataljonam dotam uzdevumam — pāriet Ventu un ieņemt Jauno muižu. Jautājums, kāds bija šī uzbrukuma mērķis. Tā kā minētā uzbrukuma pavēle nav uzglabājusies, tad atbildi uz šo jautājumu mums var sniegt vienīgi dotā uzdevuma izpildīšanas norise, no kuŗas mēs redzam, ka mērķis bija atbrīvot Skrundas rajonu no ienaidnieka, tā atgūt tik svarīgo Skrundas pāreju pār Ventu.

Kāds bija pulkveža Kalpaka lēmums šī mērķa sasniegšanai? Lai dotu atbildi uz šo jautājumu, mums iepriekš jāapskata tie stāvokļa apsvēruma elementi, kuŗi krita svarā lēmuma pieņemšanā.

Pirmkārt — savu un ienaidnieka spēku novērtējums no skaitliskā, materiālā, apmācības un morālā viedokļa.

Otrkārt — apvidus un gada laika iespaids uz varbūtējo operācijas iznākumu.

Savi spēki: 2 rotas, jātnieku nodaļa un izlūku komanda — kopā ap 450 vīru un viena baterija no 2 lielgabaliem. Kājnieki priekš toreizējiem apstākļiem labi apbruņoti: katrā rotā 2 smagie ložmetēji, katrā vadā 2 Madsena patšautenes. Apmācības gatavība arī atzīstama par labu, jo liela daļa no bataljona sastāva veci kaŗavīri ar kaujas piedzīvojumiem no lielā pasaules kaŗa. Pārējie, kuŗi agrāk nav dienējuši, arī samērā īsā apmācības laikā piesavinājušies visas kareivim nepieciešamās zināšanas, pateicoties savai intelliģencei, darba mīlestībai, labai gribai un patriotismam.

Morālo spēku ziņā bataljons vērtējams ļoti augstu, jo ikviens bataljona kaŗavīrs bija nelokāmas un nesatricināmas gribas iemiesojums uz vienīgo mērķi — atbrīvot savu tēvzemi no ienaidnieka. Visspilgtāko šo morālo spēku raksturojumu dod pulkveža Kalpaka 24. februārī apsardzības ministram Zālītim rakstītā vēstule, kuŗā burtiski teikts: „Pagaidu valdību mēs aizstāvēsim līdz pēdējai aiņs pilei."

Ienaidnieka spēki? viens pulks, kaut arī divu bataljonu sastāvā, tad skaitliskā ziņā vismaz divkāršs pārsvars. Kas attiecas uz kājnieku apbruņojumu, tad tas nebija vājāks par mūsējo. Kājnieku smago ieroču ienaidniekam vairāk kā mums. Kas zīmējas uz artileriju, tad lieliniekiem noteikts pārsvars. Apmācības ziņā ienaidnieka spēki nebūtu vērtējami zemāk par mūsējiem, jo viņu pusē sākumā bija prāva tiesa veco strēlnieku ar bagātīgiem kaujas piedzīvojumiem. Turpretim, salīdzinot morālos spēkus, visas priekšrocības ir mūsu pusē, jo ienaidniekam nav tāda mērķa, kuŗa sasniegšanai viņa kaŗavīri būtu gatavi upurēt savu dzīvību. Un ja tāda mērķa nav, tad nevar būt arī gribas kaŗot un pēdējās vietā stājas pašaizsardzības instinkts. Kaŗaspēks ar tādu morāli nav spējīgs pildīt dotos uzdevumus un morālā ziņā tuvojas tam līmenim, kāds raksturo bruņotu pūli. Tālāk piegriezīsimies apvidus un gada laika iespaida novērtējumam, dotā uzdevuma izpildīšanai. Uzmetot skatu kartei, mūsu uzmanību tūliņ saista Līce—Jaunās muižas virziens, jo šinī virzienā stiepjas vienīgā josla, kuŗā apvidus pielaiž kājnieku uguns ieroču saskaņotu kopdarbību un nodrošina uzbrūkošo vienību savstarpēju uguns pabalstu. Tāpat apvidus izdevīgs mūsu artilerijas novērošanai un līdz ar to sekmīgam artilerijas uguns pabalstam. Bez tam ceļš minētā joslā sakrīt ar uzbrukuma virzienu. Visa pārējā iecirkņa daļa apaugusi ar mežu un minētās priekšrocības izslēdz. Dienvidos no uzbrukuma joslas lielāks meža masīvs, bez jeb kādiem satiksmes ceļiem, kas nodrošina pret varbūtējām lielākām nejaušībām no dienvidiem. Bataljona iecirkņa kreisā spārnā Venta savas straumes īpašību dēļ vietām neaizsalst, vietām pārklāta ar plānu nedrošu ledus kārtu; tā tad pa ledu ne visur pārejama, kamdēļ apsargājama ar maziem spēkiem.

Kas attiecas uz gada laika iespaidu, tad tas mūsu darbībai samērā labvēlīgāks, nekā ienaidniekam. Sasalusi zeme, aizsalušās upītes, kas šķērso uzbrukuma joslu, un plānā sniega sega atvieglo mūsu spēku kustības un pavairo ar to mūsu usbrūkošo vienību manevrēšanas spējas. Bet ienaidniekam aizsalusē zeme nedod iespēju vajadzīgās vietās pastiprināt savas pretošanās spējas ar ierakuma darbiem.

Kāda pie šādiem apstākļiem būtu manevra ideja? Šeit atbilde var būt tikai viena — ar mazākiem spēkiem saistīt ienaidnieku savā kreisā spārnā, panākot spēku pārsvaru uzbrukuma joslā un censties izmantot pārsteigumu.

Kāda bija operācijas sagatavošana minētās idejas realizēšanai?

Kā mēs zinām, dienu pirms uzbrukuma, lai iegūtu maksimālo spēku dau-

Sarkanarmijas militārās sacīkstes Maskavā. Ložmetēji uz ragaviņām.

dzumu uzdevuma izpildīšanai, pulkvedis Kalpaks izdara savu spēku pārgrupēšanu. Neatkarības rotas pusrotu pastiprina ar papildinājumu, kurš pienācis no Tāšu-Padures, un tās sastādītai rotai virsleitnanta Lapsas vadībā pavēl nomainīt Cēsu rotu pie Skrundas. Bez tam nekavējoties izsauc atpūtā esošo Neatkarības rotas otro pusrotu no Liepājas. Tālāk fizisko spēku saudzēšanas nolūkā jau iepriekšējā dienā pievelk Cēsu rotu tuvāk izejas stāvokļa ieņemšanas vietai, lai rotai īsi pirms uzbrukuma nebūtu jāmēro 7—8 km garš ceļš. Tālāk apskatīsim, kā notika operācijas izpildīšana.

1919. g. 3. martā plkst. 5-os Lēnas muižā sapulcējās bataljona jātnieku nodaļa, atsevišķā studentu rota, Cēsu rota un ar oberštāba pavēli piedalītā vācu baterija. Pāreja pār Ventu bija izvēlēta pie Līces. Pāreju nodrošināja ar bataljona kājnieku izlūku komandu. P ā r e j a s k ā r t ī b u pulkvedis Kalpaks bija noteicis sekojošu: kā pirmai Venta bija jāpāriet jātnieku nodaļai, tad studentu rotai un kā pēdējai Cēsu rotai.

Jātnieku nodaļa bija saņēmusi u z d e v u m u apsargāt bataljona labo flanku un ejot uz priekšu Liepnieku—Stabiņu—Būdnieku virzienā, iziet uz Skrundas-Pampāļu lielceļa un aizsprostot pēdējo no Pampāļu puses. Piedalītai vācu baterijai ieņemt poziciju Ventas kreisā krastā un pabalstīt uzbrukumu ar savu uguni. Pēc Ventas pāriešanas Studentu un Cēsu rotas virzījās uz Antuļu mājām, kurās abas rotas iegājā bez kaujas, jo lielinieku tur nebija. No Antuļu mājām abas rotas uzsāka virzīties uz Jauno muižu. Studentu rota pa labi — ar savu kreiso flanku gar ceļu Antuļi—Jaunā muiža. Cēsu rota no minētā ceļa pa kreisi. Dažas minūtes pēc kustības sākuma ienaidnieks jau atklāja pa Cēsu rotu flankējošu ložmetēju uguni no Gaŗajo mājām. Lai pretiniekam ņemtu iespēju apšaudīt mūsu uzbrūkošās vienības ar flankējošu ložmetēju uguni, pulkv. Kalpaks pavēlēja Cēsu rotai iztīrīt Gaŗajo mājas no ienaidnieka. Cēsu rota arī samērā viegli izsita lieliniekus un ieņēma Gaŗajo mājas. Bataljona vienības varēja turpināt kustību uz priekšu. Kad atsevišķā studentu rota jau bija ieņēmusi Lauku mājas un pievirzījusies Jaunai muižai uz dažiem simts metriem, ienaidnieks pēkšņi atklāja stipru frontālu šauteņu un ložmetēju uguni, kā arī tanī pašā laikā sāka apšaudīt uzbrūkošo studentu rotu ar flankējošu ložmetēju uguni no Poriņu mājām. Te mūsu uzbrukums uz laiku apstājās, jo rota koncentrētās ienaidnieka uguns dēļ nevarēja piecelties. Studentu rotas stāvoklis Jaunās muižas priekšā kļuva stipri kļūmīgs, kad ienaidnieks atklāja uguni vēl kreisā flankā no Spalas mājām un pēc tam no Poriņu mājām ar prāviem spēkiem sāka apiet Studentu rotas labo spārnu. Bet l i e l i n i e k u a p i e š a n a s m a n e v r u taisni vēl īstā laikā p a m a n ī j a Studentu rotas I vada komandieris virsleitn. Markus Ozols, kurš ar savu vadu virzījās aiz rotas pakāpē pa labi, no Antuļiem caur Venteniekiem, ar uzdevumu nodrošināt rotas labo flanku. Studentu rotas pirmais vads ar vienu ložmetēju tad arī atklāja uguni apejošo lielinieku flankā un uzbrūkot Poriņu mājām no dienvidiem, likvidēja, kā pretinieka apiešanas manevru, tā arī viņa flankējošo ložmetēju uguni uz Jaunās muižas priekšā atrodošamies Studentu rotas galveniem spēkiem. Frontālo ienaidnieka uguni no Jaunās muižas tomēr nevarēja nomākt.

Nākot pie atziņas, ka frontālo uzbrukumu turpinot, arī tagad vēl Studentu rota ciestu tikai veltīgus zaudējumus, pulkvedis Kalpaks pavēlēja Cēsu rotai a p ņ e m t J a u n o muižu no ziemeļiem. Cēsu rota, izpildot doto pavēli, ar sava kreisā spārna vadu padevās vairāk pa kreisi un sāka virzīties uz ziemeļiem, lai iztīrītu tuvākās mājas no ienaidnieka. Sakarā ar minētā vada uzbrukumu lielinieku ložmetēju uguns no Spalas mājām apklusa. Īsi pēc tam, pateicoties mūsu artilerijas ugunij, apsīka arī frontālā šauteņu un ložmetēju uguns no Jaunās muižas. Šo momentu izmantoja Cēsu rotas labā spārna vads un Studentu rotas III vads un ar straujy uzbrukumu, kā pirmie, ap plkst. 10-tiem ielauzās Jaunā muižā. Otrā padomju latviešu strēlnieku pulka II bataljona vienības steigā atkāpās apdzīvotiem punktiem (lauku mājām), kuŗi grupējās ap ezeru, kas ziemeļaustrumos no Skrundas-Pampāļu lielceļa. Ap to laiku arī jātnieku nodaļa virzīdamās caur Spudiņu, Stabiņu un Būdnieku mājām, bija iznākusi uz Skrundas-Pampāļu lielceļa Ulītes māju rajonā. Ar to p i r m ā s u z b r u k u m a dienas uzdevumu Kalpaka bataljons bija veicis sekmīgi, iegūstot pie tam vērtīgas t r o f e j a s: 2. padomju latv. strēlnieku pulka II bataljona kanceleju pilnā kārtībā un šī bataljona noliktavu ar patronām un ložmetēju lentām.

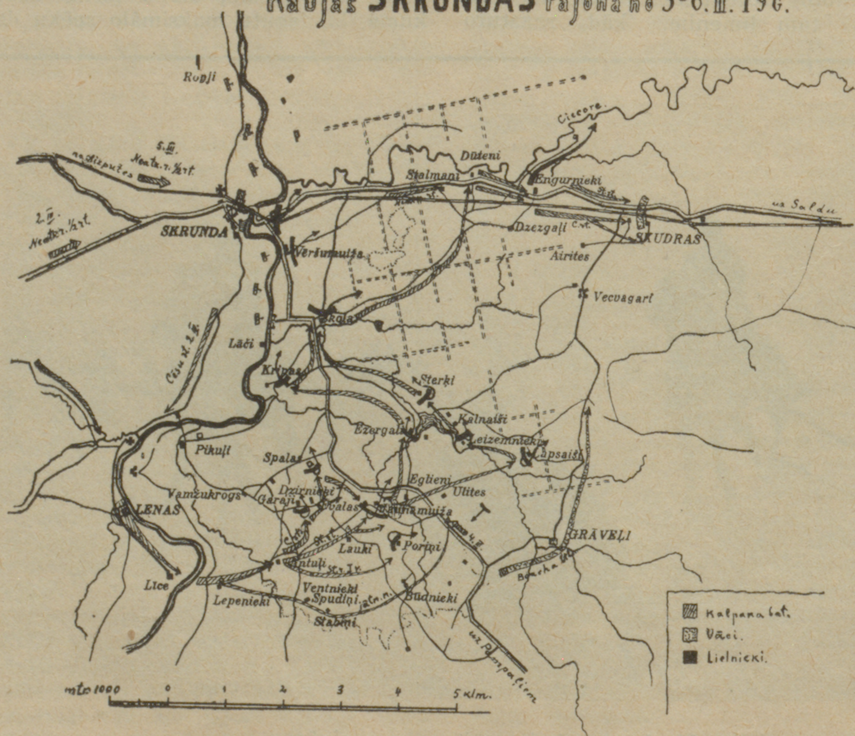
Tanī pašā dienā, t. i. 3. martā, kad Kalpaka bataljons ieņēma Jauno muižu, dzelzdivīzijas Borcha bataljons ieņēma — Pampāļus.

4. un 5. marts.

Nākošās divās dienās, t. i. 4. un 5. martā Kalpaka bataljona vienībām bija jāpaliek uz vietas, jo oberštābs nogaidīja, kamēr dzelzdivīzija galīgi ieņem Možaikus. Dzelzdivīzijas vienības 3. martā Možaikos gan iegāja, bet bija spiestas tos atkal atstāt.

4. martā dienā ienaidnieks pret Kalpaka bataljonu izturējās samērā pasīvi. Atzīmējams būtu bataljona iecirknī vienīgi sekojošs gadījums, kurš spilgti raksturo vācu nevērību un pat primitīvu taktikas prasību neievērošanu attiecībā pret no viņiem zemāk novērtētu ienaidnieku. 4. martā ap plkst. 11-tiem mūsu apsardzība pie Poriņu mājām ieraudzīja uz Skrundas-Pampāļu lielceļa virkni šķūtnieku, ar kuŗiem Skrundas virzienā, bez kādas apsardzības, devās kāda dzelzdivīzijas nodaļa apmēram vada sastāvā. Pēkšņi no mežmalas, kas uz austrumiem no lielceļa, lielinieki uz minēto vācu nodaļu atklāja stipru uguni. Tika apšauti un ievainoti zirgi un visa nodaļa dažos acumirkļos bija izklīdināta. Ievainotie zirgi ar pajūgiem vēl vairākas stundas pēc tam klīda apkārt.

Naktī no 4. uz 5. martu bija novērojama lielinieku izlūku darbība visā Kalpaka bataljona frontē, kas lika spriest, ka nākošā dienā l i e l i n i e k i gatavo n o p i e t n u p r e t u z b r u k u m u. Mūsu jātnieki nepārtraukti no-

vēroja ienaidnieka kustības bataljona labajā flankā.

Gaidītais pretuzbrukums arī notika 5. martā plkst. 12-tos ienaidnieks uzsāka uzbrukumu abiem Kalpaka bataljona spārniem. No Spalas māju puses pret Cēsu rotu vērsto uzbrukumu rota ar savu uguni atsita un tas drīz vien apsīka. Bet **galveno triecienu**, lai atgūtu Jauno muižu, ar apmēram vienu bataljonu, lielinieki vērsa pret Studentu rotas labo spārnu pie Poriņu mājām. Sevišķi grūts stāvoklis bija Studentu rotas I vadam, kuŗu ienaidnieks centās apņemt. Šeit kauja ievilkās līdz vēlai pēcpusdienai. Vairāk kā 5 stundu laikā Studentu rota atsita ar savu uguni vairākus atkārtotus lielinieku uzbrukumus. Mūsu vienībām kaujas apstākļi bija ļoti grūti, jo visā kaujas laikā bieza migla traucēja lielinieku apņemšanas kustību savlaicīgu novērošanu. Bet pateicoties Studentu rotas kaŗavīru **izturībai** un **varonībai** un piedalītās vācu artilerijas sekmīgam pabalstam, pēc plkst. 17-tiem lielinieku uzbrukums bija galīgi atsists un ienaidnieks bija spiests atkāpties uz saviem izejas punktiem. Šīs dienas atkārtotie pretuzbrukumi lieliniekiem lika ciest **smagus zaudējumus**.

Tā kā šinī dienā, t. i. 5. martā dzelzdivīzija galīgi bija ieņēmusi Možaikus (Mazaiķus), tad vakarā pulkvedis Kalpaks saņēma no oberštāba pavēli **uzbrukumu turpināt. Uzdevums** — iztīrīt Skrundas rajonu no ienaidnieka. Tā kā bija jāuzbrūk plašā joslā, starp Ventu un Ulites — Skudras līniju, un varēja pieņemt kā lielinieki te stiprāk pretosies, lai neatdotu svarīgo Ventas pāreju pie Skrundas, tad dzelzdivīzijas Borcha bataljonam bija dota pavēle 6. martā plkst. 06,30 izvirzīties no Pampāļiem caur Grāveļiem un gar lielceļu uzbrukt virzienā un Skudras mājām, pie kuŗām savienoties ar Kalpaka bataljonu.

Sakarā ar saņemto uzdevumu, 5. marta vakarā pulkvedis Kalpaks deva sekošu **pavēli**: kājnieku izlūku nodaļai 6. martā plkst. 4 nomainīt Cēsu rotas vienības Vamžukroga dzirnavās, Gaŗajo, Dzirnieku un Evaļu mājās. Cēsu un Studentu rotām sapulcēties Jaunā muižā. Uzbrukuma sākums plkst. 06,30. Uzbrukumam pulkvedis Kalpaks dod šādus **uzdevumus**: Cēsu rotai uzbrukt — Ulites, Celminieku—Sterķu māju virzienā; Studentu rotai uzbrukt — Eglienu—Ezergalu virzienā. Pēc Ezergalu un Sterķu ieņemšanas abām rotām uzbrukumu turpināt virzienā uz Skrundas skolu. Baterijai ar savu uguni pabalstīt Cēsu un Studentu rotu uzbrukumus. Neatkarības rotai (kuŗas ½rota arī 5. martā bija ieradusies no Liepājas) saistīt ar savu uguni ienaidnieka spēkus Vēršu muižas rajonā. Pēc Skrundas skolas ieņemšanas Cēsu un Studentu rotām paredzēts uzbrukumu turpināt caur mežu Dzelzgaļu māju virzienā un ieņemt dzelzceļa staciju, pēc kam pie Skudras mājām savienoties ar dzelzdivīzijas Borcha bataljonu.

Neatkarības rotai (kad Skrundas skola ieņemta) pāriet Ventu un uzbrūkot gar Skrundas—Saldus lielceļu, izvirzīties līdz Skudras mājām.

6. **martā**, plkst. 4, izlūku komanda nomainīja Cēsu rotu. Pēc izejas stāvokļa ieņemšanas abas rotas plkst. 16,30 no Jaunās muižas uzsāka uzbrukumu. Pulkvedis Kalpaks ar štābu atradās pie Cēsu rotas. Cēsu rota pēc īsām cīņām ātri ieņēma Lapsaišu, Celminieku, Leizemnieku un Sterķu mājas. Pie Sterķu mājām pulkvedis Kalpaks Cēsu rotu apturēja. Pa to laiku Studentu rota ar strauju uzbrukumu piespieda ienaidnieku atstāt Ezergalu un Kripu mājas un izvirzījās uz Skrundas—Pampāļu lielceļa. Kad Studentu rota paziņoja, ka izgājusi uz lielceļa, pulkvedis Kalpaks pavēlēja uz turieni izvirzīties arī Cēsu rotai un pievienoties Studentu rotai. Cēsu rota pievienojās Studentu rotai uz lielceļa, kādus 1½ klm uz dienvidiem no Skrundas skolas. Šeit abas rotas īsu brīdi atpūtās un tad turpināja **virzīties uz Srundas skolu**. Kad mūsu izlūki šeit izgāja no meža, pretinieks atklāja uz tiem straujų šauteņu uguni. Pulkvedis Kalpaks pavēlēja nekavējoties uzbruk skolai — Studentu rotai pa kreisi, Cēsu rotai pa labi gar lielceļu.

Leitnants Šrinders, bataljonam piedalītās vācu baterijas k-ris, izvirzīja vienu savu lielgabalu zem ienaidnieka uguns līdz ar uzbrūkošiem kājniekiem un no apmēram 300 mtr attāluma, tieši tēmējot, atklāja uz ienaidnieku uguni. Pēc dažiem šī lielgabala šāvieniem lielinieku ložmetēji apklusa. Šo brīdi abas rotas izmantoja — pārgāja triecienā un plkst. 10-os Skrundas skola bija ieņemta. Lielinieki steigā atkāpās pa mežu ziemeļaustrumu virzienā, atstādami mums 2 ložmetējus.

Pēc sakārtošanās, krūzītes melnas cigoriņu kafijas un nelielas atpūtas, bataljons kolonnā uzsāka gājienu pa meža ceļu uz Dzezgaļu mājām. **Gājiena kārtība**: Cēsu rota, baterija, Studentu rota un Jātnieku nodaļa. Mežā priekšējam vadam (Cēsu rotas 1. vads) bieži iznāca apšaudīšanās ar noklīdušiem lielinieku kareivjiem, kuŗi tur slapstījās, meklēdami ceļu, kā tikt pie savējiem. Tuvojoties ceļa dakšai Stalmani—Dzezgaļi uz priekšu izsūtīja Jātnieku nodaļu, un pulkvedis Kalpaks pavēlēja mainīt virzienu uz Dūtēniem. Pie Dūtēniem bataljons nogriezās pa Skrundas—Saldus lielceļu uz Saldus pusi. Tuvojoties Engurnieku mājām, pretinieks uz priekšā esošiem jātniekiem atklāja uguni. Bataljons nekavējoties izvērsās un, turpinot virzīties gar abām pusēm lielceļam, piespieda lieliniekus atiet.

Sākot no Engurniekiem pulkvedis Kalpaks pavēlēja Cēsu rotai virzīties gar dzelzceļu, bet Studentu rotai gar lielceļu, un jātnieku izlūki tika atkal izsūtīti uz priekšu. Līdz Skudras mājām, kur bija jāsavienojas ar Borcha bataljonu, bija vēl ap 2 klm. Kad jātnieki sasniedza meža malu uz rietumiem no Skudrām, no tām uz jātniekiem atklāja uguni. Apšaudītie jātnieku izlūki devās atpakaļ un ziņoja pulkvedim Kalpakam, ka viņi no Skudras mājām saņemti ar uguni un ka redzējuši izbraucam pozicijā ienaidnieka artileriju.

Pulkvedis Kalpaks, domādams, ka šeit, tāpat kā pie Engurniekiem, atkal darīšana ar atejošiem lielinieku spēkiem, pavēlēja **uzbrukt**: Cēsu rotai gar dzelzceļu, Studentu rotai gar lielceļu. Norisinājās **nikna kauja**. Bataljons strauji traucās uz priekšu, cerībā atņemt lielinieku artileriju. Neskatoties uz stipro ienaidnieka ložmetēju un artilerijas uguni, abas mūsu rotas neatlaidīgi gāja uz priekšu un Cēsu rota jau bija iesākusi apņemt pretinieka kreiso spārnu, pie kam Cēsu rotas III. vads bija iznācis ienaidniekam gandrīz jau flankā. Nākot ārā no meža, mūsu uzbrucēji ieraudzīja, ka pretinieks uz **šautenēm ceļ gaisā vācu bruņu cepures**. Uzbrukumu tūliņ pārtrauca. Bet **nelaime jau bija notikusi**.

Bija noticis bēdīgs un asiņains pārpratums — Kalpaka bataljons bija uzsācis kauju ar dzelzdivīzijas Borcha bataljonu, kuŗš ātrāk bija pienācis pie Skudras mājām un izvērsies ar fronti uz rietumiem, lai pienācīgi sagaidītu atejošos lieliniekus.

Īsās, bet niknās kaujas sekas priekš Kalpaka bataljona bija satricinošas. Borcha bataljona ložmetēju lodes bija nāvīgi trāpījušas mūsu pavēlnieku pulkvedi **Kalpaku**, Studentu rotas komandieri kapteini Nikolaju **Grundmani**, jātnieku nodaļas virsleitnantu **Krievu** un piedalītās vācu baterijas leitnantu **Šrinderi**. Smagi bija cietis arī Borcha bataljons, zaudēdams šinī kaujā 9 kritušus un lielāku skaitu ievainotus. Kad Neatkarības rotas komandieris, dzirdēdams nikno kaujas troksni un traukdamies ar savu rotu palīgā, piesteidzās drausmīgās nelaimes vietā, pulkvedis Kalpaks, pēdējos spēkus saņēmis vēl paspēja izteikt: „Balodi, palieciet manā vietā."

Tā mūsu vēlākais virspavēlnieks un tagadējais kaŗa ministrs ģenerālis Balodis saņēma Latvijas kaŗaspēka pirmā virspavēlnieka pēdējo pavēli — **palieciet manā vietā**.

Tā pirms 16 gadiem beidzās liktenīgā 6. marta diena.

Iepazinušies ar Kalpaka bataljona kaujas darbību laikā no 3.—6. martam, mēs redzam sekošo:

Pirmā uzbrukuma dienā, t. i. 3. martā, kad bataljons darbojās patstāvīgi, viņš savu uzdevumu veic ļoti sekmīgi. Neskatoties uz techniskо sakaru līdzekļu pilnīgu trūkumu, mēs nedz bataljonu vienību kopdarbībā, nedz pēdējo kopdarbībā ar artileriju traucējumus nevaram saskatīt. Dienas mērķis sasniegts, un var gandrīz teikt, bez zaudējumiem (2 ievainoti). Pilnā mērā izpildīta dotā manevra ideja. Panākts arī pārsteigums, par ko liecina dienas mērķi, sasniedzot gūtās trofejas. Manevrēšanas pielietošanā izmantotas patšauteņu kustīguma priekšrocības pret smagajiem ložmetējiem. Tāpat nevar celt iebildumus pret bataljona spēku grupējumu.

5. **martā** notikušās cīņas nebūtu ko analizēt, jo kā mēs redzējām, neskatoties uz nelabvēlīgajiem kaujas

Virsleitnants A. GREDZENS

1. TABULA

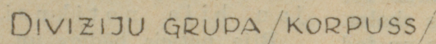
Kaŗaspēka organizācija paredz normālo padotības un pārvaldības kārtību. Šo kārtību nosaka armijas augstākā vadība un tikai tā to var grozīt.

Divizija ir zemākā organiskā apvienoto ieroču šķiru kaujas vienība. Viņas rīcībā ir visi līdzekļi patstāvīgai kaujas uzdevumu izpildīšanai.

Organiska vienība ir kaŗaspēka grupējums darbībai uz visu kaŗa laiku.

DIVIZIJA /DIV/

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

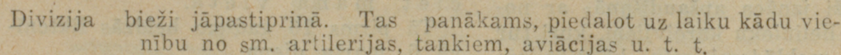

Viss kaŗaspēks sastāda armiju, bet tā, savukārt, sastādās no diviziju grupām (korpusiem) vai atsevišķām divizijām, tieši padotām speciālām vienībām un iestādēm. Div. grupu skaits, kā arī div. grupā ietilpstošo diviziju skaits — dažāds.

DIVIZIJU GRUPA /KORPUSS/

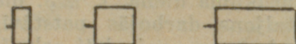
17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 29

ATSEV DIVIZIJA

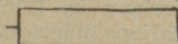

Divizija bieži jāpastiprinā. Tas panākams, piedalot uz laiku kādu vienību no sm. artilerijas, tankiem, aviācijas u. t. t.

Vienību pagaidu grupējums noteiktai darbībai un taktiskiem nolūkiem saucas par operātīvo. Sastādot operātīvo grupējumu, jāizvairās no organisko vienību saskaldīšanas.

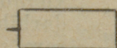
AVANGARDS

GALVENIE SPĒKI

FLANKGARDS

Piezīmes:

1) Jātnieki.
2) Riteņbraucēji.
3) Kājnieku pulks.
4) Artilerijas pulks.
5) Divizijas štābs.
6) Sakaru vienība.
7) Sapieru vienība.
8) Div. pārtikas transports.
9) Div. municijas transports.
10) Div. sanitārais transports.
11) Div. auto transports.
12) Div. pārtikas noliktava.
13) Div. maizes ceļuve.
14) Div. lopu bars.
15) Div. lazarete.
16) Div. veterinārā lazarete.
17) Divizija (Div.).
18) Izlūku aviācija.
19) Iznīcinātāju aviācija.
20) Diviziju grupas (korpusa) štābs.
21) Smagā artilerija.
22) Tanki.
23) Bruņotie auto.
24) Armijas (virspavēlnieka) štābs.
25) Tiltu (pontonu) kolonnas.
26) Zenītartilerija.
27) Bruņotie vilcieni.
28) Bumbmetēju aviācija.

Pieņemto zīmju tabulu sk. „Noteikumos virsnieku mācībām, kaŗaspēlēm un manevriem". (1932. g. Armijas štāba Apmācības daļas izdevums.)

apstākļiem un uzbrūkošo lielinieku pārspēku, Kalpaka bataljons varonīgi atsit visus ienaidnieka pretuzbrukumus un piespiež to atkāpties uz saviem izejas punktiem. Otrā uzbrukuma dienā, t. i. 6. martā, līdz liktenīgai sadursmei, par Kalpaka bataljona atsevišķo darbību var pilnā mērā teikt to pašu, ko par viņa darbību pirmā uzbrukuma dienā, pastrīpojot vēl priekšzīmīgo artilerijas un kājnieku kopdarbību pie Skrundas skolas. Turpretim Kalpaka un Borcha bataljonu kopdarbības sekas bija katastrofiskas. Apskatīsim šīs katastrofas cēloņus un mēģināsim noskaidrot, kas pie tiem būtu vainojams. Neapšaubāmi, ka pirmais un galvenais cēlonis bija pilnīgs sakaru trūkums starp abiem bataljoniem, bet nākošais — Borcha bataljona nevērība, kuŗu raksturoju ar tā paša bataljona vienas nodaļas likteni uz Skrundas —Pampāļu lielceļa. Pirmā gadījumā vainojams vienīgi Landesvēra oberštābs, jo viņam bija zināms, ka Kalpaka bataljonam nekādu sakaru līdzekļu nav. Ja oberštāba rīcībā arī nebija tādu līdzekļu, lai sakarus starp abiem bataljoniem nodrošinātu, tā pienākums bija vismaz dot rīkojumu bataljoniem apmainīties ar sakaru virsniekiem, kuŗi lai informētu viena bataljona k-ri par otra nolūkiem. Otrkārt vainojams vācu bataljona komandieris, kuŗš pieņem kauju, neizlūkodams tuvojošos pretinieku, bet apmierinās vienīgi ar divu sagūstītu lielinieku izteicieniem, ka nākot viņu spēki no Skrundas. Var pielaist pat varbūtību, ka minētie gūstekņi to darījuši ar nolūku atvieglot savējiem atiešanu no Engurniekiem gar Cieceri uz ziemeļiem. Treškārt, pa daļai vainojams arī tas apstāklis, ka mūsu jātnieki, nebija paspējuši ienaidnieku pietiekoši izlūkot, un sakarā ar to pulkvedi Kalpaku nebija pareizi informējuši.

Par 6. marta darbības pirmo posmu, kur mēs pēc schēmas redzam līču loču ejošos uzbrukuma virzienus atsevišķām mājām, varētu tagad rasties iebildumi, ka šāds uzbrukuma veids nebūtu taktiski pareizs, bet bataljonam būtu bijis jāuzbrūk no Jaunās muižas vienā noteiktā virzienā, kaut vai uz tām pašām Skudras mājām, un lielinieki būtu spiesti Skrundas rajonu atstāt. Es tomēr aizstāvētu to viedokli, ka bataljona darbība arī šinī gadījumā ir bijusi taktiski nepareiza, jo ņemot vērā bataljona nelielo skaitlisko sastāvu, viņam ienaidnieks bija jāsasit pa daļām un pulkvedis Kalpaks nevarēja atstāt sev flankā vai aizmugurē kaut niecīgu ienaidnieka nodaļu.

No visa sacītā mēs redzam, ka pie toreizējiem apstākļiem vairāk kā jeb kad izšķiroša loma piekrita Kalpaka bataljona morālajam spēkam. Šis morālais spēks bija arī tas, kas mūsu bruņotos spēkus no viena bataljona atbrīvošanas uzvaras gājiena sākumā, neskatoties uz visiem šķēršļiem un grūtībām, pārvērta tos par Latvijas armiju, kuŗa atbrīvoja mūsu zemi no lieliniekiem, un pret kuŗu, līdz ar Bermonta sakaušanu, sabruka arī ģenerāļa von der Golca „lielā ideja". Un pēc 15 gadiem, vienotās gribas iedvesmots, atkal šis pats latvju morālais spēks atbrīvoja mūsu valsti no iekšējiem ienaidniekiem.

Plkv.-ltn. **K. Kārkliņš** un
kapt. **V. Deglavs.**

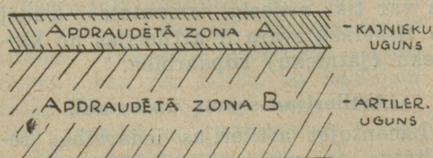
ARTILERIJA*)

Raksta nolūks — sniegt artileriju raksturojošus datus, kuŗus no svara zināt neartileristiem. Artileriju pazīt ir no vislielākā svara. Artilerijas pazīšana atvieglo tās izmantošanu, resp. citu ieroču šķiru kopdarbību ar artileriju. Būtu lieki atkārtot, ka šai kopdarbībai (it īpaši starp kājniekiem un artileriju) ir milzīga nozīme. —

Kājnieki iespaido kaujas gaitu: 1) ar kustību, resp. triecienu vai trieciena draudiem un 2) ar uguni. Kājnieku uguns ir nepietiekoša un artilerija tiem nāk palīgā ar savas uguns varenības elementiem:

1) Attālumu ziņā (pateicīgi mērķi ārpus kājnieku ieroču sniedzamības; cenšanās kaitēt vai, vismaz, apdraudēt ienaidnieku uz lieliem attālumiem — pēc iespējas tad, kad paši vēl drošībā).

Mūsējie

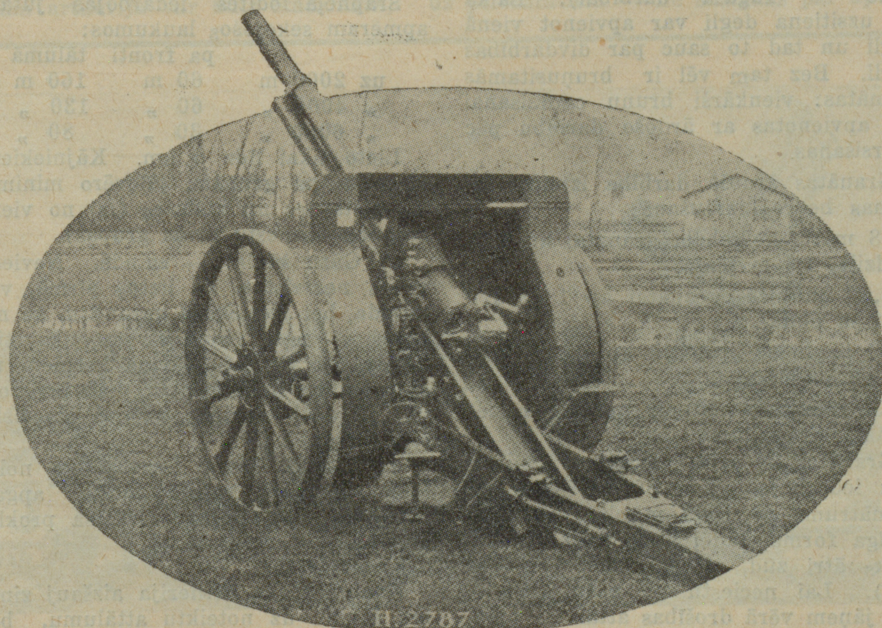

Ienaidnieks.

Tāļšāvība, ja ne vairāk, ierobežo ienaidnieka rīcības brīvību, jo nepieciešama piesardzība, kas kavē darbību (skaidrs, ka ir izdevīgāk, ja ienaidniekam piesardzība jāievēro arī zonā B, nevis tikai zonā A). Vācu lielgabali pasaules kaŗā apšaudīja Parīzi no 120 km lielu ātrumu, kāds attālums apm 50—60 reizes lielāks par kājnieku ieroču maksimālo tāļšāvību. Protams, tas bija izņēmums, tika pielietots ļoti mazos apmēros un tādēļ sevišķu iespaidu neatstāja. Vieglās lauku artilerijas tāļšāvību var pieņemt apm. 5 reizes lielāku par kājnieku ieroču tāļšāvību (apm. 10 klm. un 2 klm).

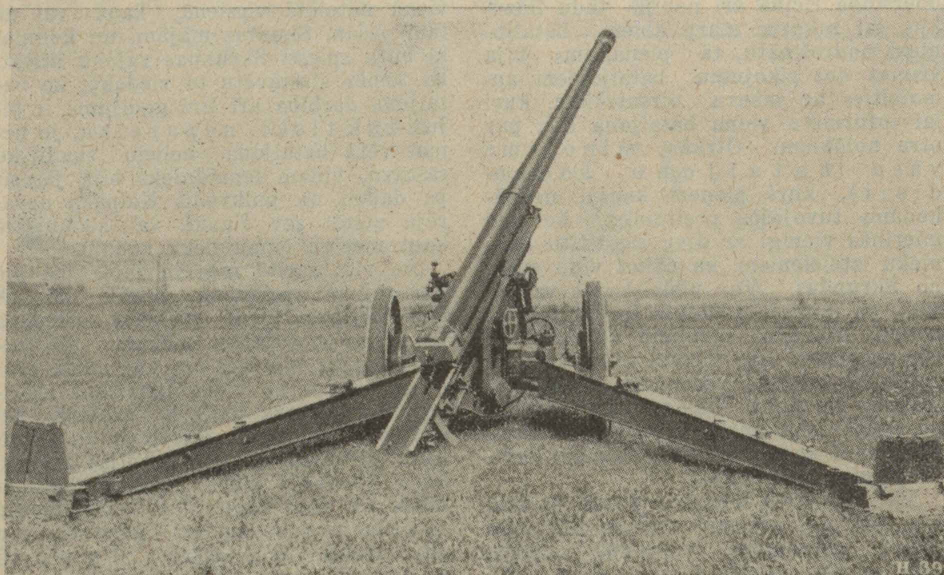
2) Šāviņu iedarbības ziņā. Starpību, starp citu, raksturo sekojošs salīdzinājums: šautenes patronas svars — apm. 20—25 gr., artilerijas šāviņa svars — vismaz vairāki kilogrami (piem. 18 mārc. lielgabalu granātas svars =8,4 kg). Bez tam (un tas pats galvenais) — artilerijas šāviņa fugasa, brizantā un šrapneļa iedarbība.

Artilerija iespaido kaujas gaitu tikai ar uguni, resp. ar šāviņiem, kuŗus virza uz mērķi no liela attāluma. Ja ierocis ir pozicijā, noorganizēta novērošana, sakari un sagatavoti uguns dati (artilerija normāli šauj ar netiešo tēmēšanu un tādēļ parasti no pozicijas mērķis nav redzams), pateicoties lielai tāļšāvībai un horizontālām pagriešanas iespējamībām, artilerijas uguni var viegli atklāt, pārtraukt, pārnest („manevrēt ar trajektorijām") un, līdz ar to, koncentrēt par mērķiem ļoti plašā sektorā. Artilerija ir spēcīgs līdzeklis (va-

75 mm lauka lielgabals.

*) Par kājniekiem — sk. februāŗa numurā.

105 mm lauka lielgabals.

rētu salīdzināt ar āmuru) kaujas gaitas iespaidošanai. Toties uguns atklāšanai, kā jau minēts, vajadzīgi priekšdarbi: pozicijas izlūkošana, nostāšanās pozicijā, novērošana, sakari, uguns datu sagatavošana. Artilerija tuvcīņai apgādāta ar ložmetējiem vai patšautenem un ar šāviņu kartečas darbībai.

Artilerijas šāviņu darbība:

a) Granāta — ar šķembelēm ievaino (brizantā darbība) vai ārda (fugasa darbība). Saspridzināšanai lieto — laika degli (a, sprādziens gaisā — brizantā granāta), vai uzsitiena degli (jūtīgo degli — sk. b. — saspridzi-

nāšanai zemes virsū vai degli ar ildzinātāju — c — saspridzināšanai zemē — fugasa darbībai). Laika un uzsitiena degli var apvienot vienā deglī un tad to sauc par divdarbības degli. Bez tam vēl ir bruņusitamās granātas: vienkārši bruņu caursišanai vai apvienotas ar ārdošo darbību pēc caursišanas.

Granātas ārdošā darbība izteicas zināmas bedres izraušanā:

18 marc. lielgabala granātai ap 0,75 m dziļa, 1,5 m plata,

4,5" haubices granātai ap 1 m dziļa, 2 m plata,,

6" haubices granātai ap 1,5 m dziļa, 2,7 m plata.

Kā redzams, platums apm. 2 reizes lielāks par dziļumu.

Granātas šķēpeles atsevišķos gadījumos iedarbojas līdz 80 m (šķēpeļu pirmātrums = 1500 m/sek., bet neizdevīga forma, tādēļ ātrums un dzīvais spēks ātri zūd, sevišķi mazām šķēpelēm). Lai neciestu no pašu artilerijas, jāņem vērā drošības attālums (josla) no savas artilerijas šāviņu krišanas vietas. Šis attālums ir apm. 200—300 m (atkarībā no kalibra).

b) Šrapnelis — pildīts ar lodītēm un iedarbina gaisā, pie kam lodītes no šrapneļa ķermeņa ar melnā pulvera palīdzību izsviež no šrapneļa ķermeņa kā no stobra un tās parklāj zināmu apvidus virsmu, iedarbojoties dzīvos mērķos. Lieto divdarbības degli (lai uzsitiena gadījumā arī dabūtu sprādzienu). Jāsauj ļoti precīzi, jo lodīšu iedarbība atkarājas no sprādziena augstuma. Šrapneļa nozīme ir mazinājusies, jo mērķi pa lielakai daļai, ir neredzami un slēpti. Agrāk — šrapneļi ⅔, granāta, — ⅓; tagad, ja daudz, tad ½ (vācieši pavisam atmetuši). Lodītes svars — 10—12 gr. Prasība — cilvēkam mētelī un siltā veļā jatiek ievestam no ierindas, bet biezi lodite paliek mugursomā. Franču šrapnelim (75 mm) — 260 lodītes, angļu (18 mārc.) — 375.

Šrapneļa lodītes iedarbojas jūtami apmēram sekojošos laukumos:

	pa fronti	tālumā
uz 2000 m	60 m	160 m
„ 4000 „	60 „	130 „
„ 6000 „	30 „	80 „

Lieto tikai līdz 6 km. Kājniekiem, virzoties pa grupām, jāievēro minimālās atstarpes un atstates (lai no viena šrapneļa neciestu divas grupas).

c) Gāzu šāviņi — saindē. Neviena valsts neatzīstas, ka lietos pirmā, visi nosoda, bet pietiekošu garantiju, ka nelietos — nav. Sprāgstvielu tikai tikdaudz, lai saplēstu šāviņa ķermeni un atsvabinātu indīgo vielu, kas ievietota vai nu tieši šāviņā vai arī atsevišķā stikla traukā.

d) Dažādi šāviņi speciāliem nolūkiem — dūmu, aizdedzinošie, apgaismošanas, aģitācijas (izkaisa proklamācijas).

3) Ātršāvība.

Nepietiek, ka artilerija aizšauj zināmu šāviņu uz noteiktu attālumu, bet vajadzīgās iedarbības sasniegšanai ir nepieciešami šos šāviņus tur dabūt pēc iespējas lielākā skaitā īsākā laika sprīdī. To sasniedz ar artilerijas ātršāvību.

Teorētiski vieglā laukartilerija var izšaut līdz 20 šāviņus minūtē, bet praktiski jāpieņem šis skaitlis ne vairāk par 6 minūtē. Ilgstošākās šaušanās šis skaits krīt pat uz 2 šāviņiem minūtē, jo arī materiālā daļa prasa zināmu atpūtu (dzesināšanu).

Artilerijas iedarbības rezultāti:

1) Materiālais (pret dzīviem mērķiem, ieročiem, aizsegām, būvēm — graujošas un iznīcinošas šaušanas), 2) morāliskais (varētu teikt „nervu bojāšana" un, līdz ar to, ienadnieka kaujas spēju mazināšana vai pat paralizēšana — neutrālizācijas šaušanas).

Materiālā iedarbība atkarīga no mērķa, ieroča kalibra, šāviņa tipa (saspragsanas momen.s, sprāgstvielu daudzums, caursišanas spējas) un beigu ātruma. Morāliskā iedarbība atkarīga no ienaidnieka vērtības, materiālas iedarbības iespējamībam, pārsteiguma un šāviņa netiesas iedarbības (troksnis). Jācenšas pēc pietiekošas resp. materiālas iedarbības, bet tas prasa ļoti lielus līdzekļus un noved pie, tā saucamām, „materiālkaujām" („Materialschlacht"). Pēdējo raksturošanai aprobežosimies ar sekojošiem diviem piemēriem no pasaules kaŗa: 1) vācu artilerija 1918. gada 21. martā 75 km frontē 1 stundas laikā izšāva 650.000 šāviņus (tikpat, cik visā 1870./71. g. kaŗā), 2) pēdējā uzbrukumā franči un amerikaņi izšēreja 33.000.000 šāviņu. Uz graujošam šaušanām nevar paļaisties, ja novērošanas ceļā nevar konstatēt šaušanas rezultātus. Verdenas kaujās 1916. gadā vācieši pēc izlaisto šāviņu skaita cerēja virzīties uz priekšu ļoti viegli, bet tomēr franči atvairīja visus uzbrukumus — tā tad nebija iznīcināti.

Materiālās iedarbības rezultāti atkarīgi no municijas daudzuma un mērķu redzamības. Bieži būs jāapmierinās ar morālisko iedarbību, bet nedrīkst aizmirst, ka tā ir pārejoša un tādēļ pietiekoši ātri jāizmanto. Vispār, artilerijas darbībai praktiska nozīme ir tikai tad, ja tā saskan ar vispārējo manevri un var tikt attiecīgi izmantota. Tādēļ no vislielākā svara ir artilerijas un kājnieku (jātnieku) kopdarbība.

Artilerijas uguns uzdevumi.

Izmantojot artilerijas iedarbības rezultātus, tai var uzdot dažādus uguns uzdevumus:

1) Pēc sagaidāmā rezultāta —

Materiālā:
Dzīvā spēka iznīcināšana.
Nedzīvo mērķu graušana.

Morālā:
Dzīvā spēka neutrālizācija.
Nedzīvo mērķu neutrālizācija (saindēšana).

2) Pēc taktiskā stāvokļa —
vai nu kājnieku tiešā tuvumā — tiešais pabalsts un pavadīšana:

Uguns veltenis
Pakāpeniskās bombardēšanas } uzbrukumā
Aizsardzība
sprostuguns — aizstāvēšanās kaujā.
vai vispārējāki uzdevumi —
Kontrbaterija (ienaidnieka artilerijas apkarošana),
traucēšana,
aizliegšana,
tanku apkarošana,
aviācijas apkarošana un t. t. } kā uzbrukumā, tā arī aizstāvēšanās kaujā
Pretsagatavošana — pirms ienaidnieka uzbrukuma, sagatavošana — pirms mūsu uzbrukuma. Atkarībā no šiem uzdevumiem jānoteic to techniskā izpildīšana:

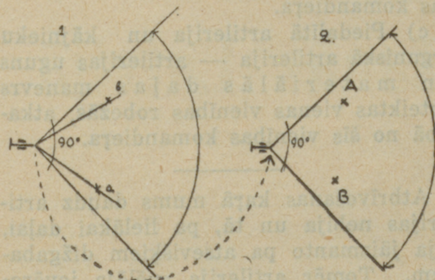
a) šāviņa izvēle — šaušana ar zināma kalibra granātu, šrapneli, gāzu, dūmu vai cita tipa šāviņiem,

b) šaušanas ātruma (kadences) izvēle — lēna šaušana, brāzieniem, ar pārtraukumiem un t. t.).

Artilerijas manevrs.

Artilerijas uguns uzdevumi telpas ziņā var būt ļoti plašā rajonā. Lai tos izpildītu, jāizdara zināms artilerijas manevrs. Tas sastādās:

1) No artilerijas uguns manevra. Artilerijas vienība (baterija) no viena stāvokļa resp. pozicijas var šaut zināmā sektorā.

Šī sektora izvērsums līdz 90°. Tālums atkarībā no sistēmas. Vieglai artilerijai praktiski izmantojamais tālums līdz 6 km. Ja uzstādītie uzdevumi ietilpst šinī sektorā (a, b), tad pietiek nostādīt bateriju zināmā virzienā ar vajadzīgo tāluma nostatumu un stāties pie uzdevuma izpildīšanas. Šis ir uguns manevrs.

2) No materiālās daļas manevra.

Dotie uzdevumi var būt dažreiz ārpus pašreizējā apšaudes sektora. Lai tos izpildītu, baterijai jāieņem jauns stāvoklis. Tas būs materiālās daļas manevrs, kas var notikt uz lielākiem (stratēģiskiem un operātīviem) vai mazākiem (taktiskiem) attālumiem.

3) No municijas manevra.

Lai izpildītu artilerijas uzdevumu, vajadzīgs zināms municijas daudzums. Šī municija jāpiegādā baterijām vai nu pirms darbības sākšanās vai darbības laikā, atkarībā no municijas atrašanās vietas attāluma un tās daudzuma. Tas ir municijas manevrs.

Tā tad katrs artilerijai uzstādīts uzdevums prasa zināmu artilerijas manevri, kam vajadzīgs vienmēr zināms laiks.

Jāpiebilst, ka artilerija pārvietošanās laikā nespēj sagatavoties darbībai īsā laika sprīdī. Turpretim atrodoties pozicijās tā pilnīgi atrodas priekšnieka rokās manevra ziņā un var tikt uzskatīta kā zināma rezerve.

Artilerijas ietilpināšana vispārējā manevrī.

1) Artilerijai jāapmierina kājnieku vajadzības resp. prasības. Labākā uzslava artilerijai — kājnieku apmierinātība.

2) Kājniekiem jāzin artilerijas iespējamības — neprasīt neiespējamo vai nelietderīgo, atvieglot artilerijas darbību.

3) Laba saprašanās abu ieroču šķiru, sevišķi priekšnieku, starpā.

Lai to panāktu, tad, vispārējam priekšniekam jārada tādi apstākļi, lai artilerijas priekšnieks vienmēr varētu dzīvot līdzi vispārējā manevra izlemšanā. Arī pašam artileristam vienmēr jāinteresējas par vispārēja manevra norisi un jābūt gatavam tam pieskaņot savu artilerijas manevri, bet ja zināms uzdevums no vispārējā priekšnieka jau izlemts, tad artilerists to nedrīkst vairs apstrīdēt, bet tam jāpieliek visa sava enerģija tā izvešanai dzīvē. Uzsverams, ka artilerijas manevrs ir tik daudz vērts, cik tas atbilst vispārējam manevrim. —

Artilerija vairāk vajadzīga uzbrucējam, jo bez artilerijas aizstāvim lielākas priekšrocības nekā uzbrucējam. Toties uzbrukumā artilerijas-kājnieku kopdarbība daudz grūtāka.

Pabalstot kājniekus krīt svarā: 1) pārsteigums (laika, vietas, darbības ziņā), 2) vai, bez artilerijas, kājniekus pabalsta kaujas rati (tanki), 3) artilerijas daudzums, kvalitāte (kalibri), 4) municijas daudzums, 5) apmācība, 6) novērošana (ārkārtīgi svarīga; no zemes un no gaisa), 7) ienaidnieka stiprums (kājnieku smagie ieroči, artilerija, nocietinājumi), 8) ienaidnieka prasme maskoties (ko un kā redz?), 9) ienaidnieka morāle. —

Artilerijas iedalījums.

Pēc materiālās daļas manevra iespējamībām artilerija var būt: stacionārā, pusstacionārā, nastu, zirgu, auto (vienkāršā vai bruņotā), traktoru, kāpurķēžu (vienkāršā vai bruņotā), dzelzceļa, kuģu vai avio artilerija.

Kustības ātrums — atkarībā no velkmes, sākot ar stacionāro, kurai kustības ir nulle un beidzot ar avio, kuras ātrums — daži simti km stundā.

Ar zirgiem (līdz 12 zirgiem) pārvadā artileriju ne smagāku par 5 tonnām. Auto velkme paātrina pārvietošanu pa ceļiem (stratēģiskā vai operātīvā kustība), bet apgrūtina manevrēšanu apvidū, kur zirgu velkme ir izdevīgāka (taktiskām kustībām).

Pēc uguns manevra iespējamībām izšķir: pavadartilerija (kājnieku), tranšejartilerija, vieglā, smagā un vissmagā artilerija.

P a v a d a r t i l e r i j a: kalibrs apm. no 37—70 mm; tālšāvība līdz 2,5 km; nostāšanās pozicijā — dažās minūtēs.

T r a n š e j a r t i l e r i j a: kalibrs līdz 150 mm; tālšāvība līdz 2 km; nostāšanās pozicijā līdz 20 minūtes.

V i e g l ā a r t i l e r i j a: kalibrs no 75—110 mm; tālšāvība 7—- km; nostāšanās pozicijā — dažas minūtes.

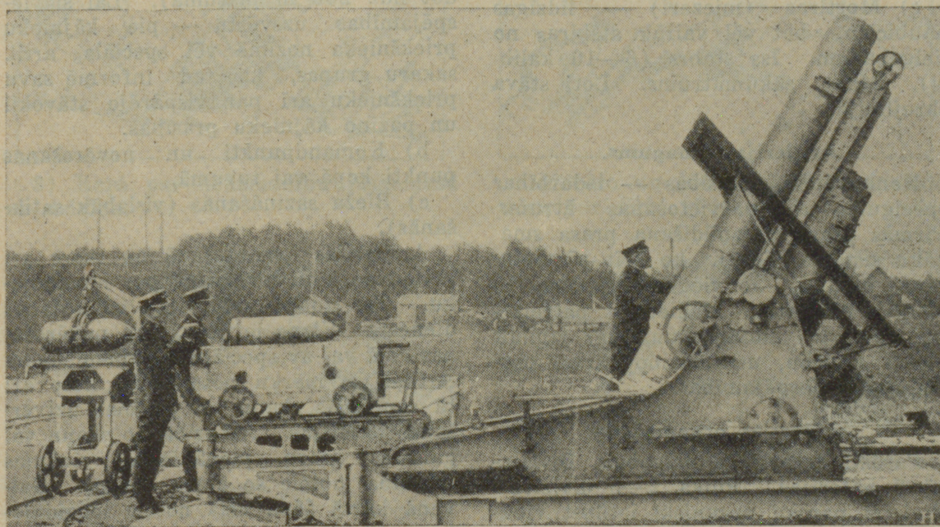
S m a g ā a r t i l e r i j a: kalibrs no 105—155 mm; tālšāvība 10—12 km; nostāšanās pozicijā nedaudz minūtes.

V i r s s m a g ā a r t i l e r i j a: kalibrs no 150—400 mm un vairāk; tālšāvība 12—30 km; nostāšanās pozicijā no 30 min. līdz vairākām stundām.

Pēc darbības vietas rakstura artilerija var būt:

lauka, kalna, cietokšņa, krasta, jūras, zenitartilerija. Pēc šāda iedalījuma artileriju tad arī nosauc vai nu ar pilnu vai saīsinātu nosaukumu, piem. stacionārā vieglā zenitartilerija, smagā lauka artilerija un t. t.

Visizplatītākā — vieglā lauka artilerija. Tieši kopdarbībai ar kājniekiem. Tādēļ jābūt pietiekoši kustīgai: dižgabals ar 6 zirgu velkmi, spējīgs sekot kājniekiem pa visiem ceļiem un, pa daļai, arī bez ceļiem, uz maziem attālumiem pat paātrinātā gaitā, ar apkalpi uz priekšratiem — ne smagāks par ap-

280 mm miezers.

mēram 2 t. Šāda dižgabala kalibrs: apm. 70—85 mm lielgabals, apm. 90—105 mm haubice; tālšāvība — 7—11.000 m. Atzīmējams, ka artilerija ir ļoti atkarīga no gada laika (ceļu stāvoklis — sniegs, dubļi). Kopdarbībai ar jātniekiem to padara kustīgāku (visi NN jāšus). —

Katrs uguns manevra iedalījums, atkarībā no skrejlīnijas īpašībām un sākumātruma, sastādās no lielgabaliem, haubicēm vai miezeriem, ar mazāku vai lielāku kalibru un ar lielāku vai mazāku sākumātrumu: —

a) lielgabali — vislielākā tālšāvība, jo liels dzenošais lādiņš (ūnitārā patrona — normāli), liels pirmātrums, mazs pacēluma leņķis, klajeniska trajektorija (pacēlums līdz 37°), mazs krišanas leņķis, labs trāpījums, spēcīga iedarbība pret vertikāliem mērķiem, bet grūtāka iedarbība pret segtiem mērķiem. Bez tam — pozicijas izvēles ziņā atkarība no reljefa (apvidus). Lielgabala ārēja pazīme — garš stobrs: stobra garums $\geqq$ 20 kalibriem (tagad parasti ap 30 kalibriem). Interesanti atzīmēt, ka vācu lielgabala kalibrs, kas apšaudīja Parīzi, bija 21 cm, bet stobra garums 160 kalibri resp. 160×21 cm = 33,6 m (stobra garumam ir robeža, jo pārāk garš stobrs liecas); šāviņa svars = 100—115 kg; trajektorijas maksimālais augstums = 40 km.

b) Haubices — dzenošais lādiņš mazāks, pirmātrums mazāks, tādēļ jāceļ augstāk stobrs (pacēlums līdz 45°), stāvāka trajektorija, mazāka tālšāvība, krišanas leņķis lielāks, pret horicontāliem vai segtiem mērķiem. Pazīme — īsāks stobrs (ap 20 kalibriem). Dzenošais lādiņš mainīgs (dalīta patrona). Piemēram, 4,5" haubicei:

Lādiņi	Pirmātrums (V_0)	Tālšāvība
V (pilns)	308 m/sek.	7000 m
IV	248 „	5000 „
III	216 „	3800 „
II	192 „	3200 „
I	170 „	2600 „

(Salīdzinājumam atzīmēsim, ka 18 mārc. lielgabalam V_0 = apm. 500 m/sek.).

c) Mortīras (miezeri) — līdzīgas haubicēm, bet vēl vairāk atšķiras no lielgabaliem. Īss stobrs (6—10 kalibri). Mazs sākumātrums. Ļoti stāva skrejlīnija.

Artilerijas smagums.

Konkurējošās prasības — iedarbības spēcīgums un pārvietošanas ātrums. Pirmās prasības izpildīšana prasa smagāku sistēmu, līdz ar ko krīt pārvietošanas ātrums. Jo vieglāka sistēma, jo vieglāk pārvietot. Pielietojot patreizējos apstākļos motorvelkmi, var izpildīt pirmo prasību, nesamazinot krasi pārvietošanas iespējamības.

Artilerijas organizācija.

Parasti baterijā 4 dižgabali. Divizionā 3 baterijas. Pulkā 2—3 divizioni. Divizijā parasti organiski ietilpst vieglā lauku artilerija (pulks) un smagās haubices (2 divizioni). Pārējā artilerija atrodas ārpus divizijām un to izmanto katrā atsevišķā gadījumā pēc apstākļiem.

Artilerijas izmantošana.

Artilerijas pozicijas:

a) Atklātās — izņēmums. Ilgstoša darbība nav iespējama. Atklātība jākompensē ar ātrumu (ātri nostāties, izšaut, pazust). Ieņem tad, kad no svara ātrums, uzupurēšanās, bezkaunība (piem. pie vajāšanas; ļoti bieži ar bezkaunību var sasniegt izcilus rezultātus). Vispiemērotāki darbībai no atklātām pozicijām — kājnieku lielgabali (kustīgums).

b) Pusaizsegtas pozicijas. Atklājot uguni — atklājās. Noderīgas uzglūnēšanai.

c) Segtās. Normāli. Ienaidnieks neredz pat tad, kad šauj. Jārēķinājas ar gaisa ienaidnieku, kurš bieži segtās pozicijas pārvērš pusaizsegtās vai pat atklātās. Tādēļ — maskošanās pret gaisa ienaidnieku (aviācija, novērošanas baloni). Principā: ja ienaidnieks nevar apkarot — vislabāk atklāta pozicija, ja ienaidnieks var apkarot — vislabāk segtā pozicija.

Novērošana — no ārkārtīga svara. Artilerijas novērošanas punkti lielā mērā iespaido kājnieku pozicijas izvēli. No svara kaujas lauka novērošana (lai zinātu stāvokli), bez tam — mērķu uzmeklēšana un novērošana, un novērota un korriģēta uguns. Parasti vairāki novērošanas punkti: baterijas komandieŗa novērošanas punkts (galvenais vai pamatnovērošanas punkts), sānuskais resp. sāniskie novērošanas punkt un tuvējais novērošanas punkts (baterijas tuvumā). Bez tam artilerijas novērotājs var atrasties lidmašīnā vai balonā. Nepieciešami sakari starp novērošanas punktiem un bateriju (normāli telefons), kā arī starp artileriju un kājniekiem (visbiežāk telefons, raķetes).

Līdzekļi sakaru atvieglošanai un kopdarbības veicināšanai starp artileriju un kājniekiem:

a) Artilerijai jāzin kājnieku vajadzības, kājniekiem — artilerijas iespējamības (piem. sprostuguni baterija var dot līdz 200 m platumā). Lai šīs iespējamības uzsvērtu — pie kājnieku priekšnieka nozīmē vēl speciālas artil. sakaru grupas, kas tad informē savu priekšnieku arī par vispārējo stāvokli un paziņo kājnieku prasības.

b) Komandpunkti un novērošanas punkti kopā vai tuvumā.

c) Bieža sazināšanās (vislabāk satikšanās).

Artilerijas izmantošanā no svara arī savlaicīga ziņu ievākšana par ienaidnieku. To izdara artilerijas izlūkošanas dienests. Ziņas ievāc vai no novērošanas ceļā vai ar speciāliem paņēmieniem. Artilerijas mērķu noteikšanai lieto arī tā saucāmās skaņu un gaismas uztveršanas baterijas. Atkarībā no skaņu vai gaismas staru pienākšanas zināmos punktos, noteic šo staru avotus. Galvenā kārtā šādā ceļā noteic ienaidnieka artilerijas atrašanās vietas un arī raksturu (kalibri). Sakopojot visas ziņas noteicam artilerijas apšaudei piekrītošas mērķu grupas; atkarībā no vispārējā manevra veidojam artilerijas uguns plānu.

Lai zināma artilerijas vienība varētu tai nozīmēto mērķi strostēt, vajadzīgs:

1) Šaušanu sagatavot — uzzināt pacēlumu un virzienu (ja šauj ar laika degli — arī degļa nostatumu); pie tam jāņem vērā tie apstākļi, kas šos datus varētu mainīt — balistiskie apstākļi (pulveŗa dažādības, šāviņu smaguma starpības, sākumātruma novirzumi), aeroloģiski apstākļi (vējš, temperātūra, gaisa spiediens un mitrums).

2) Pārbaudīt šaušanas sagatavošanu — piešaudes vai kontroles ceļā (novērojot no zemes vai no gaisa).

3) Ievadīt vajadzīgās korrektūras pēc šaušanas sagatavošanas pārbaudes — pāriet uz strosti; ja apstākļi to prasa (pārsteigums), tad var pāriet uz strosti tieši no šaušanas sagatavošanas, izdarot kontroli strostes laikā.

Artilerijas taktiskais iedalījums.

a) Vispārējās darbības artilerija — artilerijas manevrs vairāku vienību robežās.

b) Tiešā pabalsta artilerija — artilerijas uguns manevrs noteiktas vienas vienības robežās, atkarībā no šīs vienības komandieŗa.

c) Piedalītā artilerija un kājnieku organiskā artilerija — artilerijas uguns *un materiālās daļas* manevrs noteiktas vienas vienības robežās, atkarībā no šīs vienības komandieŗa.

Atbrīvošanas kaŗā mums daudz artilerijas nebija un tā, pa lielākai daļai, bija jāizmanto pa atsevišķiem dižgabaliem. Tomēr artilerija spēlēja ievērojamu lomu vispārējā manevra izvešanā, piemēram (piemēri no ģenerāļa Peniķa grāmatas):

1) Juglas kaujās Cēsu pulka III. bataljonam, lai nodrošinātu divizijas kreiso flanku, bija jāpāriet 28. jūnijā (1919. g.) M. Jugla Melnmuguru rajonā. To tas arī izdarīja plkst. 15,20. Vakarā bataljona komandieris ziņoja, ka viņa priekšējās daļas nākušas saskaros ar ienaidnieku uz līnijas: mežiņš, kas R no Būņām, tālāk ģipsa fabrika pie Zeltiņiem un Salaspils stacija, pie kam ienaidnieka ½ baterija atrodoties pie Desu kroga, ½ btr. — pie ģipsa fabrikas, bet smagā baterija Stopiņos. Bataljona komandieris lūdza atsūtīt viņa rīcībā *kaut 2 lielgabalus*. Tos viņam naktī arī nosūtīja. Šis artilerijas vads ļoti noderēja nākošās dienas (29. jūnija) kaujās, kur III. bataljons nonāca grūtā stāvoklī, sakarā ar tā kreisā spārna apņemšanu. Konkrētā gadījumā jāuzsveŗ artilerijas vienības, kaut arī ļoti mazās, morālais iespaids: btl. kom. prasa *kaut* tikai 2 lielgabalus — un laikam viņš mazāk domā par to materiālo pabalstu, ko šie 2 lielgabali var dot, nekā par to svarīgo faktu, ka viņa manevrī *jau ir* artilerija (artilerijas klātbūtne).

2) Tā paša gada 19. oktobrī Jaunjelgavas kaujā jau ap plkst. 06,30 sākās

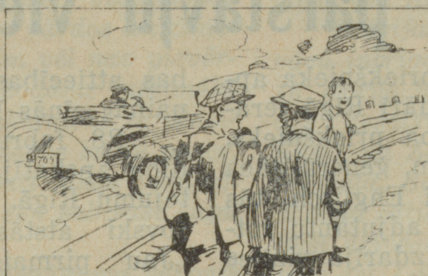
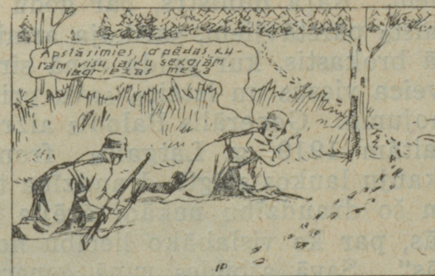
ienaidnieka uzbrukums. Mūsu 4. Valmieras kājnieku pulka 2 rotas bija ieņēmušas ierakumus puslokā dienvidos no Jaunjelgavas, sākot ar Mācītāja muižu Ldz kapsētai pie Valdenburgera, pie kam 3. rota ar 4 ložmetējiem un 1 granātmetēju labajā spārnā, bet instruktoru rota ar 1 ložmetēju kreisajā spārnā. Rotu flankus nodrošināja: labo — 2. rota Daugavas labā krastā pa labi no Jaunjelgavas, bet kreiso — ltn. Brodera bataljona vienības arī Daugavas labā krastā pa kreisi no Jaunjelgavas. Pēc artilerijas sagatavošanas ienaidnieks biezās ķēdēs devās uzbrukumā pret 3. rotas ierakumiem, bet mūsu u g u n s tās apturēja un piespieda nogulties. Mūsu rotām, kuŗas te cīnījās kapteiņa Spuļģa vadībā, l i e l u p a l ī d z ī b u sniedza baterijas vads, kā arī I. bruņotā vilciena 77 mm lielgabals, ko noņēma no vilciena, jo tas nevarēja šaut vajadzīgā virzienā, un novietoja vilciena tuvumā pozicijā. Uzbrukumu 3. rotai ienaidnieks atkārtoja, bet panākumus neguva, tikai cieta lielus zaudējumus.

Šinī piemērā jāuzsveŗ artilerijas vienības, lai gan mazas, materiālais pabalsts. Liela daļa ienaidnieka zaudējumu jāliek uz mūsu artilerijas rēķina.

3) Ir vēl daudz atsevišķu piemēru

Nepareizas un pareizas rīcības piemēri

I. tabula.

	Nepareizi.	**Pareizi.**
Acis cilvēkam dotas novērošanai. Novērošanas spējas pastāvīgi jāattīsta un jāvingrina.	 1) Kas pastāvīgi nevingrinājas novērošanā — nekad nekļūs krietns kaŗavīrs.	 Pat pastaigājoties var vingrināt novērošanas spējas.
Blakus novērošanas spējām jāattīsta un jāvingrina arī uzmanība un atmiņa.	 2) Pļāpāšana kaitē novērošanai.	 Siŗojumos vajaga pieradināties novērot un atcerēties.
Bieži pēc šķietami mazsvarīgām pazīmēm var spriest par svarīgām lietām. Ir pat labāk būt pārāk uzmanīgam nekā drusku paviršam.	 3) Kaŗā par neuzmanību jāsamaksā ar dzīvību.	 Jāievēro un jānovērtē ikviena aizdomīga parādība, pēdas un t. t.
Novērojot jāizvairās no vietām, kas pievelk ienaidnieka skatu, piem. virsotnes, atsevišķi koki un t. t. Daudz izdevīgāk un drošāk ir novērot, ja pašu neredz: 1) Turi acis vaļā! 2) Mācies novērot un atceries! 3) Mācies novēroto novērtēt un, līdz ar to, glābt savu un citu dzīvības! 4) Pieradinies novērot tā, lai tevi pašu neredz!	 4) Vislabāki saskatāms pats novērotājs.	 Novērojot — pašam jāpaliek nenovērotam.

par speciālās artilerijas izcilus darbību — bruņoto vilcienu un bruņoto auto artileriju.

4) Plašāka vēriena artilerijas pabalstu mēs redzam Torņakalna atbrīvošanas operācijā, kas sākās 3. novembrī. Sakarā ar sabiedroto kuģu artilerijas pabalstu bija iespējams izvest pat uzbrukuma sagatavošanu no plkst. 06,30 līdz 07,00, pēc kam, pārnesot artilerijas uguni tālāk, mūsu vienības pārgāja uzbrukumā. Te izvirzījās arī nopietnais sakaru jautājums pie plašāka vēriena artilerijas darbības.

Neapšaubāmi arī pasaules karš liecina par artilerijas lielo lomu. Tikai tā lietderīgi jāizmanto. Mūsu strēlnieku bataljoni 1916. g. Ķekavas kaujās daudzreiz cieta pārmērīgus zaudējumus vienkārši artilerijas nepiemērota pabalsta dēļ.

Kājniekiem tikai vienu var teikt: pazīsti savu artileriju un lieci lietderīgā darbā tās maksimālās manevrēšanas spējas.

Polijas viesi Brāļu kapos. Polijas armijas galv. štāba pr-ks ģen. J. T. **Gonsiorovski**, kpt. **Horoch**, plkv. **Englisch**, Armijas štāba pr-ks ģen. **M. Hartmanis**, majors **Axentovicz**, Polijas milit. pārstāvis pltn. **Liebichs** un ģen. **Virsaitis**.

Polijas armijas pārstāvju viesošanās Latvijā

Atbildot uz mūsu armijas štāba priekšnieka apmeklējumu Varšavā, š. g. 26. februārī Rīgā ieradās Polijas armijas galvenā štāba priekšnieks, ģenerālis Gonsiorovski ar pavadoņiem, ģenerālštāba otrās daļas priekšnieku pulkvedi Englisch, tās pašas daļas majoru Axentovicz un adjutantu rotmistri Horoch. 27. februārī viesi izdarīja vizītes pie armijas vadības un ieradās audiencē pie Valsts Prezidenta. Pēc tam Polijas sūtniecībā notika dažu mūsu virsnieku dekorēšana ar Polijas ordeņiem. Kaŗa ministrs, par godu mūsu draudzīgās valsts pārstāvjiem, sarīkoja armijas virsnieku klubā brokastis, kur galda runā sirsnīgos vārdos apsveica viesus un izteica savu prieku par šo apciemojumu. Ģenerālis Balodis aizrādīja uz kopējām gaitām 1919. g. Latgales frontē, uzsveŗot, ka „kauju laukos slēgtā draudzība turpinās arī tagad un šo draudzību nekādi ārējie iespaidi nesatricinās, par ko vislabāko liecību nodod viesu ierašanās". Savā atbildes runā ģenerālis Gonsiorovski citēja maršala Pilsudska runu pirms 15 gadiem sarīkotā banketā Daugavpilī, izceļot mūsu varonīgo armiju un viņas nopelniem bagāto virspavēlnieku ģenerāli Balodi. Tās pašas dienas vakarā armijas komandieris ģenerālis Berķis viesiem par godu rīkoja vakariņas. Uzrunā ģenerālis Berķis pakavējās atmiņās pie kopējiem abu armiju grūtiem atbrīvošanas cīņu laikiem. „Mums ir labākās atmiņas par šiem laikiem un ciešas draudzības saites ar mūsu kauju biedriem. Draudzības saites izveidojas un turpinās arī tagad." Ģenerālim Berķim atbildēja ģen. Gonsiorovski, aizrādot, ka arī Polijas armija ļoti ciena tradicionālās draudzības attiecības, kuras nodibinājušās kopējās asiņainās cīņās Latgalē.

28. februārī viesi kopā ar mūsu armijas vadību apskatīja dažu mūsu kaŗaspēka daļu novietojumu Rīgā. Savā intervijā presei ģen. Gonsiorovski atstāsta savus Latvijā gūtos iespaidus: „Jau pirmais iespaids, kādu guvu, redzot jūsu kaŗavīrus goda sardzē, manā sagaidīšanā, manī radīja labvēlīgu novērtējumu jūsu armijai. Es redzēju īstus kaŗavīrus. Lai gan mans apciemojums bija īss, man pat nācās redzēt tādas lietas, ar ko līdz šim biju pazīstams vienīgi no literātūras un tanī sastopamiem attēliem. Sarunā ar jūsu armijas vadoņiem, kaŗa ministri ģenerāli Balodi un citiem, man nācās konstatēt saprotošu domu. Pat armijas štāba priekšnieka ģenerāļa **Hartmaņa** runu, kaut arī tā bija teikta latviešu valodā, man svešā, sapratu gluži labi, jo, kā mēdz teikt, kaŗavīri saprotās pat bez vārdiem, Noskaņojums, kādu man bija izdevība novērot arī ārpus oficiālās saņemšanas, manī radīja pārliecību, ka kontakts starp abu armiju kaŗavīriem ir atrasts. No jūsu galvas pilsētas šķiros ar vislabākiem iespaidiem par jūsu laipno uzņemšanu, jūsu armijas vadību un jūsu armiju."

Pēcpusdienā Polijas militārais priekšstāvis Latvijā pulkvedis-leitnants **Liebichs** ar kundzi sarīkoja pēcpusdienas tēju, kurā ieradās mūsu valdības pārstāvji ar ministru prezidenta biedri Skujenieku un kaŗa ministri, ģenerāli Balodi priekšgalā, ģenerālis Berķis un citi armijas augstākie virsnieki. Plkst. 20,10 viesi svinīgā ceremonijā izvadīti, atstāja Latviju.

Mūsu lasītājiem

Aprīļa burtnīcā sāksim iespiest Aleksandra Grīna jauno romānu

„Debesu uguņis"

kurā attēlots mūsu valsts piedzimšanas laiks un pirmo Latvijas karavīru kauju gaitas. —

Romānā atveidoto vēsturisko 1918./1919. g. notikumu meti cieši saausti ar romāna varoņu personīgo drāmu pavedieniem. Tā lasītājam rodas iespēja iejusties šais nesenās, bet jau leģendā aizgājušās dienās, kad uz aicinājumu cīņā par savas tautas jauno valsti atsaucās pašā sākumā tikai pulciņš jaunekļu un vīru, gan mazs skaitā, bet toties liels un nesalaužams savā ticībā neatkarīgai, vienotai Latvijai. — Likdams trijiem sava romāna galvenajiem varoņiem, (kas nes izdomātus vārdus) iet līdzi triju pirmo nacionālās armijas vienību gaitām, no Rīgas līdz Ventai, un atkal uz Rīgu atpakaļ. Autors savā jaunajā darbā rāda arī daudzas vēsturiskas personas, tās saukdams viņu īstajos vārdos un zīmēdams ainas un sejas, kuŗām līdz šim vēl nav pievērsies latvju rakstnieka skats. Lūkodams nesanākt konfliktā ar vēstures patiesību, rakstnieks te atdzīvina Latvijas cīņu nezenās drāmatiskās lapas puses, rāda veterāņus, kuŗi vēl tagad mīt mūsu vidū un kauju varoņus, kuŗiem pāri jau sen sabirusi kapu smilts.

Nekad nesatricināmais savu pienākuma varonis Kalpaks, nāves izaicinātājs Zolts, un mūžam bezbailīgais Preiss, kas neklanās ne granātām, ne ložmetēju lodēm, — un desmit citu, toreiz vēl jaunu, tagad jau sirmot iesākušu vīru „Debesu uguņu" rindās iet atkal savu toreizējo gājumu, pretī slavai un mūžīgai dzīvošanai tautas atmiņā. —

(Romāna darbība iesākas Rīgā ar Latvijas valsts proklāmēšanu. Tālāk seko pirmie mēģinājumi veidot pašu valsts bruņotos spēkus, okupācijas varas pretsoļi, lielinieku aģentu kūdījumi un 3. janvāris, kad Latvijai uzticīgo pulciņš atstāj Rīgu un viņā ienāk sarkanā armija, nesdama sev līdzi teroru un bada šausmas.

Auces kauja, tālāk gājiens līdz Aizporiem, un tad cīņas pie Ventas, stāvēšana šīs likteņa upes krastos, nekā nezinot par to, kas notiek lielinieku okupētā Rīgā. Tad uzbrukuma atjaunošanās, traģiskais 6. marts un viņam sekojošais straujais pirmo armijas vienību gājiens uz Lielupes pusi, Bateru kauja, cīņas pie Kalnciema. —

Latvijas brīvotāju aizmugurē no jauna iedegas vācu intrigas, gatavojas landesvēra sacelšanās — 16. aprīļa notikumi un viņu atskaņas frontē, brigādes nesatricināmā uzticība pagaidu valdībai. — Kapteiņa Zolta rotas varoņdarbs 18. maijā Rīgas jūrmalā, Baloža brigādes gājiens uz Rīgu, romāna varoņu satikšanās ar tiem piederīgiem, kuŗi vēl palikuši dzīvajo vidū, un — cauri Rīgai, tālāk uz rītu pusi iet Latvijas brīvotāju ceļš!)

Meirānu pagasta Visagala skola, kuŗā pulkvedis Oskars Kalpaks baudīja pirmmācību.

Anna Brigadere

Varoņu sirds

Ziemeļu viesuļi pūta,
Dega sarkani kāvi;
Latvija Kalpaku sūta
Karot ar postu un nāvi.
Nāk pār Juglu un Gauju
Pārspēks no Rīgas — dzen tas
Drošsiržu jaunekļu sauju
Līdz pat jūŗu aiz Ventas.

Visur slazdi un žņaugi,
Debeši negaisus perē, —
Viņi vien Latvijai draugi,
Kalpaks tik sauli vēl cerē.
Izirst, kas kopā bij sieti,
Vīrus kā rūsa grauž skumjas,
Bet kad dzisuši rieti,
Sapņi pār grūtsirdīm jumjas.

Dziļnaktī runā ar domām
Kalpaks, kas Latvijai ticējs
Cauri visgrūtākām lomām.
Atbild tam Likteņu Licējs:
„Kur gūšu Latvijas spēku?"
— Pats viņas spēks ja tiksi. —
„Kā celšu Latvijas ēku?"
— Sirdi ja pamatā liksi. —
„Ziedošu sirdi es savu,
Ziedodams uzvaru gūšu."
— Tad līdz ar Latvijas slavu
Mirdzēsi saules mūžu.

ALFONS DODĒ

BERLĪNES APLENKŠANA

Ar ārstu V. mēs devāmies augšup pa Elisejas laukuma aveniju, kad, uzlūkojis no granātām caururbtās māju sienas un ar kartečām izārdītos trotuārus, lūdzu pastāstīt man Parīzes aplenkšanas vēsturi. Ārsts, mazliet pagājis uz priekšu pret Zvaigžņu laukuma vidu, apstājās un man norādīja uz kādu no šīm lielajām stūŗa ēkām, kas tik gleznaini sagrupētas Triumfa arkas apkārtnē. „Vai Jūs redzat, viņš man teica, tur augšā virs tā balkona šos četrus slēgtos logus? Tas notika augusta pirmajās dienās, šai šausmīgajā 1870. gada augusta mēnesī, kad plosījās negaisi un apkārt valdīja postaža, mani aicināja turp pie kāda slimnieka, ko ķērusi triekas lēkme. Notikums risinājās pie pirmās imperijas kirasiera, pulkveža Žuva, veca slavas alkstoša kaŗavīra un karsta patriota, kas līdz ar kaŗa izcelšanos pārgāja dzīvot Elisejas laukumā. Uzminiet kādēļ? Vienīgi, lai redzētu mūsu uzvarām vaiņagotā kaŗaspēka atgriešanos... Nabaga sirmgalvis! Ziņu par Visemburgas neveiksmi viņš saņēma pieceļoties no galda un izlasot frontes biļetena apakšā Napoleona vārdu par kaujas zaudēšanu, to ķēra trieka.

Es atradu veco kirasieri guļam izstiepušos visā gaŗumā istabā uz paklāja ar sārtu, asinīm pieplūdušu un nedzīvu seju. Iespaids bija, it kā tas būtu saņēmis smagu triecienu galvā. Augumā tam vajadzēja būt ļoti lielam, jo tagad, gulošā stāvoklī, tas izskatījās pēc milža. Varēja redzēt, ka tam bija skaisti sejas panti, lieliski zobi un uz pieres liels sirmu matu kušķis savijies sprogās. Pulkveža astoņdesmito gadu vietā izskats liecināja ne vairāk par sešdesmit gadiem. Viņa priekšā atradu nometušos ceļos un sabrukušu asarās tā mazmeitu. Tā bija līdzīga viņam.

Bērna skumjas mani aizkustināja. Viņa bija kaŗavīra meita un mazmeita, jo meitenes tēvs kalpoja maršala Mak-Mahona štābā. Nekustošā sirmgalvja izskats izsauca viņas gara acu priekšā citu ainu, ne mazāk šausmīgu. Es to mierināju, cik pratu, tomēr manas pūles neattaisnojās. Šai gadījumā mums darīšana ar pa pusei paralizētu cilvēku astoņdesmit četros gados, kādā vecumā izveseļošanās tikpat kā neiespējama. Trīs dienas tas palika šādā sastinguma un bez dzīvības stāvoklī. Te piepēži Parīzē pienāca Reichshofenas ziņas. Vai atceraties cik savādā veidā? Vēl vakarā mēs ticējām lielai uzvarai, jo prūšu bija divdesmit tūkstošu kritušu un prūšu princis Fridrichs - Viļums saņemts gūstā... Nezinu, kādi brīnumi, kāda magnētiska strāva iespaidoja mūsu nabaga kurlmēmo. Vai tā būtu bijusi tautas svētku atbalss, kas šo paralizēto sirmgalvi sauktu atpakaļ no aizsaules priekšvārtiem. Šai liktenīgajā vakarā, kad apmeklēju slimnieku un domāju to atrast parastajā stāvoklī, tuvojoties tā gultai, nepazinu vairs šo cilvēku. Skats tam bija gandrīz skaidrs un mēle mazāk smaga. Pulkvedim radās pat tik daudz spēka, kā pasmaidīt un nomurmināt divas reizes: „Uz..va...ra! — Jā, pulkveža kungs, liela uzvara!..." Maz pamazām, dodot tam sīkas ziņas par Mak-Mahona lieliem panākumiem, es redzēju, ka tā vaibsti atdzīvojās un seja noskaidrojās...

Kad izgāju ārā no slimnieka istabas, jaunā meitene mani gaidīja. Viņa bija ļoti bāla un balstījās pie durvīm, jo gauži raudāja. „Viņš taču ir glābts', es teicu, saņemot to aiz rokām. Nelaimīgais bērns tikko varēja man atbildēt. Nupat pienāca patiesās Reichshofenas ziņas, jo, kā zināms, Mak-Mahons ir atkāpies un visa viņa armija sasista... Mēs saskatījamies drūmi. Meitene bija izmisusi, domājot par tēvu, — es drebēju, domājot par sirmgalvi. Droši sirmgalvis nepārcietīs vairs jaunu triecienu... Tā tad ko darīt? Vai atstāt tam tā cerības, ilūzijas, kas to atdzīvināja? Tādā gadījumā vajadzēs melot... „Labi, es melošu!" teica varonīgā meitene, noslaukot ātri asaras. Un starojoša tā iegāja vectēva istabā.

Tas bija grūts uzdevums, ko bērns uzņēmās uz sevi. Pirmās dienas gāja diezgan labi. Labajam cilvēkam bija vāja atmiņa un tas ļāvās jo viegli apmeloties, kā mazs bērns. Bet līdz ar izveseļošanos tā domas palika aizvien skaidrākas. Vajadzēja sniegt ikdienas frontes ziņas par armijas virzīšanos uz priekšu, sastādīt militāros biļetenus. Bija tiešām žēl redzēt šo skaisto bērnu, pārliekušos dienu un nakti pār Vācijas karti, spražot tajā mazus karodziņus un cenšoties sastādīt slavenu karagājienu: maršals Bazēns pie Berlīnes, ģenerālis Frosārs Bavārijā un maršals Mak-Mahons pie Baltijas jūras. Katrā lietā meitene prasīja manu padomu un es tai palīdzēju, cik spēju. Liela loma piekrita arī pašam vectēvam, kas sniedza mums paskaidrojumus iedomātajā iebrukumā ienaidnieka zemē. Viņš pats bija vairākas reizes karojis Vācijā pirmās imperijas laikā. Tādēļ tas zināja jau uz priekšu kad un kur izvedīs kādu uzbrukumu: „Lūk, kurp pašlaik mūsējie dodas... Tas būtu tiem tagad darāms“... Vectēva lielie paregojumi vienmēr piepildījās un uz to viņš bija ļoti lepns.

Par nelaimi mēs ieņēmām vienu pilsētu pēc otras, guvām uzvaru kaujās, bet nekad, domāja sirmgalvis, mēs nekustējamies pietiekoši ātri uz priekšu. Tā uzvaras kāre nebija apmierināma. Ikdienas, apmeklējot pulkvedi, es nesu jaunas ziņas par mūsu karaspēka panākumiem. „Dakter,mēs esam ieņēmuši Maincu,“ teica man kādu dienu meitene, nākot man pretim ar skumju smaidu, bet caur durvīm dzirdēju sirmgalvja priecīgo balsi, kas man uzsauca: „Mēs kustamies tomēr uz priekšu!... Pēc astoņām dienām būsim Berlīnē“.

Patiesībā šai acumirklī prūši atradās astoņu dienu gājienā no Parīzes. Mēs pārspriedām, vai nebūtu ieteicamāk slimnieku aizvest uz provinci; bet te radās grūtības, jo tiklīdz tas redzēs, kas norisinās apkārtnē, Francijas stāvoklis tam kļūs skaidrs. Tā kā atradu to vēl pārāk vāju, maz kustināmu pēc lielā satricinājuma, tādēļ atklāt patiesību nebija iespējams. Nolēmām palikt.

Pirmajā Parīzes aplenkšanas dienā es uzgāju augšā pie viņiem — es atceros — biju ļoti satraukts un lielām bēdām sirdī, jo visi Parīzes vārti bija slēgti, cīņas norisinājās pie pilsētas mūŗiem un nomales pārvērtās frontē. Atradu pulkvedi sēžam gultā gavilējošu, jo lepni man tas teica: „Labi, ka reiz nu ir sākusies aplenkšana!“ Uzlūkoju viņu pārsteigts: „Kā pulkveža kungs, jūs to zinat...?“ Tad mazmeita pagriezās pret mani un stāstīja: „Ak jā, dakter... Tās ir visjaunākās ziņas... Berlīnes aplenkšana ir sākusies.“

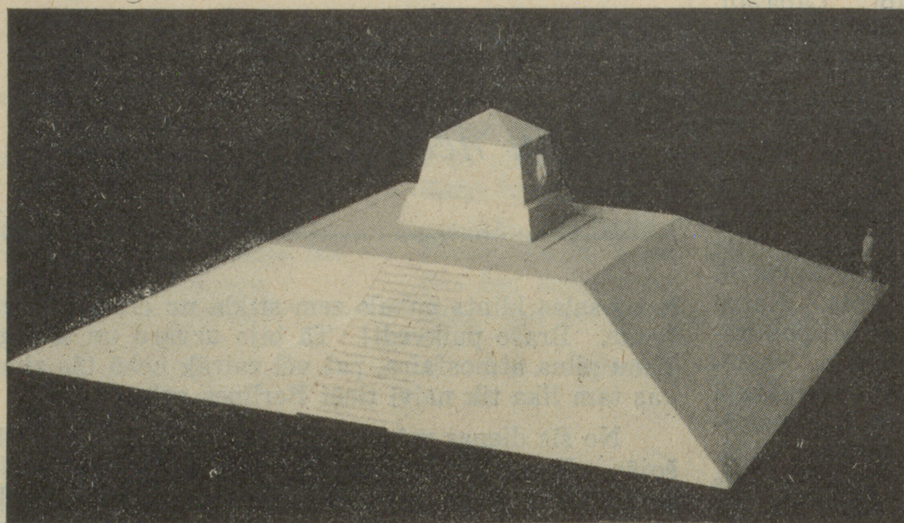
Meitene to teica ļoti noteikti un mierīgi.... Kā pulkvedis varētu šaubīties par kaut ko? Lielgabalu dunoņu tas lāgā nesadzirdēja. Nelaimīgo, nemierpilno un sagŗauto Parīzi tas neredzēja. No savas gultas tas varēja vienīgi saskatīt Triumfa arkas vienu stūri, un viņa istabā, visapkārt bija tik daudz vecu kaŗa piemiņas lietiņu no pirmās imperijas laikiem, kas pilnīgi apmierināja tā ilūzijas. Tur bija redzamas maršalu ģīmetnes, kauju gleznas, Napoleona dēls bērnībā, dažādi sienu plauktiņi, kur glabājās ķeizariskas relikvijas, medaļas, bronzas lietas, Sv.Helenas salas klints gabals zem stikla un citas vērtīgas lietas. Brašo pulkvedi! Tā bija uzvaru un karagājienu pilna atmosfaira, pat vēl vairāk nekā tās ziņas, kas tam lika tik naivi ticēt Berlīnes aplenkšanai.

Neprasi nekā

un nebīsties ne no kā!

No šīs dienas mūsu militārās operācijas vienkāršojās. Kamēr ieņems Berlīni, vajadzēja apbruņoties ar pacietību. Laiku pa laikam, kad sirmgalvis kļuva nemierīgs, nolasījām priekšā kādu dēla vēstuli, zināms labi izdomātu. Parīzē sen vairs nepienāca nekādas ziņas jau no tā laika, kad Napoleons III. Francijas ziemeļu - austrumos padevās ar savu 100.000 lielo armiju un kad, pēc Sedanas, Mak-Mahona adjutantu nosūtīja kā gūstekni uz kādu Vācijas cietoksni. Vai varat tagad iedomāties šī nabaga bērna izmisumu, bez jebkādām ziņām no tēva, zinot, ka tas sagūstīts, kam varbūt viss laupīts, kas varētu būt slims, un kas spiests rakstīt par sevi labi, īsi, kā to dara parasti kareivji kaujas laukā, iedami arvien uz priekšu ienaidnieka zemē? Dažbrīd tai pietrūka spēka, jo bieži pagāja nedēļas, kad nesaņēma nekādas ziņas. Vecais pulkvedis aizvien vairāk uztraucās, negulēja. Tad vajadzēja improvizēt kādu pienākušu vēstuli no Vācijas, kuŗu meitene priecīgi lasīja vectēvam priekšā valdīdamies pati no asarām. Pulkvedis klausījās ar lielu uzmanību, smaidīja ar zinātniekasmīnu, piekrita brīžiem, te atkal kritizēja. Tad mēs skaidrojām mazliet neskaidrās vietas. Sevišķi jauks bija lielais karavīrs savās atbildēs, kādas tas lika sūtīt dēlam: „Neaizmirsti, ka esi dzimis francūzis... Esi augstsirdīgs pret nabaga ļaudīm. Ielaužoties ienaidnieka zemē nepadari iekaŗoto ļaužu stāvokli smagu...“ Šādi rīkojumi un pamudinājumi sekoja ikvienā vēstulē. Aizkustinošus padomus tas deva attiecībā uz muižu un īpašumu saudzēšanu, tad runāja par pieklājību pret dāmām. Tas bija īsts militārs pieklājības kods kaŗotājiem. Vēstulēs tas izteica arī savus vispārējos politiskos uzskatus, diktēja noteikumus, kādi uzstādāmi uzvarētiem pie miera slēgšanas. Tā, redzat, prasību viņam bija daudz, bet tās nebija grūti pildāmas, kā: „Prasīt no ienaidnieka atlīdzināt kaŗa zaudējumus... Kā labuma dēļ atņemt ienaidniekam tā provinces? Vai ar Franciju nevarētu notikt tas pats, kas ar Vāciju?..“ Visu to tas diktēja noteiktā balsī un šajos vārdos izjusta vaļsirdība un lielā tēvijas mīlestība varēja savaldzināt ikvienu, kas to uzklausīja.

Visu šo laiku turpinājās aplenkuma stāvoklis, zināms tālu no Berlīnes...! Šai laikā Parīzē turējās ļoti stiprs sals, ienaidnieks bombardēja pilsētu, izplatījās epidēmijas un bads. Pateicoties mūsu rūpēm, lielām pūlēm un nenogurstošai mīlestībai, sirmgalvja labsajūta pat ne uz mirkli neaptumšojās. Visu laiku, pat līdz tā mūža vakaram, es varēju tam

Piemineklis pie Vareļu mājām (14 km no Jelgavas, Garozes pagastā) 1919. gada oktobrī un novembrī kritušajiem 14 kadetiem. Pieminekli atklās š. g. 20. maijā. Pieminekļa autors — Kaŗa skolas kapteinis I. Borkovskis.

pagādāt baltmaizi un svaigu gaļu. Saprotams, tas bija domāts viņam vienīgajam. Jūs nevarat iedomāties neko aizkustinošāku par šīm vectēva brokastīm, tik nevainīgi egoistiskām, — vecais kaŗavīrs sēž gultā, svaigs un smaidošs, servjete zem zoda un tam pretim mazmeita, jau stipri bāla barības trūkuma dēļ, kas piepalīdz slimnieka nespējīgajām rokām padzērties, vai pabaŗo to visādām labām un aizliegtām mantām. Pēc maltītes, atdzīvojies un savā dvēseles apmierinājumā, siltajā istabā, jo ārā stiprais ziemelis dzen lidojošās sniega pārslas pret logu rūtīm, tad vecais kirasiers atcerējās savus kaŗa gājienus ziemeļos un mums kaut vai simto reizi stāstīja par drausmīgo atkāpšanos no Krievijas, kur kaŗavīriem par barību noderēja sasaluši sausiņi un zirgu gaļa: „Vai tu, mazul, vari to saprast? Mēs ēdām zirgu gaļu!"

Es domāju gan, ka bērns to labi saprata. Jau divus mēnešus tā citu neko neēda... No dienas dienā slimnieks atguva aizvien vairāk veselību un līdz ar to mūsu uzdevums sarežģījās. Viss viņa jūtekļu un locekļu sastingums, kas mūs laimīgi paglāba tik ilgu laiku, sāka pamazām izzust. Divas vai vairākas reizes šausmīgie artilerijas rībieni pie Mejō vārtiem, Parīzes ziemeļu - austrumu daļā, mūs stipri satrauca. Arī auss uztvēra visklusāko skaņu tikpat asi, kā medību suņa auss. Tad laimīgi izdomājām Bazēna pēdējo uzvaru pie Berlīnes, kam par godu salutēja Invalīdu katedrāles baterija. Kādu dienu vēlāk slimnieka gultu piebīdījām pie loga, no turienes tas tīri labi redzēja, ka nacionālgvardi pulcējās Lielās Armijas avenijā. „Kas ar šo kaŗaspēku tur notiek?" jautāja labsirdīgais sirmgalvis, un mēs skaidri sadzirdējām viņu baŗamies: „Slikti mācīti, slikta stāja. Šim notikumam par laimi nebija citu ļaunu seku. Un mēs sapratām, ka uz priekšu vajadzēs pieiet visam ar daudz lielāku uzmanību. Bet, diemžēl, tā netika visā pilnībā ievērota.

Kādu vakaru, kad atnācu, bērns iznāca man pretim un uztraukti teica: „Rītu tie ienāks pilsētā". Vai vectēva istabas durvis būtu palikušas vaļā? Apstākļi liecināja, es to labi atceros, ka tai vakarā pulkvedim bija ļoti savāda sejas izteiksme. Domājams, ka tas būs mūsu sarunu dzirdējis. Mēs runājām par prūšiem, bet labais cilvēks iztēloja franču kaŗaspēka triumfālo atgriešanos Parīzē, kuŗu tas tik sen gaidīja, — Mak-Mahons uznāks avenijā apbērts ziediem, zem fanfaru skaņām, tā dēls ies līdzās maršalam un viņš, sirmgalvis, stāvēs uz balkona parādes tērpā, kādā reiz tas bija Lutcenā, sveicinot cauršautos karogus un melnos ērgļus...

Nabaga Žuvas tēvs! Tas bez šaubām iedomājās, ka tam liegs noskatīties mūsu kaŗaspēka defilēšanu, lai aizkavētu no pārāk liela uzbudinājuma. Šī iemesla dēļ viņš izsargājās arī runāt ar ikvienu, bet nākamā rītā, tai laikā kad prūšu bataljoni nāca kautrīgi pilsētā un parādījās gaŗajās avenijās, kas ved no Mejō vārtiem uz Tileriju, tur augšā logs lēni atvērās un pulkvedis parādījās balkonā, slavenajā kirasiera tērpā, bruņu cepuri galvā un lielu zobenu pie sāniem. Es brīnējos un sev jautāju, kāds gribas spēks un kāda dzīves enerģija uzcēla to kājās, apģērba un apbruņoja. Tikai patiesība bija tā, ka viņš tur stāvēja, balstoties pie margām un brīnējās, ka plašās avenijas tik klusas, māju logiem slēģi nolaisti un Parīze tik drūma kā lazarete. Visur karogi, bet tik neparasti, pilnīgi balti, ar sarkanu krustu un neviena, kas ietu kaŗaspēkam pretim.

Kādu mirkli viņš iedomājās, ka ir piemānīts... Bet nē! Tur, aiz Triumfa arkas it kā dzirdams neskaidrs troksnis, tuvojas melna lenta, kas aug kā austoša diena. Maz pamazām bruņu cepures palika spožākas, atskanēja Jēnas mazās bungas un ap Zvaigžņu arku pulcējās zināmā atstatē kājnieku daļas un līdz ar kāju ritmisko soļošanu un zobeņu klaudzēšanu atskanēja Šūberta uzvaras maršs...

Tad šai lielajā klusumā piepeži atskanēja spalgs kliedziens: „Pie ieročiem!... pie ieročiem!... Prūši!" Un četri avangarda ulāni redzēja tur augšā uz balkona lielu sirmgalvi sagrīļojamies, metam ar rokām un nokrītam. Šoreiz pulkvedis Žuva bija tiešām miris".

Tulkojusi no franču valodas **L. Sniķere.**

Delovs V. Lovless.

KAREIVIS NO DIENVIDIEM

Stūrgalvīgs? Variet stāstīt pasaulei, ka viņš bija stūrgalvīgs — spītīgs kā slapjš mezgls, un mazrunīgs, gauss. Viņa domāšanas aparāts stājās darbā ne biežāk kā vienreiz divdesmit četru stundu laikā, toties kad tas reiz sāka darboties, tas neapstājās, līdz ideja bija izstrādāta tik pamatīgi, kā to vairs nevarēja pat ar dinamitu satricināt.

Tas izpaudās arī to rītu, kad leitnants par viņu pazobojās.

„Ko jūs sakiet — jums guļot salst?" sacīja leitnants. Griezīgi ass vējš drāzās pār parādes laukumu, kas notika visai bieži Granta nometnē, kur Mičiganas ezers atradās tikai nepilnu trīs varžu lēcienu attālumā. Un šis putns, Hikmanis, drebēja un vēlējās būt vecajā, labajā Luizianas štātā, Savienoto Valstu dienvidos. Leitnants, turpretim, bija dzimis Ziemeļ-Dakotā un tāpēc desmit gradu aukstums pulksten sešos rītā bija viņam tikpat patīkams, kā karsta pupu zupa.

„Ko jūs sakiet — jums guļot salsts?" viņš sacīja. „Jums taču ir divas lielas segas? Un jūs paturiet zekes kājā un apakšveļu mugurā, vai nē? Un jūs taču esiet saprātīgs diezgan, lai paklātu savu telts gabalu zem gultas maisa un nepielaistu vēju no apakšas, vai nē? Un jums pietiekoši labi zināms, ka mētelis un citi drēbju gabali jāuzsedz virsū, vai nē? Un tomēr jūs sakiet, ka jums guļot salstot."

„Man tiešām guļot salst, leitnanta kungs," atbildēja Hikmanis. „Kā gan man līdzīgs puisis lai nesaltu uz tāda gultas maisa kā manējais? Ja es izstiepjos, tad kājas lielu gabalu nokarājas pār maisa galu, bet ja es saritinos, tad kājās metas krampji un ceļi lien ārā sānos."

Nu, tik aplam tas jau arī nemaz nebija. Jūs taču ziniet, kādi ir gultas maisi karavīru nometnēs — visi tie piemēroti vidēja auguma puišiem vai vēl īsākiem. Bet šis putns, Hikmanis, nostājoties blakus vidējā auguma puisim, izskatījās kā valzivs blakus reņģei. Viņš bija ne mazāk kā sešas pēdas, četras collas garš un ejot pa durvīm viņam arvien nācās pagriezties sānš.

Apakšleitnants Rois R. Larrabijs bija tikai pirms pāris nedēļām ieradies no otrās virsnieku apmācības nometnes. Gaišmatains zēns. Diezgan labsirdīgs, bet, kā jau visi jauniesācēji, viņš centās būt ļoti norūdīts un pierādīt kareivjiem, ka viņam visās lietās taisnība.

„Paklausaties!" viņš sacīja. „Ametiet šādas bērnu istabas atskaņas. Jūs nevarēsiet šeit sadabūt nevienu, kas jums ik pēc desmit minūtēm noslaucītu degunu. Tagad jūs esat armijā."

Sarunu noklausījās trīs vai četri zēni un atrada leitnanta vārdus par ļoti jocīgiem. Tādēļ tos, protams, drīz vien zināja visa nodaļa un visu acīs Hikmanis kļuva par mīkstčauli un zobošanās priekšmetu.

Par viņu, domājams, gan nesmietos, ja viņš nebūtu tik lēns, jo pietiek, ja sešas pēdas, četras collas garš puisis iekrāmē tuvāk stāvošam zobgalim, lai viss bars viņu atzītu par pavisam respektējamu vīru. Varbūt par viņu nesmietos arī tad, ja viņš nebūtu tik stūrgalvīgs, jo ja viņš pastāvīgi neatkārtotu, ka viņam guļot salst, tad pēc pāris nedēļām visi šo sarunu jau būtu aizmirsuši. Bet viņam nenāca ne prātā kādam iekrāmēt un tāpat viņam nenāca prātā aizmirst, ka viņam guļot salst. Jūs taču ziniet, cik stūrgalvīgi ir šādi milzu vīri, ja viņi kādā idejā iekožas. Pat Lielās Bertas nevar viņus no tās atraut.

„Pie joda ar apgalvojumu, ka man guļot nesalst!" viņš mēdza sacīt. „Kā gan lai man nesaltu, ja esmu ieradies šeit no Luiziānas — šeit, kur aiz aukstuma pat uguns sastingst?"

Viņš vienmēr runāja par savu klizmu. Gandrīz varēja iedomāties, ka viņa kaŗa biedriem ikkatram ir pelīs un sava skārda krāsniņa. Tādēļ nav ko brīnīties par viņa kaŗa biedru bezgalīgo zobošanos. Hikmanim ejot uz lauka virtuvi vienmēr radās kāds, kas apjautājās, kādēļ gan viņš neliekot atvest virtuvi pie savas gultas. Pirms ziemas svētkiem ne mazāk kā divdesmit astoņi rotas karavīri piecu un desmit centu bodītē nopirka mazas skārda krāsniņas, rotaļlietiņas, mazās drēbju kulītēs, un ziemas svētku rītā visas tās sasvieda Hikmaņa guļas vietā. Visdumjākais puisis vadā neizgāja vairs no istabas, neapjautājoties, kuŗam gan guļot salstot.

Un ja pulciņam bija zināms, ka Hikmanis izmēģinās jaunu sasildīšanās paņēmienu, tad zēni gandrīz nokavēja sapulcēšanos iešanai pēc ēdiena.

Hikmanis tiešām arī izmēģināja visādus paņēmienus — saspraudа savas segas, sašuva tās, novietoja starp tām avīzes, nopirka vatētas segas, sildīja ķieģeli, mēģināja atpirkt guļuvietu tuvāk pie krāsns, gulēja ar virsbiksēm kājās, lūdza savu izredzēto atsūtīt viņam adītu kamzolu — it visu.

Tomēr nekas nelīdzēja. Rīta jundā viņš arvien ieradās drebinādamies un vienmēr runāja par to, ka viņam guļot salst.

„Tā šim zēnam slimīga iedoma," kapteinis teica leitnantam. „Viņš jau vairs ne par ko citu nespēja domāt. Par diviem centiem esmu gatavs atdot viņu citai kaŗaspēka daļai."

Tomēr bija iemesls, kādēļ kapteinis to nedarīja: neskatoties uz visu, varēja vērot, ka šis putns, Hikmanis, tomēr kautko spēs. Viņu gan uzskatīja par vistrulāko visā vadā, bet neviens nevarēja noliegt, ka ja viņš kautko bija iemācījies, tad neviens to neizpildīja labāk kā viņš. Piemēram otrā rindā, kā otrais numurs, viņš piederēja pie vislabākiem. Bez tam katram bija jāatzīst, ka mērķī šaušanā viņš arvien raida vairākus šāvienus pašā mērka centrā. Šaušanas sacīkstēs ar vecās Springfildas nometnes karavīriem viņš spēlēja lielu lomu. Jau no bērnu dienām viņš bija medījis tur lejā, dienvidos, Luiziānā, un divi simti jardu attālumā viņš varēja iešaut, tā sakot, mušas acī. Jā gan!

„Ja vien mēs varētu šim bebītim izdabūt no galvas domu par salšanu," sacīja leitnants kapteinim, „tad pēc

Pavasara palos.

Viļa Rīdzinieka uzņēmums.

izkāpšanas malā Francijā viņš nošaus papēžus paša vācu ķeizara zābakiem."

Kādu rītu karavīri atkal pulcējās rīta jundai un vadu pieņēma leitnants. Hikmanis ieradās drebinādamies, kā arvien.

„Nu, Hikman, vai jums vēl arvien guļot salst?" jautāja leitnants.

„Jā gan, leitnanta kungs," atbildēja Hikmanis.

„Nu, varbūt, ka mums drīz būs jāceļo uz siltākām zemēm; tur jums dienests būs vieglāks," sacīja leitnants.

„Vai tiešām?" iesaucās Hikmanis. Pirmo reiz kopš ierašanās nometnē pār viņa seju pārlaidās plats smīns.

„Tās gan tikai baumas, uz to vēl nepaļaujaties," sacīja leitnants, „bet ir izredzes, ka mēs uzsāksim jūras braucienu."

Baumas izrādījās pamatotas. Nepagāja ne nedēļa, kad rota savāca savas mantas, un nepagāja ne desmit dienas, kad viņi jau brauca pa Ņujorkas ostu, lai sēstos kuģī.

Uz kuģa no rīta, karavīriem sapulcējoties ēdiena saņemšanai, Hikmanis drebinājās vairāk nekā jebkad.

„Nu, paciešaties," sacīja leitnants. „Mēs drīz vien būsim saulainājā Francijā."

„Tas nu gan nebūtu slikti," iesaucās Hikmanis, atcerēdamies, ka arvien taču runāja par saulaino Franciju, un viņa smīns kļuva tik plats kā vēl nekad.

Beidzot vecajai kastei izdevās izvairīties no visām vācu zemūdenēm un iebraukt Brestas ostā un kādu rītu karavīri izkāpa krastā, lai dotos tālākā ceļā.

Bet kad trīs vai četras dienas vēlāk viņi noguruši iegāja kādā mazā pilsētiņā, Bar le Dikas tuvumā, Hikmanis atkal žēlojās par ierādīto guļas vietu.

Viņu dzirdēja kapteinis. „Gandrīz es būtu gatavs sūtīt viņu atpakaļ, pie nespējīgajiem," viņš sacīja. „Man jau apnicis klausīties, kā viņš vienmēr runā par to, ka guļot salst."

„Paturēsim viņu," atbildēja leitnants, „viņa labā tomēr jāatzīst, ka viņš neatlaidīgi paliek pie sava. Ja viņš tikpat stūrgalvīgs būs tad, kad mums nāksies sadurties ar zēniem, kas valkā ogļu tvertnēm līdzīgās bruņu cepures, tad viņš viens pats atsvērs veselu vadu."

„Viņš nebūs ne patērētās sāls vērts," sacīja kapteinis, tomēr viņam negribējās griezties pie nespējīgo komandas un Hikmanis, pukodamies kā arvien, devās gulēt sienā.

„Nu, kā gāja?" otrā rītā Hikmanim jautāja leitnants, lai gan patiesībā jautājums bija lieks, jo Hikmaņa drebināšanās runāja skaidru valodu.

„Kā gan varēja iet, leitnanta kungs?" atbildēja Hikmanis. „Manā gulas vietas maiņā nebija ne tikdaudz salmu kā varētu atspiest elkoni, bet grīda bija akmeņu klons, ar tikpat aukstiem akmeņiem, kā vecākā seržanta acs. Es salu visu nakti."

„Nu, nebēdājiet," sacīja leitnants. „Mēs drīz vien piedzīvosim pārmaiņu, ievirzīsimies priekšējā līnijā un tur jūs atradīsiet tik dziļas blindāžas, ka neviens vējš jūs neskārs."

Hikmaņa karabiedri sāka viņu jau nopietni uzskatīt par mīkstčauli. Tomēr nedrīkstēja arī aizmirst, ka visu laiku, kopš Hikmanis atradās Francijā, saule nebija spīdējusi nevienu stundu, un to dienu, kad viņi devās ceļā uz priekšējām pozicijām, mākoņi nokarājās zemāk kā jebkad. Sniga sniegs ar lietu un ceļš trīs collu biezumā bija pārklāts dubļiem. Jau dienas gaismā grūti nācās iet, bet tumsai metoties — vēl grūtāk. Un kad viņi beidzot nogriezās no ceļa, gāja pa tīrumu un ieslīdēja sakaru tranšejā, iešana kļuva visgrūtāka.

Skaidrs, ka nav taisnība, ko leitnants stāstīja par silto blindāžu," sacīja Hikmanis. „Neviens man neiestāstīs, ka pēc tāda gājiena kā šis, mēs varētu sasniegt siltu blindāžu."

Brītiņu vēlāk kāds pavadonis vadīja leitnanta vadu pa kādu citu tranšeju. Bija tik tumšs, kā lāča alā un pie labākās gribas brīžiem klaboņa nebija novēršama. Nomaināmā karaspēka daļa pastāvīgi atkārtoja: „Ko, pie joda, jūs tā trokšņojiet? Pagaidiet, līdz mēs aiziesim un tad pasakiet fričiem, ka jūs esiet šeit." Beidzot nomaina bija notikusi un pirmās sardzes zēni nostājās savās vietās pie tranšejas priekšējās sienas. Hikmanis piederēja pie tiem, kam nenācās stāvēt pirmajā sardzes maiņā. Viņš tūdaļ sāka raudzīties pēc savas guļu vietas.

„Kur mēs gulēsim?" sacīja Hikmanis. „Un kā būtu ar pāris liekām segām?"

„Jūs jau atkal sākiet," sacīja leitnants. Viņš norādīja uz segu, ar ko bija aizklāts caurums tranšejas pakaļējā sienā. „Aiz tās jūs atradīsiet lieliskas pašizgatavotas trepes," viņš sacīja. „Piesargaties tikai ka kāpjot nesabojājiet magonkoku, no kura tās izgatavotas. Lejā jūs atradīsiet tieši jums rezervētu lielisku guļas vietu — kā arī vairākas citas. Ja tur mētātos kāda lieka sega, jūs to variet ņemt."

Visi smējās, tomēr Hikmanis nesaprata, ka smejas par viņu.

„Kā nu var izšķiest segu, aizsedzot šo caurumu?" viņš sacīja. „Es taču tajā varētu ietīties." Tomēr viņš gausi sāka kāpt pa trepēm lejā.

Vēl tikai nākošo pēcpusdienu leitnantam ienāca prātā apjautāties, kā Hikmanis gulējis, tomēr jautājums izpalika, jo Hikmanis drebinājās tā, ka katrs cieši blakus stāvošais būtu dabūjis grūdienu ar elkoni.

„Grūti laiki, vai nē?" sacīja leitnants.

„Leitnanta kungs!" atbildēja Hikmanis. „Granta nometnē bija auksts, vecajā kastē, ar kuŗu mēs braucām pār jūŗu bija aukstāks un mazajā pilsētiņā pie Bar le Dikas vēl aukstāks. Bet man jāsaka leitnanta kungam, ka šinī blindāžā sasniegta aukstuma galējā robeža."

Leitnants smīnēja. To pašu darīja visi apkārtstāvošie. „Nabaga bebītim vajadzīga aukle," kāds ierunājās.

„Jūs esiet neapmierināms," sacīja leitnants. „Mēs jūs vedām ne mazāk kā 6000 angļu jūdzes uz austrumiem, arvien pretim saulei, lai palīdzētu jums atrast vietu, kur jums guļot nesalst. Es neredzu, kur mēs varētu iet tālāk. Vismaz pagaidām mēs to nevarēsim."

„Ir jau labi," Hikmanis sacīja. „Leitnanta kungs jau var zoboties par mani, ja viņam tīk, bet es teikšu tikai vienu: man guļot salst."

„Nu labi," sacīja leitnants, „ja jums guļot salst, varbūt jums nebūs iebildumu palikt šonakt nomodā un palīdzēt man veikt mazu uzdevumiņu. Tur atrodas kāda ložmetējnieku ligzda," leitnants pamāja ar roku uz 200 līdz 300 jardu lielo platību, kas šķīra viņu tranšeju līniju no fričiem un bija pārklāta granātu bedrēm, koku celmiem un dubļiem. „Man pavēlēts to iznīcināt. Vai gribiet nākt mums līdzi?"

Visi apkārtstāvošie zēni smējās par to, kā par vislabāko joku.

„Tā tiešām laba ideja," viens no viņiem sacīja. „Varbūt tev izdosies atrast kādu friču guļamo maisu un tajā guļot tu tiešām nesalsi."

„Ķersimies pie lietas," sacīja leitnants. „Mums šī ložmetēju ligzda jālikvidē, visā nopietnībā. Es ņemšu līdzi jūs, Smorn," viņš sacīja puisim, kas nupat bija zobojies par Hikmani. „Arī jūs, Džons, un jūs, Guber, kā arī jūs, Flūd."

„Ko?" iesaucās Smorns. Neviens vairs nesmējās. Lieta kļuva nopietna.

„Nodaļas no mums pa labi un pa kreisi ir daudz vairāk iepraktizējušās," ierunājās kāds no apkārtstāvošiem. „Kāpēc gan no tām neiet iznīcināt ložmetēju ligzdu?"

„Hm," norūca Hikmanis. „Mēs to varam veikt tikpat labi kā viņi. Mēs taču nevaram gulēt."

Visi paskatījās Hikmanī. Nesapraša, kā arvien!

„Es gan labāk paliktu šeit negulējis, nekā dotu iespēju kādam snaiperam mani tur nošaut," sacīja Smorns.

„Es labprāt gribētu zināt," sacīja kāds cits, „kā mēs tumsā izkļūsim caur šīm dzeloņdrātīm."

„Uz vēdera," atbildēja otrs. „Tajās jau atrodamas čūskas teka."

„Nu, kā tad," sacīja Smorns. „Viens no nomainītās rotas puišiem to man pastāstīja. Tiklīdz mēs izkļūsim no dzeloņdrātīm, mēs tūdaļ atradīsim granātu bedri. Tur mēs novietosimies, līdz leitnants mums saskaitīs degunus un tad, kad būsim pārliecinājušies, ka friči nav tieši mūsu tuvumā, viņš mūs vedīs tālāk."

„Tālāk?" jautāja kāds cits.

„Tālāk!" sacīja Smorns. „Mēs rāposim līdz nokļūsim ligzdas aizmugurē un tad — virsū!"

„Lieliski, neko sacīt," atbildēja otrs. „Tu, cilvēks, rāpo tumsā un katru acumirkli kāds durklis tev var pakasīt ribas."

„Lieliski, neko sacīt!" visi piekrita. Bija pienācis ēšanas laiks un visi sastājās rindā, jo nevarēja zināt, vai šī nebūs pēdējā ēdienreize. Metās tumšs, pamatīgi un agri. Un, protams, lija — tas pats vecais slapjdraņķis.

„Paklausaties, zēni," sacīja leitnants, pulcēdams ap sevi izvēlētos pavadoņus. „Paskatīsimies, vai jūs esiet izvēlējušies sev pienācīgās rotas lietas. Ierakumu duncis! Pistole! Granātas!"

Viņš apskatīja visus, izņemot Hikmani. „Nu, salstošais sniega putns!" viņš sacīja, „ko jūs sev izvēlējaties?"

Izrādījās, ka Hikmanis sev izvēlējies šauteni un lielu rungu. Runga izskatījās kā galda kāja franču vīntirgotavā, mazajā pilsētiņā pie Bar le Dikas. Un no turienes šī runga tiešām arī bija.

„Man ir arī vairāki dzelzs citroni," sacīja Hikmanis. „Bet šī runga pieveiks katru ierakumu dunci. Un ja es tumsā varu katru saskatāmo ņemt uz grauda ar šo šauteni, kādēļ gan lai es ņemtu pistoli?"

Viss sacītais nebūt nebija aplami. Vismaz leitnantam nebija vaļas strīdēties. Viņš sūkāja kādu pilulu un pakasīja sev muguru. Utis šinī sektorā varēja atrast bagātīgā daudzumā.

„Jau nākošās divās minūtēs jūsu sasodītā šautene būs pilna dubļiem," viņš sacīja. „Bet, man šķiet, ka runga jūsu rokās visu to atsvērs. Iesim!"

Viņš aizsvieda savu pilulu un pārslīdēja pār vaļņa malu tikpat klusu, kā slieka pār makšķernieka bundžas malu, bet izvēlētie zēni viņam sekoja. Pietiekoši saskrāpējuši ausis un elkoņus dzeloņdrātīs, viņi ievēlās granātu bedrē otrpus dzeloņdrātīm. Viņi nevarēja redzēt savā priekšā tālāk, kā viens vīrs spēj aizsviest siena ķīpu, bet viņi nevarēja arī nekā saklausīt. Tādēļ leitnants nāca pie slēdziena, ka friči apkārt neslaistās un uzaicināja visus doties tālāk.

Vienu lietu es gribētu jums vēl atgādināt," viņš sacīja. „Mums jāatveď sev līdzi gūsteknis izlūkošanas daļas virsniekam."

„To lai cilvēks saprot," sacīja Smorns. „Mums nevien jāpieveic ložmetējnieki un jāiegūst ložmetējs, bet arī viss tas jāveic tik glīti un maigi, ka mēs nevienam neko nenodarām. Pie joda! Ja izlūkošanas daļas virsniekam vajadzīgs gūsteknis, kādēļ viņš nenāk līdzi un neparņem pats vienu?"

„Šodien viņa dzimšanas diena," sacīja leitnants. „Gribu viņam to uzdāvāt. Taisiet savu klapi ciet un nākiet."

Viņi rāpoja tālāk — rāpoja vārdapilnā ziņā. Desmit minūtēs viņi bija jau slapji no galvas līdz kājām. Bija arī auksts, jo vēr arvien nāca lejā slapjdraņķis. Rāpojot pa slideno malu viņi ne vienreiz vien ievēlās dubļu bedrē līdz pat žodam. Saskatīt nekā nevarēja.

Viss tas bija sasodīti jauns leitnantam un viņš tikai pamazām virzījās uz priekšu. Smorns paklusu apjautājās, vai leitnants zinot, kurp jāiet, un izrādījās, ka viņam par to nekas nav zināms. Jo kad viņi bija rāpojuši jau gandrīz miljons gadu, pēkšņi kautkas iedžinkstējās „Ting!". Viņi tikko paguva pieplakt pie zemes, kad jau uzliesmoja vairākas apgaismošanas raķetes. Par to nebija ko brīnīties, jo viņi bija uzdūrušies vācu stiepulēm. Laimīgā kārtā viņi atradās nelielā bedrē. Iestājās klusums. Jau viņi sāka domāt par rāpošanu atpakaļ, kad uzliesmoja atkal vairākas raķetes.

Kad gaisma apdzisa, viņi izdzirda troksni no sāniem. Leitnants acumirklī izprata stāvokli. Friči sūtīja kādu kaŗavīru pulciņu apraudzīt, kas tur slaistās apkārt.

„Guļiet klusu!" viņš čukstēja. „Varbūt ka viņi mums neuzdursies." Viņš nebūt nemeklēja sadursmi. Viņš vēlējās tikai iznīcināt ložmetēju ligzdu un sagūstīt vienu vācieti. Tad viņš būtu gatavs atgriezties pie savējiem.

Brītiņu vēlāk viņi jau sadzirdēja balsis starp sevi un savām tranšejām. Tad atkal balsis no sāniem. Nu leitnants izprata, ka jāsāk rosīties. Bija viegli saprotams, kas notiek. Vācieši bija izveidojuši loku, lai dabūtu rokā tos, kas pieskārušies viņu stiepulei.

„Granātas!" viņš čukstēja. „Tiklīdz es sviedīšu, sviežiet jūs visi tam baram, kas atrodas mums priekšā. Tad mēs metīsimies viņiem virsū un mēģināsim izsisties cauri, iekams no sāniem nākošie būs paguvuši pienākt mums klāt."

Leitnants zināja, ka izredzes viņiem nav lielas, jo spriežot pēc uztvertām

skaņām, no ierakumiem bija iznākuši vismaz četrreiz pieci vācieši. Tomēr, ko gan viņš lai būtu darījis?

Tādeļ viņš sagatavoja granātu, svieda un arī visi pārējie darīja to pašu. Leitnants vadīja skrējējus. Uzlecot kājās viņš ar vienu aci saskatīja, ka arī fricu pulciņš no sāniem viņus ieraudzījuši un arī skrien viņiem virsū. Nu viņš nodomāja, ka viss pagalam.

„Šurp!" viņš sauca. Viņš neredzēja iemesla klusēšanai, jo vācieši nevarēja šaut neapdraudot savējos viņu priekšā, un viņš metās priekšējiem virsū.

Tomēr atskanēja arī šāvieni. Trach! Trach! Trach! Trach! Trach! Pieci šāvieni. Pilna ietvere. Tad vēl viena pilna ietvere. Tur, aiz viņu muguras, darbojās kāds šāvējs.

Tas ierosināja viņu uz ātrāku skriešanu. Kā viesulis viņi drāzās virsū vāciem un pieveica tos. Tad leitnants streipuļoja kādā nogāzē, pakrita un sauca „Šurp!" Viņš juta, ka zēni sakrīt viņam virsū.

Tomēr cits nekas viņu granātu bedrē neiekrita. Tādeļ pēc dažām minūtēm leitnants ieskatījās savā rokas pulkstenī; tas rādīja desmit minūtes pāri desmitiem. Un viņš bija devies ceļā ap deviņiem — tā tad pagājusi ne daudz vairāk kā stunda. Bet kāda stunda!

Leitnants nosauca savu ļaužu vārdus: „Džons! Gūber! Flud! Smorn! Visi čukstot atsaucās. „Kur ir Hikmanis?" viņš jautāja. Atbildes nebija. „Kur Hikmanis?" viņš vēlreiz jautāja. Šoreiz viņš atbildi negaidīja, bet vārdi viņam paspruka negribot.

Vairākas minūtes visi cieta klusu. Visi pārdomāja, iztēlodami savā fantazijā lielo, gauso stūrgalvi ceļamies kājās tikpat ātri kā to spēja vienkājains zilonis, un iedomājās, ka viņu jau nākošā acumirklī pagāž gar zemi no sāniem nākošie vācieši.

„Vai ziniet," beidzot sacīja Smorns, „man patika šis neveiklais milzis."

„Ceru, ka viņš paņēma sev līdzi pāris friču," ierunājās kāds cits.

„Sasodītais karš!" sacīja kāds cits.

Brītiņu visi klusēja.

„Nu viņam guļot vairs nebūs jāsalst," sacīja leitnants.

Viņiem runājot visu laiku turpinājās dārdoņa. Ik pēc pāris sekundēm viņu tuvumā krita granātas. Ja viņi neraizētos par šo putnu Hikmani, tad, droši vien, viņi būtu vairāk uztraukti.

Viņi nogulēja apmēram stundu. Beidzot tracis apklusa. Visi šķita nomierinājušies. Gaismas raķetes viņus vairs netraucēja.

„Man šķiet, ka mēs varam atgriezties pie savējiem," sacīja leitnants. Bet vēl viņš nebija paguvis izrāpties no bedres, kad viņš jau apstājās. „Pie joda!" viņš sacīja. „Ja viņi pievāca Hikmani, tad mēs pievāksim viņu ložmetēju ligzdu!"

„Man vēl atlikusi granāta, ko es negribētu nēsāt apkārt," sacīja Smorns.

Bija tikpat tumšs kā iepriekš un vēl arvien nāca lejā slapjdraņķis: bija tik auksts kā zārkā. Tomēr viņi rāpās uz priekšu.

Vienīgā klizma šai karavīru grupai bija tā, ka viņi nevarēja sameklēt ložmetēju. Viņi klejoja pa „Neviena vīra zemi," līdz, spriežot pēc viņu atstātām pēdām, varēja domāt, ka tur sarīkotas trušu skriešanas sacīkstes, tomēr ložmetēju viņi neatrada.

„Es varētu apzvērēt, ka mēs jau kādu duci reižu esam piegājuši ložmetējam pavisam klāt," sacīja leitnants. Viņš paskatījās uz austrumu pusi. Varēja jau manīt rīta gaismu. „Būs jāizbeidz meklēšana."

Viņi devās atpakaļ. Tas bija noskumis karavīru pulciņš, gan tādeļ, ka nebija izdevies atrast ložmetēju, bet galvenā kārtā Hikmaņa dēļ.

„Vai ziniet," Smorns čukstēja savam tuvākam karabiedrim, „man patika šis neveiklais milzis."

Vēl bija diezgan tumšs, tomēr viņiem izdevās uzmeklēt savu čūsku teku un iekļūt savā tranšejā.

Kapteinis viņus sagaidīja. Tāpat arī izlūkošanas daļas virsnieks.

„Kā jums izdevās izkļūt?" jautāja kapteinis.

„Kur ir mans gūsteknis?" jautāja izlūkošanas nodaļas virsnieks.

„Pie joda ar jums un jūsu gūstekni!" sacīja leitnants. Izlūkošanas nodaļas virsnieks arī bija kapteinis, bet leitnants nekā nebēdāja. „Hikmanis ir kritis," viņš sacīja kapteinim. Tas bija pirmais puisis, ko šī nodaļa zaudēja. Pēc mēneša tā zaudēja katru nakti trīspadsmit vīrus no duča, bet neviens tam nepiegrieza vairs nekādu vērību, turpretim pirmais kritušai sāpina katru karaspēka daļu.

Brītiņu visi stāvēja klusēdami.

„Jums paglabāta karsta kafeja," beidzot sacīja kapteinis.

Kafeju atnesa un viņi to izdzēra. Bez cukura. Bez krējuma. Tomēr tā slīdēja lejup pavisam gludi.

„Atlaižaties nu sienā," sacīja kapteinis.

Šinī acumirklī pie ārējās stiepules atskanēja „Ting!" Tur kāds bija pieskāries.

„Vācieši!" sacīja kapteinis.

„Dabūjiet man gūstekni," iesaucās izlūkošanas daļas virsnieks.

„Nešaujiet," kāds sacīja otrpus iežogojuma.

Šo balsi visi pazina un negribēja ticēt savām ausīm. Visi gaidīja. Kāds stenēdams rāpoja pa čūskas teku. Uz vaļņa malas parādījās kāda galva.

„Hikman!" iesaucās leitnants sarūgtinātā balsī. „Jūs neveiklais milzi! Kur jūs bijāt? Kādēļ jūs izvairījāties no sadursmes? Pēdējo četru vai piecu stundu laikā es par jums vien domāju, bet izrādās, ka jūs pa šo laiku sēdējāt granātu bedrē un sūkājāt īksti."

Hikmanis ieslīdēja tranšejā. Viņš bija no galvas līdz kājām noklāts dubļiem, tomēr vienā rokā viņš turēja šauteni, bet otrā rungu. Un, iedomājaties tikai! Uz šautenes bija redzams tikai rets dubļu plankumiņš!

„Es jūs nekur nevarēju atrast, leitnanta kungs," viņš sacīja.

„Jums taču vajadzēja gādāt par to, lai mēs jums nenozustu," sacīja leitnants.

„Redziet," sacīja Hikmtnis, „es domāju, ka jums nebūs iebildumu, ja es palieku iepakaļ, lai atturētu tos putnus, kas mums nāca virsū no sāniem. To tad es arī darīju. Es izlaidu divreiz piecus šāvienus un man šķiet, ka nebūšu pašāvis garām vairāk kā divus vai trīs."

„Ko!" iesaucās leitnants.

Bet Hikmanis neatbildēja. Viņš izstiepa roku pār vaļņa malu un vilka kautko. Visi redzēja, ka viņš velk virvi un ka virvē kautkas piesiets. Visi stāvēja ieplēstām mutēm. Hikmanis vilka, līdz liels gaŗš sainis pārslīdēja pār vaļņa malu.

„Guļamais maiss," viņš sacīja. „Nu man vairs guļot nesals, leitnanta kungs."

„Guļamais maiss," sacīja kapteinis, bet leitnants nevarēja izrunāt ne vārda.

„Skatiet," sacīja Smorns, „viņš atstiepis ne jau guļamo maisu vien."

„Ak jā," sacīja Hikmanis, „to es aizmirsu." Viņš attaisīja guļamā maisa galu un pakratīja maisu. Izkrita kāds vācietis — izkrita vārda pilnā ziņā, jo viņš bija tā sasiets, ka nevarēja ne pakustēties.

„Šo bebīti es atradu ložmetēju ligzdā," sacīja Hikmanis. „Kad biju jūs pazaudējis, leitnanta kungs, es sameklēju ložmetēju ligzdu, jo spriedu, ka jūs būsiet tur."

Varēja domāt, ka viss bars palicis mēms. Visi stāvēja ieplēstām acīm un mutēm.

„Vai es varētu noiet lejā un mazliet nosnausties, kapteiņa kungs?" jautāja Hikmanis. „Mazs snaudiens man būtu vajadzīgs. Jau kopš vairāk kā trīs mēnešiem es cenšos panākt, lai varētu gulēt siltumā, un man šķiet, ka šis guļamais maiss man beidzot šo iespēju dos."

Leitnants atdzīvojās. „Atbrīvojiet ceļu īstam karavīram!" viņš sauca, pabīdīdams pie malas kareivju pulciņu un izlūkošanas nodaļas virsnieku un atbrīvoja pieeju caurumam, kas veda lejup, blindāžā. „Vai jūs nedzirdējāt, ka viņš saka, ka gribot gulēt?"

Hikmanis vilka savu guļamo maisu uz blindāžas ieejas pusi.

„Ļaujiet gan man pagulēt," viņš sacīja.

„Izguļaties pamatīgi, karavīr!" sacīja kapteinis. Tad aplaidis skatienu visiem pārējiem, turpināja: „Jā kāds no jums, zēni, uzdrošinātos kaut vai papīra lapu pačabināt, tad es tam dzīvam noraušu ādu."

Visi noraudzījās, kā Hikmanis nokāpj lejup blindāžā.

„Stūrgalvīgs, kā jūras pavāra dēls," sacīja leitnants. „Es labprāt gribētu, lai man būtu vesels vads viņam līdzīgu karavīru."

„Vai es arvien neteicu, ka man patīk šis neveiklais milzis?" iesaucās Smorns.

„Dodiet man gūstekni," sacīja izlūkošanas daļas virsnieks.

No angļu valodas tulkojis

K. Vilde.

AIZSARGU UN AIZSARDŽU DZĪVE

Aicinājums

Uzņemoties „Aizsarga“ atbildīgā redaktora pienākumus, man gribētos jau pašā sākumā, ciešāka kontakta nodibināšanai ar plašo aizsargu un aizsardžu saimi, dalīties dažiem uzskatiem, kā arī lūgt iespējamo pretimnākšanu un atbalstu jaunajā darbā: —

Uz „Aizsarga“ vāka lasāms, ka „Aizsargs“ ir „mēnešraksts valsts aizsardzībai un aizsargu domai, latviskai rakstniecībai un kultūrai“. Šoreiz gribētos uzsvērt izteicienu „aizsargu doma“. Dabīgi, ka šai domai vajaga netikai atspoguļot, bet arī pozitīvi ietekmēt kā valsts un tautas vispārējo, tā arī tieši aizsargu organizācijas dzīvi. Tādēļ, neatkarīgi no tā, ka viss mēnešraksts (kā jau rāda tā nosaukums) ir aizsargu mēnešraksts, jautājumi, kas tieši attiecas uz aizsargiem un aizsardzēm, tiks izdalīti un, pēc iespējas, konkrēti apskatīti atsevišķā nodaļā „Aizsargu un aizsardžu dzīve“. Tā tas gan arī bija līdz šim, tomēr jauninājums būtu tas, ka aizsargiem un aizsardzēm turpmāk tiks veltīta nevis divas atsevišķas, bet viena kopēja nodaļa. Iemesls: aizsargiem jāinteresējas arī par tiem jautājumiem, kas vairāk attiecas uz aizsardzēm un otrādi. Bez tam ļoti bieži ir grūti noteikt, vai jautājums vairāk skar aizsargus vai aizsardzes. Tā tad, domāts tas vienīgi lietas labā un tādēļ lai aizsardzes nekādā ziņā šo jautājumu neuzskata par savu tiesību aizskāršanu vai tamlīdzīgi.

Saprotamu iemeslu dēļ pārējo mēnešraksta nodaļu līdzstrādnieki, tāpat kā līdz šim, komplektēsies ne tikai no aizsargu un aizsardžu vidus. Toties gribētos, lai nodaļas „Aizsargu un aizsardžu dzīve“ līdzstrādnieki būtu netikai galvenā kārtā, bet varētu pat teikt — gandrīz vienīgi aizsargu organizācijas dalībnieki.

Nodaļas saturs paredzēts divējāds:

1) principiālie raksti, ierosinājumi, vai citiem vārdiem — pienākumu un iespējamību noskaidrošana un

1) kronika — ar teksta un illūstrāciju palīdzību.

Pirmkārt, dažus vārdus par vēlāmiem principiāliem rakstiem: —

Par ko rakstīt? Protams, dot pilnīgu tematu sarakstu nav iespējams un arī nav vajadzīgs. Toties daži ierosinoši norādījumi, šķiet, nebūs lieki. Kā jau teikts, ir no svara pienākumu noskaidrošana. It sevišķi tādēļ, ka aizsargu saimei pienākumu pildīšanas ziņā, no vienas puses, jālīdzinājas armijai un no otras — jānoder par pārliecinošu, nevainojamu paraugu pārējiem pilsoņiem. Tādēļ būtu apskatāmi un iztirzājami atsevišķos īsos, kodolīgos un, pēc iespējas, konkrēta satura rakstos aizsargu un aizsardžu pienākumi — pret valsti un tautu, valsts dzīves vadītājiem, armiju, aizsargu organizāciju, attiecīgu aizsargu vienību, sabiedrību un apkārtni, ģimeni u. t. t. Līdztekus būtu apskatāmas arī dažādas iespējamības vai, citiem vārdiem, noskaidrojamas, norādāmas un izplatāmas jaunas iespējamības vecu un jaunu pienākumu arvienu labākai pildīšanai, jo vienīgi tādā ceļā mūsu dzīve kļūs arvien saturīgāka un, līdz ar to, laimīgāka. Arī šinī vietā gribētos uzsvērt, ka uz dzīvi jāraugās ar pilnu nopietnību, jo dzīve ir pienākums, pienākums un vēlreiz pienākums, nevis rotaļa. Talkā ar pamācībām, vai, vismaz, ar sekošanu, jānāk visiem, neaizmirstot, ka mēs visi esam viens un mums ceļš ir viens. **„Nekad jūs nespēsiet domāt un strādāt priekš citiem,“** saka mūsu valdības galva: **„ja jūs nedomāsiet un nestrādāsiet ar viņiem.“**

Tālāk dažus vārdus par kroniku. Kā jau teikts, „Aizsargam“ arī jāatspoguļo aizsargu un aizsardžu dzīve. Tādēļ arī šinī ziņā lūgums dot redakcijai pietiekoši daudzus un svaigus (arī tas no vislielākā svara) materiālus — gan tekstu, gan fotografijas (par pēdējām, garāmejot, atzīmēšu, ka vēlāmas nevis sastingušas, speciāli fotografēšanai nostādinātas grupas, bet gan dzīvas darbības attēli). Jo vairāk redakcijas rīcībā būs materiālu — jo pareizāks un pilnīgāks būs aizsargu un aizsardžu dzīves atspoguļojums. Tomēr lai materiālus kronikai, būtu vieglāk sistēmatizēt, lūgums tos iesūtīt nevis tieši, bet caur pulku kultūrālās nozares vadītājiem, vai citā, attiecīgo pulku vadības noteiktā kārtībā.

Ventspils pilsētas aizsardžu 1932 g. 2. martā rīkotais bazārs par labu plūdos cietušiem.

2. Ventspils aizsargu pulka jātnieku eskadrons atgriežas no manevriem.

Beidzot vēl viens konstatējums un lūgums: — Nodaļas saturs galvenā kārtā būs atkarīgs no pažu aizsargu un aizsardžu līdzdarbības. Ja arī ne visi, dažādu iemeslu dēļ, varēs piedalīties ar rakstiem, tad, vismaz, ļoti daudzi varēs dot ierosinājumus, idejas, izteikt savas vēlēšanās. Protams, ir ļoti iespējams, ka ne visas vēlēšanās varēs pildīt, toties var apsolīt, ka apsvērtas tiks visas un tādēļ vēlreiz lūdzu visus nākt talkā.

Kapteinis V. Deglavs,
„Aizsarga" atbildīgais redaktors

Uz 16 pastāvēšanas gadiem š. g. 23. martā atskatās 2. Ventspils Aizsargu pulks.

1919. g. marta mēneša beigās, pāris dienas pēc pagaidu valdības attiecīgā rīkojuma izdošanas, Ventspils apriņķa pagastos sāka dibināties aizsargu nodaļas. Zemtuŗu sapulcēs tika sastādīti aizsargu saraksti, izraudzīti nodaļu priekšnieki. It sevišķi daudz aizsargiem sākumā nācās palīdzēt policijai pie iekšējās drošības un kārtības uzturēšanas — jo plašajos Ventspils apriņķa mežos slēpās grūti likvidējamas laupītāju bandas. Kaŗa šautenes pulka aizsargi sāka saņemt tikai ar 1920. gadu.

1921. g. 6. jūlijā sākās pulka pārkārtošanās uz brīvprātīgas dalības pamatiem. Ieplūda jauni spēki — gan atvaļinātie kaŗavīri, gan valstiski noskaņotie pilsoņi. Nodaļas varēja sakārtoties rotās un bataljonos. 1923. g. 10. jūnijā notika pirmie Ventspils aizsargu pulka svētki, kuŗos ņēma dalību arī valsts prezidents J. Čakste, pasniedzot pulkam karogu ar devīzi: „Par mieru, kārtību, drošību".

Tagad pulks sastāv no 14 nodaļām un jūŗas aizsargu diviziona 3 rotām. Pirmie aizsardžu pulciņi dibinājās 1926. g. 16. sept. pie Popes, Užavas, Ēdoles un Ugāles nodaļām. Tagad tie ir pie visām pagastu nodaļām, Ventspilī, pie pulka štāba un 2 jūŗas rotu aizsardžu pulciņi. Aizsargu-džu vajadzībām iegūti nekustāmi īpašumi Dundagā, Ēdolē un Ugālē. Pulkam ir savs klubs ar plašām telpām, bibliotēku, lasītavu, biljardu. Pie pulka pastāv 8 dziedāšanas kori, 5 mūzikas orķestri un 9 sporta pulciņi. Pulkā darbojas 12 ārsti un 2 farmāceiti. Gada laikā, caurmērā tiek noturēti 10 sanitārie, 20 mājturības-rokdarbu un 4 kaujas gāžu aizsardzības kursi. Ik gadus pulks rīko kaŗa spēles, nometnes un manevrus pa bataljoniem, rotām, šaušanas un sporta sacīkstes. Nodaļu sarīkojumi pulkā ir katŗu svētdienu, bieži ar galvas pilsētas māksliniekų un lektoru piedalīšanos.

Pulka komandieŗi: K. Veckalniņš, Ekmanis un no 1921. gada: D. Šmitmanis. Palīgi: vltn. A. Siliņš, vltn. P. Remešs, kapt.-ltn. Baltiņš un tagadējais — K. Mednis.

Ventspilieši, ar tag. pulka k-ri Šmitmani priekšgalā, 1919. g. marta mēnesī, pirmie iesniedza Iekšlietu ministrijai projektu par aizsargu nodaļu dibināšanu. Tagad, pēc 16 darba un sekmju gadiem, novēlam pulkam un tā vadībai jo raženāku nākotni. —rts.

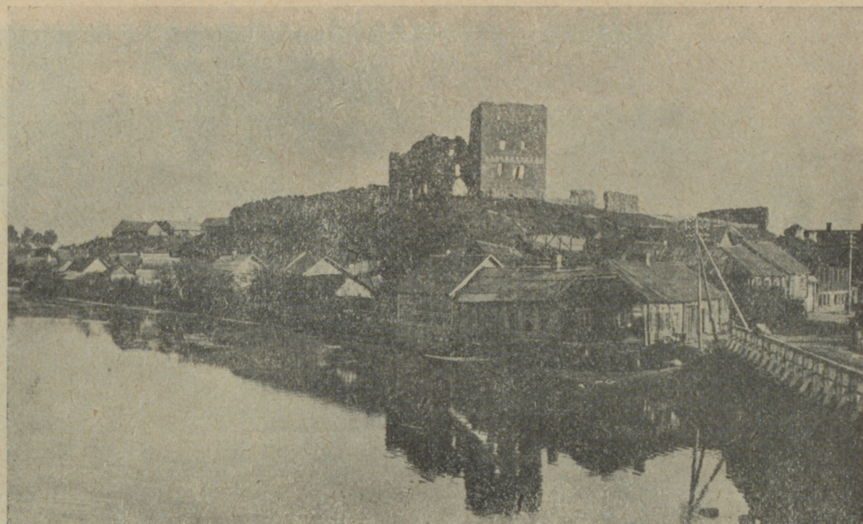
3. Ludzas aizsargu pulka komandējošā sastāva apspriede. Vidū: pr-ks plkv.-ltn. K. Prauls

Š. g. 9. februārī pagāja 15 gadi, kopš radās tālākā no aizsargu pierobežas vienībām — **3. Ludzas Aizsargu pulks.**

Dažas atsevišķas aizsargu nodaļas Ludzas apriņķī sāka organizēties jau 1919. gadā, kad apriņķa lielākā daļa vēl atradās zem lielinieku jūga. Paga-

stos aizsargi tika izvēlēti zemtuŗu sapulcēs. Pirmā tāda notika 1919. gadā 31. oktobrī Liepnas pagastā, tad Balvu un Domopoles pagastos. Apriņķim atbrīvojoties no kommūnistiem, sākot ar 1920. g. 9. februāri, kas uzskatāms par pulka dibināšanas dienu, arī citos apriņķa pagastos sapulcēs tika izraudzīti nodaļu aizsargi un priekšnieki .

Aizsargu darbību apgŗūtināja lielinieku frontes un vēlāk robežas tuvums. Aizsargiem nācās nemitīgi cīnīties ar dažādiem kommūnistu aģentiem, slepeniem robežas pārbēdzējiem u. c. Arī ieročus sākumā saņēma tikai apm. piektā daļa pulka aizsargu. Pārējiem vajadzēja pašiem sameklēt apbruņojumu — pamestās šautenes, medību bises, revolverus. Nereti pie noziedznieku aizturēšanas aizsargiem nācās piedalīties pat gluži kailām rokām.

Ludzas skats no pilsdrupām.

1923. g. 1. jūnijā, pulkam pasniedza karogu.

Ar 1925. g. aprīli no Ludzas apriņķa tika izdalīts Jaunlatgales apriņķis. Ludzas pulks palika ar 12 pagastu nodaļām. 1926. g. 1. sept. Ludzā nodibinājās pulka pirmais aizsardžu pulciņš.

Pulka komandieri: N. Vaniovskis, Ž. Grundmanis. A. Rancāns. J. Soikāns, J. Kaļve, un tagad Mauriņš.

Palīgi: V. Leiko, J. Calis, V. Krūmiņš, J. Dāvis, P. Salmiņš, J. Burmeisters, V. Tumans, P. Ūdris, S. Jaudzens, T. Ruško, J. Kručans - Krušanovs, V. Sloskāns un tagad Frišmanis.

Novēlam Ludzas pulka aizsargiem un aizsardzēm arī turpmāk modri stāvēt pirmajās sargu vietās gar Zilupes krastiem. Novēlam — būt klintij, kas skaisto Latviju no posta un ļauniem eksperimentiem pasargātu! —**rts.**

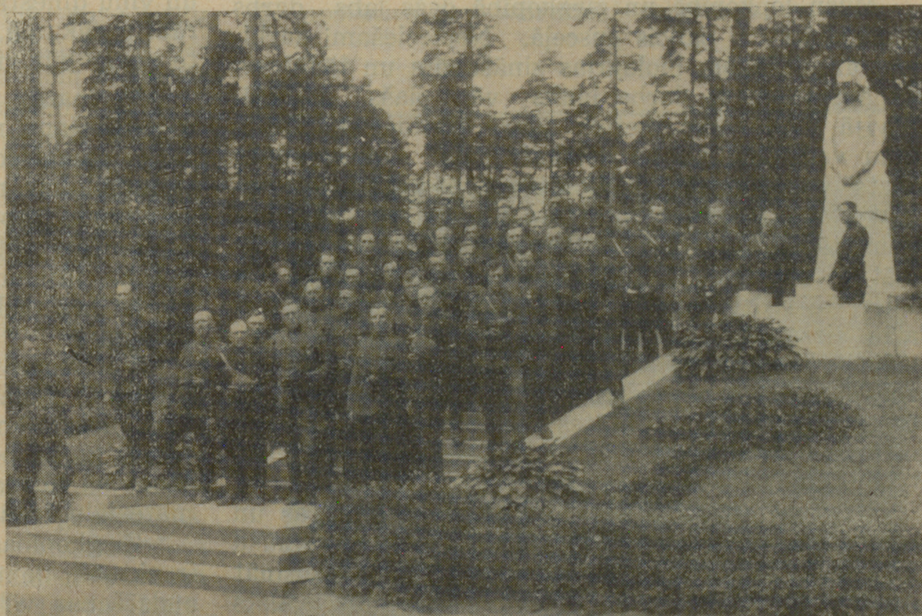
15. Liepājas aizsargu pulks par savu dibināšanas dienu uzskata 1919. g. 30. martu, kad tika noorganizēta pulka pirmā vienība — Pērkones nodaļa (no iekšlietu ministrijas saņēma 16 šautenes). Gan vācu okupācijas vara visādi traucēja aizsargu kustību, tomēr aizsargu nodaļu skaits apriņķī pakāpeniski pieauga. Pulka aizsargiem jau savu gaitu pirmsākumā nācās ņemt aktīvu līdzdalību armijas cīņās. Neskatoties uz apbruņojuma un apmācības trūcīgumu, šie pārāk jaunie un vecie (ap 18 un 60 g.) dzimtenes aizstāvji enerģiski uzņēmās uz sevi izlūkošanas dienestu u. c. Liepājas apkārtnes nodaļu tapšana jūtamu traucējumu ienesa 16. aprīļa pučs, pēc kuŗa aizsargi savus ieročus, lai tie nekristu vācu rokās, bija spiesti nodot Latvijas kaŗaspēkam, vai paslēpt. Pēc Kurzemes atbrīvošanās pagastu aizsargu nodaļas atkal atsāka pārtraukto darbību.

Dienesta pienākumus pildot, krituši Bārtas nodaļas aizsargi Jēkabs **Pūsēns** un Jānis **Kudums**, bet ievainots Nīcas nodaļas aizsargs Pēteris **Nezdulkins.**

1924. g. 27. jūlijā Priekulē pulkam pasniegts Liepājas apriņķa pašvaldības un iedzīvotāju dāvāts karogs ar devīzi: **„Ņem tēvu zeme, tavs esmu viss.“**

Pulka komandieri Fricis **Tilgalis** — no sākuma līdz 1924. g. 1. janvārim; Jēkabs **Legzdiņš** — no 1924. g. 1. janvāŗa līdz 1934. g. 1. janvārim; Kārlis **Tikmanis** — no 1934. g. 1. janv. Pulka komandieŗa palīgi: Augusts **Ausmanis** — no 1928. g. 1. jūnija līdz 1929. g. 1. sept.; Antons **Krevics** — no 1929. g.

S.

15. Liepājas aizsargu pulka aizsargi pie Z. Meierovica pieminēkļa meža kapos.

Lietuvas aizsargu viesi 15. Liepājas aizsargu pulka nometņu noslēgumā Vaiņodē.

Vet.-ārsts K. Kaņeps,
Aizs. št. veterinārās daļas pr-ks.

Veterinārdienests aizsargos

Pēc veterinārārstu skaita valstī, aizsargu organizācijā to ir diezgan daudz. Pašlaik katrs trešais Latvijas veterinārārsts ir aizsargs. Vairāki no tiem sastāv aizsargos jau no organizācijas pirmajiem pastāvēšanas gadiem, ieņemdami dažādus amatus un, kā intelliģenti darbinieki, pulkos nereti ļoti dzīvi piedalās aizsargu kultūras darbā.

Nodibinoties un izveidojoties jātnieku vienībām aizsargu pulkos, vērojama arī aizsargu vetrinārārstu skaita pieaugšana, jo tieši aizsargu jātniekam veterinārārsta padoms un palīdzība nepieciešama vispirmā kārtā. Jāņem vērā arī tas, ka gandrīz visi mūsu jātnieki paši ir jājamzirgu īpašnieki, tā tad arī apzinīgi zirgu kopēji un to saudzīgi lietotāji.

Mūsu lopkopībā un zirgkopībā dažs labs darbs vēl nedarīts vai palicis pusceļā. Nepieciešami darbinieki ar plašākām bioloģijas zināšanām un tādēļ veterinārārstiem te darba lauks vēl plašs priekšā. Latvijā viņu tikko pietiek šauri ārstniecisko uzdevumu veikšanai un pa lielākai daļai, atrazdamies valsts vai pašvaldību dienestā, veterinārārsti pakļauti saviem tiešiem dienesta un krakses pienākumiem, tā kā sabiedriskam darbam daudz laika atlicināt nevar. Kā apzinīgi valsts darba darītāji, tie tomēr, kā redzējām, samērā diezgan lielā skaitā piedalās aizsargu organizācijā. Šeit darbojoties līdzi īpaši jātnieku dienesta izveidošanā, veterinārārsta uzdevums nebūt nav tikai slimību ārstēšana, bet tam pēc iespējas un speciālitātes jāņem dalība aizsargu kultūras darbā, apmācībās un dažas labas problēmas atrisināšanā.

Ietverot aizsargu veterinārdienestu stingras un organizētas iekārtas rāmjos, rodas iespēja mūsu darbinieku, lai arī skaitā nelielo sastāvu, ierosināt un viņu darbību koordinēt organizācijai un valsts interesēm visvēlamākā virzienā. Šis lietderības motīvs, ko saskatām Aizsargu priekšnieka rīkojumā par veterinārās daļas nodibināšanu, ir tas, kādēļ notikumu ar gandarījumu uzņēmuši visi Latvijas veterinārsaimes locekļi. Veterinārās daļas nodibināšana pienācīgi izceļ veterinārmedicīnas darbinieku administrātīvi tiesisko stāvokli aizsargu organizācijā.

Tiesības uzliek pienākumus. Par aizsargu veterinārārstu pienākumiem un priekšā stāvošiem uzdevumiem gribu šeit vēl dažus vārdus teikt.

Veterinārārsta tiešais pienākums vispirmām kārtām ir rūpēties par aizsargu zirgu un event. pārējo aizsargu dienesta dzīvnieku veselības uzturēšanu un slimību ārstēšanu aizsargu apmācībās, manevros un citāda veida dienesta norīkojumos. Pēc aizsargu un viņu dienesta zirgu komplektēšanās, uz ko jau aizrādīju sākumā, tiešais ārstnieciskās palīdzības darbs te nevar būt visai plašs.

Ne mazāk svarīga nozīme, pat daudzkārt lielāka, ir saslimšanu novēršanai, higiēnas - veselības kopšanas pamatjēdzienu un jātnieku dienesta veterināro noteikumu noskaidrošanai un uzraudzībai pār šo noteikumu sapratīgu izpildīšanu no aizsargu puses. Lietpratēja veterinārārsta padoms aizsargam nepieciešams jājamo zirgu izvēloties un iegādājoties, tāpēc ka bez padoma un palīdzības neiztiek zirga pašaudzētājs.

Veterinārārstam jāseko aizsargu zirgu pareizai kopšanai, apkalšanai, seglu un pajūgu stāvoklim. Tam piekrīt kontrole par aizsargu uzturam iegādājamās gaļas, piena un citu pārtikas vielu labvērtību, tāpat kā līdzdalība un kontrole elpes un apkalšanas materiālu iegādēs.

Zirgkopības jautājumi mūsu valstī aizvien vēl ir aktuāli, domas dalās par atsevišķo zirgu sugu ieaudzēšanas vēlamību, to piemērotību Latvijas apstākļiem, zirgkopības mērķiem un tās atbalstīšanas paņēmieniem no valsts puses. Šo problēmu risinā-

Jaunieceltās amatpersonas Aizsargu štābā

Štāba priekšnieks kapteinis
Jānis Zālītis.

Militāro apmācību vadītājs kapt.-ltn.
Jūlijs Ķikulis.

Administrātīvās daļas priekšnieks
Arvids Oše.

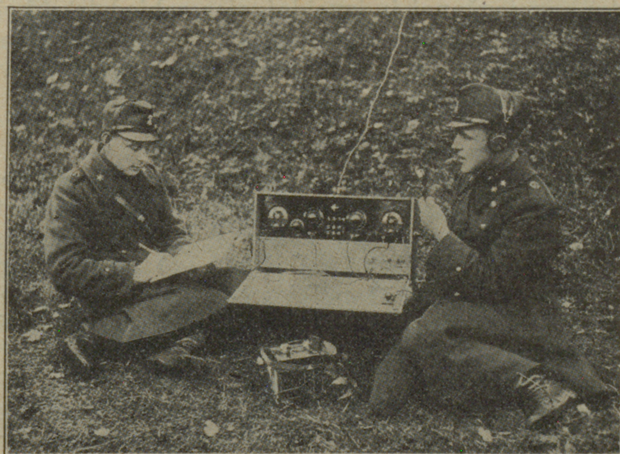
šanā veterinārmediķa domām un novērojumiem var būt diezgan liels svars. Vismaz diskusijās par šiem jautājumiem aizsargu jātniekam un veterinārārstam jāsaka arī savs vārds, jo valstī pareizi nostādītai zirgkopībai ir nenoliedzami liela nozīme arī aizsargu jātnieku dienesta un vispār valsts aizsardzības izveidošanā.

Tā nu mēs nokļūstam uz tā kultūras propagandas un audzināšanas ceļa, ko gājusi aizsargu organizācija visu savu pastāvēšanas laiku un uz kuŗa jāturas turpmāk arī mums, aizsargu veterinārdarbiniekiem. Nākot tiešā satiksmē ar plašākām iedzīvotāju masām, dažādajos aizsargu sarīkojumos noturot priekšlasījumus, resp. lekciju ciklus par zirgu audzēšanu, kopšanu, veselības aizsardzību, pirmo palīdzību saslimšanas gadījumos un par šiem radniecīgiem, aizsargu un zirgkopi interesējošiem jautājumiem, veterinārārsta darbība iegūs pelnīto ievērību un atzinību. Kollēgas, kas varējuši atlicināt laiku tādam populārizātora darbam, zin, cik apskaužami uzmanīga un pateicīga auditorija ir tādiem priekšlasījumiem. Morālais gandarījums tiešām nav mazs.

Kādā veidā un cik plašos apmēros šo populārizēšanas un apmācibas darbu būs iespējams padarīt obligātorisku, palīdzēt tai no centra, par to nāksies izšķirties daļas vadītājam pēc iepazīšanās ar apstākļiem pulkos un apspriedēs ar ārstiem.

Veterinārārstam kā kvalificētam sava aroda lietpratējam un patriotiskam pilsonim jāņem iespējami aktīva dalība mūsu aizsargu organizācijas, valsts aizsardzības un saimnieciskās augstvērtības celšanā. Pa daļai aiz jau minētiem iemesliem mūsu īpatnējais darbs it kā nav vēl plašākās tautas aprindās pietiekoši pazīstams un populārs, pa daļai arī mēs paši varbūt par maz esam piegriezuši vērības iešanai atklātības priekšā, popularizēšanai. Robežas — cik tālu un kādā veidā to vēlams darīt, noteiks ārsta ētika un vispārības intereses. Bet ja šim vispārības, valsts labumam pakļausim visu personīgo un darbinieku pašu starpā valdīs kollēģiālas saprašanās gars, uz ko notikušās valsts pārvaldes formu principiālās pārmaiņas pavērušas vislabākās izredzes, tad varam būt pārliecināti, ka būs darbā sekmes un svētība.

Vēl mums pašiem vienā otrā jautājumā jātiek skaidrībā, jāpārbauda spēki, jāmēģina, jāapskatās arī kā citur to pašu darbu veic, it īpaši mums draudzīgos kaimiņos aiz robežas, — bet pie šīm lietām ilgāk apstāties nav pašreizējā raksta uzdevums.

Estijas aizsargu radiotelegrafisti.

Estijas armijas kapt. O. Kalikorm's.

Estijas aizsargu organizācija

(Speciālraksts „Aizsargam".)

1. Ievads.

Estijas tauta ieguva savu brīvību, balstoties vienīgi uz saviem bruņotiem spēkiem. Šie spēki izaug spontāni, sevišķi tad, ja notikumi saistās ap kādas tautas brīvības-neatkarības izcīnīšanu, tā tas notika arī Estijā. Brīvprātīgie iz tautas vidus bija tas spēks, kas pulcēja ap sevi pārejo tautas daļu. Brīvprātīgie bija tie, kuŗi īstā laikā uzsāka cīņu par tautas un zemes brīvību. Mūsu dienu aizsargi ir ideju un spēka iemiesojums no notikumiem, kuŗi norisinājās 17 gadus atpakaļ, kad par Estiju vēl valdīja Krievijas Pagaidu valdība. Toreiz lai radītu zemē kārtību un drošību, radās doma par aizsargu dibināšanu, blakus šai domai dzima vēl otra, ar daudz cēlākiem mērķiem un tā bija, sākt cīņu par Estijas neatkarību.

Viens no svarīgākiem aizsargu darbības laikiem bija tad, kad vācu okupācijas vara atstāja Estiju, līdz brīvības kaŗa beigām. Valsts sākuma dienās aizsargu organizācijas spēki skaita ziņā bija visai niecīgi. Tomēr šis spēks bija vienīgais valdības atbalsts cīņu sākumā. Brīvības kaŗa laikā aizsargu galvenais uzdevums izteicās aizmugures dienesta izpildīšanā, kārtības uzturēšanā zemes iekšienē. Pilsoņi, kas toreiz iegāja aizsargu organizācijā bija 16—60 gadu vecumā. Tie bija tie, kuŗi vēl nesastāvēja tautas kaŗaspēkā. Brīvības kaŗa laikā aizsargu organizācijai nācās lielāko tiesu strādāt bez kādiem noteiktiem priekšrakstiem un organizācijas veida. Kaŗa laika apstākļi un notikumu reālitāte bija tie, kas sprauda uzdevumus aizsargiem, velcot šos uzdevumus, veidojās arī aizsargu organizācija.

Kā teicu, aizsargu ideja ir dzimusi krietni sen atpakaļ, kamēr savu tagadējo organizācijas veidu tā pieņem 1924. gada 1. decembŗa notikumos. Apstākļi un notikumi spieda pēc šādas organizācijas. 1. decembŗa upuri ir brīdinājums tautai, ka vienmēr tai jābūt gatavai aizstāvēt brīvību un patstāvību. Šo mērku sasniegšanai ir izveidojusies sabiedriska brīvprātīgo organizācija, kuŗa sprauž par savu galveno uzdevumu radīt drošību zemē, kuras loceklis var kļūt katrs uzticams Estijas valsts pilsonis.

2. Organizācijas uzbūve.

Estijas aizsargu korpuss dalās uz 15 pulkiem, katrs apriņķis sastāda vienu pulku, 4 pulkus sastāda lielākas pilsētas — 1) Tallinna ar Nõmmes pilsētām, 2) Tērbatas pilsēta, 3) Narva, 4) Pērnavas pilsēta, kamēr pārējie 11 pulki sastādās no apriņķiem. Aizsargu pulki nes savu attiecīgo apriņķu un pilsētu nosaukumus.

Aizsargu pulki dalās tālāki uz novadiem (iecirkņiem), parasti vienā novadā ietilpst vienas draudzes iedzīvotāji, pilsētās zināms rajons. Novadi dalās uz rotām jeb komandām, pēdējās būtu jātnieku, sakaru, sapieru - bruņoto auto un artilerijas vadi.

Estijas aizsargu priekšnieks ģenerālis Johannes Roska.

Rotas iecirkni sastāda viena pagasta administrātīvās robežas.

Aizsargu organizācija ir bruņota organizācija, bet tanī pat laikā viņai piekrīt visas sabiedriskās organizācijas funkcijas. Par pirmo runā uzdevums, apbruņojums, vadība, ietērpa forma un organizācijas veidi. Otrais — viņa ir un paliek organizācija, kuŗu sastāda brīvprātīgie. Savilkumā varam droši teikt, ka organizācija sevī ietver visas militārās organizācijas pazīmes, tādejādi viņa piemēro un saskaņo savu darbību valstī ar armijas prasībām.

Aizsargu organizācija vienu daļu materiāla atbalsta saņem no valsts, budžeta kārtībā. No kaŗa ministrijas saņem ieročus un municiju. Nākošie ienākumu avoti ir sabiedrības dāvinājumi, ienākumi no aizsargu organizācijas uzņēmumiem, saskaņā ar pastāvošiem noteikumiem par šo organizāciju.

Aizsargu organizācija, kā drošības un pašaizsardzības organizācija, cenšas visplašākā mērā savā darbā saistīt pārējos uzticamos valsts pilsoņus. Šajā nolūkā, saskaņā ar noteikumiem pie aizsargu organizācijas ir radītas blakus organizācijas, caur kuŗām dota iespēja plašām tautas masām ņemt dalību valsts aizsardzības darbā. Uz tādiem pamatiem strādājot, aizsargu organizācija darījusi daudz valsts drošības labā. Darbi apliecina organizācijas augsto nozīmi.

3. Organizācijas darbības nozares.

Organizācijas uzdevumi un darbība stingri noteikti likumā. Saskaņā ar šiem noteikumiem, orga-

nizācija veic savus uzdevumus miera laikā. Viss smagpunkts gulstās uz apmācību un audzināšanu, tālāki seko sports, tēvijas mīlestības padziļināšanas darbs. Augšā uzskaitītās īpašības ir nepieciešamas aizsargu organizācijai, lai viņa kļūtu par stipru drošības organizāciju valstī.

Ievērojamu vietu aizsargu apmācībās ieņem taktika, apmācot individuāli un vienībās. Tālāki seko šaušanas apmācības, ierinda un sports.

Ar katru gadu vairāk vērības tiek piegriezts taktiskām mācībām. Taktiskās mācības izved vismazākās aizsargu pulka vienībās. So vienību apmācības darba saskaņošanas nolūkā tiek sarīkoti aizsargu pulka manevri. Aizsargu komandējošā sastāva zinību atsvaigošanai tiek organizēti kursi, kur dota iespēja komandieriem atrisināt uzdevumus uz kartēm un apvidū. Pulka taktiskās mācības notiek nometnēs un manevru laikā, tad pulkam tiek piedalītas arī citas ieroču šķiras.

Nākošā svarīgākā apmācību nozare ir šaušana un laba šāvēja/-sportsmeņa izveidošana. Galvenais ir un paliek kaujā labs strēlnieks, ar augstu šaušanas mākslu, kā tāds tikai sekmīgi varēs viņš veikt savu uzdevumu. Organizācija rūpējas par visu savu locekļu šaušanas mākslas pacelšanu. Šaušanas apmācības izved individuāli un apkalpēs no šautenēm un automatiskiem ieročiem. Liela vērība tiek piegriezta, lai aizsargu komandieri prastu labi šaut. Intereses izsaukšanas nolūkos tiek organizētas šaušanas sacīkstes. Tā pagājušā gadā, aizsargu organizācijā tika noturētas 1.485 dažāda veida šaušanas sacīkstes, kurās piedalījās 39.171 aizsargs.

Ierindas mācības tīrā veidā iziet aizsargi jaunākos gados, kamēr vecāko gadu aizsargu ierindas mācībām ir piesaistīti vēl citi uzdevumi. Sports aizsargos gadu no gada ir audzis plašumā. Šeit krīt svarā veidot fiziski stiprus jaunos aizsargus. Fizisko audzināšanu uz vietām vada fiziskās audzināšanas instruktori un sporta klubi. Piekoptas tiek visas svarīgākās sporta nozares. Izcilus vērība veltīta militāram sportam, beidzamos gadus plašumā gājusi slēpošana. Lai varētu sagādāt aizsargiem lielo daudzumu slēpju, tika organizēti slēpju izgatavošanas kursi.

Savelkot kopā, iznāk, ka aizsargu galvenās mācību nozares būtu taktika, šaušana un fiziskā audzināšana.

Tas nebūt nav viss, ko aizsargu organizācija veic. Organizācija audzina un propagandē pilsoņos tēvijas mīlestību, pilsonisko pašapziņu, sargāt, mīlēt savu zemi. Lai propaganda būtu sekmīga, pastāv organizācijā plašs propagandistu tīkls, ar uzdevumu zinātniski pārliecināt pilsoņus strādāt valsts aizsardzības darbā.

4. Aizsardzes.

Mūsu dienās valsts aizsardzības darbs būs pilnīgs tad, kad viņā ņems dalību arī sievietes.

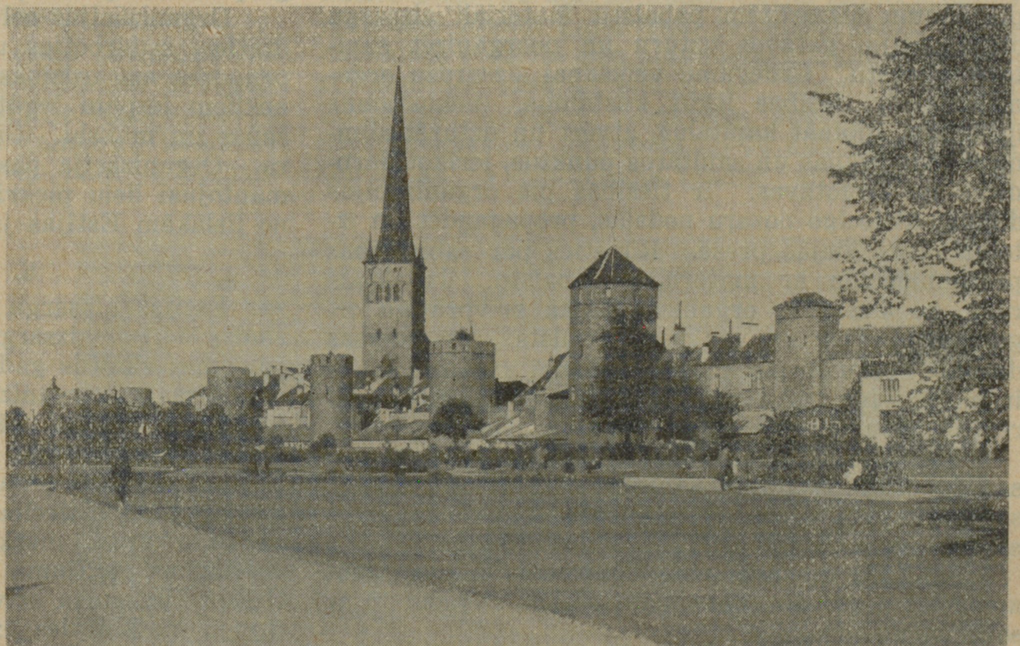
Dažās valstīs pastāv likumi, kuŗi uzliek spaidu kārtā sievietēm par uzdevumu ņemt dalību valsts aizsardzības darbā. Ir valstis, kur likums paredz, vajadzības gadījumā, pievilkt valsts aizsardzības darbā abu dzimumu pilsoņus.

Mazu valstu aizsardzības darbs skaŗ visu tautu, kamdēļ nevar sieviete būt tikai par pasīvu skatītāju. Blakus militārajām organizācijām ir izveidojušās brīvprātīgas sieviešu organizācijas, nolūkā audzināt pilsonisko pašapziņu un palīdzēt valsts aizsardzības darbā. Viss liecina par to, ka nākotnes kaŗos sieviete ņems dzīvu dalību, būs vajadzīga viņas līdzdarbība.

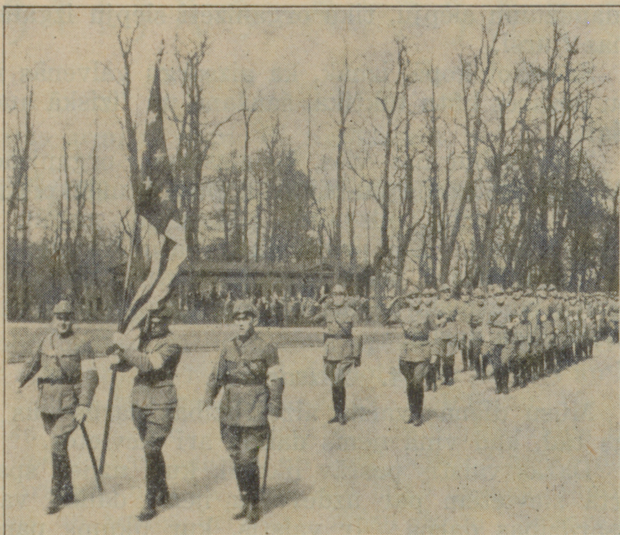
Sieviešu organizāciju viens no galveniem uzdevumiem būs atvietot vīriešu elementu no aizmugures dienesta pienākumiem par cik to apstākļi pieļaus.

Aizsardžu organizācija, kā atsevišķa organizācija, noteiktā likumā pie aizsargu organizācijas. Caur aizsargu organizāciju ir dota iespēja sievietei piedalīties lielajā valsts aizsardzības darbā.

Aizsardžu organizācija sadalās pa pulku rajoniem. Katrā apriņķī pie aizsargu pulka pastāv arī aizsardžu p u l k s. Pavisam ir 15 šādi pulki, kuŗi savukārt dalās uz novadiem (iecirkņiem). Novads pakļauts apriņķa aizsargu pulka saimniecības-admi-

Estijas galvas pilsētas Tallinas skats.

Estu aizsargi parādes gājienā.

nistrātīvai vienībai. Pašlaik visā valstī ir 346 aizsardžu novadi ar 11,712 aizsardzēm.

Aizsardžu organizāciju pilnā mērā var saukt par aizsargu organizācijas palīgorganu.

Vispārīgi aizsardžu vadība pilda aizsargu komandieru rīkojumus. Aizsardžu organizācija padota aizsargu priekšniekam, kamēr aizsardžu novadi padoti aizsargu saimniecības - administrātīviem priekšniekiem. Aizsardžu organizācijas iekšējā pārvaldība notiek uz kollēģiāliem pamatiem. Centrālie pārvaldīšanas organi ir: Aizsardžu priekšniece, centrālā padome un valde, kongress un revīzijas komisija. Apriņķa un novada priekšniece, valde, apriņķa, novada sanāksme un revīzijas komiteja.

Tā kā aizsardžu organizācija pakļauta aizsargu organizācijai, tad pēdējā rūpējās par ciešu sadarbību starp abām organizācijām.

Galvenie aizsardžu organizācijas uzdevumi izteikti pamatnoteikumos par šo organizāciju. Organizācijas uzdevums ir palīdzēt likuma robežās aizsargu organizācijai valsts drošības darbā. Pamatnoteikumos atrodam kādos gadījumos uzlikts par pienākumu aizsardzēm pabalstīt materiāli aizsargu organizāciju, gatavot uzturu un noorganizēt sanitāro dienestu. Uzdevumu veikšanai aizsardžu organizācijai ir tiesības iegūt kustamus, nekustamus īpašumus, dibināt kapitālus, atvērt un uzturēt slimnīcas, ēdināšanas un sanitāros punktus, ierīkot darbnīcas un tirgotavas. Ir tiesības pie organizācijas dibināt attiecīgo nozaru nodaļas, propagandēt un izteikt savas idejas presē. Rūpēties par sabiedrības pretimnākšanu ar materiālo atbalstu. Izteiktais rāda, ko aizsardžu organizācija, kā brīvprātīga organizācija, veic un var veikt valsts aizsardzības darbā. Sprausto mērķu sasniegšanai darbības lauks ir plašs; viņš var skārt daudzas svarīgas aizmugures dienesta nozares valsts drošības jautājumā.

Plašākā un ievērojamākā darbības nozare aizsardžu organizācijā ir sanitārais dienests, uztura sagatavošanas darbs. Atrod lielu piekrišanu aizsardžu organizācijā arī fiziskā audzināšana.

Sanitārā dienestā pats galvenais ir sagatavot apmācītu personālu, dot viņam praksi, apgādāt to ar sanitāriem līdzekļiem.

Uztura pagatavošanas darbs dalās divās daļās. Personāla sagatavošana un dodot iespēju šim personālam praktizēties. Šādā nolūkā tiek organizēti kursi, kur galveno vērību griež masu ēdināšanai un produktu sagatavošanai. Praksi iegūst šī personāla locekļi uz aizsargu un karaspēka manevriem, kadra manevros, nometņu laikā un citur.

Apgādes nozarē būtu galvenais sagādāt naudas līdzekļus aizsargu organizācijai. Palīdzības sniegšana nabagiem, nelaimes piemeklētiem. Rūpēties, lai aizsargiem būtu formas tērps, gāzu aizsardzības līdzekļi, uzkabe, balvas sacīkstēs godalgojamiem.

Fiziskās audzināšanas nozarē griezt vērību veselības un grācijas nostiprināšanai tautā. Veicināt vieglatlētiku, izcelt slēpošanas lielo nozīmi aizsargu korpusā.

Kā viens no galveniem uzdevumiem aizsardžu organizācijai paliek audzināt tautā pašapziņu un tēvijas mīlestību. Aizsardžu organizācija iekārto jaunavu pulciņus ar nolūku audzināt viņas tēvijas mīlestības garā, nostiprinot viņās pastāvību un darba cienīšanu.

Bez uzskaitītā daudz spēka un enerģijas aizsardzes veltījušas citiem c ē l i e m mērķiem. Uz viņu ierosinājumiem un līdzekļiem paceļas pieminekļi brīvības cīņu vietās, viņu rokas kopj zināmo un nezināmo kritušo kapu kopiņas.

Tautas kultūras laukā aizsardzes daudz svētīga darījušas. Viņas ir netikai aizsargu organizācijas atbalstītājas, bet arī tās organizētais un apmācītais spēks, kuru varam izlietot, kad apstākļi to prasīs. Caur aizsardžu organizāciju iet tūkstošiem sieviešu, kuras gatavas ziedot visu mūsu tēvijas drošības labā.

5. Vanagi.

Vanagu organizācija par sevi ir patstāvīga organizācija. Ar vadības un pārvaldīšanas organiem. Aizsargu organizācija rūpējas vienīgi par viņas saimniecisko pusi, kontrolē vai audzināšanas darbs norit noteikumu robežās un garā.

Vanagu organizācija sadalās uz saimēm; katra saime sastādās no 2—5 ligzdām à 4—9 zēni. Vadu sastāda 2—4 grupas à 6—12 zēniem. Ligzda un grupa ir šīs jaunekļu organizācijas pamatvienības.

Organizācijas nolūks dot iespēju zēniem sadraudzēties, sadarboties un disciplinēties, zem vecākās paaudzes aizsardzības un aizrādījumiem. Dot jaunekļiem iespēju iegūt kopdarbībai vajadzīgās zināšanas un mākslu. Cienīt darbu, augt valstiskā garā. Organizācija pastāv īsu laiku, tomēr tā ir iemantojusi lielu piekrišanu, ir izvērtusies par vienu no lielākām Estijas jaunekļu organizācijām.

6. Savilkums.

Estijas aizsargu ideja ir spējusi vienot savās rindās 54.100 aizsargu, kas iztaisa 4,8% no tautas vairuma; skaitlis gadu no gada aug lielāks.

Aizsargu organizācija miera laikā palīdz armijai uzturēt mieru, kārtību zemē. Palīdz sagatavot pilsoņus aizsardzības darbiem.

Estijas aizsargu organizācija ir nodibinājusi un uztur sirsnīgas attiecības ar Latvijas aizsargu organizāciju, kuras mērķis un centieni līdzīgi, — lai vajadzības gadījumā kopīgiem spēkiem varētu stāties pretim mūsu brīvības un patstāvības apdraudētājiem, neskatoties uz to vai apdraudēta viena, vai abas valstis reizē.

LIETUVAS AIZSARGI

Kapteinis A. R.

Lietuvas aizsargu savienības darbības apskats par 1934. g.

(Pēc V. Daudzvardas raksta 1935. g. 14. febr. žurn. „Trimitas“ Nr. 7 un K. Tumas raksta 1935. g. 24. janv. žurn. „Trimitas“ Nr. 4.)

Lietuvas aizsargu savienības ideoloģijas un darbības pamats ir patriotisms, stingra apņemšanās strādāt savas valsts nākotnei un modri sargāt neatkarību. Aizsargu darbības pirmsākumi meklējami lietuvju tautas dzīvē vēl pirms 1918. gada 16. februāra. Tā izpaudusies, piem., īpatnējā lietuvju kolportieŗu darbā (lietuvjiem savā laikā Krievijas valdība liedza drukāta vārda izplatīšanu), kā arī vairākos citos gadījumos, kur lieta grozījusies ap tautas tiesību aizstāvēšanu.

Tagadējās aizsargu darbības sākums meklējams 1919. gadā, kad Lietuvas patriots Vladas Putvinskas nodibināja Lietuvas aizsargu savienību ar lozungu: „Par Lietuvas neatkarību“. Aizsargu savienības ideja radīja lielu pieķeršanos. Arī patreiz viņa ir apņēmusi visu Lietuvu. Ja vēl līdz šim Lietuvas aizsargu savienība nav pilnīgi panākusi savu mērķu reālizēšanu, tad Lietuvas tagadējā tautas vadoņa Antaņa Smetonas un valdības lielā labvēlība Aizsargu savienības idejām, kā arī Aizsargu savienības atrašanās tiešā jau no pirmiem gadiem aktīvā aizsarga, armijas komandieŗa plkv. Raštiķa vadībā, droši atļauj skatīties gaišā nākotnē.

Neatkarības svētku gadījumā Lietuvas aizsargu oficiozs „Trimitas“ sniedz sekojošu 1934. g. Aizsargu savienības darbības pārskatu.

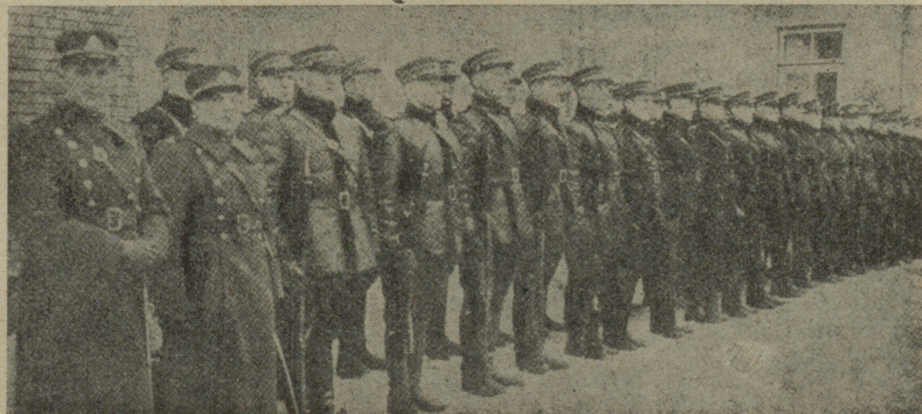
Militārā sagatavošana.

Apmācība. Pagājušā gadā savienība paredzēja aizsargu militārai programmai 131 std. un 17 dienas. Programmu izpildīja visas aizsargu pulku nodaļas. Jaunu aizsargu (aizsargu iesācēju) apmācības programmu izpildīja un izturēja pārbaudījumus 4097 jaunaizsargi, kuŗi pēc tam pārdevēti par aizsargiem.

Lauka mācības. Lauka mācības izpildītas uz aizsargu pulku komandieŗu dotām tēmām vada apmērā un uz Aizsargu savienības priekšnieka — rotas apmērā. Lauka mācības izvestas visos aizsargu pulkos. Mācībās piedalījās 70 proc. aktīvo aizsargu, kā arī pasīvie aizsargi un aizsardzes, pildot apgādes (uztura), sanitāro u. c. dienestus (148 sanitāri un 234 apgādes vezumi). Kopā ar aizsargiem-kājniekiem mācībās ņēmuši dalību 1190 aizsargi-jātnieki un 718 aizsargi-riteņbraucēji. Mācības izpildītas rotas sastāvā pēc divpusīgas un vienpusīgas darbības principa.

Šaušana. Noteiktos aizsargu šaušanas vingrinājumus izpildīja visu pulku nodaļas. Šaušanā piedalījās 75 proc. aktīvo aizsargu. Vidējais trāpījumu procents ap 90 proc. Kontrolšaušanu izpildīja 19 pulki un tanī piedalījās 1525 labākie pulku šāvēji. Kontrolšaušanā trīs labākās vietas un ceļojošās balvas ieguva: I. vietu — Zeinu, II. vietu — Klaipēdas un III. vietu — Rokišku aizsargu pulki. Labākiem šāvējiem izsniegtas 1o5 nozīmes „Par šaušanu“: I. pakāpes (zelta) — 2, II. pakāpes (sudraba) — 4o un pārējās III. pakāpes (metala). Pagājušā gadā aizsargu šaušana uzlabojusies par 65 punktiem.

Sports. Pagājušā gadā aizsargu fiziskā audzināšana noritēja gara un darba sajūsmas pacilātībā. Ja arī bija vērojams viens otrs trūkums, tad tomēr visās aizsargu sporta nozarēs valdīja darba griba un optimisms. No zīmīgākiem aizsargu sporta darbiem atzīmējami: sporta kursu — nometņu sarīkošana, sporta dienas, sacīkstes, futbola meistarsacīkstes, sporta stadionu iekārtošana, jaunu sporta klubu dibināšana, piedalīšanās valsts sporta vispārējā dzīvē u. c. Līdz ar militāro sagatavošanu izpildīta arī aizsargu fiziskās audzināšanas programma. Tā bija obligātoriska visiem aktīviem aizsargiem no 18 līdz 35 gadu vecumā. Nodaļās un rotās pārbaudīja lielāku skaitu aktīvo aizsargu sporta lietās, kuŗas nepieciešamas ikvienam labam karavīram un aizsargam. Spēju pārbaude izdarīta pēc zināmiem noteikumiem, kuŗus izpildot varēja piedalīties aizsargu sporta kontrolpārbaudēs. Sarīkotās aizsargu futbola meistarsacīkstēs piedalījās ap 50 aizsargu futbola komandas. Vieglatlētikas nozarē aizsargu sporta

Lietuvju aizsargi.

klubi uzrādījuši plašu aktīvitāti, ko liecina klubu biedru sekmes Lietuvas rekordu labošanā: 60 m. skrējienā, 400 m. barjērskrējienā, 800 m. skrējienā, šķēpa mešanā u. c. Arī jāšanas sporta piekopšana bijusi dzīva. Sarīkotas ap 30 zirgu skriešanās sacensības. Jāšanas sporta izkopšanā daudz palīdzējusi jāšanas skola Kauņā un aizsargu sporta kursi — nometne Kleboņišku mežā. Atzīmējams aizsargu-jātnieku stafetjājiens Lietuvas republikas prezidenta Smetonas apsveikšanā viņa 60. gada dienā. Piedalījās 308 jātnieki, nojājot 1284 klm.

Ugunsdzēsība. Aizsargu ugunsdzēsēju komandas pārveidotas tanī nozīmē, ka viņu darbība padarīta neatkarīga, nepakļauta aizsargu nodaļām. Komandas padotas aizs. pulka komandierim. Komandai rīku minimums — viena rokas šļūtene. Komandām, kuŗām nebija šļūteņu, no 1. maija pārveidotas par ugunsdzēsēju grupām aizsargu nodaļu sastāvā. Aizsargu ugunsdzēsēju komandas skaitās par Lietuvas ugunsdzēsēju organizāciju savienības aktīviem biedriem. Aizsargu ugunsdzēsēju komandu ir kopsummā 97 ar 9 motor- un 132 rokas šļūtenēm. Ugunsdzēsēju grupu ir 109. Komandas un grupas piedalījās 126 ugunsgrēku dzēšanā, no kuŗiem 68 bija uz laukiem.

Ķīmiskā aizsardzība. Aizsargu savienības centrālā ķīmiskās aizsardzības komisija veikusi lielu darbu, rīkojot dažādās vietās kursus un priekšlasījumus. Ar komisijas gādību izdota rokas grāmata „Ķīmiskais kaŗš un aizsardzība". Komisija spērusi soļus, lai jaunbūvējamos aizsargu namos ierīkotu patvērtnes. Plašāki kursi Kauņā, Paņevežos, Mažeikos, Telšos, Kašedaros, Ukmergē, Kretingā, Jonavā, Klaipēdā, Dotnuvā u. c. Daudz vietās bija īsāki kursi un lekcijas. Visur klausītāju bijis pārpilnībā. Uzcītīgi apmeklētāji bija nevien aizsargi, bet arī pārējā sabiedrība.

Sanitārais dienests. Centrālā sanitārā komisija bez aizsargu sanitāru kadra sagatavošanas rūpējās arī par aizsargu vispārējo veselību, dodama dažādus norādījumus un pamācības, propagandēdama tīrību un higiēnu. Ar centrālās komisijas gādību visā valstī noorganizēts ārstu tīkls, kuŗš pilda komisijas uzdotos darbus. 1934. gadā sarīkoti daudzās vietās pirmās palīdzības un sanitārie kursi. Kursos aktīvu dalību ņēmušas daudzas aizsardzes.

Kultūras un propagandas darbi.

Svētki un atceres. 1934. gadā plaši un svinīgi atzīmēta Lietuvas republikas prezidenta Antana Smetonas 60. gadu jubilēja. Galvenā svinību komiteja uzdeva Aizsargu savienībai organizēt karogu parādi par godu jubilāram. Līdzās armijas parādei 9.septembrī Kauņā notika augšminētā organizāciju karogu parāde, kuŗā piedalījās 370 aizsargu karogi. Karogu parādi vadīja Aizsargu savienības priekšnieks pulkvedis - ltn. Kalmantas.

1934. gadā Aizsargu savienība atzīmēja 15. gadu svētkus. Svinības notika aizsargu pulkos un lielākos centros. Daudz vietās gadu svētku svinības bija savienotas ar citiem lietuvju tautas dzīves notikumiem, piem., Šakiu aizsargu pulks svinības savienoja ar pieminekļa atklāšanu Dr. V. Kudrikam Naumiestā.

1933. gadā, no centra pamudināti, aizsargu pulki un nodaļas uzsāka Aizsargu savienības vēstures materiālu vākšanu. Daudzi pulki materiālus sakārtojuši un atsūtījuši centram. Šos materiālus izmanto arī radiolekcijām. Līdz 1935. g. 1. janvārim nolasītas 28 radiolekcijas, jeb 70 stundas, bet izmantoti tikai 40 proc. no visiem materiāliem.

Aizsargi organizēti atzīmējuši visus tautas un valsts svētkus, Dr. V. Kudrika, T. Vaižganta, Vl. Putvinska nāves dienas un Lietuvas armijas gadasvētkus.

Aizsargu nami. 1934. gadā daudzās vietās pacēlušies lieli un skaisti aizsargu nami. Pavisam ir aizsargu īpašumā 46 un nomāti 123 nami. Lepna aizsargu nama būve uzsākta Šauļos. Arī citās vietās gatavojās būvei. Gandrīz katrai aizsargu nodaļai ir nama fonds.

Lietuvas galvas pilsētas — Kauņas skats.

Kursi un lekcijas. Daudzās vietās sarīkoti kursi mājturībā, kulinārā mākslā, rokdarbos un vispārējās zināšanās. Ne mazums bijis lekciju par Aizsargu savienības ideoloģiju, tautas vēsturi un citām tēmām. Pavisam bijušas 3805 lekcijas. Šo lekciju skaitā neietilpst sanitārā dienesta, ķīmiskās aizsardzības un dažādu svētku un svinību lekcijas.

Prese. Pagājušā gadā taupības nolūkā Aizsargu savienība neizlaida atsevišķus izdevumus, bet visu vērību grieza uz aizsargu nedēļas žurnāla „Trimitas" tirāžas palielināšanu. Bija izdoti „Trimitas" abonentu vākšanas aizrādījumi, pamudinot aizsargus un aizsardzes izrakstīt „Trimitas". Tas bija darīts ar nolūku atgādināt aizsargiem vienu no viņu mazākiem pienākumiem. „Trimitas" abonentu skaits pieauga divkārši. Vairāki pulki un nodaļas izdod savus laikrakstus, kuŗos apskata vietējos aizsargu un citus jautājumus.

Bibliotēkas. Aizsargu bibliotēku skaits ievērojami pieaudzis. Pavisam aizsargu nodaļās ir 614 bibliotēkas. Grāmatas — 72.042. Atsevišķās bibliotēkās grāmatu skaits dažāds. Grāmatas izmanto aizsargi un vietējā sabiedrība. Visās bibliotēkās ir Aizsargu savienības izdevumi, kuŗus nodaļas saņem bez maksas, kā arī citas svarīgas un derīgas grāmatas. Līdzās ar bibliotēkām darbojās lasītavas, kuŗās ienāk dažādi laikraksti.

Koŗi un orķestŗi. Aizsargu koŗu visā valstī ir 110. Daudzi aizsargu koŗi reģistrējušies 1938. g. sarīkojamiem dziesmu svētkiem. Pagājušā gadā sevišķu rosību izrādījis Aizsargu savienības centrālais koris, kuŗam vajadzēja ņemt dalību daudzās Kauņā un provincē rīkotās svinībās. Aizsargu savienības un Sančiu aizsargu nodaļas koŗi daudzkārt piedalījušies arī valsts radiofona programmas izpildīšanā.

Aizsargu orķestŗu ir 96. Paredzēts sagatavot orķestŗiem repertuāru. Šai lietā sperti soļi.

Aktieŗu pulciņu nodaļās ir diezgan daudz. Viņi uz vietām uzved patriotiska satura lugas. Eksp. Aizsargu savienības drāmas teātris uzstājās ar labiem panākumiem valsts teātrī. Teātŗa dalībnieki aktīvi piedalās aizsargu radio pusstundu programmā. Bez tam Aizsargu savienības drāmas teātris bija izbraucis uz provinci, kur uzveda 3 cēlienu lugu „Tēvu zeme". Teātris pārkārtojas un uzsāk darbu uz jauniem pamatiem.

Vispārējie darbi. Aizsargu nodaļas bieži sarīko ekskursijas savas zemes pazīšanas nolūkā. Pagājušā gadā aizsargi aktīvi piedalījās jūŗas dienas svinībās Klaipēdā. Aizsargu nodaļas rūpējās par pilskalnu un vēsturisko vietu aizsardzību, kā arī kopa kritušo kaŗavīru un aizsargu kopējos kapus.

Uz Aizsargu savienības iniciātīvi no 1934. g. 1. oktobŗa ievestas 2 reiz mēnesī aizsargu apspriedes. Apspriedēs paceļ un apskata aktuālos aizsargu jautājumus, lasa referātus un priekšlasījumus. Apspriedēs piedalījās Kauņas pilsētas nodaļu aizsargi. Šādas apspriedes paredzēts sarīkot arī provincē. Viņu mērķis ir atdzīvināt aizsargu darbību.

Pacelts aizsargu ietērpa grozīšanas jautājums. Ieceltā ietērpa komisija rūpējas par grozījumu projektu. Komisija jau sakopojusi atsauksmes no aizsargu pulkiem, nodaļām un aizsargiem.

Aizsargu nodaļu skaits par pagājušo gadu pieaudzis. Aizsargu vadībā notikušas pārmaiņas. Ant. Žmuidzinavičius atbrīvotājā vietā ievēlēts par Aizsargu savienības priekšsēdētāju Vitauta Dižā universitātes doc. Liudas Vailionis.

Aizsardzes. Visos aizsargu darbos dzīvu dalību ņem aizsardzes. Viņas pilda arī savus speciālus uzdevumus. 1934. gadā centrālā aizsardžu komiteja sarīkoja Palangā nometni ar ideoloģijas, organizācijas un sporta kursiem. Nometnē viesojās Lietuvas republikas prezidents Antanas Smetona un daudz citu augstu viesu, ekskursiju un atsevišķu personu. Bija ieradušies arī Latvijas aizsargu organizācijas pārstāvji. Nometnē ņēma dalību 100 aizsardzes. 1934. gadā viesojās Somijas aizsardžu priekšniece Janny Luukkonen un nodibināja ar Lietuvas aizsardzēm draudzīgus sakarus. Visos pulkos nodibinātas aizsardžu komitejas, kuŗas kārto un regulē aizsardžu pulciņu darbību. Centrālā aizsardžu komiteja izstrādājusi aizsardžu - kandidāšu sagatavošanas programmu, kuŗā izsūtīta aizsardžu pulciņiem un to piemēro jau dzīvē.

N. Daudzvardas, nobeidzot apskatu par Lietuvas aizsargu savienības 1934. gada darbību, saka sekojošo:

„Ikvienam lietuvim, bet it īpaši aizsargam, jāzina, kā dažādas tenkas, kuŗas bieži pauž par nemieriem, ir mūsu ārējo un iekšējo ienaidnieku darbs. Lietuva tagad ir stipra un pratīs pienācīgi atvairīt kaut kuŗu ienaidnieka ļaunu nodomu. Pretinieki to labi zina un tamdēļ tie cenšās mūs vājināt no iekšienes. Tamdēļ visu mūsu svētais pienākums mest pie malas personīga rakstura nesaprašanās, savstarpējās ķildas. Ikviens lietuvis ir tagad vērtīgs. Visiem vienoti jāstāv darbā par mūsu dārgās tēvijas labklājību un neatkarību."

A. Kroders.

LATVIJA PAGĀJUŠĀ MĒNESĪ

Ievadam: Sākot ar šo numuru „Aizsargs" savien lasītājiem sniegs pārskatu par to, kas pagājušā mēnesī darīts, kādi jauni nodomi ierosināti, kādas radušās jaunas domas un idejas par mūsu zemes un valsts veidošanu. Šis pārskats nebūs sauss protokols par notikušo, bet mēs to sniegsim tādā veidā, lai lasītājiem kļūtu zināma visa padarītā, ierosinātā un nodomātā nozīme un kopsakarība. Ar šādiem pārskatiem mūsu nodoms ir panākt, lai lasītāji mācītos izprast Latvijas jauncelšanas lielā darba norisi kā no mūsu tautas šodienas, tā arī no viņas **nākotnes mērķu viedokļa.** Saprotams, ka mūsu pārskatā ietilpst tikai svarīgākie notikumi.

*

Lauksaimnieku nedēļa.

Pirms 15. maija ikgadus Latvijas Lauksaimniecības centrālbiedrība sarīkoja šīs nedēļas ar lozungu

„vienreiz gadā visiem jāsadodas rokas.“ Toreiz, kad kūdīja lauciniekus pret pilsētniekiem, jaunsaimniekus pret vecsaimniekiem, bet visnegantāk, kad kūdīja strādniekus pret visiem citiem, pret tautu un valsti, tad šis lozungs skanēja kā sauciens pēc tautas vienības.

Un, šo lozungu izteikusi, „lauksaimnieku nedēļa“ parasti piegriezās praktisku lauksaimniecības jautājumu iztirzāšanai.

Šogad šī nedēļa sanāk pavisam jaunos apstākļos, kad minētais lozungs ir kļuvis par valsts vadības principu.

Un pirmā nedēļa atjaunotā Latvijā noritēja pavisam citādi, kā agrākās. Dienas kārtībā nav praktisko darba jautājumu. Bet ir nacionalās audzināšanas, valsts apziņas kopšanas jautājumi. Un šo jautājumu iztirzājumus noslēdza nedēļas dalībnieku **gājiens uz mūsu kultūras krātuvēm** un uz tām vietām, kur glabājas dzīvi liecinājumi par latviešu tautas jaunāko vēsturi: no brīvības cīņu laikiem.

Šāda darba programa ir apzinīgi uzstādīta, lai sekmētu tautas apzināšanos par vienu vienību, kurai vieni likteņi, vienas sāpes un cerības, vieni zaudējumi un guvumi. Un šī programa bija spīdoši veikta. Vispirms dalībnieku skaits bija tik liels, ka visu dzirdēto, redzēto, pārdzīvoto un pārdomāto uz mājām aiznesīs vismaz divi — trīs pārstāvji no katra pagasta. Tā ir lauksaimniecības nedēļas ideju plašā un svētīgā izplatīšanās tautā.

Līdz ar to šī nedēļa visai tautai deva vēl **vienu lielu un svarīgu atziņu:** zemnieks, zemkopis ir radījis pirmo cilvēces kultūru, bet valstu un tautu dzīvē viņš ir bijis visnomāktākais un beztiesiskākais par visiem. Ir valdījusi pat skaita ziņā sīkā pilsētu pilsonība, ir valdījuši strādnieku ideoloģijas (vismaz iedomātas) vīri,

bet zemnieka svars un nozīme tikai tagad paceļas un top redzama.

Nāk zemkopja kā tautas un valsts pamata laiks. Zemkopis kā pamats un kā vienotājs, jo viņa domāšana neprasa citu nomākšanu.

Un vēl mēs dzirdējām apliecinam veselu jaunu uzskatu, ko izteica Lizuma pagasta pārstāvis Dzērve: valsts nav mēchanisks, automātisks aparāts, **bet viņas centrā jānostāda cilvēks** un visam jābūt vērstam uz to, lai cilvēkam ietu labāk, lai viņš varētu tikt uz priekšu.

Pēc masu dievināšanas un pūļa kūdīšanas laikiem tā ir jaunā atziņa, kas tagad vada valsts darbu, kā

to apstiprināja atjaunotās Latvijas vadītājs ministru prezidents Dr. K. Ulmanis

savā plašā runā „lauksaimnieku nedēlā,“ sacīdams tā: „Īstais spēks un pamats varenībai, nākotnes augšanai un attīstībai, tas meklējams **cilvēkos pašos,** cilvēku uzskatos, cilvēku dvēselēs, sirdīs, ticībā un pārliecībā.“

Tas ir jaunais idealisms, kas tagad Latviju vada un kas tik spoži tika apliecināts „lauksaimnieku nedēlā.“

Un ministru prezidents vēl sacīja: „Spēks un varenība nav atkarīgi no skaitļiem vien. To dod cilvēki. Tagad mums jauni uzdevumi, kas apzinīgi veicami. **Lauksaimniecībā** mums tagad noteikta politika; lauksaimniecība ir mūsu pamats un sākums, būdams avots arī citiem spēkiem. Mēs tiksim pāri grūtībām, kaut cīņa nebūs viegla. Bet neatkarīgai latviešu valdībai būs labāka izdevība lietot attiecīgus cīņas ieročus un uzvarēt. Jāpaceļ vietējā tirgus pirktspējas, pirktspējīgi jāpadara arī zemkopji. Bet jasamazina preču pašizmaksa, jāceļ kvalitāte, lai mēs varētu iespiesties pasaules tirgū. Jāiet kopā ar mūsu kaimiņiem — Igauniju un Lietavu. Beidzot mēs esam ieraudzīti, kad esam vienoti. Latviešu zemturis mīl darbu, viņš ir arī taupīgs. Bet ražošanā mums jābūt apdomīgiem. Jāstrādā pēc valsts vadības norādījumiem. Tikai ar tādu **disciplīnu** būsim stipri un izturēsim.

Un visa „lauksaimnieku nedēļa“ zvērēja „mēs to apsolam, apsolam!“

*

Latviešu valodas tiesības.

Ar jaunu gadu nāca ļoti svarīgais likums par latviešu valodas nodrošināšanu valsts valodas tiesībās. Tagad ir nosacīts, ka arī visām Latvijā esošām sabiedriskām un saimnieciskām organizācijām, kurām, saskaņā ar likumu, jāsniedz savas darbības pārskats, — grāmatvedība, darbvedība un visa rakstīšanās iekšzemē jāizdara latviešu valodā, ar ko valsts valodas tiesības paplašinātas līdz privātsaimnieciskam laukam. Svarīgākais jaunā likuma nosacījums ir tas, ka pierādījumu un dokumentu spēks tiesu, nodokļu u. c. lietās būs tikai latviešu valodā rakstītiem darījumu papīriem. Ar to faktiski arī privātām firmām, gribot vai negribot, pilnos apmēros jāieved latviešu valoda kā darīšanu valoda.

Ar šo likumu mēs arī pret citām tautām un valstīm parādāmies kā nacionāla valsts, kas cienību pret mums tikai cels, līdzi ceļot arī latviešu valodas morālo un kultūrālo svaru un nostiprina viņas tiesības.

Lieki pieminēt, ka likums paver darba iespējas mūsu intelliģencei, kurai, līdz ar to, pavērsies iespēja strādāt privātsaimnieciskā laukā un, varbūt, cels dienas gaismā ne vienu vien privātās saimniecības talantu, kas savukārt ļoti laimīgi ietekmēs latviešu nacionalās bagātības augšanu, stiprinot mūsu valsti.

Svarīgs ieguvums saimnieciskā: tirdzniecības un rūpniecības kameras dibināšanā.

Latvijas saimnieciskā dzīve ir ļoti sarežģīta. Jau viņas objektīvais stāvoklis: Baltijas jūra un ceļš no rītiem uz vakariem, — tai uzliek svarīgus pienākumus. Bet mūsu zemes vēsturiskā attīstība, netaisni sadalīdama zemes bagātības un nodarbības starp dažādām mūsu zemi apdzīvojošām grupām un nacijām, bija radījusi ļoti priviliģētu stāvokli tautībām, kas te agrāk uz netaisnības pamatiem valdīja. Politiski iznīcinot šīs nepelnītās priekšrocības un privilēģijas, tomēr nebija tik viegli tās iznīcināt reālā saimnieciskā dzīvē. Bet dzīve prasīja arī te taisnīga izlīdzinājuma.

Mēs bieži runājam par to, ka latviešu jaunekļi negrib doties dzīves praktiskos laukos — saimnieciskā uzņēmībā, ka latvieši vāji tirgotāji un rūpnieki. Bet vajaga apsvērt daudzus iemeslus, kas izsaidros, kādēļ tas tā? Un viens no galveniem ir

tas, ka visas saimnieciskās uzņēmības organizācijas bija sveštautiešu rokās. Saimnieciskā darbā tas daudz nozīmē. Pie šīm organizācijām griezās ārzemnieki pēc izziņām, rekomandācijām; griežas arī valsts iestādes. Agrāk visas izziņas un atsauksmes bija nenovēršami vienpusīgas un latviešu uzņēmējs nekad netika ieteikts vai aizstāvēts.

Šī vienpusība bija jālabo. Valdībai bija vajadzīga izlīdzinātāka, objektīvāka saimnieciskās reprezentācijas iestāde.

Tā radās **tirdzniecības - rūpniecības kamera,** kas tagad jau strādā.

Kamera ir iestāde, kur būs pilnīgi apvienotas visas izziņas, atsauksmes par visiem tirdzniecības un rūpniecības jautājumiem. **Kameras pārvalde ir latviska,** kas radikāli groza līdzšinējo stāvokli. Bez tam paliek valdības uzraudzība par kameras darbību.

Kamera ir liels latviešu saimniecisko tiesību iekarošanas faktors un kā tādām kamerām ir ļoti liela nozīme no latviešu nacionālās politikas viedokļa.

Ir jau izstrādāti projekti arī par **lauksaimniecības** un **amatniecības kamerām** un šo likumu pieņemšana gaidāma tuvākā nākotnē.

Lauksaimniecības kamerām būs neatsverama nozīme agronomiskā palīdzībā, saišu uzturēšanā starp valdības iestādēm un lauksaimniekiem u. t. t.

Kameras ir skaidras organizācijas radīšana saimnieciskā dzīvē, uz latviešu saimnieciskās uzņēmības pamata.

Saimnieciskā dzīvē uzplaukums.

Nodibinot tirdzniecības un rūpniecības kameru, valdība reizē izdarīja arī plašas pārkārtošanas valsts saimniecisko iestāžu vadībā. Iecēla jaunu tirdzniecības un rūpniecības departamenta direktoru (B. Pavasari), jaunu importa kommisijas priekšsēdētāju (bij. Rīgas muitas priekšnieku Dirbergu) u. c., vadoties no jauno darbinieku lielākas piemērotības saviem pienākumiem, no viņu lielākiem piedzīvojumiem un speciālas izglītības, zināšanām.

To prasīja valdības nodomi saimneeciskā laukā un lielākā saimnieciskā rosība, kas tagad prasa sevišķi labas spējas apstākļus apsvērt tā, lai latviešu saimnieciskais labums būtu jo lielāks.

Ārējā tirdzniecība pag. gadā ievērojami uzlabojusies, apgrozījumi aug, bilance kļūst aktīva. Eksports audzis no 81,5 milj. uz 85,4 milj. latiem, ar ko tirdzniecības bilances pasīvitāte samazinājusies no 9,7 milj. ls uz 9,5 milj. ls. Rūpniecībā nodarbināto strādnieku skaits aizsniedzis 89,177. Vekseļu protesti mazinās. Valūtas krājumi joprojām aug. Tāda ir vispārīgā saimnieciskā aina patlaban. Un tā ir visai iepriecinoša, neraugoties uz pasaulē arvien vēl valdošo aso saimniecisko krizi.

Ir izdoti arī daudzi svarīgi likumi un rīkojumi par spekulācijas apkarošanu, par preču kvalitātes pacelšanu u. t. t.

Saimnieciskā dzīvē un viņas vadībā no valsts puses redzam lielu rosību, neatslābstošu sekošanu visām šīs dzīves parādībām, viņu pētīšanu un no šīs pētīšanas izrietošu pārdomātu likumu izdošanu, kuŗi viens pēc otra uzlabo un stabilizē mūsu dzīvi.

◆◆◆

Vienaldzība, remdenība un pašmīlība tautiskās lietās ir kaitīgas parādības.

Vilis Olavs

1913. gadā

◆◆◆

Ministru prezidenta draudzīgais aicinājums.

Mums ir jau zināmas ministru prezidenta Dr. K. Ulmaņa domas par to, ka garīgā kultūra ir spēks, kas vienīgais nodrošina tautas mūžību un dod tautai lielu ieroci arī šodienas pastāvēšanā.

Tādas idejas vadīts viņš savā laikā izveda savu domu par Kultūras fonda dibināšanu. Nebija viņa vaina, ja šo tiešām vērtīgo ideju partiju laiks samaitāja un no kultūras vērtību vairotāja šo fondu pārvērta par sinekuru kasi partiju ļaudīm. Tagad Kultūras fonds ir uz droša ceļa. Bet **ministru prezidents grib, lai kultūras rosība, kultūras interese ir dzīva visā tautā.** Un viņš nāca ar savu draudzīgo aicinājumu: ikviens no mums lai neaizmirst savu pirmo skolu, visi lai dāvina šai skolai un sava pagasta biedrībai **grāmatas, mākslas priekšmetus u. c. tml.** Un ja ikviens kaut sīku nieciņu sniegs, — „mēs izdarīsim brīnumus," saka prezidents.

Atsauksme šim aicinājumam ir liela. Patlaban ir pilnā gaitā visu interese par „draudzīgo aicinājumu" un ziedojumi Kultūras fondam lauku skolām un biedrībām nāk no visām pusēm.

No ministru prezidenta „draudzīgā aicinājuma" vajadzētu izvērsties pastāvīgai, nepārtrauktai tautas pašdarbības kustībai, kas būtu ārkārtīgi vērtīga nevien sava taustāmā iznākuma, bet vēl vairāk morālo īpašību dēļ, jo tas turētu dzīvu gaišu ideālismu, tautas vienību un kopdabu kā mūsu pastāvēšanas pamatu.

Vēl viens latviešu tiesību panākums.

Izņemot ārzemniekus, visās pilsētās īpašumus pārdot no vienām rokām otrās bija iespējams neierobežoti brīvi. Bija pilnīgi godīgi pirkšanas - pārdošanas notikumi, bet ļoti daudz bija negodīgas spekulācijas gadījumu. Un šo gadījumu skaits arvien auga, sevišķi pēc krizes iesākšanās. Nonāca kāds īpašnieks grūtībās, jau tūdaļ bija kāds nezināms „labvēlis" klāt un, teiksim, 400.000 latu vērtīgu īpašumu „bija ar mieru" pirkt par 250—300.000 latiem, bet — **naudu uz galda.** Sevišķi bieži šādā nelaimē iekūlās mazāk rūdītie latviešu īpašnieki. Un spekulanti uz otra nelaimes rēķina viegli nopelnīja 50—100.000 latus. Dažreiz arī valsts vai pilsētas iestādēm, pērkot kādu īpašumu, bija jānokļūst šādu spekulantu nagos un stipri jāpārmaksā, ja vajadzība bija liela. Partiju laikiem jau šāda kārtība bija kā radīta.

Bet tagadējā nacionālā valdība darīja galu šādai sveštautiešu (lielāko tiesu žīdu) starpnieku spekulācijai. Jo jaunais likums nosaka, ka nevienu īpašu-

mu ne pilsētās, ne uz laukiem nevar pirkt un pārdot bez tieslietu ministrijas piekrišanas. Ievedot šo veselīgo valsts uzraudzību, būs izskausta īpašumu pirkšanas spekulācija un ļoti bieži tiks izglābti godīgi cilvēki, kas, nelaimē iekļuvuši, nonāca šo ierāvēju rokās un zaudēja visu, ko bija grūti pelnījuši.

Par šo likumu latvieši valdībai teiks daudz paldies.

Tāpat, kā par visu valdība, darbu, jo katrs likums ir jauns latviešu ieguvums. Un visi mēs zinam un redzam, ka mūsu dzīve kļūst labāka, bagātāka, mierīgāka un rosīgāka.

T. Veicherts.

ĀRZEMES UN ĀRPOLĪTIKA

Tie laiki pieder attālai pagātnei, kad tautas un valstis varēja dzīvot noslēgušās viena no otras savās territoriālās robežās un kad dziļāku interesi uz pārējās pasaules gaitām un likteņiem viņām neuztiepa politiskās vai saimnieciskās dabas apstākļi. Tagad laiki mainījušies — notikumi tālajās un tuvajās zemēs spēji atbalsojas visās pasaules malās un katra valsts pašreiz saimnieciskā vai citādā veidā atkarīga no citām valstīm: neraža Amerikā, politiskie starpgadījumi Azijā u. t. t. skaļi atsaucas Eiropā u. citur. Laikraksti, tēlegrafs, rādio, modernie satiksmes līdzekļi tuvinājuši tautas un valstis, saīsinot attālumus, kas šķiŗ viņas vienu no otras. Sakarā ar to interese uz dzīvi un apstākļiem svešajās zemēs, un uz jautājumiem, kas skaŗ ārējo politiku un valšķu sadzīves attiecības, nav bijusi tik liela un dzīva, kā tagad.

Pasaule vēl nav atguvusi vēlamo līdzsvaru un mieru, no kuŗa tā izsista 1914. g. augusta liktenīgajās dienās: jaunā dzīve, kas dzimusi uz kaŗa drupām, arvienu vēl nespēj ieiet normālajās sliedēs un gaitās. Visas tautas meklē jaunus un svaigus sadzīves veidus un pamatus, kas nodrošinātu viņām labklājību, gaišāku un laimīgāku nākotni. Latvija, kas stāv lielo politisko un saimniecisko ceļu krustojumā, jo sevišķi ieinteresēta ikvienā starptautiskās politikas jautājumā un tais principiālās problēmās un izcilajos notikumos, kuŗi valdzina tautas, kas atrodas aiz mūsu zemes robežām. Modrība par mūsu patstāvību un neatkarību prasa skaidrāku orientēšanos tai noskaņu mudžeklī, kas valda tagadējās diplomātijas laukos, kādēļ mūsu žurnāls, sākot ar šo numuru, sniegs savā nodalījumā „Ārējās politikas mēnešgriezis“ apskatu par svarīgākiem notikumiem ārējā politikā, kas katra notecējušā mēneša laikā saistījuši tautas un valšķu uzmanību. —

*

* *

Tekošais gads uzsāka savas gaitas zem spilgtas, laimīgas zvaigznes, jo janvāŗa sākumā Romā tika rasti un likti pamati franču-itaļu politiskai draudzībai, kas solās izbeigt šo abu latīņu māsu pēckaŗa sadzīves skarbumus un asumus un ievadīt Italijas diplomātiju gluži citā noskaņu un interešu gultnē. Kā zināms, tūdaļ, pēc pasaules kaŗa izbeigšanās, itaļi nostājās visai krasā opozīcijā iepretim saviem agrākajiem sabiedrotiem kaujas laukos: Italija jutās dziļi aizkārta, ka Parīzes miera konferencē un Versāļas mierlīgumā nav ievēroti un pildīti daudzie solījumi, kas viņai doti iestājoties pretģermāņu sabiedroto un kaŗotāju rindās. Vilsons un Klemansō nekādi negribēja pieļaut, ka itaļiem paklauj plašos vācu un slavu apgabalus Tirolē, Dalmācijā, Kroātijā u. c. Sakarā ar to itaļu un franču attiecības kļuva saspīlētas un saindētas visdažādiem robežu, saimnieciskiem, muitas u. c. strīdiem. Drīz vien Italija nostājās Versāļas mierlīguma revīzionistu pusē, jo galvenais — viņa bija stipri sarūgtināta par Dienvidslāvijas valdniecisko, noteicošo lomu Balkānos un par citām viņai nodarītām „pārestībām“ Adriātijas jūŗas piekrastē. Naidā un īgnumā pret Versāļas mierlīgumu, Italija bija pirmā, kas draudzējās ar Padomju Krieviju, bet jo sevišķas simpātijas viņa dāvāja republikāniskai Vācijai. Vēlāk, itaļu fašisms lielā un stiprā mērā ietekmēja vācu hitlerismu nevien ideoloģiski, bet arī politiski. Tomēr hitlerismam nākot pie varas Berlinē, vācu-itaļu draudzība ātri vien atslāba, jo Vācijas nevaldāmās tieksmes pēc apvienības ar Austriju itaļi uzskatīja par ārkārtīgi bīstamām un kā tādām, kas apdraud viņu saimnieciskās intereses Vidus un Balkānu Eiropā. To vērā ņemot, Italijas uzstāšanās pret Versāļas mierlīgumu ar laiku zaudēja agrāko sparu un enerģiju, bet viņas sakari ar Franciju kļuva siltāki un sirsnīgāki. Nelaiķis Bartū gribēja galīgi nokārtot Francijas un Italijas attiecības, bet dabīgi, ka pirms tam viņam bija jāpanāk izlīgums un jānovērš sasprindzinātais stāvoklis starp Italiju un Dienvidslāviju. Lūk, šinī sakarībā pag. gadā novembrī notikās Dienvidslāvijas valdnieka Aleksandra 1. brauciens uz Franciju, kas, diemžēl, nobeidzās ar drausmīgo atentātu Marseļā.

Nogalinātā franču ārlietu ministra Bartū pēcnācējs Pjērs Lavāls devās šī gada janvāŗa sākumā uz Romu, lai turpinātu sava priekšgājēja uzsākto ceļu un lai kopā ar Musolini liktu reālus pamatus franču - itaļu politiskai draudzībai un sadarbībai. Šis uzdevums veikts sekmīgi un Romas protokols izbeidzis to nenoteikto, kļūmīgo stāvokli, ko gadiem ilgi uzturējušas franču-itaļu saspīlētās attiecības, ap kuŗām vijās un šķetinājās visdažādo tumšo un neatbildīgo spēku indīgās intrigas. No liela svara ir Romas protokola 2. un 3. punkts, kur, pirmkārt, Francija un Italija uzaicina Vāciju, Austriju, Ungāriju, Čekoslovākiju, Dienvidslāviju, Poliju un Rumāniju parakstīt kopēju līgumu par savstarpēju apņemšanos neiejaukties citas valsts iekšējās lietās, un otrkārt — Francija ar Italiju apņemas sazināties par attiecīgiem soļiem, kas speŗami, gadījumā, ja Austrijas neatkarība tiktu kādreiz apdraudēta un aizskārta. Šai dokumentā tā tad izpaužas Italijas un Francijas vienprātība un stingrā apņemšanās iet kopējus diplomātijas ceļus, lai apkaŗotu tā sauc. „revīzionistu“ un „intervencionistu“ centienus. Romas pakta sekas ir dziļas un tālejošas. Vācija tagad zaudējusi savu agrāko labvēli un atbalstītāju. Arī Austrijas neaizskaramības nodrošināšana atrodas uz stiprākiem un stingrākiem pamatiem, nekā agrāk. Līdz šim Italijas un „mazās antantes“ starpā valdīja nevēlama un bīstama sacensība Austrijas lietās. „Mazās antantes“ valstis ar bažām noraudzījās uz itaļu pieaugošo svaru un lomu Austrijas un Ungārijas politikā, bet itaļiem atkal pastāvēja līdzīgas aizdomas iepretim „mazajai antantei“. Tagad šis stāvoklis tiks novērsts, jo kā vidūtāja un vienotāja abu grupu varbūtējos strīdos turpmāk varēs

uzstāties Francija, kas ir abām minētām grupām vienota draudzības paktu saitēm.

*

Jā, pēc Saaras plebiscīta un šī apgabala piešķiršanas vāciem, visi loloja jaukās cerības, ka nu beidzot iestāsies sengaidītā draudzīgā sadarbība kontinenta valšķu saimē un ka Vācija, kas dažādu iemeslu dēļ stāvēja naidīgā opozicijā iepretim Francijas, Italijas un Anglijas miera centieniem, tagad atgriezīsies šo lielvalšķu kopējā koncertā un ar savu lojājo līdzdalību atļaus atrisināt sāpīgo atbruņošanās jautājumu un īstā, reālā miera nodrošināšanas problēmu Eiropā. Šinī sakarībā Francijas ministru prezidents Flandēns ar savu ārlietu vadītāju Lavālu devās februāŗa mēneša sākumā uz Londonu, lai kopīgi ar angļiem izstrādātu attiecīgu plānu, kas pēc abu valdību ieskatiem nestu raženu mieru un svētīgu sadarbību Eiropas valšķu saimē. Londonas konference tad nu ieteica sekojošu ceļu un plānu. Vācijai parakstāmi Austrumu un Viduseiropas pakti, kas nodrošinātu territoriālo neaizskaramību pirmkārt Baltijas valstīm un otrkārt — Austrijai. Viņai jāieņem atkal aktīva vieta Tautu Savienībā un jāpiedalās vispārējā konvencijā, kas noteiktu katras valsts apbruņotības stāvokli un līmeni. Kā kompensāciju par to tiktu strīpota Versāļas mierlīguma 5. daļa, attiecībā uz Vācijas apbruņošanās nolīgumu. Bez šiem vispārējā rakstura ieteikumiem, Londonas protokols aicina arī uzsākt sarunas par īpašas gaisa konvencijas noslēgšanu starp tā sauc. Lokarno līguma valstīm, t. i. starp Franciju, Vāciju, Angliju, Italiju un Beļģiju. Šīs konvencijas parakstītājas savstarpēji apņemtos sniegt ar savu gaisa floti palīdzību tai līgumslēdzējai valstij, kuŗa ne aiz savas vainas kritusi par upuri aero-uzbrukumam.

Vācijas atsauksme uz minētiem ierosinājumiem un priekšlikumiem bija visai dīvaina un sagādāja lielu pārsteigumu nevien Londonas protokola autoriem, bet arī tai Eiropas daļai, kas alkst pēc miera un svētīgas draudzības mūsu kontinenta valšķu attiecībās. Berlīnes atbilde pēc būtības satur vienīgi to, ka apliecina Vācijas gatavību stāties sarunās par „gaisa Lokarno" līguma slēgšanu. Bez tam, vāci uzsveŗ, ka daudzu principiālu jautājumu noskaidrošanai viņi vēlas uzsākt atsevišķas sarunas ar ieinteresētām valdībām un visu piŗmām kārtām tie gribētu runāt savrūp ar Londonu. Vārdu sakot, vāci izliekas, it kā Londonas protokols saturētu divas, vienu no otras pilnīgi neatkarīgas lietas, t. i. pirmkārt, gaisa konvencijas projektu, un, otrkārt — bruņošanās ierobežošanas un drošības plānu. Pirmajam viņi gatavi pievienoties, bet par otru tie atsakās dot jebkādu atbildi.

Nav noslēpums, ka Austrumu un Viduseiropas pakti, kas grib noslēgt un aizsprostot ceļu vācu militārismam un imperālismam austrumu un dienvidus virzienā, nevar būt pa prātam „naci" diplomātija. Tagad, kur pēc Saaras baseina atpakaļdabūšanas, vāci noslēguši savus territoriālos rēķinus ar Franciju, visi viņu skati ar ilgām vērsti uz Eiropas austrumiem un dienvidiem. Kā varenus un plašus „placdarmus" savai kustībai minētos virzienos, vāci, protams, grib izmantot Baltijas valstis un Austriju, kādeļ uzņemties šo valšķu neatkarības garantēšanu, iekļaujoties aprādītajos drošības paktos, nozīmētu vāciem galīgu atteiksanos no savas tradicionālās un senlolotās imperiālistiskās politikas. No šādas Berlīnes izturēšanās iegaumējams mums tas, ka Baltijas valstīm tagad vairāk kā jebkad jābūt modrām par savu brīvību un neatkarību, un visiem spēkiem mums jāstiprina jaunās trejsavienības pamati visās viņas izpausmes formās.

Nojaušot un izprotot šīs „naci" Vācijas bīstamās. agresīvās tieksmes, angļu un franču valdības tūdaļ nāca ar paziņojumu, ka viņu kopējais projekts nav dalāms un skaldāms — drošības paktu, gaisa konvencijas u. c. viņa punkti ietilpst vienā veselā, negrozāmā programmā, kuŗa, vai nu izpildāma pilnīgos apmēros, vai atkal atmetama pavisam. Tāda ir angļu un franču stingrā atbilde, ar kuŗu oficiāli solidārizējās Padomju Krievija, Italija un „Mazās antantes" locekļi līdz ar lielāko daļu no Balkānu valstīm. Šinī sakarībā krievi saka un uzsveŗ, ka pret vāciem nupat nostājušies 365 miljoni cilvēku, t. i. pie 70 proc. no visas Eiropas iedzīvotājiem! Tāds, lūk, ir stāvoklis, noslēdzoties februāŗa mēnesim. Kas būs tālāk un kā atsauksies Vācija uz minēto pretģermāniskās solidāritātes izpaudumu — rādīs tuvākā nākotne...

Viens, kas sakāms un atzīmējams. ir tas, ka pēc Berlīnes deklamātoriskās, divkosīgās atbildes diplomātiskais gaiss pašreizējā Eiropā nav guvis vēlamo skaidrību un noteiktību, kuŗu visi gaidīja pēc strīdīgā Saaras jautājuma izšķiršanas. Vācu tieksmju un prasību smaguma punkts tagad pārvietojies no rietumiem uz austrumiem!..

Drīz pēc Romas konferences izbeigšanās atrisinājās viens no pēckaŗa Eiropas strīdus punktiem un mezgliem, kur pēdējos pāris gados notika Francijas un Vācijas kaislīgās un sīvās diplomātiskās sacensības: tautas nobalsošanā 13. janvārī Saaras apgabala iedzīvotāji absolūtā vairākumā izteica vēlēšanos un gribu tikt iekļautiem hitleriskā Vācijas saimē.

Saaras ogļu baseins, kas 1815. g. tika atrauts Francijai un pievienots Prūsijai, nonāca ar Versaļas mierlīgumu uz 15 gadiem Tautu savienības tiešā pārziņā un pārvaldīšanā. Kā atlīdzību un kompensāciju par vācu kaŗaspēka sagŗauto ogļrūpniecību Ziemeļfrancijā, franči saņēma pilnīgā īpašumā minētā apgabala ogļraktuves. Tad Tautu savienība nāca ar lēmumu, ka 1935. g. 13. janvārī Saaras iedzīvotājiem jāizteicas brīvā plebescita ceļā trijos jautājumos — vai nu par Tautligas režima un administrācijas turpmāko paturēšanu, vai par apgabala pievienošanu Francijai, vai atkal par viņa atpaka'pāriešanu pie Vācijas. Gadījumā, ja iedzīvotāju

Ja sāksim vīra prātā goda un slavas darbus strādāt, tad latvju tauta piepildīs sava mūža lēmumu — tā kļūs skaidra, kā tīrais sudrabs, branga kā skaidrais zelts un varena kā skaidrais tērauds.

Atis Kronvalds

vairākums izteiktos par labu Vācijai, tad pēdējiem atļauts izpirkt zeltā apgabala ogļraktuves. Kad pie varas Berlīnē nāca nacionālsociālisti, vāci uzsāka plašu un niknu propagandu Saaras iedzīvotājos, kudot tos nevien pret frančiem, bet arī pret apgabala administrāciju. Beidzot, lai novērstu šo īgnuma un terora histēriju arī plebiscīta dienās, tad Tautu savienība nosūtija uz Saaras apgabalu īpašu starptautisku žandarmēriju, kas sastāvēja no angļu, itaļu, zviedru un holandiešu karaspēka vienībām. Tomer „naci" aģitācija par labu apgabala pievienošanai Vācijai, izrādījās tik spēcīga un „pārliecinoša", ka plebiscīta dienā vāci saņēma 90 proc. no Saaras apgabala iedzīvotāju balsīm!

Saaras plebiscīta rezultāti necerēti nocietinājuši Hitlera pozicijas iekšzemē, tā kā visa apslēptā un kautrīgā opozicija kas vervējās pirmkārt, no vacu nacionāļu aprindām un no pagrīdes marksistiem tagad noliec vēl dziļāki un bijīgāki savas galvas Berlīnes diktātora priekšā. Arī pašā „naci" partijā Hitlera politika, līnija un taktika ievērojami nostīprinājusies iepretim to eksterno un karstgalvīgo elementu centieniem, kas kopš pag. gada 30. jūnija sazvērestības nakts" kritusi smagajā nežēlastībā. Kādā radiorunā Hitlers izteicies, ka pēc Saaras jautājuma nokārtošanas, Vācijai vairs nebūs nekādu teretoriālu strīdu ar Franciju. Tas tiesa, bet ar citām valstīm? Šķiet, ka vācu uzvara Saarā nocietinājusi arī pangermānistu pozicija sun iedrošinājusi visus tos centienus, kas iziet uz Versaļas mierlīguma revīziju. Nebūs tādēļ nekāds brīnums, ka vienā jaukā dienā Vācija sāk prasīt sev atpakaļ plepiscīta vai citā ceļā tos apgabalus un tās aizjūras kolonijas, ko minētais līgums tai atrāvis 1919. gadā. No Berlīnes diplomātijas izturēšanās pēdējā laikā noskāršams un noprotams, ka vaci ar visu sparu un enerģiju tagad taisās vērsties pret Austriju, kā arī pret Klaipēdu, Eipeni, Malmedi, Šlezvigu u. c. apgabaliem, kuŗus viņi zaudējuši pasaules kaŗā un Versaļas mierlīgumā.

ŠACHS

Par šacha spēles izcelšanos, neraugoties uz pamatīgiem pētījumiem, līdz šim nav gūta nekāda skaidrība. Visvairāk ticams, ka šachs cēlies Indijā, no kurienes tas pārnests uz Eiropu ap 1050. gadu. Neviena no dažādām spēlēm tā nespēj valdzināt cilvēka garu, kā taisni šacha spele. Tamdēļ tā arī tik ļoti iecienīta pie visām kultūras tautām. Šachā galvenā kārtā izpaužas ciņa. Tāpat kā kaŗa laukā, arī uz šacha galdiņa pie līdzīgiem spēkiem gūst uzvaru tāļredzīgākais un spējīgākais cīņas vadītājs, un šachā laimes faktors spēlē ļoti mazsvarīgu lomu. Šacha spēlei piemīt arī audzinošs spēks praktiskai dzīvei. Tā ierosina fantaziju, liek nosvērti domāt, un ieaudzina spēlētājā izturību.

Pieņemot, ka mūsu žurnāla šacha draugiem spēles pamatlikumi būs jau pazīstami, pirmā laikā sniegsim vienkāršākus uzdevumus, kā arī partijas ar vieglāk pārredzamām kombinācijām.

Partija Nr. 1.

Spēlēta nesen notikušā Latvijas meistarības sacīkstē, kuŗā divas pirmās vietas kopīgi ieguva Fr. **Apšenieks** un **V. Petrovs.** Tiem čempiona tituļa dēļ vēl jāizcīna atsevišķs mačs. Latvijas meistara nosaukumu ieguva **E. Krūmiņš.**

Baltie: **A. Strautmanis,** melnie: **Dr. V. R. Hāzenfūss.**

Franču atklātne.

1)	e2—e4	e7—e6	13)	Dg4—h5+[4])	Kf7—g8
2)	d2—d4	d7—d5	14)	Tf1—e1	Zd7—f8
3)	Zb1—c3	d5×e4[1])	15)	Lc1—h6	f6—f5
4)	Zc3×e4	Zb8—d7	16)	Te1—e3	Dd8—e8
5)	Zg1—f3	Zg8—f6	17)	Te3—g3+	Zf8—g6
6)	Lf1—d3	Lf8—e7	18)	Ld3—c4!	Le7—f8[5])
7)	0—0	b7—b6	19)	Dh5×f5	Lf8×h6[6])
8)	Zf3—e5	Lc8—b7	20)	Lc4×e6+	Kg8—g7
9)	Ze4×f6+	g7×f6[2])	21)	Df5—e5+	Kg7—f8
10)	Ze5×f7![3])	Kg8×f7	22)	De5—f6+	De8—f7
11)	Dd1—h5+	Kf7—g8	23)	Df6×f7 mats[7]).	
12)	Dh5—g4+	Kg8—f7			

Piezīmes:

[1]) Parasti še mēdz spēlēt 3) ... Zg8—f6 vai Lf8—b4, bet arī ar notikušo gājienu melnie var panākt līdzīgu spēli.

[2]) Melnie, gribēdami atvērt g-līniju, lai sagatavotu uzbrukumu baltajam karalim, ar šo gājienu tomēr izdara stipru kļūdu, kuŗu baltie tūliņ asprātīgi izmanto sev par labu. Melnajiem vajadzēja sist zirdziņu ar laidni e7.

[3]) Labi pārdomāts figūras ziedojums, ar kuŗu baltie gūst skaistu uzvaru.

[4]) Baltie atkārto gājienus, lai ietaupītu apdomas laiku.

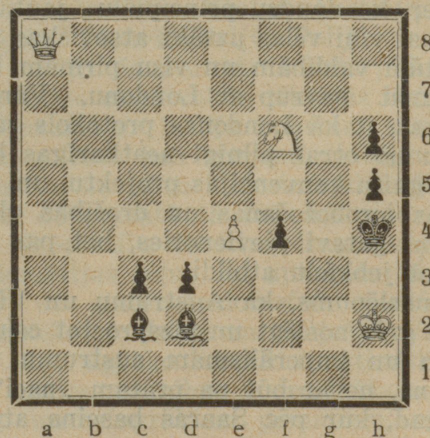
[5]) Uz 18) . . . Lb7—d5 sekotu 19) Lc4×d5, e6×d5. 20) Ta1—e1 un melnajiem pret draudošo 21) Te1×e7 ar sekojošo 22) T×g6+ nav vairs pietiekošu aizsardzības līdzekļu.

[6]) Ja 19) Lb7—c8, tad 20) Te1×e6, Lc8×e6 21) Lc4×e6+ ar matu nākošā gājienā.

[7]) A. Strautmanis, kuŗš pieder pie visstiprākiem latvju šachistiem, nospēlējis šo partiju spīdošā stilā, iegūstot meistarības turnīra skaistuma godalgu.

Uzdevums Nr. 1.

K. Bētiņa.

Baltie: Kh2; Da8; Zf6; Be4 (4 kauliņi)

Melnie: Kh4; Lc2 un d2; Bc3, d3, f4, h5, h6 (8 kauliņi)

Mats trijos gājienos.

Uzdevuma atrisinājumu publicēsim nākošā šacha nodaļā.

K. Bētiņš.

HUMORS

Vacu ģenerālštāba karte

No bildēm vasku spiedis **E. Rirdāns.**

Apgalvot gan nevaru, taču domāju, ka vēsturē noteikti vajaga būt minētam tam faktam, ka mēs 1914. gada augustā zem slavenā vada komandieŗa Ivana Ivāniča vadības ielauzāmies Rītprūsijā, nezdāmi līdz šausmas un iznīcību. Par pēdējo varu abām rokām parakstīties, jo personīgi pats redzēju, kā viens vācietēns, mūs ieraudzījis, skrēja brēkdams mājās, bet slavenais Ivans Ivāničs viens pats pusdienā notiesāja solīda apmēra Rītprūsijas pīlīti. Nu, un vai tās nav šausmas un iznīcība?

Toreiz mums bija nopietnas lietas darāmas: bija jāieņem Berlīne un vēl viens hektārs brīva laukuma aiz tās, kur uzvaras parādi noturēt. Citādi — vada komandiers Ivans Ivāničs teica — šis būšot sev kreisai rokai mazo pirkstiņu cirst nost. Tur tad mēs saskrējām gan viss vads apkārt un lūdzāmies, lai tak tā nedara, bet mūsu runa bija sauja zirņu pret klinti — Ivans Ivāničs palika pie sava. Viņš teica: ja jau ģenerāļi varot cirst rokas nost, tad lai šim esot atļauts ziedot vienu pirkstu ķeizariskai dinastijai par godu.

Vēlāk gan palika i ģenerāļa roka, i Ivana Ivāniča pirksts vesels, jo jāsaka: ko tu nu akurāt tā vari piecirst, ko piegriezt, pavisam ja tāda ātra skriešana iznāk! Tev tad, laikam, vaļas vairs par tādiem cērtāmiem domāt, ja?

Un toreiz tā iznāca...

Jāsaka: nebijām vēl lāgā ne izpeldējušies Mazūras ezeros, kad pienāca pavēle — disciplīnēti atkāpties. Jā, uzreiz bija dzīvība mājās! „Kaševārs" aizgāja ar lauku kukņu disciplīnētā veidā, ka putra vien apjuka gaisā; štāba skrīveŗi pa grāvjiem vien nodzīvoja. Vāci izmisumā un apjukumā vicoja šaut ar visāda svara bumbām un granātām

tieši mums virsū, bet mēs aukstasinīgi un cēli, kā ērgļi, kātojām pa laukiem uz mežu.

Mēs ar slaveno vada komandieri Ivanu Ivāniču sagadījamies kopā kartupeļu laukā. Ivans Ivāničs uzmanīgi līda pa kartupeļu vagu un komandēja: „Loci savu knābi zemāk, sasodītais! Izbāzis pakausi no kartupeļu lakstiem, kā tāds... Ieraudzīs vēl vāci!"

Pieplaku pie zemes.

„Ko nu?" klusu apjautājos.

„Neko vairāk — būs jātaisa apgājiens no labā flanga", Ivans Ivāničs bija un palika kaŗavadonis pat kritiskākā brīdī.

Izkļuvām no kartupeļiem un gribējām šķīt prom uz mežu. Bet tur vāci sadeva mums tādu salpetri, ka jutāmies laimīgi, tikuši atpakaļ kartupeļos. Izlīdām pa vagas otru galu laukā — tur tas pats. Gulējām ar slaveno stratēģi vagā un gudrojām, kā tikt mežā.

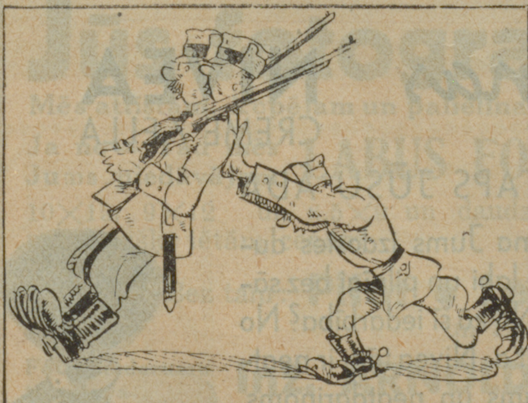
Naktī mežā tikšana izrādījās diezgan viegla. Otrā dienā izstaigājamies pa to

kā pa parku, bet degunus ne pa vienu pusi laukā bāst nedrīkstējām.

Bijām palikuši divi vien no visas armijas. Kur citi, to nezinājām. Apmierinājamies ar to apziņu, ka vismaz mēs divi esam palikuši vēl. Šie tur, Petrogradā, tā tad varēja būt pagaidām mierīgi, vēl tā lieta zaudēta nav.

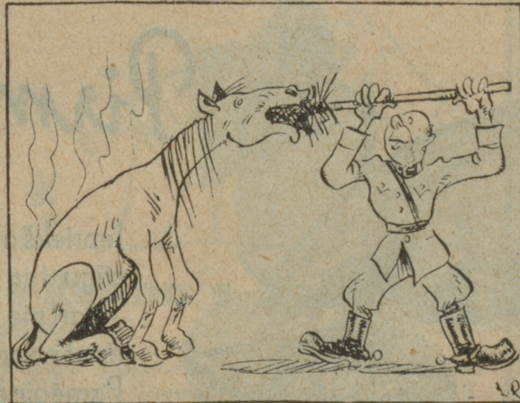
Jātnieku lauku apmācība illūstrācijās

75. l. p. Par sargposteni sauc divus kareivjus, kuŗi izbīdīti zināmā vietā no priekšgrupas...

88. l. p. Par sakaru jātnieku sauc kareivi, kuŗš novietots uzturēt sakarus...

35. l. p. Pēc atgriešanās no jāšanas un novietojot zirgu stallī, zirgs obligātoriski jāizberž ar salmu vīšķi.

Pret vakaru vaļsirdīgi atzināmies, ka esam apjukuši. Skaidri kā pie Bābeles.

„Kur mēs tagad varētu apmēram būt?" Ivans Ivāničs domīgi runāja.

„Skandinavijā mēs neesam", es teicu, „to var droši teikt. Citādi mēs būtu briduši jūŗai pāri."

„Ek, kaut bijusi karte!" Ivans Ivāničs žēlojās. „Tad mēs tūliņ redzētu, ko un kā..."

Nomaldījamies pa mežu vēl otru nakti arī, taču beigu beigās jājautā: cik tu ilgi pa mežu vien blandīsies? Jālūko taču reiz laukā tikt, citādi var vēl sākt bail mesties.

Trešā dienā uzkūlāmies vienai saimniecībai virsū. Visapkārt ābeļu dārzs... aleja tāda... strautiņš tek gaŗ dārza stūri, bet ļaužu acīs neredzēsi. Arī aizbēguši kuŗ, kuŗais.

Diezin kas ko iedzīvoties istabās nebija, bet, galvenais... nu mēs reiz tikām pie kartes! Ivans Ivāničs iekliedzās: „Karte! Nu mēs būsim skaidrībā."

Jocīga tā karte bija: tāda plāna papīra, strīpas virsū, punkti, numuri — pavisam tāda savāda. Es aizrādīju uz to apstākli arī Ivanam Ivāničam.

„Duraks tu!" viņš teica. „Redzāms, ka topografijas stundās nemaz neesi bijis. Ak, tā, tu, laikam, domā, ka vāci ir tik muļķi un drukās kartes tā, lai kuŗš katrs no ienaidniekiem to var lasīt? Jā, jā — bija jau riktīgi! Neredzi, laikam, ka tā ir vācu ģenerālštāba karte. Mērogs — 1:10.000..."

Nekādu meridiānu uz kartes nebija. Bet tā kā tas jau katram bērnam zināms, ka kartēs ziemeļi ir augšā, tad tā arī pielietojām karti.

„Tā kā mums jāiet uz rītiem", Ivans Ivāničs teica, „tad mums jāiet, are, pa

šito ceļu, gar kūti, pāri upītei... lūk, te..."

Ģenerālštāba karte citādi visādi būtu, varbūt, laba, vienīgi vāci to, acīmredzot, bija sastādījuši tā, ka lai katrs ienaidnieks, kas viņu pielieto, — ieskrien vācu rokās. Tas ir taisni brīnums, kā mēs neuzskrējām viņu brigādes štābam virsū... turpat jau klāt bija.

„Nu, tad saki nu vēl, ka tā nav vācu ģenerālštāba karte!" Ivans Ivāničs lepni teica. „Es, laikam, nezinu, ja?"

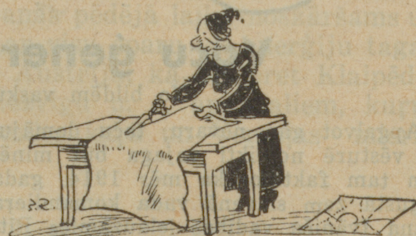
Nedēļu vēlāk tikām gan pie savējiem. Protams, nevis pēc ģenerālštāba kartes ejot, bet gan tāpat, uz labu laimi.

— — — — — — — — — — — — — —

Vienā ziņā vēl man jāapbrīno vāci. Jūs domājat, ka tad, kad kaŗš cauri, vāci savas ģenerālštāba kartis liek nost? Nē, nē...

Jūs zinat, ko viņi ar tām dara?

Viņi tās izlieto kā šnites, jo personīgi pats esmu pie vairākām šuvējām redzē-

jis uz mata tādas pašas ģenerālštāba kartes, kā tā, pēc kuŗas toreiz Ivans Ivāničs orientējās.

Ačuks.

— Alma, vai es virtuvē nevaru jums palīdzēt?

— Šodien, kundze, gan nē, man jau tā darba pilnas rokas.

— Jums, Šulca kungs, būs jāšauj vēlreiz, viņš lāga nedzirdēja.

— Kā tu domā mīļā, iesim atsēsties vai iesim dejot?

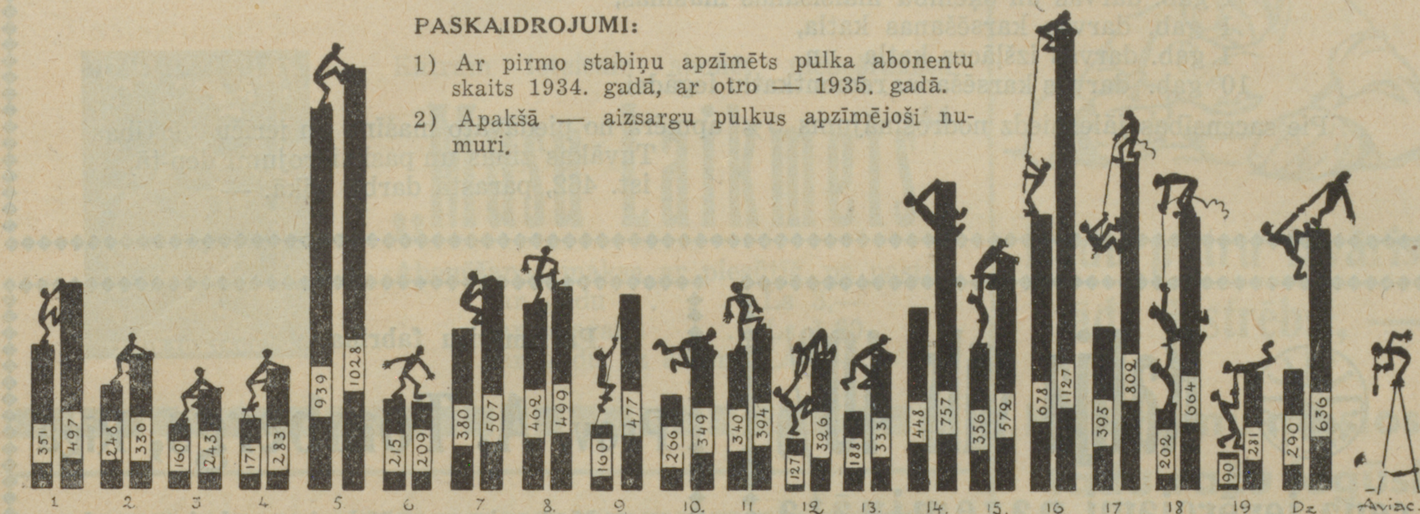
— Es esmu ļoti nogurusi, iesim labāk dejot.

NO IZDEVNIECĪBAS

Žurnāla „AIZSARGS“ izdevniecība lūdz abonentu vācējus nekavējoties nokārtot tekošā gada vai pusgada abonenta maksu (pasta tek. rēķins Nr. 10435). Nauda iemaksājama zem tās pat amatpersonas vai vācēja vārda, kas parakstījis abonentu listi, piekam katrā ziņā jāatzīmē, ka naudas pārvedums ir par tādu un tādu agrāk iesūtītu pieteikumu.

Adreses maiņas gadījumā uzdodama arī pilnīga agrākā adrese. Par maiņu jāpaziņo līdz mēneša 8. datumam.

Žurnāla š. g. 1. un 2. numuri izdevniecībai nav vairs krājumā — tamdēļ šos numurus nevaram izsūtīt vēlāk pieteiktiem abonentiem.

PASKAIDROJUMI:

1) Ar pirmo stabiņu apzīmēts pulka abonentu skaits 1934. gadā, ar otro — 1935. gadā.

2) Apakšā — aizsargu pulkus apzīmējoši numuri.

Šogad abonentu skaits visos pulkos, izņemot vienu, jūtami audzis. Tas glužī saprotami. Pie aizsargu organizācijas tagadējā stāvokļa un iespaida citādi nemaz nedrīkstētu būt. Tomēr iedziļinoties atsevišķām vienībām piekrītošos skaitļos, redzam, ka daudz vēl atliek ko vēlēties. Ne it visur abonentu skaits samērīgs atiecīgas vienības aizsargu- džu skaitam. Vienībās savākto abonentu skaits pēc pulkiem izkārsēts šeit redzamā tabelē.

Pulku stāvoklis pēc **abonentu daudzuma:**

1. vietā — 16. Liepājas pulks,
2. vietā — 5. Rīgas pulks,
3. vietā — 17. Rēzeknes pulks,
4. vietā — 14. Kuldīgas pulks,
5. vietā — 18. Daugavpils pulks,
6. vietā — Dzelzceļu pulks,
7. vietā — 15. Liepājas pulks,
8. vietā — 7. Valkas pulks,
9. vietā — 8. Valmieras pulks,
10. vietā — 1. Talsu pulks,
11. vietā — 9. Madonas pulks,
12. vietā — 10. Cēsu pulks,
13. vietā — 11. Tukuma pulks,
14. vietā — 13. Bauskas pulks,
15. vietā — 2. Ventspils pulks,
16. vietā — 12. Ilūkstes pulks,
17. vietā — 4. Jēkabpils pulks,
18. vietā — 19. Jaunlatgales pulks,
19. vietā — 3. Ludzas pulks,
20. vietā — 6. Aizputes pulks,
21. vietā — Aizsargu aviācija.

Pulku stāvoklis pēc abonentu skaita **proporcionāli dalībnieku kopskaitam** pulkā:

1. vietā — 14. Kuldīgas pulks,
2. vietā — 17. Rēzeknes pulks,
3. vietā — 16. Jelgavas pulks,
4. vietā — 12. Ilūkstes pulks,
5. vietā — 1. Talsu pulks,
6. vietā — 18. Daugavpils pulks,
7. vietā — 3. Ludzas pulks,
8. vietā — Dzelzceļu pulks,
9. vietā — 2. Ventspils pulks,
10. vietā — 19. Jaunlatgales pulks,
11. vietā — 13. Bauskas pulks,
12. vietā — 11. Tukuma pulks,
13. vietā — 15. Liepājas pulks,
14. vietā — 7. Valkas pulks,
15. vietā — 8. Valmieras pulks,
16. vietā — 9. Madonas pulks,
17. vietā — 5. Rīgas pulks,
18. vietā — 10. Cēsu pulks,
19. vietā — 6. Aizputes pulks,
20. vietā — 4. Jēkabpils pulks,
21. vietā — Aizsargu aviācija.

Atbildīgais redaktors Kapteinis V. DEGLAVS.
Izdevējs: AIZSARGU ŠTĀBS, „ŽURNĀLS AIZSARGS“.

Grāmatspiestuves A.-S. „ROTA“.
Rīgā, Kr. Barona ielā 14.

Šoseju un zemes ceļu dep-ts

noturēs š. g. 20. martā, plkst. 11, savās telpās— Rīgā, Gogoļa ielā 3, ist. 462

rakstveida sacensību

1 gab. darvas un šķembu maisīšanas mašīnas,
1 gab. darvas karsēšanas katla,
1 gab. darvas izšļāces katla un
10 gab. darvas karsēšanas remontkatlu iegādei.

Pie sacensības jāiesniedz nodrošinājums 5% apmērā no piedāvāto mašīnu un ierīču vērtības.
Tuvākas ziņas un paskaidrojumi dep-tā, ist. 462, parastā darba laikā. —

Kalija sāls 40%

cena ievērojami pazemināta

tāpēc tā lietošana atmaksāsies vēl labāk kā iepriekšējos gados

Cena: franko vagons Rīgā Ls 9.25 par 100 kg.

Dabūjams visur

Parfimēriju fabrika

Prov. A. Tombergs, Rīgā

Modernie smaršūdeņi un skaistuma kopšanas līdzekļi.

Fabrikas noliktavas: Aspāzijas bulv. 6; Brīvības ielā 24.

RADIO APARĀTI
Mūzikas instrūmenti
Velosipedi un to daļas

OSKARS ZUTIS

Rīgā, Elīzabetes ielā 87.
Valkā, Raiņa ielā 36.
Alūksnē, Pils ielā 27.

Mērenas cenas. **Izdevīga nomaksa.**
Speciāla mūzikas instrūmentu izlabošanas darbnīca.
Cenu rādītāju un katalogu izsūtu uz pieprasījumu.

Vadošais modes nams

P. Mežgails & B^drs

Kr. Barona ielā 6, Rīgā.

Elegantākie
dāmu un kungu
apģērbi
katram gadījumam un vajadzībai

Carl Walther
Mauser-Werke F N Original

„Geco", „N" un „F N" orig. aut. pistoļu patronas, „R.", „U.", „Ozolzīle" sporta un medību patronas, Liepājas, Rottweiler, Wolff medību pulveris. **Medību skrotis cietās — pašu ražojums.**

F-ma **L. GRANDOVSKY, RĪGĀ**

Kantoris, Kungu ielā 24 **Tālrunis 23313.**

un c. aut. pistoļu vienīgā pārdošanas vieta par orig. fabriku cenām. Aut. pistoļu rezervu daļas.

Centrālā kooperātiva **„Pašpalīdzība“** valde: Rīgā, Dzirnavu ielā № 68, taļrunis 33700.

Nodaļas atrodas sekojošās vietās: 1) Līvānos, 2) Valkā, 3) Mārcienā, 4) Sesava, 5) Renda, 6) Rīgā, Valdemāra ielā 34, Stabu ielā 47.

Apgādā: ražotājiem un patērētajiem vajadzīgo.
Izvērtē, caur savām Rīgas filiālem lauksaimnieku ražojumus.

Veselību

spēku un izturību

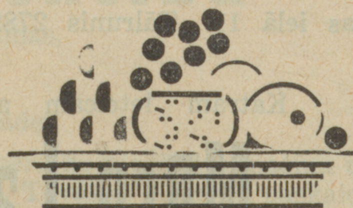
mantosiet vingrojot

Latvijas Vingrotāju B-bā

Raiņa bulv. Nr. 8.

Nodarbības: vīriešu grupām — otrdienās un piektdienās no plkst. 8—10 vak.; dāmu grupām — pirmdienās un ceturtdienās no plkst. 7—10 vak.

Mācības vada labākie speciālisti
Informāciju interesentiem sniedz nodarbību vakaros.

K. Neilanda

Ēdienu veikals

atrodas tagad
Elīzabetes ielā 75

Lampas un kroņlukturus. Kafejas servizes. Kristalla un stikla preces. Emaljētus un aluminijtraukus. Na žus, dakšiņas un karotes. Greznuma priekšmetus un visus virtuves piederumus.

„Petromax“ petrolejas stiprgaismas lampas — vējlukturi iekš- un āra apgaismošanai no 200—800 sveču piedāvā par lētām cenām:

J. E. MUSCHKE Tērbatas ielā 13, lampu fabrikas noliktava. Tāļr. 26215.
Dib. 1895. g.

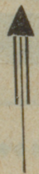

SALAMONSKA CIRKS

Merķeļa ielā Nr. 4. Tāļruņi: direkcijai 34145, kasei 23959.
Ik dienas plkst. 8 vak. interesantas cirka izrādes.

Svētdienās un svētku dienās 2 izrādes:
plkst. 3 p. p. un plkst. 8 vakarā. Kase atvērta ik dienas no plkst. 11—1 dienā un no pl. 5 vak.

Vērptuves
Austuve
Ķrasotava
Balinatava
Apretūra

Rīgas Tekstilfabriku A./s. Rīgā

Ražo pazīstama, pirmklasīga labuma

Vilnas audumus

formu drēbes, kungu uzvalku un mēteļu drēbes, dāmu kleitu un mēteļu drēbes, fraku un bikšu drēbes oderu drēbes, lustrins, segas un lakati.

Angļu ķemdzijas adītavām, tamborēšanai, izšuvumiem, persiešu paklājiem, adīšanai u. c. rokdarbiem.

Fabrika Baltāsmuižas ielā 3/9

Kantoris un noliktava Šķūņu ielā 9; tāļr. 23543, 23545.
Tāļr.: 29372, 39213; tāļr. 39332 — dziju noliktava.

Balti zobi

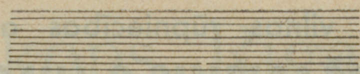

padara katru seju patīkamu un skaistu. Skaistu, baltu zobu iegūšanai, tos spodrina rītos un vakaros ar brīnišķīgi atsvaidzinoši garšojošo CHLORODONT zobu pastu. Jau pēc īsas lietošanas zobi iegūst brīnišķīgi skaistu ziloņkaula spīdumu

Tūbas no 35 sant.

Jelgavas — Zasulauka

Vaskadrānas fabrika

Rīgā, Kaļķu ielā Nr. 27
Tāļrunis 23421

Rezervēts mūsu labvēļiem

Pas. Nr. 606

Rīgas vilnas vērptuve

„Merino"

Austuve, vērptuve, apretūra, krāsotava un mechaniska adītava, Rīgā

Artilērijas ielā 47, tāļr. 92132, 91209, 97052

Akc. Sab.

«ETRAK» RĪGĀ

Pēterbaznīcas laukumā Nr. 37.
Tāļr. 21878, 23312.
Pasta tek. rēķ. Nr. 1058.

●

Mašīnu eļļa	Šauteņu eļļa	Zeparātoru eļļa
Motoru eļļa	Auto eļļa	Mašīnu tauki
Vazelīna eļļa	Grīdas eļļa	Petroleja
Motoru nafta	Latols	Ložmetēju eļļa
	Cilindru eļļa	

Jankevičs, Fleišers un B-ri
Rīgā, Ganību dambī 7-a.
Tāļr. 30421.

Zviedrijas oriģinālie separātori

«ALFA»

piena kannas
kāstuves un
spaiņi

«Alfa—Astra»

Alfrēds Trijetcs

koktirdzniecība & rūpniecība
Rīgā, Palasta ielā Nr. 3, tāļr. 29186

● Materiālu noliktava un zāģētava
Lopkautuves ielā Nr. 1, tāļr. 94443.

● Malkas laukums Nr. 147
Preču stacijā, tāļr. 29336

● Dabūjami par lētām cenām visāda veida būvmateriāli.

«Schenker & Co Rīgā»

Starptautiski transporti
RIGĀ : : : : : : : DAUGAVPILĪ

Telegrammu adrese: SCHENKERCO

Tabakas tirgotava

M. FOGT

Rīgā, 13. janvāra ielā 21/23.
Tālr. 22155.

Jūsu veselībai
ēdat barojošo un garšīgo Chalva no Austrumu Chalvas fabrikas (Orient Chalva).
Fabr. Orient Chalva Comp., Rīgā,
Gogoļa ielā Nr. 7. Tālrunis 26726.

Rīgas trikotāžu tirdzniecības rūpn.

A-S. »KOLIBRI«

Rīgā, Katoļu ielā 2-a. Tālr. 30081.

„J. Miltinan & Co."

Rīgā, M. Ķēniņu ielā 15, tālr. 22237
Mašīnas, materiāli un izejvielas alus, vīnu, rauga, minerālūdens un piensaimn. rūpniecību vajadzībām, ķīmikāliju un asbesta preces.

Zelta, sudraba un vara amalgamas no ķīm. laborāt.

»CHEMIDENTA«

ir augstākā šķira.
Dabūjamas visās dental-noliktavās.

DĀMU FRIZĒTAVA

»KLEMY«

Rīgā, M. Kalēju ielā 20, tālr. 34833
priv. 95404.
Majori: Jomas ielā 37, tālr. 335.

Gaļas un desu tirgotava

Ludv. Marienfelds

13. janvāra ielā Nr. 3. Tālr. 21386.
Centr. tirgū, II. p. 146. Tālr. 23478.

BRĀĻI TRUBEK

TŪKU NOLIKTAVA
Rīgā, L. Monētu ielā Nr. 7.
Tālr. 21746

EMIL SEHL, RĪGĀ

LAŠU TIRGOTAVA un ŽĀVĒTAVA
Centrāltirgū, 4. paviljonā Nr. 152.
Tirgū tālr. 33895. Dzīv. tālr. 31275.
Telegrammas: LACHS.

„*LOUIS THAL*"

Rīgā, Kaļķu ielā Nr. 12. Tālr. 21155.

Veļa un modes preces dāmām un kungiem.

Akciju sabiedrība
Rīgas konzervju fabrika

Š. K. F.

L. Balson, Rīgā,

L. Maskavas ielā 5/7, tālr. 33769.

Jumta lupatas. Būvpakulas. Verķi.
Pakojamais materiāls u. t. t.

AUTOBUSU SATIKSME

Rīga — Baloži — Baltezers

Atiet no Merķeļa ielas u. Brīvības b.
Uzņēmējs: M. Volrāts.
Tālrunis 93256.

V. Kukainis un F. Dunelts

Čuguna un metāla lietuve

Rīgā, Katoļu ielā 1. Tālr. 26918.

Koloniāl, labības un tabakas preču tirgotava

L. Rafelson un B-dri.

Rīgā, Tērbatas ielā 33/35, tālr. 26267

„Atlanta"

L. R. Hiršfelds.

Spedicija un nomuitošana.
Doma laukumā 11, dz. 4.

Miltu un labības tirgotava

N. Golds un L. Zubkins

OOOO

Rīgā, Minstērejas ielā 11, tālr. 23325

Finieru rūpniecības a/s.

Hovša un Michelsons

Rīgā, Patversmes ielā Nr. 21.

Tālr. direkcijai 96949, kantorim 93359, 92058.

JOCHANNES MITSCHKE
RĪGĀ, Kungu ielā Nr. 11
Dib. 1854. Tālr. 22153.
Tērauda, dzelzs un misiņa preces. Amata rīki un dārza rīki. Mājas un virtuves rīki. Gultas un matrači. Bērnu vāģīši u. t. t.

»ELASTIK«

I. LATVIJAS MĒCHANISKĀ CEĻOŠANAS PIEDERUMU FABRIKA

Mārstaļu ielā Nr. 21. Tālr. 20876.

Rīgas trikotāžu tirdzn. un rūpn.

akc. sab. «ESKA»

Rīgā, Ķīšezera ielā 5, tālr. 93860.

ROB. KAZAKS,

Rīgā, Skārņu ielā 10, tālr. 20670.
Speciālitāte:
Žāvētu un svaigu augļu imports un eksports.

Aleksandrs Blāķis

galantērijas veikals

Rīgā, Avotu ielā Nr. 56. Tālr. 94977

Latvijas mūziķu biedrība

Rīgā, Teātra ielā 11. Tālr. 26674

Kolonial un tabakas preces

J. Vilkovs un E. Katcs

Rīgā, Dzirnavu ielā 93. Tālr. 32760.
VAIRUMĀ.

Kafijas imports

S. Davidovičs

Rīgā, Bruņinieku ielā 27, dz. 53.
Tālr. 92204.

Koku zāģētava un
koku apstrādāšanas

P.-S. „BALTKOKS"

Rīgā, Kurmanova ielā 17, tālr. 26712, 28404. **Lielā izvēlē būv- un koku materiāli.**

G. TILLNER
Gaļas, desu un konservu fabrika
Pārdošanas vietas:
Jāņa ielā Nr. 18. Tālr. 20870.
Blaumaņa ielā 10. Tālr. 27180.
un 27590.
Vidzemes tirgū, gaļas pav. 49/50
Vasarā: Majoros, Jomas ielā 24.

A.-S „Baltijas Stērķeļu Fabrika"
Rīgā, L. Maskavas ielā 136.
Tālr. 31217.
Rīsu un kviešu stērķeles, dekstrīns, vīnes klisteris, šķidrais klisteris, zīmoglaka, piparkūku virces „Svētki" un brīnumsvecītes „Rīga dimd".

AUTOMOBIĻI smagie un vieglie, MOTOCIKLETI B. S. A. un citi ar un bez sānu vāģiem.
VELOSIPEDI. REZERVES DAĻAS
par izcilus lētām cenām dabūjami pie
J. BUKSE
Rīgā, Elizabetes ielā 83/85, t. 26294

Manufaktūras noliktava

J. Frīdmans

Rīgā, Marijas ielā 8. Tālr. 27347.

„LATVELLO“ divriteņi ir piemēroti vietējiem ceļiem un pārspēj visus citus: **izturība, vieglā gaita, daiļumā.** Iegādājoties divriteni „LATVELLO“ nenožēlosiet, jo pie „LATVELLO“ divriteņa Jums atkrīt visas rūpes par biežiem remontiem. Iekams Jūs pērkat divriteni, apskatiet mūsu jaunos modeļus Rīgā, mūsu noliktava ELĪZABETES IELĀ 18 un provincē pie mūsu pārstāvjiem.

M. Frīds

apģērbu veikals

Rīgā, Marijas ielā 10-b, tālr. 27045.

Trešā Vidzemes Savstarpējā Kreditbiedrība

Rīgā, Tērbatas ielā 23/25, tālr. 26186

Izdara visas banku operācijas un izīrē seifus.

Brāļi Bērziņi, Rīgā

Koloniālpreču tirgotava.

Kr. Barona ielā 28. Tālr. 29502 un 91208 (dzīv.).

Tekošie rēķini: Latvijas bankā 2087; Pastā 188.

Metalstancēšanas un skārda izstr. f.

D. BERGOLS

Rīgā, Matīsa ielā Nr. 145.

Tālr.: 94338, 33495.

Piedāvā cepešu krāsnis, būvapkalumus un visus saimniecības piederumus.

Ķīm. techn. laborātorija

„PĒRKONS“ īpašn. H. Grinvalds

Rīgā, Bruņinieku ielā 110.
Tālrunis 92005.

Benzols, acetāti, šķīdinātāji netrocellulozei u. c.

Dāmu apģērbu tirgotava

B. Frīdmans

Rīgā, Kr. Barona ielā 14.

Saktas tautas tērpiem visiem novadiem, pēc valsts vēst. mūz. paraugiem, pagatavo

Jāņa Bētiņa darbnīcā

Rīgā, m. Kalēju ielā 19, tālr. 22952

Brāļi Blumenau, aģentūras

Rīgā, L. Ķēniņu ielā 32.

Tālr.: 28373 un 22846.

Rīgas sērkociņu skaliņu un koku apstrādāšanas A.-S.

Rīgā, Kojusalas ielā 15. Tālr. 31469

ADĪTAVA

S. Mušats, Rīgā

Kr. Barona ielā 16. Tālrunis 29273.

Dažādas pirmā labuma adītas preces

ZIEPJU FABRIKA

Hermanis J. Goldbergs

Rīgā, dib. 1891. g.

L. Maskavas ielā 239/243, tālr. 23207, 34321.

Koku un finieru tirgotava

E. S. Gurvičs

Rīgā, Pirts ielā 8, tālr. 30697, 24397

Viesnīca

EUROPA-HOTEL

Rīgā, L. Ķēniņu ielā 49. Tālr. 26664
Tel. adr.: EUROPAHOTEL RIGA.

Glītas istabas no Ls 1,50.

PIEPRASIET VISUR: 3 par. tūbas

Junodont

zobu krēmu, kas maksā kopā ar 1 zobu birsti tikai **Ls 1,20**

Š. Lapidus, Rīgā

Jēlvielas tekstilrūpniecībai

Pērku visādas lupatas un maksāju augstākās cenas. Lūdzu pārliecināties
Avotu ielā 46, tālr.: 92009, 92586.

Pirmā Rīgas mēchaniskā apavu fabrika

L. H. Jakobsons

Rīgā, Marijas ielā 96. Tālr. 94487.

Ieteicam mūsu ekonomiskos veļas zilumus „SOKOL“ un mušpapīru „SOKOL“.

Ķīm.-techn. lab. „SOKOL“, Rīgā,
Rēveles ielā 30, tālrunis 91752.

S. Brostermans

ZVĒRĀDAS

Rīgā, Marijas ielā 19, dz. 4.

Tālrunis 23869.

Mēbeles

R. Bodņevs

Rīgā, Tērbatas ielā 40, tālr. 34769.

Lielā izvēlē visādas mēbeles.
Izdevīgi maksāšanas noteikumi.

Zīdu austuve **„GIBAR“**

Īpašnieki:

H. Ginsburgs & H. B. Bariks

Rīgā, Marijas ielā 103. **Tālr. 93469**

Amerikas eļļu, petrolejas, naftas un dažādu krāsu noliktava

Pauls Ābols

Rīgā, Tērbatas ielā 36.

Veikala tālr.: 33383, 96239.

ĶIMIKĀLIJAS un DROGAS

Firma N. ŠATC

Rīgā, Marijas ielā 9.

Dibināta 1898. gadā.

I. šķ. restorāns

Mazais Vērmaņa dārzs

Tālrunis 3571.

Ķimisko krāsu fabrika

H. Rudņickis

Rīgā, Avotu ielā 29, dz. 5.

Tālrunis 96981.

Jūsu labā, pirms iegādāties mēbeles pārliecināties par mūsu cenām un nomaksas noteikumiem. Darbs garantēts

Mēbeļu rūpniecība

A. Meiers & B-drs

Brīvības ielā 32, ieeja no Ģertrūdes ielas

Tirdzniecības un rūpniecības akciju sabiedrība

Emil Falkenhof

Zeķu un trikotāžu fabrika

Inž.

Jūlijs Zītars

Rīgā, Valdemāra ielā 73, dz. 8.

Rauga fabrikas, degvīna dedzinātavas, spirta rektifikācijas, liķieru fabrika un valču dzirnavu akciju sabiedrība

A. Volfšmidt.

Rīgas Tirgotāju Bankas A/S.

Doma lauk· Nr. 11/13.
Tālr. 22924, 28515, 22296.

Rīgas Namnieku, Amatnieku un Tirgotāju krāj - aizdevu Sabiedrība

Rīgā, Palasta ielā Nr. 8.
Tālrunis 2-1-3-6-0. Pašu namā.

SMALKMĒCHANISKA u. FIZIKAS APARĀTU DARBNĪCA

E. Blumbergs

Rīgā, Brīvības ielā 60/62, pasāžā. Tāļr. 94466.

IZGTAVO:

Fizikas aparatus: mechanikā, siltumā, optikā, magnētizmā, elektrībā un skaņā. Dažādus aparātus pec zīmējumiem un šēmām.
Laborātorijas piederumus, kā: plēšas, Bundzena, megenu un biretu statīvus, tvernes, ūdens vannas u. citi.
Izdara fizikas, radio, medicīnas, kino projekc. aparātu, skaņu filmu ap. un citu aparatu izlabošanas darbus.

Bikšu lenču darbnīca

R. Fannenstils

Rīgā, Skārņu ielā Nr. 27.
Tālr. 30769.

Galvaniska un mechaniska iestāde „ANODE"

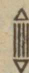
Dib. 1921. g.

Īpašnieks: E. Himillers, Rīgā, Karlīnes ielā Nr. 34-a. Tāļr. 92255

Galvaniska nozare: Chromēšana. Niķelēšana. Kaparošana. Misiņošana. Cinnēšana. Cinkošana. Oksidēšana. Sudrabošana uz svara restoraniem un mājsaimniecībām. Zeltīšana un t. t. Metālslīpētava. Mechaniska nozare: Izpilda visus mēchaniskus darbus, kā arī izlabojumus. Masu priekšmetu izgatavošana. Nikeldekorācijas statīvi skatu logiem un veikaliem. Metalgultas jaunākos izdevumos. Patentsieti. Matrači krājumā un uz pasūtījuma.

L. Richter

Rīgā, Brīvības ielā 32.
Tāļrunis 96632.

Koloniāl. — Augļi. — Delikāteses.
Pieņem pasūtījumus nosūtīšanai uz S.P.R.S.

Granita un marmora rūpniecība

Em. Jaundalders

Rīgā, Rēveles ielā 2.
Tālr. 93276.

Frizētava «MAKS»

Brīvības ielā 8, tāļr. 29064
nodaļa: Blaumaņa iela 9, tāļr. 29594

Frizēšana, griešana un krāsošana pēc jaunākās modes prasībām.

Techniskie piederumi un aģentūras

L. Prusaks

L. Monētu ielā Nr. 9. Tāļr. 33923.

Elektro - Radio izolācijas materiāli.

MINERĀLEĻĻU FABRIKAS
akc. sab.

A. Oehlrich & Co.

ADMINISTRĀCIJA.

Zīda, vilnas, kokvilnas noliktava un adītu preču fabrika

Tirdzniecības un rūpniecības A./S·

„Zvaigzne"

Rīgā, Grēcinieku ielā 26.

Ķīmiska fabrika «A. Höflinger»

Ganību dambī Nr. 31. Tālr. 91997.
Cinka baltums. Šķidrais stikls.
Litopons. Methylium salicylicum.
Liquor Cresoli soponatus·

Aluminija un metālpreču fabrika
„METAL - STAMP"
Z. Sapugo un M. Šomers.
Rīgā,
Slokas ielā Nr. 55.
Tāļr. 39220, 39227.

A-S. Rigas Tūku Fabrika

vērptuve, austuve, krāsotava, šaurаustuve, pītuve, dzelzdiegi.
Rīgā, Ganību dambī 31, tāļr. 91772.
Šauraustuves nodaļas tāļrunis 91287.

Tabakas lieltirgotava

B. Davidov, Rīgā

Brīvības ielā 64/66,
Matīsa ielas stūrī. Tāļr. 92689.
Papirosi, tabaka, cigāri, sērkociņi un čaulītes· Papīrs un kulītes.

Rezervēts mūsu labvēļiem
pas. Nr. 102.

TRIKOTĀŽU UN ADĪTU PREČU RŪPNIECĪBA

E. FAINS, Rīgā,

Daugavgrīvas ielā 4. Tāļr. 42553.

SPECIAL COCKTAIL BAR

Greznākais
Dansing Kabarē **„O. U. K."**

Rīgā, Dzirnavu ielā 45-47. Tāļr. 26620

LUCY un HARRY

izcilus akrobatiskais deju trio no Parizes.
Koncerta mūzika GRISCHA TEMKO.
Atvērts no plkst. 5 dienā.

„J. EISMONTS"

Rīgā, Tirgoņu ielā 22. Tāļr. 23340.

Tvaika krāsotava un balinātava

«ASTRA»

Rīgā, Daugavpils ielā 4, tāļr. 42608
Pieņem balināšanai un krāsošanai vilnas un kokvilnas audumus, diedziņus un dzijas, krāsošanai arī krustspoles.

ALFRĒDA ZARIŅA

Gaļas un desu rūpniecība
Rīgā, Mārupes ielā Nr. 2.
VEIKALI:

Dzirnavu ielā 28, tāļr. 34707, 41861, 41629
Ausekļu ielā 5, tāļr. 24336.
Āgenskalna tirgū 30—31

Baltijas Savstarpējā Apdrošināšanas Biedrība

Pils ielā 23. Tāļr. 33049.

PANZIJA
F. Bostroem

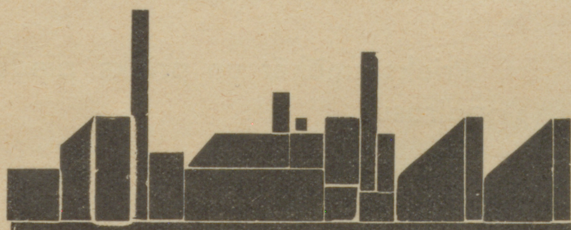
Rīgā, Skolas ielā 11.
Tāļrunis 29988.

BŪVFIRMA

„inž. A. Razums"

Rīgā, Vaļņu ielā 3-5

Tāļruņi: 29055
39013
96175
21901
27304

Uzņemas visādu būvdarbu izpildīšanu

SPECIALITĀTE: Zemes darbi, betona darbi un ūdensbūves

Tirdzniecības un rūpniecības

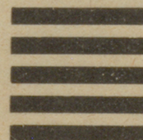
A/S. „BOFAR" RĪGĀ

mežu ekspluatācija
un koku eksports

Tirgoņu ielā 4
Tāļrunis 20055

ZIEMEĻU BANKA A/S.

Telefoni:

Direktors rīkotājs . .	23508
Direkt. rīkot. palīgs .	23197
Direkcija	23508
Ārzemju un preču nod.	33289
Veks. un inkaso nod. .	23198
Vispār. lietošanai . . .	33596